

Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego

**Fundusze Europejskie
dla Warmii i Mazur
(FEWiM)**

2021-2027

Olsztyn, grudzień 2022 r.

Spis treści

1.	Strategia programu: główne wyzwania w zakresie rozwoju i oraz działania podejmowane w ramach polityki.....	2
2.	Priorytety.....	26
2.1.	GOSPODARKA.....	26
2.2.	ŚRODOWISKO.....	44
2.3.	MOBILNOŚĆ MIEJSKA.....	70
2.4.	MOBILNOŚĆ REGIONALNA.....	75
2.5.	EDUKACJA I KOMPETENCJE EFRR.....	80
2.6.	EDUKACJA I KOMPETENCJE EFS+	84
2.7.	RYNEK PRACY	97
2.8.	WŁĄCZENIE I INTEGRACJA EFRR.....	111
2.9.	WŁĄCZENIE I INTEGRACJA EFS+	116
2.10.	ZDROWIE	133
2.11.	TURYSTYKA I KULTURA.....	138
2.12.	ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH	143
2.13.	POMOC TECHNICZNA EFRR.....	148
2.14.	POMOC TECHNICZNA EFS+	152
3.	Plan finansowy	157
4.	Warunki podstawowe	160
5.	Instytucje Programu.....	196
6.	Partnerstwo.....	197
7.	Komunikacja i widoczność	200
8.	Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami.....	202
	Załącznik 1 Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem:	203

1. STRATEGIA PROGRAMU: GŁÓWNE WYZWANIA W ZAKRESIE ROZWOJU I ORAZ DZIAŁANIA PODEJMOWANE W RAMACH POLITYKI

Program *Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027* to odpowiedź na zdiagnozowane w strategii „Warmińsko-Mazurskie 2030” wyzwania, spójny z polityką UE (w tym Strategią UE dla Regionu Morza Bałtyckiego) i strategicznymi kierunkami rozwoju Polski. **Głównym celem FEWiM jest transformacja regionu przy zapewnieniu przestrzeni dla jego rozwoju, bezpieczeństwa i dobrobytu mieszkańców.** Program realizuje 5 celów Polityki Spójności finansowanych przez EFRR i EFS+. Podział środków na cele szczegółowe (CS) w budżecie jest uwarunkowany regulacjami europejskimi¹ oraz limitami ustalonymi w Kontrakcie Programowym.

FEWiM został przygotowany tak, by w pierwszej kolejności likwidować zidentyfikowane luki a jednocześnie tworzyć warunki do wzrostu społecznego i gospodarczego. Wdrażany będzie przy zachowaniu linii demarkacyjnej określającej podział interwencji i zasad wdrażania programów krajowych i regionalnych w latach 2021-2027 z odstępstwami uzgodnionymi w Kontrakcie Programowym dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Podczas wdrażania Programu przestrzegane będą warunki i ograniczenia określone w *Umowie Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności 2021-2027 w Polsce* (UP), co znajdzie odzwierciedlenie w warunkach i kryteriach wyboru projektów.

Horyzontalne zasady dla Programu:

- **Zielona transformacja** - premiowanie przedsięwzięć wykazujących pozytywny wpływ na środowisko, sprzyjających niskoemisyjności, łagodzących przyczyny i skutki zmian klimatu a przy tym nowoczesnych, innowacyjnych. Projekty dofinansowane ze środków Programu będą musiały spełniać zasadę DNSH;
- **Cyfrowa transformacja** – premiowanie przedsięwzięć o wysokim poziomie digitalizacji stosowanych rozwiązań, sprzyjających wykorzystaniu nowoczesnych technologii cyfrowych oraz zdobywania kompetencji przyszłości;
- **Gospodarcza transformacja** – dalsze budowanie bazy dochodowej regionu poprzez koncentrację na regionalnych inteligentnych specjalizacjach oraz premiowanie przedsięwzięć podmiotów odprowadzających podatki na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Budowaniu w regionie klimatu współpracy a tym samym realizacji celu głównego strategii „Warmińsko-Mazurskie 2030” sprzyjać będzie zasada premiowania sieciowania i partnerstwa. Doświadczenia wdrażania środków UE w ubiegłych latach dowodzą znaczenia, jakie ma efekt skali i synergii we wspólnie realizowanych projektach.

W ramach CP 4 EFRR, inwestycje infrastrukturalne w placówki świadczące całodobową opiekę długoterminową w instytucjonalnych formach są niedozwolone.

Ponadto, w każdym CP wszystkie inwestycje w infrastrukturę i usługi edukacyjne, społeczne i zdrowotne będą musiały być zgodne z zapisami art. 9 Rozporządzenia 1060/2021, wymogami

---

¹ Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych (w szczególności art.19), w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należytym poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność ze strategią deinstytucjonalizacji oraz odpowiednią polityką UE i ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, a mianowicie Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka (w szczególności art. 20 i 21). Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów.

Wsparcie polityki spójności będzie udzielane wyłącznie projektom i beneficjentom, którzy przestrzegają przepisów antidyskryminacyjnych, o których mowa w art. 9 ust. 3 Rozporządzenia PE i Rady nr 2021/1060. W przypadku, gdy beneficjentem jest jednostka samorządu terytorialnego (lub podmiot przez nią kontrolowany lub od niej zależny), która podjęła jakiegokolwiek działania dyskryminujące, sprzeczne z zasadami, o których mowa w art. 9 ust. 3 rozporządzenia nr 2021/1060, wsparcie w ramach polityki spójności nie może być udzielone.

Procedury wyboru operacji mogą być konkurencyjne lub niekonkurencyjne, pod warunkiem że zastosowane kryteria i procedury są niedyskryminujące, włączające i przejrzyste, a wybrane operacje maksymalizują wkład finansowania unijnego i są zgodne z zasadami horyzontalnymi określonymi w rozporządzeniu 2021/1060. Możliwości zastosowania procedury niekonkurencyjnej zostały dodatkowo ograniczone przez przesłanki określone w ustawie z dnia 24 marca 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, co oznacza, że podstawowym sposobem wyboru jest procedura konkurencyjna, której zastosowanie nie jest uzależnione od spełnienia żadnych dodatkowych wymogów.

W kontekście wdrażania Programu szczególnego znaczenia nabiera przygraniczne położenie regionu, bo aż 208 km granicy lądowej Polski z Federacją Rosyjską to granica z województwem warmińsko-mazurskim.

Transformacji regionu służyć będzie interwencja w następujących obszarach:

GOSPODARKA I CYFRYZACJA

Warmińsko-mazurskie pokonuje dystans rozwojowy do regionów bardziej zaawansowanych. Systematycznie rosną nakłady na działalność B+R, jednak nadal są najniższe w kraju, a firmy wciąż dość niechętnie inwestują w badania. Region potrzebuje infrastruktury badawczej dostosowanej do postępu technicznego, a jednocześnie odnotowuje wysoki stopień zużycia aparatury naukowej, co uzasadnia dalsze inwestycje w tym obszarze. Jej efektywne wykorzystanie wymaga wzmocnienia powiązań środowiska naukowego z gospodarką, a także współpracy w regionalnym systemie innowacji. Generowaniu innowacji w firmach nie sprzyja ich struktura. 99,2% to firmy mikro i małe, które znacznie rzadziej ponoszą nakłady na B+R. Słabe wyniki regionu w aktywności innowacyjnej uzasadniają maksymalne rozproszenie interwencji w tym zakresie – od prostych unowocześnień na skalę przedsiębiorstwa aż do rozwiązań nowych w skali kraju czy międzynarodowej, wsparcie przedsiębiorstw bez względu na ich wielkość. Niesatysfakcjonujący poziom współpracy na linii biznes-nauka wynika z odmiennych celów obu środowisk w odniesieniu do komercjalizacji wyników badań. Ponadto firmy w regionie niechętnie podejmują ryzyko, z jakim wiąże się działalność B+R, co można minimalizować odpowiednim zestawem zachęt. Przeszkodę dla przedsiębiorców stanowi brak koordynacji wsparcia prac B+R z ich komponentem wdrożeniowym w czasie, co nie gwarantuje sukcesu

rynkowego innowacyjnych projektów. Likwidacji barier rozwoju działalności B+R+I będzie sprzyjać synergia FEWiM z programami UE. Dzięki komplementarności wsparcia polegającej na absorpcji rezultatów projektów realizowanych w programie „Horyzont Europa” zwiększy się potencjał w obszarze badań naukowych i technologicznych oraz innowacji. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie pozostaje niska. Generuje to potrzebę podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej Warmii i Mazur. Niezbędne jest nie tylko zadbanie o wizerunek regionu jako przyjaznego inwestycjom, ale i przygotowanie atrakcyjnych miejsc pracy pozwalających zatrzymać odpływ młodych ludzi.

Powszechna digitalizacja i cyfryzacja są źródłem możliwości rozwojowych i czynnikiem koniecznym do zaistnienia na rynku. W województwie prawie wszystkie przedsiębiorstwa korzystają z komputerów i Internetu, jednak wyłącznie do podstawowych celów. W najbliższych latach ważne będzie przygotowanie regionu do pełnego wykorzystania szans. Cyfryzacja dotyczy nie tylko biznesu – jej stosowanie we wszystkich aspektach życia wymaga przygotowania do świadczenia e-usług także podmiotów w administracji, zdrowiu i kulturze.

W latach 2021-2027 region stawia na dalszy rozwój inteligentnych specjalizacji. Projekty wykazujące wpływ na ich rozwój będą priorytetowe. Oddolny proces przedsiębiorczego odkrywania, tj. wyłaniania nowych specjalizacji oraz rozwoju zidentyfikowanych, będzie stanowił istotne narzędzie polityki gospodarczej regionu.

Warmia i Mazury nadal wymagają inwestycji w rozwój przedsiębiorczości i podniesienia konkurencyjności firm. Ich mała liczba w porównaniu do innych regionów i niskie nasycenie wskazują na konieczność dalszego zapewnienia wsparcia firmom w początkowym – krytycznym dla nich okresie. Przełamanie wymaga również ostrożność w inwestowaniu w rozwój. Badania potrzeb i możliwości rozwoju instytucji otoczenia biznesu wskazują na konieczność dalszej ich specjalizacji i profesjonalizacji. Podjęte w regionie działania na rzecz sieciowania IOB muszą być kontynuowane, by zapewnić firmom kompleksowe usługi wysokiej jakości, zgodne z ich potrzebami. Plan rozwoju otoczenia przedsiębiorczości zakłada wzmocnienie potencjału finansowego, technicznego i kadrowego istniejących IOB do świadczenia zaawansowanych technologicznie oraz wysokojakościowych usług dla MŚP. Podniesienie świadomości przedsiębiorców w zakresie możliwości uzyskania wsparcia oraz zapewnienie spójnej komunikacji w zakresie oferty IOB w regionie przełoży się na wzrost konkurencyjności regionalnych firm.

ENERGIA

Warmia i Mazury to lider produkcji energii ze źródeł odnawialnych – między 2010 a 2019 r. zwiększył ją 10-krotnie. W 2019 r. ponad 85% wytwarzanej energii w regionie pochodziło z OZE – najlepszy wynik w Polsce. Jednak na własne potrzeby wytwarza się niecałe 30% energii elektrycznej a 70% sprowadza z „województw węglowych”. Wyzwanie to zapewnienie stabilnych, dostosowanych do potrzeb dostaw energii, po akceptowalnej cenie. Szansę daje wykorzystanie lokalnie dostępnych źródeł odnawialnych, w tym bioodpadów, a przy tym zwiększenie efektywności między systemami wytwarzania i dostaw energii a jej wykorzystaniem.²

Podstawowym paliwem do produkcji ciepła w regionie jest węgiel i miał węglowy a niewystarczająca izolacja cieplna budynków zwiększa zużycie energii, pogłębia się ubóstwo energetyczne. Stan techniczny części wykorzystywanych źródeł ciepła nie odpowiada obowiązującym normom.³ Poprawie

---

² *Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*, Warszawa 2017

³ *Infrastruktura Techniczna w Województwie Warmińsko-Mazurskim*, Raport, Olsztyn 2019, WMBPP

sytuacji służyć ma wymiana ogrzewania na bezemisyjne lub niskoemisyjne oraz m.in. kompleksowa modernizacja budynków wraz z przebudową systemu grzewczego, inwestycje w sieci wytwarzania, przesyłu i dystrybucji ciepła. Poprawa efektywności energetycznej zmniejszy emisję gazów cieplarnianych, ograniczy wzrost zapotrzebowania na paliwa i energię, sprzyjać będzie redukcji kosztów oraz poziomu zanieczyszczenia powietrza. Zwiększy się bezpieczeństwo energetyczne w województwie.

ŚRODOWISKO, KLIMAT

Województwo to rezerwar bogactw naturalnych: nieorganicznych (znaczne zasoby słodkiej wody, dobrej jakości powietrze) i organicznych (zasoby roślinne - zwłaszcza duże kompleksy leśne i tereny zieleni; zwierzęce – duże zróżnicowanie gatunków; wewnętrzna równowaga ekosystemów). W obliczu zmian klimatu i prognozy jej skutków utrzymanie tych zasobów - środowiska przyrodniczego w dobrej kondycji, by nadal było użyteczne dla ludzi to niełatwe wyzwanie.

Region coraz częściej nawiedzają ekstremalne zjawiska w postaci intensywnych opadów atmosferycznych, silnych wiatrów, trąb powietrznych, gwałtownych burz, co powoduje zagrożenie powodziowe np. na Żuławach Elbląskich oraz zniszczenia w przyrodzie i gospodarce. Długotrwałe susze skutkują spadkiem poziomu naturalnej retencji wodnej. Stąd przed regionem działania minimalizujące negatywne skutki zmian klimatu typu: rozwój infrastruktury bardziej odpornej na ekstremalne zjawiska pogodowe.

Zasoby wodne regionu są szczególnie narażone na zanieczyszczenia. Zbiorniki wód podziemnych położone są na obszarach pozbawionych izolacji terenu a jeziora i rzeki poddawane presji: turystyki i rekreacji, rolnictwa z rozproszoną zabudową, gospodarki komunalnej itd. Dlatego wysoki priorytet w obszarze ochrony środowiska ma czystość i jakość wód w różnych aspektach: doinwestowania infrastruktury wodno-ściekowej i kanalizacyjnej, sanitacji jezior, odbioru nieczystości z miejsc obozowania, zapewnienia dostępu do wody.

Nowoczesna gospodarka odpadami w duchu unijnej hierarchii postępowania z odpadami i przechodząca do modelu opartego na obiegu zamkniętym, wymaga zmiany postrzegania odpadów jak również przyspieszenia rozwoju recyklingu. Największe wyzwanie w najbliższych latach to zwiększenie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zapewniającego ich pozyskanie do recyklingu i rozwój instalacji przetwarzania bioodpadów. Potrzeba także zmiany zachowań mieszkańców na rzecz ograniczania ilości wytwarzanych odpadów oraz ich właściwej segregacji.⁴

Środowisko przyrodnicze jest jednym z ważniejszych zasobów i atutów województwa. Ponad połowa jego powierzchni pokryta jest różnymi formami ochrony przyrody. Inwestycje powiązane z ochroną środowiska mają zasadnicze znaczenie dla atrakcyjności turystycznej regionu, jego funkcji uzdrowiskowej oraz lokalizacji przedsiębiorstw, dla których środowisko jest istotne przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Oznacza to konsekwentne działanie w obszarze bioróżnorodności i krajobrazu.

Za zanieczyszczanie powietrza w regionie odpowiada przede wszystkim sektor komunalno-bytowy a w następnej kolejności transport. Słabo rozwinięty transport publiczny i długi czas dojazdów do miejsc na obszarach miejskich, powodują dalsze uzależnianie mieszkańców od transportu indywidualnego, co prowadzi do zatorów komunikacyjnych i dużej liczby wypadków. Do tego dochodzi duży udział w transporcie starszych pojazdów spełniających nieaktualne normy emisji. Towarzyszą temu słabości powiązań komunikacyjnych pomiędzy miastami a ich otoczeniem. Koniecznym jest też

---

⁴ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), Warszawa 2017

wsparcie organizacji transportu zbiorowego zwłaszcza w gminach o najniższych parametrach dostępu do usług publicznych.

TRANSPORT

Dostępność województwa nie jest wystarczająca w stosunku do potrzeb mieszkańców, firm czy turystów. Konsekwencją jest hamowanie efektów rozwojowych, szczególnie wobec szybkiego rozwoju infrastruktury komunikacyjnej w innych częściach Polski. To m.in. na Warmii i Mazurach koncentrują się peryferie w rozumieniu europejskim. Region nadal nie dysponuje spójnym szkieletem najważniejszych połączeń drogowych⁵. Uwarunkowane jest to zaległościami inwestycyjnymi (z uwagi na przeobrażenia społeczno-gospodarcze w kraju, przygraniczne położenie, rolno-turystyczny charakter gospodarki). Trudną sytuację województwa pokazuje najniższa w kraju ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej. Jak wskazuje badanie potrzeb inwestycyjnych jest do i po roku 2020 wydatki infrastrukturalne drogownictwa w województwie należeć będą do najwyższych w Polsce⁶. Na szczeblu lokalnym podstawowe bariery rozwoju wiążą się z zapaścią transportu publicznego na obszarach wiejskich⁷. Większość miejscowości wiejskich w regionie ma słabą dostępność do najbliższego miasta w systemie komunikacji publicznej. Dotyczy to zwłaszcza obszarów peryferyjnych i mało zaludnionych, na których utrzymanie sieci obsługi jest nieopłacalne.

W pierwszej kolejności niezbędne jest usunięcie różnic regionalnych w sieci drogowej, która ma znaczenie także dla innych typów transportu. Istotne są inwestycje pozwalające na włączenie się do sieci TEN-T, poprawa drogowych połączeń międzyregionalnych, inwestycje w nowoczesne drogi wojewódzkie poprawiające dostępność i jakość układu drogowego, jak również powiązania między miastami w regionie. Konieczne jest również inwestowanie w drogi lokalne warunkujące spójność całej sieci i pozwalające przewyższać wykluczenie mieszkańców pozbawionych komunikacji publicznej. Obszary o słabej dostępności do usług publicznych wymagają inwestycji w skali mikro, a także działań organizacyjnych rozszerzających zasięg transportu zorganizowanego⁸.

Pomimo poprawy bezpieczeństwa na drogach wskaźnik wypadków pozostaje wyższy od przeciętnego w kraju. Kluczowa jest zatem poprawa jakości istniejącej infrastruktury, przy jednoczesnym uzupełnianiu luk w infrastrukturze dla niezmotoryzowanych.

Wszystkie przedsięwzięcia infrastrukturalne wraz z działaniami promocyjno-edukacyjnymi powinny przyczynić się do ograniczania emisji zanieczyszczeń ze środków transportu.

EDUKACJA

Spółeczeństwo Warmii i Mazur nie jest przygotowane na funkcjonowanie w przyszłym świecie pracy. Wyzwania, jakie stoją przed edukacją wynikają ze zmian społeczno-gospodarczych i rewolucji informatycznej. Wymagają stworzenia wysoko wykwalifikowanego i otwartego na zmiany społeczeństwa. Wsparcie skupi się na umiejętnościach przyszłości, innowacyjnym myśleniu, kreatywności, zdolnościach interpersonalnych jak również uczeniu się przez całe życie. Placówki oświatowe muszą się przygotować do zmiany sposobu nauczania w kontekście zawodów przyszłości.

O rozwoju dziecka decydują pierwsze lata jego życia. Zatem trzeba wesprzeć właściwe stymulowanie tego procesu w przedszkolach, zwłaszcza na terenach wiejskich, gdzie wskaźnik edukacji przedszkolnej osiąga dużo niższe wartości oraz obszarach tzw. „białych plam” ale i w szkołach.

---

⁵ Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego, Warszawa, 2018

⁶ Potrzeby inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego do roku 2020 i po 2020 r. w zakresie wybranych rodzajów infrastruktury oraz możliwości ich finansowania funduszami unijnymi, Warszawa, 2019

⁷ Analiza relacji funkcjonalno-przestrzennych między ośrodkami miejskimi i ich otoczeniem Raport Syntetyczny, Gdańsk, 2019

⁸ Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego, Geoprofit, Warszawa, 2018

Wsparcie szkół/placówek oświatowych prowadzących kształcenie zawodowe to element zarządzania regionalnymi specjalizacjami szkolnictwa branżowego w województwie. Największym wyzwaniem jest tu zmiana postrzegania szkół zawodowych oraz uwzględnienie w procesie kształcenia inteligentnych specjalizacji województwa i zawodów deficytowych.

W województwie warmińsko-mazurskim obserwuje się systematyczny spadek odsetka osób w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu ustawicznym i jest to tendencja przeciwna do krajowej. Stąd kontynuowane będzie wsparcie tej formy podnoszenia kompetencji z uwzględnieniem aktualnych potrzeb grup docelowych.

RYNEK PRACY

W ostatnich latach wyraźnie poprawiła się sytuacja na rynku pracy Warmii i Mazur, jednak pandemia COVID-19 zaburzyła ten pozytywny trend. Sytuacja ta może mieć długotrwałe konsekwencje, a jej negatywne skutki będą odczuwalne z opóźnieniem. Dane za rok 2020⁹ potwierdzają wzrost poziomu bezrobocia w regionie. Zatem podjęcie działań kompleksowej aktywizacji zawodowej posłuży efektywnemu i skutecznemu zatrudnieniu lub utrzymaniu na rynku pracy mieszkańców regionu. Będą one skierowane przede wszystkim do grup dominujących w strukturze bezrobocia, tj. do bezrobotnych na terenach wiejskich, bezrobotnych w północnych powiatach, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie z Obwodem Kaliningradzkim, bezrobotnych kobiet, bezrobotnych w wieku od 25-34 lat, powyżej 50 r. życia. Przy tym, projektując wsparcie, należy wziąć pod uwagę, że dominującą grupą wśród ogółu bezrobotnych stanowią osoby z niskim poziomem wykształcenia i osoby z niepełnosprawnościami.

Demografia staje się jednym z najważniejszych wyzwań społeczno-gospodarczych regionu. Spadkowi liczby ludności towarzyszą zmiany jej struktury - spada liczba ludzi młodych, a rośnie osób po 60 r.ż. Występuje zbyt mała liczba miejsc pracy wysokiej jakości, zapewniających odpowiednie wynagrodzenie, możliwości rozwoju i podwyższania kwalifikacji. Pomimo rozwoju przedsiębiorczości i aktywności stref ekonomicznych w regionie przybywa relatywnie niewiele tego typu miejsc pracy¹⁰. Wobec braku wystarczającej liczby dużych przedsiębiorstw, znaczącą rolę w aspekcie zwiększania zatrudnienia odgrywa więc wsparcie samozatrudnienia, promowanie postaw przedsiębiorczych. Nie bez znaczenia tu jest również wzrost efektywności instytucji rynku pracy poprzez podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwój kompetencji pracowników¹¹.

Województwo charakteryzuje się relatywnie niskim odsetkiem napływu migrantów na pobyt stały, jednak uwarunkowania demograficzne skłaniają do poszukiwania alternatywnych sposobów uzupełnienia podaży pracy, takich jak działania proimigracyjne. Dotyczy to również osób powracających z długoletniej emigracji, wymagających przywrócenia na regionalny rynek pracy. Epidemia COVID-19, wprowadzone restrykcje w przemieszczaniu się, zamknięcie granic oraz zmiany w organizacji urzędów pracy wiązały się z niepewnością sytuacji cudzoziemców pracujących w Polsce oraz pracodawców ich zatrudniających. Po częściowym zniesieniu obostrzeń pracodawcy wciąż są zainteresowani zatrudnieniem obcokrajowców. W ślad za zachęcaniem cudzoziemców (i ich rodzin)

---

⁹ Ocena sytuacji na rynku pracy i realizacji zadań w zakresie polityki rynku pracy w Województwie Warmińsko-Mazurskim w 2020 r. Realizacja Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2020 r., Olsztyn 2021 r.

¹⁰ Diagnoza strategiczna województwa warmińsko-mazurskiego, Geoprofit, grudzień 2018 r.

¹¹ Regionalny Plan Działań na rzecz Zatrudnienia w Województwie Warmińsko-Mazurskim na 2020 rok, Olsztyn 2019

do pozostania w regionie pójdą działania przyspieszające ich integrację w lokalnej społeczności i sprzyjające kształtowaniu klimatu do osiedlania się lub podjęcia zatrudnienia w regionie¹². Premiowane będą projekty, które będą przyczyniać się do budowania etosu i kultury pracy.

WŁĄCZENIE SPOŁECZNE

Ubóstwo wielu rodzin jest jednym z największych problemów społecznych w regionie, które obok bezrobocia skutkuje dużą liczbą beneficjentów pomocy społecznej (171% średniej krajowej). W 2020 r. gospodarstwa jednoosobowe stanowiły prawie połowę wszystkich rodzin korzystających z pomocy społecznej. Wiąże się to ze wzrostem liczby osób starszych i osób z niepełnosprawnościami, którzy stają się główną grupą świadczeniobiorców. Pojawiają się także nowe grupy narażone na wykluczenie społeczne, takie jak: migranci, opiekunowie osób starszych, osób z niepełnosprawnościami. Warmińsko-mazurskie charakteryzuje się także wysokim odsetkiem ludności biernej zawodowo (3 lokata w kraju), wśród której przeważają kobiety. Zjawiska powyższe prowadzą do marginalizacji społecznej i wymagają wielowymiarowych działań.

Wyzwaniem jest także zjawisko przemocy, w tym domowej i coraz większej cyberprzemocy oraz ochrona osób jej doświadczających. Problem nasilił się podczas pandemii COVID-19. Prowadzone badania wskazują na niepokojące zmiany społeczne, takie jak: wzmożone spożywanie alkoholu, wzrost agresji w rodzinach, szybkie wpadanie w stan depresyjny oraz pogłębianie uzależnienia osób dorosłych i nieletnich¹³.

W województwie systematycznie diagnozuje się skalę zjawiska bezdomności (wśród ok. 1,2 tys. osób przeważają mężczyźni ale pojawiło się siedmioro dzieci). Najwięcej bezdomnych przebywa w środowiskach miejskich,. Przyczyny, które powodują bezdomność są umowne i często nakładają się na siebie (np. alkoholizmowi bardzo często towarzyszą eksmisja oraz choroby). Istotne jest zwiększenie działań np. aktywizujących osoby bezdomne, zwiększenie dostępności konsultacji psychologicznych w zakresie pomocy osobom bezdomnym, wsparcie usług środowiskowych (mieszkania chronione lub treningowe dla osób wychodzących z bezdomności).

Premiowane będą projekty zawierające elementy budujące etos i kulturę pracy.

ZDROWIE

Polityka w sektorze zdrowia zmierza w stronę koordynacji opieki zdrowotnej, społecznej i długoterminowej świadczonej przede wszystkim w lokalnych społecznościach. Tymczasem województwo znajduje się w czołówce obszarów o najniższej w Polsce rozbudowanej sieci przychodni POZ i jednocześnie niskim potencjale ludnościowym oraz słabym poziomie dostępności do POZ.¹⁴ W regionie rośnie liczba pacjentów przypadających na jedną poradnię podstawowej opieki zdrowotnej i pogarsza się dostępność do ambulatoryjnej opieki zdrowotnej. Zmniejszeniu dostępności towarzyszy wzrost liczby udzielonych porad. Czas oczekiwania pacjentów na diagnostykę jest przez to znacznie wydłużony.

Skuteczność funkcjonowania systemu ochrony zdrowia uzależniona jest w znacznym stopniu od zasobów kadrowych. Tymczasem region dysponuje jedną z najniższych w kraju liczbą lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Jednocześnie należą oni do jednych z najstarszych w kraju. Ww.

---

¹² Cudzoziemcy na rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego, Regionalne Obserwatorium Terytorialne, Olsztyn, lipiec 2021 r.

¹³ Podsumowanie badania ankietowego „Zjawisko przemocy w dobie pandemii”, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko- Mazurskiego w Olsztynie, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

¹⁴ M. Stępnia, R. Wiśniewski, S. Goliszek, S. Marcińczak, „Dostępność przestrzenna do usług publicznych w Polsce”, Warszawa 2017, s. 183.

problemy przekładają się na duży udział deficytowych specjalizacji lekarskich, w tym dziecięcych. Zawodami wysoce deficytowymi są również pielęgniarki, położne i fizjoterapeuci. Zapewnienie mieszkańcom odpowiedniej ilości i jakości kadr medycznych i okołomedycznych to duże wyzwanie, które wymaga sensownych inwestycji w ich kształcenie.

KULTURA I TURYSTYKA

Sektor turystyczny funkcjonuje w regionie przede wszystkim w oparciu o dziedzictwo naturalne a dochody z usług turystycznych i okołoturystycznych stanowią od dziesiątków lat źródło utrzymania znaczącej liczby ludności. Turystyka korzysta przede wszystkim z aktywów przyrodniczych Warmii i Mazur typu Wielkie Jeziora Mazurskie i system wodny Kanału Elbląskiego, krajobrazów oraz zasobów leśnych. Wiele dobrze zachowanych miejsc przyciąga ludzi z Polski i nie tylko. Zasoby te, ze względu na swoją wartość kulturową, historyczną i unikatowość mają ogromny potencjał do rozwoju, promocji regionu i edukacji kulturowej oraz kształtowania tożsamości regionalnej. Przykładem wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego mogłyby być szlaki turystyczne wyznaczone w oparciu o zasoby i wyróżniki kulturowe. Tymczasem stopień nasycenia szlakami turystycznymi plasuje region na ostatnim miejscu wśród polskich województw¹⁵. Jednocześnie, w zestawieniu z potencjałem przyrodniczym i dziedzictwem kulturowym istnieje pole do tworzenia produktów turystycznych w oparciu o dziedzictwo. Region charakteryzuje się różnorodnością i odrębnością poszczególnych części wynikającymi z uwarunkowań historycznych i kulturowych. Zasób dziedzictwa kulturowego tworzą zabytki i krajobraz kulturowy, będące świadectwem historii i nawarstwiania się kultur. Zły stan techniczny większości zabytków jest wyzwaniem w obszarze ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego. Poprawa ich stanu w celu wykorzystania potencjału szlaków kulturowych wymaga wdrożenia działań ratunkowych.

OBSZARY MIEJSKIE

Sieć miast w warmińsko-mazurskim jest dobrze rozwinięta ale średnia wielkość miast jest znacznie niższa od średniej krajowej. W 50 miastach mieszka prawie 60% mieszkańców województwa. 58% ludności miejskiej zamieszkuje miasta poniżej 50 tys. mieszkańców. Duży potencjał ludnościowy ulokowany jest więc w małych i średniej wielkości obszarach miejskich, w których dodatkowo występują problemy społeczne (np. niska aktywność zawodowa, ubóstwo, zjawiska patologiczne, przestępczość) utrudniające jego pełne wykorzystanie. Miasta charakteryzują się starą, przedwojenną zabudową, która z braku funduszy, przy jednoczesnym poczuciu niepewności losu przybyłych po II wojnie światowej osiedleńców, nie była rehabilitowana. Luki po zrujnowanych budynkach wypełniono zabudową wielorodzinną blokową (zaburzając proporcje między funkcjami usługową i mieszkalną śródmieść), która uległa dekapitalizacji. Niektóre z miast dotychczas nie zostały zabudowane, co stanowi dziś ich wielką szansę. Udział osób zamieszkałych na obszarach do rewitalizacji w stosunku do całej populacji województwa jest jednym z najwyższych w Polsce¹⁶, co wskazuje na znaczną ich koncentrację w miejskich obszarach problemowych.

Wyjątkowość Warmii i Mazur zwiększają walory uzdrowiskowe. Wśród gmin województwa jedna posiada status uzdrowiska (Gołdap) a w czterech zostały ustanowione obszary ochrony uzdrowiskowej (Lidzbark Warmiński, Frombork, Górowo Iławeckie – gmina wiejska, Miłomłyn). Ich funkcja turystyczna

---

¹⁵ *Turystyka w 2019, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa Rzeszów 2020*

¹⁶ *Badanie systemu zarządzania i wdrażania procesów rewitalizacji w Polsce. Raport końcowy, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, ECORYS Sp. z o.o., 2020*

wymaga dalszego wzmocnienia dla osiągnięcia pełni możliwości opartych o unikatowy potencjał tych obszarów.

FORMY WSPARCIA

Formy wsparcia poszczególnych typów projektów w Programie dostosowane zostaną zarówno do poziomu ryzyka związanego z zainwestowaniem w dane przedsięwzięcie, jego komercyjnym charakterem, w tym możliwością wygenerowania zysku bądź oszczędności kosztów a także możliwościami finansowymi potencjalnych beneficjentów. Szczególne znaczenie przy doborze formy wsparcia będzie miał cel interwencji i jego społeczne oddziaływanie.

WYMIAR TERYTORIALNY

Wymiar terytorialny FEWiM odzwierciedla dopasowanie interwencji do specyfiki terytoriów wskazanych w dokumentach krajowych (SOR i KSRR) i regionalnych (strategia rozwoju województwa) jako obszary strategicznej interwencji (OSI). Zainwestowanie środków finansowych w takim układzie terytorialnym posłuży osiągnięciu oczekiwanych efektów interwencji oraz zmiany przestrzennej dla OSI wyznaczonych w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego *Warmińsko-Mazurskie 2030*. Celem głównym rozwoju regionu do 2030 r. jest *spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy* osiągnięta w różnych kontekstach. Istotne jest tworzenie równych szans rozwojowych w całym województwie, ale podkreśla się szczególną rolę trzech największych ośrodków wzrostu województwa: Olsztyna, Elbląga i Ełku wraz z ich obszarami funkcjonalnymi oraz relacji sieciowych.

Uwzględniając powyższe, wymiar terytorialny w FEWiM będzie realizowany przede wszystkim poprzez:

1. **Terytorialną koncentrację wsparcia na OSI w województwie** – tj. m.in. preferencje przy wyborze projektów oraz mechanizmy komplementarności stymulujące koncentrację interwencji adekwatną do potrzeb zidentyfikowanych w poszczególnych OSI.
2. **Zintegrowany rozwój terytorialny z wykorzystaniem instrumentów terytorialnych tj.: Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) oraz Innych Instrumentów Terytorialnych (IIT)**

Interwencja w zintegrowany rozwój terytorialny będzie oparta o strategię terytorialne, o których mowa w art. 29 rozporządzenia nr 2021/1060, opracowane odpowiednio dla ZIT lub IIT w zgodzie z UP i przyjętym przez Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego *Modelem instrumentów terytorialnych w programie regionalnym Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027*.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)

ZIT będą kontynuowane w miejskich obszarach funkcjonalnych Olsztyna, Elbląga i Ełku z uwagi na ich istotną pozycję w życiu gospodarczym, społecznym ale i przestrzennym województwa warmińsko-mazurskiego. Jednocześnie Elbląg i Ełk wraz z powiązаныmi z nimi funkcjonalnie gminami wpisują się w OSI krajowe tj. Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

W opisie Priorytetów FEWiM zaznaczono wykorzystanie ZIT.

Tym razem Związki ZIT zrezygnowały z pełnienia funkcji Instytucji Pośredniczących. Zakres kompetencji ZIT regulować będzie porozumienie pomiędzy Związkiem ZIT a Samorządem Województwa. Podstawową rolą Związku ZIT jest kreowanie polityki rozwoju na obszarze ZIT i koordynowanie projektów wynikających ze Strategii ZIT. Delegacja zadań obejmie m.in. przygotowanie Strategii ZIT (w tym listy projektów i uzgodnienie jej z IZ). Uwzględniając m.in.

doświadczenia Związków ZIT wkład "oddolny" zapewni skoncentrowane, „szyte na miarę” podejście, odpowiadające rzeczywistym powiązaniom i potrzebom.

Inne Instrumenty Terytorialne (IIT)

IIT wspierać będą rozwój relacji funkcjonalnych. Z uwagi na swą elastyczność IIT w ramach FEWiM umożliwi zarówno interwencję na obszarach powiązanych funkcjonalnie (wymagającą współpracy JST dla wdrożenia wspólnie opracowanej strategii ponadlokalnej) jak i na obszarach problemowych wymagających rewitalizacji (prowadzoną przez pojedyncze JST).

Wykorzystanie IIT zaplanowano dla rozwoju obszarów o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych z właściwościami uzdrowiskowymi czyli o wysokiej atrakcyjności turystycznej. Podstawą wsparcia będą strategie terytorialne, o których mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego, których trzon stanowią obszary miejskie, czyli skoncentrowane na obszarach miejskich, w tym miejskich obszarach funkcjonalnych. Planowane wykorzystanie instrumentu IIT dla tych obszarów opisano szczegółowo w Priorytecie *Rozwój obszarów miejskich* FEWiM (CP5). Wsparcie terenów inwestycyjnych w ramach CP5 oparte będzie również o ww. strategię.

Ponadto instrument IIT będzie miał zastosowanie w obszarze rewitalizacji dokonywanej w pojedynczych gminach na podstawie gminnych programów rewitalizacji (GPR). Planowane wykorzystanie instrumentu IIT dla rewitalizacji opisano szczegółowo w Priorytecie *Rozwój obszarów miejskich* FEWiM (CP5).

3. Dążenie IZ FEWiM do przeznaczenia w ramach Programu na **działania związane z rozwojem obszarów wiejskich oraz powiązania miasto-wieś** nie mniej niż 19,1% budżetu FEWiM

Zrównoważony rozwój terytorialny

W myśl art. 11 rozporządzenia 2021/1058 zakłada się wsparcie zintegrowanego rozwoju terytorialnego, który koncentruje się na obszarach miejskich, i ich obszarach funkcjonalnych („zrównoważony rozwój obszarów miejskich”). Interwencja będzie rozwiązywać problemy gospodarcze, środowiskowe, klimatyczne, demograficzne i społeczne.

Wsparcie wdrażane będzie w FEWiM z wykorzystaniem formuły ZIT oraz IIT, zgodnie ze zdefiniowanymi kodami interwencji ukierunkowanymi terytorialnie. Alokacja na ten cel stanowić będzie minimum 16,15% środków EFRR.

Rozwój obszarów wiejskich

Uwzględniając koncentrację wsparcia m.in. na OSI obejmujące swym zasięgiem gminy wiejskie oraz specyfikę województwa (obszary wiejskie zajmują 97,4% powierzchni województwa - największy udział w kraju - przy czym zamieszkuje je 41,1% populacji regionu), szacuje się, że kwota na rozwój obszarów wiejskich będzie znacząca (kody interwencji ukierunkowane terytorialnie).

Możliwe preferencje dla projektów strategicznych wypracowanych w pilotażu Centrum Wsparcia Doradczego przez partnerstwa JST. Projekty muszą wynikać ze strategii terytorialnej a do ich identyfikacji zastosowane zostaną zasady opisane w przyjętych przez Zarząd Województwa *Ramach identyfikacji i funkcjonowania projektów strategicznych w perspektywie finansowej UE 2021-2027*

NOWY EUROPEJSKI BAUHAUS

W stosownych przypadkach program będzie wspierać inwestycje, które z powodzeniem łączą zasady zrównoważonego rozwoju, estetyki i inkluzyjności, zawarte w inicjatywie Nowego Europejskiego

Bauhausu w celu znalezienia przystępnych cenowo, sprzyjających włączeniu społecznemu, zrównoważonych i atrakcyjnych rozwiązań dla wyzwań klimatycznych.

WYZWANIA W ZAKRESIE ZDOLNOŚCI ADMINISTRACYJNYCH, ZARZĄDZANIA ORAZ ŚRODKÓW UPRASZCZAJĄCYCH

W zakresie zdolności administracyjnych jednym z głównych wyzwań jest utrzymanie stworzonego systemu zasobów ludzkich bazującego na doświadczonych, wykwalifikowanych i zmotywowanych pracownikach oraz dalsze rozwijanie ich kompetencji i umiejętności. Kontynuowane będą działania służące zwiększaniu efektywności wdrażania Programu, głównie przez wprowadzanie uproszczeń dla beneficjentów i zwiększenie elastyczności systemu wdrażania. Uproszczone formy rozliczania kosztów będą stosowane, zgodnie z art. 53 CPR. W przypadku kontroli przewiduje się stosowanie zasady proporcjonalności. W zakresie informacji i promocji, obok wykorzystania nowoczesnych komunikatorów (media społecznościowe) i skierowanych głównie do młodych ludzi, planuje się również utrzymanie tradycyjnych metod komunikacji, skierowanych głównie do osób starszych. Kontynuowanym uproszczeniem będzie stosowanie elektronicznych generatorów wniosków. Wyzwania znajdują odzwierciedlenie w działaniach opisanych w priorytetach pomocy technicznej.

Tabela 1		
Cel polityki lub cel szczegółowy FST	Cel szczegółowy lub odrębny priorytet*	Uzasadnienie (podsumowanie)
1. Bardziej konkurencyjna i inteligentna Europa dzięki wspieraniu innowacyjnej i inteligentnej transformacji gospodarczej oraz regionalnej łączności cyfrowej (CP1)	(i) Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii	<ul style="list-style-type: none"> – niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB (0,8%), w znacznym stopniu odbiegające od średniej krajowej (1,32%), – niewielka liczba podmiotów posiadających aparaturę naukowo-badawczą zaliczaną do środków trwałych (22 podmioty; najniższa wartość wśród województw), – wysoki stopień zużycia aparatury naukowo-badawczej – 83,8% (4 lokata w kraju), – najniższy w kraju udział nakładów na badania stosowane w nakładach na działalność B+R – tylko 7,6% (ostatnia lokata w kraju), – daleka pozycja w rankingach innowacyjności: wg <i>Regional Innovation Scoreboard 2021</i> – 224 lokata w Europie (42,5% średniej dla UE) i 15 w kraju, a wg wyników badania <i>Indeks Millenium 2020 – Potencjał Innowacyjności Regionów</i> – 14 lokata w kraju, – niewielka skala współpracy regionalnych przedsiębiorstw z sektorem nauki i badawczo-rozwojowym (taką współpracę podejmowało jedynie 3,5% firm),
	(ii) Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych	<ul style="list-style-type: none"> – niewielki odsetek przedsiębiorstw posiadający własną stronę internetową (62,6%- ostatnia lokata w kraju), oraz otrzymujących zamówienia poprzez sieci komputerowe (zaledwie 16,4%), – wykluczenie cyfrowe części mieszkańców – 12,3% osób nigdy nie korzystało z Internetu (12 lokata w kraju), – zwiększone narażenie na cyberataki – 13,1% jednostek administracji publicznej w województwie doświadczyło incydentów związanych z bezpieczeństwem ICT, – jeden z najniższych poziomów wykorzystania systemu Elektronicznego Zarządzania Danymi w jednostkach administracji publicznej w kraju, tj. 23,7%, – niskie wykorzystanie intranetu w jednostkach administracji publicznej – 29%, – wysoki odsetek incydentów związanych z bezpieczeństwem ICT oraz niemożliwością korzystania z zasobów ICT jednostki administracji publicznej – 87,5%,
	(iii) Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz	<ul style="list-style-type: none"> – jedna z najgorszych w kraju lokat pod względem PKB ogółem (12 lokata) oraz PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca (15 lokata). Analogiczna sytuacja występuje w przypadku produktywności gospodarki mierzonej poziomem WDB,

	tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne	<ul style="list-style-type: none"> – systematyczny, choć wolniejszy niż w kraju, wzrost liczby przedsiębiorstw – w 2020 r. wzrost o 11,6% wobec roku 2013 r. (w kraju wzrost o 14,6%), – relatywnie niski poziom przedsiębiorczości – liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2020 r. wyniosła 11 wobec 15 w Polsce (ostatnia lokata w kraju), – nierównomierne rozłożenie instytucji otoczenia biznesu w regionie: znaczna koncentracja wokół stolicy województwa i w mniejszym stopniu wokół części miast powiatowych, przy czym istnieją powiaty, w których nie ma żadnej IOB, – wysokie zapotrzebowanie na usługi IOB w przypadku usług finansowych, usług z zakresu opieki inwestycyjnej i poinwestycyjnej, usług doradczych oraz usług w zakresie innowacji i technologii, – największy w kraju odsetek przedsiębiorstw niefinansowych, które upada w pierwszym roku działalności (wskaźnik przeżycia wynosi 43,9%, przy średniej ogólnopolskiej 69,3%), Wskaźnik przeżycia w drugim roku działalności jest wyższy (77,6%, 10 lokata w kraju) i nie różni się znacznie od średniej ogólnopolskiej (78%), – niska aktywność przedsiębiorców na rynkach międzynarodowych – aż 90% z nich w 2020 r. nie prowadziło działalności poza granicami kraju, – niska liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego – 155 w 2020 r. (zaledwie 0,6% wartości krajowej, ostatnia lokata w kraju), – niskie nakłady inwestycyjne firm (w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 2,7 tys. zł - 14 lokata wśród województw, wynik ponad dwukrotnie mniejszy niż średnio w Polsce),
	(iv) Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	<ul style="list-style-type: none"> – Inteligentne specjalizacje Warmii i Mazur stanowią źródło przewag konkurencyjnych regionu oraz przyczyniają się do jego wzrostu gospodarczego, dlatego bardzo ważne jest ich dalsze wspieranie i rozwijanie. – 43,73% ogółu pracujących w regionie zatrudnionych w branżach wpisujących się w inteligentne specjalizacje regionu, – wartość dodana brutto w przedsiębiorstwach z branż powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami regionu, stanowiła w 2020 roku aż 42% wartości dodanej brutto wypracowanej przez wszystkie przedsiębiorstwa o liczbie pracowników powyżej 9, – wysoki udział nakładów inwestycyjnych poniesionych przez firmy należące do inteligentnych specjalizacji w ogólnej wartości inwestycji przedsiębiorstw z regionu (48,74% w 2020 r.),

<p>2. Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna i przechodząca w kierunku gospodarki zeroemisyjnej oraz odporna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawiedliwej transformacji energetycznej, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, łagodzenia zmian klimatu i przystosowania się do nich, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, oraz zrównoważonej mobilności miejskiej (CP2)</p>	<p>(i) wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – niewielka ilość zakładów szczególnie uciążliwych - 79 (13 lokata w kraju), – sektor komunalno-bytowy jako główne źródło emisji zanieczyszczeń powietrza w województwie warmińsko-mazurskim (ok. 50%), w dalszej kolejności transport oraz emisja punktowa ok. 15%. Sektor komunalno-bytowy odpowiedzialny jest za prawie 90% emisji BaP, 80% PM2,5, około 70% SO2 oraz 60% PM10, – węgiel i miał węglowy podstawowym paliwem wykorzystywanym do produkcji ciepła w województwie warmińsko-mazurskim (ok. 70%), – jeden z najwyższych w kraju odsetek gospodarstw domowych dotkniętych ubóstwem energetycznym (11,65%),
	<p>(ii) wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju</p>	<ul style="list-style-type: none"> – niewielki udział energii wytwarzanej w województwie w zapotrzebowaniu regionu (30% energii) - 70% energii sprowadzane z innych regionów kraju, – OZE jako główne źródło energii produkowanej w województwie (ok. 87%), – niewielkie zużycie energii w województwie na 1 mieszkańca (2596,55 kWh, przy średniej dla kraju 4215,73 kWh), – duży udział w zużyciu energii gospodarstw domowych (27,1% zużycia ogółem),
	<p>(iv) wspieranie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – wysoki poziom zwodociągowania (95,1% mieszkańców regionu), przy dużych dysproporcjach pomiędzy miastami (98,9% mieszkańców), a terenami wiejskimi (89,6%). – źródła zasobów wodnych w postaci ogromnych zbiorników wód podziemnych (o zasobach dyspozycyjnych 3,14 mln m³ na dobę), – niewystarczający system kanalizacji sanitarnej (obejmujący 74,9% mieszkańców województwa). Widoczna dużo większa dysproporcja pomiędzy miastami (95,5% mieszkańców), a terenami wiejskimi (45,1%), – objęcie oczyszczalniami ścieków 77,4% mieszkańców regionu, przy średniej krajowej wynoszącej niespełna 75%,
	<p>(v) wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – konieczność uzupełnienia braków w zakresie kanalizacji sanitarnej i oczyszczania ścieków – konieczność zakończenia prac przewidzianych w <i>Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków</i> – konieczność dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki w województwie – konieczność osiągnięcia dobrego stanu wód – w województwie 14 aglomeracji w przedziale od 2 tys. do 10 tys. RLM nie spełnia wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Nakłady i inwestycje niezbędne do osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG wynoszą 53 088,2 tys. zł,

		<ul style="list-style-type: none"> – w województwie 1 aglomeracja w przedziale od 10 tys. do 15 tys. RLM nie spełnia wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Nakłady i inwestycje niezbędne do osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG wynoszą 16 469,7 tys. zł, – awaryjność sieci wodociągowej w warmińsko-mazurskim wyniosła 0,30 (11 lokata wśród wszystkich województw) - w 5 stopniowej klasyfikacji awaryjności jest to ocena 3 (średnia). Liczba gmin poniżej tego wskaźnika wynosi 81 (69,8%), powyżej wskaźnika - 35 gmin (30,2%); – w 2020 r. w regionie wystąpiły 3 752 awarie sieci wodociągowej (10 lokata wśród wszystkich województw, przy średniej ogólnopolskiej 4 760), – gminy województwa należą do tych, które przekraczają górną granicę strat wody, klasyfikując te gminy do jednostek o dużych stratach. Największe straty wody występują w gminach poniżej 10 tysięcy mieszkańców. Związane jest to z faktem, że na obszarach wiejskich długość sieci wodociągowej w przeliczeniu na mieszkańca lub powierzchnię jest większa niż w miastach. Ponadto małe wodociągi (dostarczające do 1 tys. m³ wody na dobę) rzadko wyposażone są w systemy monitorowania wielkości przepływów wody. Wycieki wody są więc wykrywane zdecydowanie później niż w dużych wodociągach.¹⁷
	(vi) wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	<ul style="list-style-type: none"> – znaczny wzrost ilości wytwarzanych odpadów komunalnych (od 2015 wzrosły o 10,8%). Odpady komunalne stanowią 17,3% odpadów wytwarzanych w województwie. – niewielki odsetek odpadów zbieranych selektywnie (30,6% wszystkich zebranych odpadów). Odpadów zebranych selektywnie było 132 tys. ton - 13 lokata w kraju. – odpady zmieszane stanowią 69,4% wszystkich zebranych odpadów, niespełna 20% zebranych odpadów komunalnych poddawanych recyklingowi, a 5,5% przeznaczanych do kompostowania lub fermentacji. – w 2020 r. wytworzono 2 500,4 tys. ton odpadów przemysłowych (10 miejsce w kraju). Największa liczba pochodziła z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. W stosunku do roku 2019 nastąpił wzrost o 1,5 mln ton (150%) - 2 lokata w kraju, – na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zinwentaryzowano 241 244 583 kg wyrobów z azbestem, z tego 45 522 998 kg zostało unieszkodliwionych, a 195 721 585 kg pozostało do unieszkodliwienia¹⁸.

¹⁷ Program inwestycyjny w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, Ministerstwo Infrastruktury, 2021

¹⁸ Na podstawie Bazy Azbestowej - <https://www.bazaazbestowa.gov.pl>

	<p>(vii) wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – znaczna część powierzchni województwa pokryta formami ochrony przyrody (46,7%, w tym 27,6% powierzchni województwa stanowią obszary Natura 2000), – największa w kraju powierzchnia rezerwatów przyrody (33 326,25 ha w 109 rezerwach przyrody), – znaczna ilość pomników przyrody (2 304), – 8 parków krajobrazowych o łącznej powierzchni 144 401,28 ha - 10 lokata w kraju, – system licznych rzek i jezior (860 jezior o powierzchni powyżej 5 ha, w tym blisko 200 o powierzchni powyżej 100 ha), stanowiący unikatowy walor województwa, – nadmierny ładunek substancji biogenych w wodach – azotu i fosforu. Jedynie 40% jednolitych części wód powierzchniowych uznano za wody o dobrym stanie chemicznym
	<p>(viii) wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – transport jest drugim w kolejności (po sektorze komunalno-bytowym) sektorem odpowiadającym za zanieczyszczenie powietrza w województwie (odpowiada za ok. 15% emisji zanieczyszczeń, a sektor komunalno-bytowy za 50%), – w centrach miast powyżej 100 tys. mieszkańców, w których większość mieszkań podłączonych jest do sieci centralnego ogrzewania, transport jest głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10, – lawinowy przyrost liczby pojazdów w województwie w ciągu ostatnich lat, w szczególności samochodów osobowych (o 21% w roku 2020 w odniesieniu do roku 2015), – relatywnie niska liczba autobusów w województwie zarówno ogółem (296; 14 lokata w kraju), jak i w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców (21; przedostatnia lokata w kraju), – jedna z najmniejszych w kraju liczba miejsc w autobusach (29,5 tys. miejsc - 14 lokata). Biorąc pod uwagę wszystkie wozy komunikacji miejskiej (tj. autobusy, tramwaje i trolejbusy) - lokata 13 (36,1 tys. miejsc), – wzrost zainteresowania korzystaniem z komunikacji publicznej (44,4 mln przejazdów; 11 lokata w kraju), co wskazuje potencjał do dalszego rozwoju w zakresie mobilności miejskiej, – w latach 1990-2018 w województwie warmińsko-mazurskim nastąpił duży wzrost emisji gazów cieplarnianych – o 49,16% (17 lokata spośród wszystkich regionów UE). Komunikacja jest jednym z głównych źródeł emisji zanieczyszczeń do atmosfery, – natężenie ruchu na drogach województwa w ciągu ostatnich 5 lat znacząco wzrosło – na drogach krajowych o 21%, natomiast na drogach wojewódzkich o 14%,

		<ul style="list-style-type: none"> – istotną rolę w hamowaniu negatywnego wpływu na środowisko może odgrywać transport zbiorowy, pod warunkiem, że będzie nowoczesny, konkurencyjny i niskoemisyjny, tak aby mógł stanowić realną alternatywę dla indywidualnego transportu samochodowego.
3. Lepiej połączona Europa dzięki zwiększeniu mobilności	(ii) Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej	<ul style="list-style-type: none"> – jedna z najmniejszych w kraju wartość wskaźnika międzygałęziowej dostępności transportowej (WMDT) - 15,54 w 2020 r., przy średniej krajowej wynoszącej 38,66, – mocno zróżnicowana terytorialnie dostępność transportowa - najlepsza w Elblągu i otaczających go gminach, skrajnie niska w subregionie etckim (o wartości wskaźnika WMDT poniżej 10 w większości gmin subregionu), – w ostatnim 10-leciu spadek liczby regularnych linii autobusowych w województwie dla połączeń krajowych o prawie 60% a dla połączeń regionalnych o ponad 76% – bardzo wysoka lokata województwa warmińsko-mazurskiego, bo aż 18. w UE na 240 regionów (w Polsce 3 lokata), pod względem liczby ofiar śmiertelnych w ruchu drogowym
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(ii) Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online;	<ul style="list-style-type: none"> – najniższy wskaźnik edukacji przedszkolnej (83,6%, przy średniej ogólnopolskiej 90,4%), największy problem z dostępem do miejsc wychowania przedszkolnego występuje na terenach wiejskich, – systematycznie rosnąca liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (z 1 857 w roku 2014 do 3 764 w 2019 r.) oraz z niepełnosprawnościami (z 3 567 osób w roku 2014 do 4 681 osób w 2019 r.), – braki architektoniczne w szkołach ograniczające dostęp osobom ze specjalnymi potrzebami, – występowanie zawodów trwale deficytowych m.in. z branży medycznej (pielęgniarstwo, położnictwo, kierunki lekarskie oraz lekarsko-dentystyczne) czy branży edukacyjnej (nauczyciele i instruktorzy przedmiotów zawodowych),
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(iii) Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – największa w skali kraju liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10. tys. mieszkańców - w 2020 roku na każde 10 tys. mieszkańców przypadało 491 beneficjentów pomocy społecznej, przy średniej krajowej wynoszącej 287, – wzrost liczby placówek świadczących pomoc instytucjonalną mieszkańcom regionu w ciągu ostatnich lat – w 2014 roku na Warmii i Mazurach było 75 placówek stacjonarnej pomocy społecznej liczących ponad 4,8 tys. miejsc, w 2020 roku ich liczba zwiększyła się do 95 placówek, oferujących ok. 5,5 tys. miejsc,

		<ul style="list-style-type: none"> - duże zapotrzebowanie na usługi pomocy społecznej - na koniec 2020 roku na miejsca w domach pomocy społecznej oczekiwało ponad 400 osób, a 10 osób czekało na miejsca w mieszkaniach chronionych, - nasilające się zjawisko starzenia się społeczeństwa – w 2020 r. w wieku poprodukcyjnym znajdował się co 5. mieszkaniec, natomiast według prognozy demograficznej GUS w 2050 roku będzie to już co 3. osoba, - Przewidziane do realizacji formy wsparcia wpisują się w priorytety zawarte w Sprawozdaniu Krajowym – Polska 2020, gdzie odniesiono się m.in. do braku zapewnienia równego dostępu do wysokiej jakości usług społecznych świadczonych na poziomie społeczności lokalnych.
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(v) Zapewnianie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - szybszy niż w kraju proces starzenia się społeczeństwa - od 2002 do 2020 roku liczba osób w wieku 65 lat i więcej wzrosła o 51,4%, w kraju o 43,2%, - zwiększająca się liczba leczonych pacjentów na 10 tys. mieszkańców - w 2019 roku wyniosła 2 007, - jedna z najniższych w kraju dostępność do placówek podstawowej opieki zdrowotnej (829 POZ - 13 lokata w kraju), - jedna z najniższych liczba lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej (48,78 w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców) oraz pediatrów, pielęgniarek i położnych, - niewystarczająca dostępność do ambulatoryjnej opieki specjalistycznej - 5,87 podmiotów AOS na 10 tys. mieszkańców, - niewystarczająca liczba sprzętu medycznego w szpitalach - 746 sztuk, 13 lokata w Polsce, - wysokie zapotrzebowanie na sprzęt (641 sztuk, co stanowi 86% aktualnego wyposażenia), - bardzo słabo rozbudowana infrastruktura ochrony zdrowia w zakresie opieki długoterminowej, paliatywnej, rehabilitacyjnej oraz wytchnieniowej (55,9 łóżek na 100 tys. ludności, przy średniej krajowej 96,9), - jedna z najniższych w kraju liczba kadry medycznej (m.in. lekarze różnych specjalizacji, lekarze psychiatry i psycholodzy, pielęgniarki, położne) w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, <p>Przewidziane do realizacji formy wsparcia są zgodne z Załącznikiem D do Sprawozdania Krajowego 2019 oraz CSR, wg którego inwestycje będą wspierać przejście z opieki szpitalnej i instytucjonalnej na usługi w zakresie opieki domowej i usługi środowiskowej.</p>

<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(vi) wzmocnienie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – baza noclegowa Warmii i Mazur stanowi 4,8% bazy noclegowej Polski - 541 obiektów noclegowych (9 lokata w kraju), – udzielono 23 700 noclegów na 10 000 ludności (5 lokata w kraju), – nierównomierne rozłożenie ruchu turystycznego. Najpopularniejsze są dwa powiaty: mrągowski (589,5 korzystających z noclegów/100 mieszkańców) i giżycki (277/100), w całym województwie liczba korzystających z noclegów na 100 mieszkańców wyniosła 96,82, – najniższy w kraju stopień nasycenia szlakami turystycznymi - 0,12 km/km² przy średniej krajowej 0,25 km/km², – jedna z najniższych wartości wydatków JST przeznaczonych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (158 zł na 1 mieszkańca) - 14 lokata w kraju, – W realizowanych działaniach zasadne będzie uwzględnienie: <ul style="list-style-type: none"> • Nowego europejskiego programu na rzecz kultury • Europejskich ram działania w zakresie dziedzictwa kulturowego z 2018 r. • Konkluzji Rady w sprawie planu prac w dziedzinie kultury na lata 2019-2022 • Spr. Spec. ECA nr 8/2020 Unijne inwestycje w obiekty kultury • Spr. Spec. ECA 27/2021 Unijne wsparcie na rzecz turystyki • Europejskich Zasad Jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(a) Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej</p>	<ul style="list-style-type: none"> – najwyższa wśród wszystkich województw stopa bezrobocia rejestrowanego – w 2020 r. 10,1% wobec 6,2% przeciętnie w kraju, – nierównomierne rozmieszczenie terytorialne bezrobocia – w 2020 r. od 3,4% w Olsztynie do 19,6% w powiecie kętrzyńskim, – jedna z najniższych wartości wskaźnika zatrudnienia wśród województw – w 2020 r. 51,8% (13 lokata w kraju) wobec 54,3% średniej ogólnopolskiej, – wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych między 2019 a 2020 rokiem, na skutek pandemii Covid-19, o 12,6% (tj. 5,7 tys. osób), – wysoki odsetek kobiet wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (55,2%), osób młodych (26,2%), osób starszych (27,5%), długotrwale bezrobotnych (49,5%), osób o niskich kwalifikacjach zawodowych (34,1%) oraz osób z niepełnosprawnościami (5,7%), – jeden z najniższych w kraju poziomów wynagrodzeń – w 2020 r. 4 709,12 zł (15 lokata w kraju) wobec średniej ogólnopolskiej na poziomie 5 523,32 zł,

		<ul style="list-style-type: none"> – prognozowany ubytek ludności, w tym zasobów siły roboczej, na skutek negatywnych zmian demograficznych – przewidywany spadek liczby ludności do 2050 roku na poziomie 15%,
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(b) Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> – ok. 1 050 osób zatrudnionych w 20 powiatowych urzędach pracy oraz Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Olsztynie, – znaczne obciążenie pracowników urzędów pracy ze względu na znaczną liczbę bezrobotnych na Warmii i Mazurach – na każdego kluczowego pracownika powiatowego urzędu pracy zajmującego się obsługą bezrobotnych przypadały 123 osoby bezrobotne (8 lokata w kraju, przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 131 osób); na jednego pośrednika pracy przypadało 245 bezrobotnych (5 lokata w kraju, przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 270 osób), a na jednego doradcę zawodowego aż 686 bezrobotnych (7 lokata w kraju, przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 691 osób), – niespełna 2/3 pracowników urzędów pracy w regionie uczestniczyło w 2020 roku w kształceniu ustawicznym, – konieczność poprawy jakości funkcjonowania regionalnych instytucji rynku pracy w świetle zachodzących obecnie przemian społeczno-ekonomicznych (mała stabilność ekonomiczna, coraz częściej pojawiające się sytuacje kryzysowe, rozwój postępu technologicznego i automatyzacja, starzenie się społeczeństwa, napływ cudzoziemców, a także problem ze znalezieniem pracowników przy jednoczesnym niewykorzystaniu części zasobów siły roboczej),
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(d) Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia	<ul style="list-style-type: none"> – relatywnie niska wydajność pracy w regionie – w 2019 r. wartość dodana brutto na 1 pracownika wynosiła 86,5% średniej ogólnopolskiej (12 lokata w kraju), na co niewątpliwie wpływają mało efektywne metody zarządzania oraz niewłaściwa organizacja miejsca pracy, w tym niski poziom ich usprzętowania, – niski odsetek osób dorosłych (tj. w wieku 25-64 lata) uczestniczących w kształceniu lub szkoleniu - w 2019 roku 3,2%, (11 lokata w kraju, przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 4,8%), – znaczna liczba osób bezrobotnych, zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy, którzy zostali zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładów pracy (na koniec 2020 roku blisko 2 tys. osób), – spadek liczby pracujących w sektorze przedsiębiorstw między 2019 a 2020 rokiem, na skutek pandemii Covid-19, o 9,6 tys. osób (tj. o 6,3%) – największa redukcja w skali kraju przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 0,6%.
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym,	(e) Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności	<ul style="list-style-type: none"> – pogłębiający się deficyt kadr ochrony zdrowia (jedna z najniższych w kraju liczba lekarzy w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców),

<p>bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym poprzez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych oraz przez wspieranie wprowadzenia dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – powiązanie edukacji z nową inteligentną specjalizacją regionu - ZDROWE ŻYCIE, – potrzeba wdrożenia zmian systemowych w edukacji w zakresie wprowadzenia modelu doradztwa edukacyjno-zawodowego, przeciwdziałania stereotypom związanym z płcią oraz promowania nauk ścisłych STEM, – zorientowanie na uczenia poprzez wdrożenie innowacji pedagogicznych
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(f) Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami</p>	<ul style="list-style-type: none"> – najniższy w Polsce odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (83,6%, przy średniej ogólnopolskiej 90,4%), – jeden z najniższych odsetków uczniów zdających pozytywnie egzamin maturalny w 2021 r. - 71,6% przy średniej ogólnokrajowej 74,5%, – najniższe w kraju średnie wyniki z egzaminów ośmioklasisty w 2021 r (średni wynik z języka angielskiego – 60,9%, z matematyki - 42%) lub jedne z najniższych w kraju (język polski – 56,1%, język niemiecki 45,4%), – systematycznie rosnąca liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (z 1 857 w roku 2014 do 3 764 w 2019 r.) oraz z niepełnosprawnościami (z 3 567 osób w roku 2014 do 4 681 osób w 2019 r.), – wzrastająca liczba uczniów wymagających wsparcia psychologiczno-pedagogicznego (w 2019 r. 2096 osób w przeliczeniu na 100 tys. dzieci i młodzieży do 18 roku życia - 7 lokata w kraju), – jedna z najniższych w kraju liczba poradni psychologiczno-pedagogicznych (39), – 6 657 dzieci i młodzieży do 18 roku życia przypadająca na jedną poradnię (7 lokata w kraju),
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i</p>	<p>(g) Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w</p>	<ul style="list-style-type: none"> – niski odsetek osób dorosłych w wieku 25-64 lata uczestniczących w kształceniu ustawicznym - 3,2% przy średniej krajowej 4,8%, – istotna część mieszkańców (16%) uważająca, że nie posiada kwalifikacji i kompetencji odpowiednich dla potrzeb rynku pracy,

wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej	<ul style="list-style-type: none"> - jedna z najniższych w kraju liczba kadry medycznej (m.in. lekarze różnych specjalizacji, lekarze psychiatry i psycholodzy, pielęgniarki, położne) w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, - jeden z najwyższych w kraju średni wiek lekarzy (50,32, 3 lokata w kraju, przy średniej krajowej 49,54), - niski poziom kompetencji cyfrowych mieszkańców – aż 40,5% osób w wieku 16-74 lata posiadało jedynie niskie ogólne umiejętności cyfrowe (najgorszy wynik wśród województw), umiejętności podstawowe – 21,7% osób (przedostatnia lokata w kraju), natomiast ponadpodstawowe tylko 19,1% (najmniejszy odsetek w Polsce),
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	(h) Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji	<ul style="list-style-type: none"> - jedna z największych w skali kraju stopa ubóstwa skrajnego (w 2019 r. 6,8% - 3 lokata w kraju, wobec średniej ogólnopolskiej wynoszącej 4,2%), - wysoki odsetek ludności regionu korzystający ze świadczeń pomocy społecznej (ponad 7,5%). Głównym powodem jej udzielania są bezrobocie i ubóstwo, - mocno zróżnicowany terytorialnie odsetek ludności korzystającej z pomocy społecznej – w 2020 roku od 2,2% w gminie Stawiguda do 21,3% w gminie wiejskiej Kętrzyn, - wysoki odsetek ludności biernej zawodowo – 45,7% ludności regionu (3. co do wielkości odsetek w kraju), - rozwinięty na Warmii i Mazurach sektor ekonomii społecznej - funkcjonuje 77 przedsiębiorstw społecznych, 68 spółdzielni socjalnych oraz 4 ośrodki wsparcia ekonomii społecznej, - utworzenie dzięki środkom RPO WiM 2014-2020 ponad 850 miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej, - prognozowany w regionie ubytek ludności (o ok. 15% do 2050 r.) co rodzi konieczność integracji zawodowej osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym tak, aby mogły one w najbliższej przyszłości niwelować deficyt pracowników, <p>Przewidziane do realizacji formy wsparcia są zgodne z Załącznikiem D do Sprawozdania Krajowego 2019 (CSR), gdzie zauważono, iż ubóstwo i wykluczenie społeczne wciąż dotyczą pewnych rodzajów gospodarstw domowych. Interwencja będzie skupiać się zatem na działaniach na rzecz aktywnego włączenia, tak aby dotrzeć do większej liczby osób ze środowisk defaworyzowanych;</p>
4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i	(i) Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów	<ul style="list-style-type: none"> - duży wzrost w województwie warmińsko-mazurskim liczby cudzoziemców - w 2021 r. mieszkało ok. 8,6 tys. cudzoziemców, co w stosunku do 2018 r. oznacza wzrost o 168%. Zdecydowaną większość obcokrajowców na Warmii i Mazurach stanowią obywatele Ukrainy, (56,0% ogółu obcokrajowców w regionie) Białorusi (7,3%), Gruzji (4,6%) i Mołdawii i (4,3%),

<p>wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>		<ul style="list-style-type: none"> - rosnące zainteresowanie obcokrajowców pracą w województwie warmińsko-mazurskim - tylko w 2020 r. powiatowe urzędy pracy na Warmii i Mazurach wydały blisko 48 tys. oświadczeń o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi, - co dziesiąty obcokrajowiec w regionie nie ukończył 20 roku życia, a blisko 5% cudzoziemców ma powyżej 60 lat, - systematycznie kurczą się zasoby pracy w województwie w wyniku depopulacji (w latach 2000-2020 liczba mieszkańców Warmii i Mazur zmniejszyła się o ponad 11 tys. osób, tj. o 0,77%), a także starzenia się społeczeństwa (między 2000 a 2020 roku liczba młodych ludzi do 24 roku życia zmniejszyła się o 33,9%, o 67,9% wzrosła liczba osób po 60 roku życia, a tym samym systematycznie zwiększa się w regionie wartość wskaźnika obciążenia demograficznego – wzrost z 55,7 w 2014 roku do 64,7 w roku 2020) <p>Przewidziane do realizacji formy wsparcia są zgodne z Załącznikiem D do Sprawozdania Krajowego 2019 (CSR), gdzie zauważono, iż w Polsce utrzymują się niedociągnięcia w integracji pracowników migrujących. Inwestycje będą skupiać się zatem na działaniach na rzecz integracji cudzoziemców;</p>
<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - niska zamożność mieszkańców regionu (3. co do wielkości stopa ubóstwa skrajnego w skali kraju, oraz przedostatnia wśród wszystkich województw wielkość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia) oraz duża część ludności objęta opieką społeczną (największa w skali kraju liczba beneficjentów pomocy społecznej w przeliczeniu na 10. tys. mieszkańców), - systematyczny wzrost liczba mieszkańców korzystających z usług społecznych - w 2020 r. z usług opiekuńczych skorzystało 5 904 osób (wzrost o 25% w porównaniu z 2014r.), ze specjalistycznych usług dla osób z zaburzeniami psychicznymi skorzystały 503 osoby (wzrost o 8,2%), - duża liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego: prawnego, psychologicznego, rodzinnego – w 2020 roku 10 732 osoby z 4 709 rodzin, - blisko 2 tys. rodzin objętych wsparciem asystentów rodziny w 2020 r., - wzrost liczby klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów – z 267 klubów w 2019 r. do 273 w 2020 r., - znaczny wzrost odsetka osób w wieku poprodukcyjnym z ok. 15% w 2010 r. do 21% w 2020 r., - wysoki na Warmii i Mazurach odsetek osób z niepełnosprawnościami - w 2020 r. 10,7% ludności w wieku aktywności zawodowej (3 lokata w kraju),

<p>4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych</p>	<p>(l) Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci</p>	<ul style="list-style-type: none"> – znaczna liczba dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców (19,8 w 2020 r., 2 lokata w kraju, przy średniej krajowej 14,5), – znikomy odsetek dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej znajdujących się pod opieką profesjonalnych opiekunów – tylko ok. 15% dzieci umieszczona została w zawodowych rodzinach zastępczych, – spadek między 2014 a 2020 rokiem liczba asystentów rodziny o 65 osób, tj. o ok. 28%, – znaczna ilość uruchomionych procedur „Niebieskiej Karty” w związku z przeciwdziałaniem przemocy na 100 tys. mieszkańców (248 w roku 2020, 4 lokata w kraju, przy średniej krajowej 202), – objęcie w 2020 r. 769 osób z 263 rodzin wsparciem w formie interwencji kryzysowej w celu przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie z problemami, – funkcjonowanie na Warmii i Mazurach w 2020 roku 75 mieszkań chronionych, w których łącznie było 236 miejsc – na miejsca w mieszkaniach chronionych oczekiwało zaś 10 osób, – ok. 1,2 tys. osób w regionie borykających się z kryzysem bezdomności
<p>5. Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów obszarów i inicjatyw lokalnych</p>	<p>(i) Wspieranie zintegrowanego sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich</p>	<ul style="list-style-type: none"> – duży potencjał ludnościowy ulokowany w obszarach miejskich – w 2020 roku w regionie było 50 miast liczących w sumie 836 425 osób – 59,1% ludności Warmii i Mazur. – znacznie mniejsza wielkość miast w regionie niż średnio w kraju - 16,8 tys. mieszkańców wobec 24,4 tys. osób przeciętnie w Polsce). – koncentracja ludności na obszarach problemowych – 25% ludności Warmii i Mazur zamieszkuje obszary, na których podejmowane są działania rewitalizacyjne (najwyższy odsetek w skali kraju). – duża liczba na Warmii i Mazurach zaniedbanych obiektów przedwojennych, – pozytywne doświadczenia w podnoszeniu atrakcyjności przestrzennej, społecznej i inwestycyjnej oraz rewitalizacji obszarów miejskich dzięki interwencji publicznej

*Odrębne priorytety zgodnie z rozporządzeniem w sprawie EFS+

2. PRIORYTETY

2.1 GOSPODARKA

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☒ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit.m) rozporządzenia w sprawie EFS+*
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☒ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.1.1. Rozwijanie i wzmacnianie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii (CS1.i)

Powiązane rodzaje działań:

Zwiększenie potencjału w zakresie badań i innowacji oraz wykorzystywanie zaawansowanych technologii jest kluczowym czynnikiem budowy silnego ekosystemu innowacji w regionie. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez interwencję skoncentrowaną na rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego oraz tzw. obszarów horyzontalnych¹⁹. Wsparcie obejmie zarówno niezbędną nowoczesną infrastrukturę publiczną i prywatną na potrzeby badań, jak i działalność badawczo-rozwojową prowadzoną przez przedsiębiorstwa oraz ich konsorcja z organizacjami badawczymi i partnerstwa.

Inwestycje w publiczną infrastrukturę badawczą przyczynią się do innowacyjnej i inteligentnej transformacji regionu i mogą obejmować infrastrukturę, która będzie wykorzystywana zarówno do działalności gospodarczej, jak i niegospodarczej, w powiązaniu z potrzebami rynku (przedsiębiorstw i społeczeństwa).

Projekty obejmujące działalność badawczo-rozwojową będą dopuszczały szeroki wachlarz działań, w zależności od potrzeb beneficjenta, od wydatków inwestycyjnych, poprzez nakłady na prowadzenie badań, wdrożenie ich wyników, podnoszenie kompetencji, ochronę praw własności intelektualnej. Modułowość wsparcia ma służyć lepszemu dopasowaniu interwencji do zróżnicowanego charakteru projektów B+R. Badania podstawowe nie będą finansowane.

W kontekście niskiej aktywności badawczo-rozwojowej firm z Warmii i Mazur, w szczególności wśród MŚP, przewidziano również zakup usług badawczo-rozwojowych (np. opracowanie innowacyjnych rozwiązań w celu ulepszenia technologii, wyrobu, świadczonych usług, itp.) od podmiotów świadczących tego rodzaju usługi. W celu zapewnienia dyfuzji innowacji duże firmy wspierane będą

¹⁹ Obszary horyzontalne zostały wskazane w wyniku procesu przedsiębiorczego odkrywania w Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego *Warmińsko-Mazurskie 2030*, jako pięć obszarów, których rozwój determinuje rozwój podmiotów gospodarczych funkcjonujących w zidentyfikowanych regionalnych inteligentnych specjalizacjach. Są to: technologie informacyjno-komunikacyjne, finansowanie, logistyka, targi i promocja, bezpieczeństwo.

pod warunkiem współpracy z MŚP. Zwiększenie udziału MŚP w procesach innowacyjnych i badawczych będzie wspierane m.in. dzięki możliwości realizacji projektów kompleksowych, umożliwiających łączenie elementów B+R z podnoszeniem kompetencji pracowników. Komplementarnie w ramach CS1.iii finansowane będą procesy wdrożeniowe, internacjonalizacja oraz innowacyjność.

Wszystkie działania w ramach tego celu muszą być zgodne z regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami. W ramach procesu przedsiębiorczego odkrywania zakłada się także realizację działań związanych z opracowywaniem i testowaniem nowych instrumentów w odpowiedzi na pojawiające się potrzeby i wyzwania gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Celem jest m.in. pobudzenie sektora naukowego do tworzenia rozwiązań szytych na miarę w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby grup przedsiębiorstw. W celu wzmocnienia oddziaływania interwencji skierowanej na rozwój działalności badawczo-rozwojowej w regionie, dofinansowanie otrzymają również działania na rzecz transferu technologii i współpracy pomiędzy nauką i biznesem. Działania te zapewnią lepszą współpracę obu środowisk, poprawią przepływ wiedzy i technologii a tym samym sprzyjać będą komercjalizacji wyników prowadzonych prac B+R.

Wsparcie obejmie:

1. dofinansowanie infrastruktury badawczo-rozwojowej (w tym centrów badawczo-rozwojowych) aktywów własności intelektualnej oraz działalności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw (oraz konsorcjów przedsiębiorstw z organizacjami badawczymi), z dopuszczalnym komponentem wdrożeniowym, w tym również usług B+R dla firm oraz ochrona własności intelektualnej
2. inwestycje w publiczną infrastrukturę naukowo-badawczą i aktywa własności intelektualnej organizacji badawczych – na zasadach opisanych w Umowie Partnerstwa;
3. działalność badawczo-rozwojową w obszarach zielonej gospodarki, w tym gospodarki o obiegu zamkniętym;
4. małe bony badawcze na innowacje dla MŚP,
5. wzmocnienie kanałów współpracy nauki z biznesem mające na celu zwiększenie transferu technologii z jednostek naukowych do przedsiębiorstw (w tym podniesienie potencjału i jakości usług centrów transferu technologii).

Wszystkie typy projektów będą mogły zostać uzupełnione działaniami w obszarze podnoszenia kompetencji kadr zarówno w przedsiębiorstwach i jednostkach naukowych realizujących przedsięwzięcia w obszarze B+R.

Główne grupy docelowe:

- przedsiębiorstwa (małe, średnie i duże) i ich pracownicy,
- jednostki naukowe i ich pracownicy,
- uczelnie i ich pracownicy,
- ośrodki innowacji i ich pracownicy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Dotyczy całego Programu:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci,
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

W odniesieniu do cs 1(i) związku wynikami badań obrazującymi ograniczenia aktywności kobiet w obszarze cs w projektach B+R w ramach tworzonych zespołów badawczych zapewniane będą niedyskryminujące warunki zatrudniania i współpracy. Inwestycje w infrastrukturę uwzględniać będą wymogi uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień. Premiowane będą projekty, w których zaplanowane będzie opracowanie innowacyjnych rozwiązań przyczyniających się do zwiększenia równości, włączenia społecznego, niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Transgranicznym Programie Interreg *Południowy Bałtyk*, w którym w ramach Celu specyficznego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą* wspierane będą projekty rozwoju zdolności współpracy dzięki promowaniu modeli, sieci skupiających różne podmioty, (np. instytucje badawcze, MŚP, organizacje rozwoju biznesu, uniwersytety, podmioty publiczne), w celu udoskonalenia transferu i absorpcji wiedzy i innowacji.
- Programie Interreg *Region Morza Bałtyckiego*, który wspierać będzie m.in.: testowanie podejścia ustanawiającego partnerstwa innowacyjne poprzez łączenie badań i zamówień publicznych w celu tworzenia nowych możliwości biznesowych (w tym rozwiązań ekologicznych i innowacji społecznych);
- Programie Interreg *Europa Środkowa* wspierającym projekty obejmujące opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań w zakresie: zielonej gospodarki, biogospodarki, przemysłu 4.0, robotyzacji, technologii cyfrowych, przemysłów kultury i turystyki, innowacji w zakresie opieki zdrowotnej, srebrnej gospodarki, innowacji społecznych, transferu technologii i innowacji, partnerstw międzyregionalnych wzdłuż łańcuchów wartości oraz nowych systemów finansowania innowacji.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Inwestycje B+R+I obarczone są wysokim ryzykiem niepowodzenia oraz trudnością w oszacowaniu stopy zwrotu. Powoduje to m.in. niedostateczne zainteresowanie przedsiębiorców, jednostek B+R do inwestowania w infrastrukturę B+R oraz realizacji projektów badawczych. Zastosowanie zwrotnych form wsparcia może być czynnikiem zniechęcającym do podejmowania projektów związanych z działalnością B+R+I oraz pogłębiającym niekorzystną sytuację regionu w tym obszarze. Stąd konieczny jest efekt zachęty – w postaci dotacji, jako impuls do podniesienia poziomu innowacyjności oraz

konkurencyjności MŚP w województwie. Działania uzupełniające w ramach projektów B+R (jako część projektów kompleksowych) będą finansowane za pomocą dotacji. Wdrożenie wyników prac B+R będzie wspierane w ramach dotacji warunkowych. W przypadku niedostatecznego zainteresowania tą formą wsparcia, mając na uwadze pogłębiającą się lukę innowacyjną do innych regionów UE, przewiduje się zastosowanie dotacji.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	6	85
1	CP1 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	szt.	6	85
1	CP1 (i)	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 004	Liczba wspartych dużych przedsiębiorstw	szt.	0	12
1	CP1 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 08	Nominalna wartość sprzętu na potrzeby badań naukowych i innowacji	Euro	0	32 606 796
1	CP1 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 10	Przedsiębiorstwa współpracujące z organizacjami badawczymi	szt.	0	42
1	CP1 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 06	Naukowcy pracujący we wspieranych obiektach badawczych	roczne EPC	0	22

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

1	CP1 (i)	EFRR	slabiej rozwinięty	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	Euro	0	2021	10 383 479	IZ FEWiM	-
1	CP1 (i)	EFRR	slabiej rozwinięty	RCR 03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	Szt.	0	2021	71	IZ FEWiM	-
1	CP1	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCR 05	MŚP wprowadzające innowacje wewnątrz przedsiębiorstwa	Szt.	0	2021	57	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów programu (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	001	10 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	002	10 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	003	11 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	004	20 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	005	500 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	006	1 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	007	1 500 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	008	1 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	009	1 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	010	1 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	028	4 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	029	20 936 375
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	030	11 536 375

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	01	93 472 750

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	26	75 619 455
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	28	17 853 295

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	09	93 472 750
Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(i)	03	93 472 750

2.1.2. Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych (CS1.ii)

Powiązane rodzaje działań:

Wsparcie w ramach celu szczegółowego udzielane będzie w dwóch obszarach – gospodarki i usług publicznych:

Cyfryzacja Gospodarki

Dostosowanie firm do działania w warunkach szybko postępujących zmian określanych mianem czwartej rewolucji przemysłowej (Gospodarka 4.0) wymaga pilnej interwencji, która obejmie zarówno wsparcie inwestycyjne i zabezpieczenie niezbędnej infrastruktury jak i dofinansowanie usług pozwalających zwiększyć cyfryzację, automatyzację i robotyzację procesów, personalizację usług, zwiększenie zakresu wykorzystania tzw. Internetu Rzeczy, sztucznej inteligencji i uczenia maszynowego czy zaawansowanych analiz przy wprowadzaniu niezbędnych zmian organizacyjnych. Skuteczna transformacja cyfrowa biznesu wymaga więc wsparcia jej kolejnych etapów począwszy od cyfryzacji procesów ręcznych przez integrację inteligentnych technologii po zarządzanie zmianami kulturowymi, aby w pełni wykorzystać potencjał wprowadzanych udogodnień.

Digitalizacja warmińsko-mazurskiej gospodarki to również zwiększenie wykorzystania TIK w instytucjach otoczenia biznesu zarówno w ich działalności jak i sposobie świadczenia usług. Warunkiem wsparcia IOB w obszarze świadczenia usług dla przedsiębiorców jest stworzenie spójnej i szeroko dostępnej oferty w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby rynku.

Interwencja będzie ukierunkowana na:

1. wsparcie przedsiębiorstw na drodze transformacji cyfrowej oraz cyberbezpieczeństwa;
2. wsparcie procesów cyfryzacji w firmach uwzględniających kryteria redukcji emisji gazów cieplarnianych lub kryteria efektywności energetycznej;
3. wsparcie przedsiębiorstw w zakresie produkcji i usług opartych na technologiach cyfrowych;
4. cyfryzację instytucji otoczenia biznesu oraz e-usługi dla firm (w tym centra innowacji cyfrowych DIH²⁰/EDIH,);

Cyfryzacja usług publicznych

Dzięki wsparciu skierowanemu do instytucji publicznych zwiększy się dostępność i jakość e-usług w licznych sferach życia społecznego, (zdrowie, administracja, kultura). Wspierane będą nowe lub znacznie ulepszone usługi w pełni dostępne online, wnoszące nową jakość dla użytkowników oraz

²⁰ Huby Innowacji Cyfrowej/ Europejskie Huby Innowacji Cyfrowej

zapewniające interoperacyjność i kompatybilność z systemami centralnymi. Model wdrożenia rozwiązania e-usługi w projekcie powinien być zgodny z pryncypiami Architektury Informacyjnej Państwa, (dokument z 25 listopada 2020 r.). Interwencją objęte zostaną podmioty świadczące usługi publiczne na poziomie lokalnym i regionalnym. W przypadku projektów stanowiących kontynuację budowy platform e-usług publicznych lub udostępnienia zasobów naukowych, kulturowych i administracji niezbędne będzie wykazanie konieczności realizacji kolejnego projektu z punktu widzenia korzyści społeczno-gospodarczych.

Wsparcie skierowane zostanie również na dalszą cyfryzację i cyfrowe udostępnianie danych z rejestrów publicznych, (co umożliwi ich wykorzystanie w gospodarce i nauce, a także pozwoli na testowanie algorytmów sztucznej inteligencji w oparciu o wiarygodne dane wysokiej jakości). Jednocześnie zwiększenie cyfryzacji to wzrost związanych z nią zagrożeń, stąd interwencja zostanie skierowana na poprawę tzw. cyberbezpieczeństwa zarówno w sektorze prywatnym jak i publicznym.

Ponadto, mając na uwadze, że jednym z głównych zasobów niezbędnych do funkcjonowania we współczesnym świecie jest wiedza i dostęp do danych, interwencja w ramach Programu obejmie również budowę i rozwój baz i zasobów cyfrowych.

Pandemia Covid-19 stała się impulsem do dalszego intensywnego rozwoju e-medycyny. W tym obszarze planowane jest wsparcie usług w zakresie e-zdrowia, telemedycyny a także cyfryzacji placówek medycznych zapewniającej integrację i interoperacyjność z krajowymi platformami e-zdrowia.

Interwencja będzie ukierunkowana na:

1. e-usługi publiczne (w tym usługi A2A) – platformy e-usług (oparte o analizę kosztów i korzyści), dofinansowanie niezbędnej infrastruktury i rozwiązań cyfrowych w celu tworzenia nowych usług, zwiększenia jakości i dostępności usług publicznych oraz upowszechnienie ich wykorzystania (w tym usług e-administracji, e-kultury);
2. nowe technologie w budowaniu innowacyjnych e-usług dla oferty turystycznej i kulturowej (poprzedzone analizą kosztów i korzyści);
3. cyberbezpieczeństwo – projekty wzmacniające bezpieczeństwo świadczenia e-usług lub systemów informatycznych poprzez inwestycje w systemy o zasięgu regionalnym lub lokalnym oraz podniesienie kompetencji w zakresie cyberbezpieczeństwa;
4. budowę, rozwój, integrację i zwiększenie dostępności baz danych, zasobów cyfrowych o wysokim potencjale ich szerokiego wykorzystania oraz biznesowych przestrzeni cyfrowych (zasoby naukowe, kulturowe i administracji), aplikacje w oparciu o dostępne cyfrowo ISP (informacje sektora publicznego)²¹;
5. rozwój infrastruktury danych przestrzennych (w przypadku powiatowego lub wojewódzkiego zasobu geodezyjnego, wyłącznie przy pozytywnej opinii Głównego Geodety Kraju);
6. rozwój e-zdrowia (przy pozytywnej opinii Ministra Zdrowia oraz w uzgodnieniu z Komitetem Sterującym do spraw koordynacji wsparcia w sektorze zdrowia zgodnie z przyjętym systemem koordynacji),
7. rozwój narzędzi cyfrowych umożliwiających zapewnienie interoperacyjności i integracji podmiotów leczniczych z centralną architekturą informatyczną e-zdrowia.

---

²¹ zgodnie z Dyrektywą w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dyrektywa (UE) 2019/1024).

8. Podnoszenie kompetencji w jednostkach publicznych (niezbędnych dla prawidłowego wdrożenia nowych i wykorzystania istniejących e-usług) w formie kompleksowych projektów wykorzystujących finansowanie krzyżowe.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa,
- pracownicy instytucji publicznych i korzystający z usług publicznych, z zasobów publicznych,
- pracownicy podmiotów leczniczych i pacjenci,
- przedsiębiorcy,
- środowisko organizacji pozarządowych,
- podmioty branży turystycznej,
- inne osoby, instytucje i przedsiębiorstwa korzystające z rezultatów projektu oraz ich pracownicy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wsparcie procesów cyfryzacji przyczyni się do podniesienia jakości i dostępności świadczonych e-usług, zwłaszcza dla grup defaworyzowanych. Dotyczy to przede wszystkim niepełnosprawności, miejsca zamieszkania oraz wieku użytkowników.

Konieczne jest zapewnienie równego dostępu do produktów i rezultatów projektu poprzez wymóg uwzględnienia zasady uniwersalnego projektowania i stosowania w produktach projektu standardu dostępności cyfrowej WCAG 2.1. na poziomie AA. Beneficjenci zobowiązani będą do tworzenia i świadczenia usług elektronicznych spełniających standardy dostępności zgodnie z dyrektywami (UE) 2019/882 w sprawie wymogów dostępności produktów i usług i (UE) 2016/2102 w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarze Strategicznej Interwencji Miejski Obszar Funkcjonalny Ełku.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w *Programie Południowy Bałtyk*, który wspierać będzie budowanie platform współpracy ośrodków innowacji cyfrowych/ uniwersytetów/ instytucji badawczo-rozwojowych i MŚP w celu wspierania modernizacji i cyfryzacji na Obszarze Południowego Bałtyku oraz wspólne działania mające na celu promowanie procesów cyfryzacji i nowych rozwiązań cyfrowych (np. transgraniczne kampanie promocyjne itp.).

W procesie wyboru projektów premiovane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Projekty przedsiębiorców o niskim poziomie ryzyka, potencjalnie do zwrotu z inwestycji w postaci zysku lub oszczędności kosztów wspierane będą instrumentami finansowymi. Stosowanie instrumentów finansowych łączonych z dotacjami w ramach jednej operacji zakłada się dla projektów o istotnym znaczeniu dla regionu (np. wdrożenie innowacyjnych procesów, tworzenie miejsc pracy wysokiej jakości, wdrożenie rozwiązań przyczyniających się do ochrony środowiska czy opracowanie

długofalowego planu transformacji). Projekty podmiotów publicznych w obszarze usług publicznych realizowanych na rzecz mieszkańców regionu, organizacji pozarządowych oraz instytucji otoczenia biznesu, o ile nie będą miały charakteru komercyjnego wspierane będą poprzez dotacje. Ponadto dotacje znajdą zastosowanie w projektach przedsiębiorców polegających na wdrożeniu specjalistycznych rozwiązań cyfrowych, w skład których wchodzi również wdrożenia rozwiązań z zakresu automatyzacji i robotyzacji.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	3	326
1	CP1 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	szt.	3	20
1	CP1 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	szt.	0	306
1	CP1 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 14	Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	szt.	0	30
1	CP1 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 010	Liczba podmiotów, które udostępniły informacje sektora publicznego / dane prywatne on-line	szt.	0	17

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	CP1 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 11	Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług,	użytkownicy / rok	0	2021	19 257	IZ FEWiM	-

					produktów i procesów cyfrowych						
1	CP1 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	Euro	0	2021	4 291 148	IZ FEWiM	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	013	16 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	014	4 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	015	13 124 053
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	016	12 128 070
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	017	10 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	019	6 102 393
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	172	1 673 277

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	01	39 027 793
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	03	13 200 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	05	10 800 000

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	26	50 468 485
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	27	521 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	28	12 038 308

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	09	63 027 793

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(ii)	03	63 027 793

2.1.3. Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne(CS1.iii)

Powiązane rodzaje działań:

Podnoszenie konkurencyjności regionalnej województwa wymaga licznych uzupełniających się działań we wszystkich obszarach składających się na gospodarczy system regionu. Należą do niego zarówno nowo powstające podmioty gospodarcze, wymagające wsparcia na początkowym etapie swojej biznesowej drogi, jak i firmy o długiej tradycji biznesowej i trwałej rozpoznawalnej marce. Na system składa się również całe otoczenie biznesowe, do którego należą m.in. dostępne tereny inwestycyjne, infrastruktura przedsiębiorczości zlokalizowana w parkach naukowo-technologicznych, inkubatorach, strefach gospodarczych i przestrzeniach kreatywnych, instytucje świadczące usługi dla biznesu oraz administracja wspomagająca rozwój gospodarczy. Szybki rozwój technologiczny i wszechobecna innowacyjność wymaga od przedsiębiorstw województwa warmińsko-mazurskiego dynamicznych zmian i nadążania za globalnymi trendami. Do udziału w tym wyścigu niezbędne jest podejmowanie współpracy pomiędzy różnymi podmiotami oraz eksploracja nowych rynków, w tym udział w międzynarodowych łańcuchach wartości.

Interwencja w ramach celu szczegółowego kierowana jest bezpośrednio lub pośrednio do MŚP. Wsparcie otrzymają m.in. MŚP w początkowej fazie rozwoju. Przedsiębiorstwa uzyskają również dofinansowanie na swoją działalność innowacyjną, polegającą m.in. na wdrażaniu wyników działalności badawczo-rozwojowej. Kontynuowane będzie również wsparcie odtwarzania gospodarczego dziedzictwa regionu poprzez dofinansowanie tworzenia nowej oferty produktowo-usługowej polegającej na odtwarzaniu historycznego krajobrazu gospodarczego regionu (przywrócenie tradycyjnych produktów, usług i zawodów). Rozwój konkurencyjnych firm wymaga przygotowania im właściwej przestrzeni, dlatego interwencja skierowana zostanie również na przygotowanie infrastruktury biznesowej dla MŚP na potrzeby badań i innowacji, tworzenie przestrzeni kreatywnych oraz stref co-workingowych, cyfrowych przestrzeni biznesowych, stref przedsiębiorczości i stref produkcyjnych (dla MŚP).

Podkreślone w diagnozie problemy z pozyskiwaniem kapitału zagranicznego, wciąż niesatysfakcjonującą atrakcyjnością inwestycyjną regionu oraz ujemnym saldem migracji osób w wieku produkcyjnym wymagają interwencji w postaci zadbania o poprawę wizerunku regionu jako miejsca przyjaznego inwestycjom jak i przygotowania atrakcyjnych miejsc pracy wysokiej jakości pozwalających zatrzymać odpływ młodych ludzi z województwa. Dlatego tworzeniu obszarów biznesowych towarzyszyć będzie promocja gospodarcza rozumiana zarówno, jako przyciąganie inwestorów zewnętrznych jak i promowanie oferty gospodarczej firm z regionu na zewnątrz. Wsparcie służyć będzie zatem tworzeniu warunków do rozwoju przedsiębiorczości i pozyskiwania inwestycji zewnętrznych (w tym podniesienie atrakcyjności gospodarczej regionu oraz rozwój potencjału do prowadzenia działalności na rzecz promocji gospodarczej i pozyskiwania inwestycji zewnętrznych).

W dobie intensywnej cyfryzacji i globalizacji gospodarki niezbędne jest zwiększenie udziału firm z województwa warmińsko-mazurskiego w międzynarodowych łańcuchach wartości i szersze włączenie ich w wymianę dóbr i usług na skalę światową. Stąd ważnym obszarem wsparcia będzie internacjonalizacja przedsiębiorstw od budowania kompetencji i określania strategii umiędzynarodowienia firmy poprzez niezbędne inwestycje i promocję (w tym z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych). Umiędzynarodowienie przedsiębiorstw może obejmować zmianę modelu biznesowego, rozwój niezbędnej infrastruktury, budowę międzynarodowego wizerunku firmy, udział w targach i misjach, tworzenie produktów o wysokim potencjale eksportowym). Adresatem wsparcia

w zakresie internacjonalizacji, umiędzynarodowienia oraz promocji gospodarczej będą MŚP w związku z planowanym wejściem na rynki zagraniczne.

Interwencja wpłynie również na zwiększenie podaży wysokojakościowych i dostępnych usług instytucji otoczenia biznesu. Wsparcie otrzymają istniejące instytucje inwestujące w swój potencjał, infrastrukturę, rozwijające ofertę usług, w tym szczególnie specjalistycznych i proinnowacyjnych, a także przygotowujące się do uzyskania akredytacji na poziomie krajowym. Wsparcie infrastruktury musi być powiązane z nowymi lub znacząco ulepszonymi usługami i zostać poprzedzone analizą popytu. Preferowane będą projekty zakładające zwiększenie dostępności usług IOB, w szczególności poza dużymi ośrodkami miejskimi.

W ramach celu szczegółowego (iii) wsparcie skierowane zostanie do całej gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego z preferencjami dla projektów wykazujących wpływ na rozwój regionalnych inteligentnych specjalizacji. Każda dofinansowana inwestycja przedsiębiorstwa powinna stanowić innowację co najmniej na poziomie firmy. Komplementarność i synergię wsparcia z inwestycjami prowadzonymi w ramach CS 1.1 i CS 1.2, zapewni finansowanie w niniejszym celu szczegółowym projektów wdrożeniowych bazujących na wynikach prac B+R+I, projektów umożliwiających internacjonalizację produktów i usług opartych o wypracowane rozwiązania czy też dalszy rozwój firmy po procesie jej digitalizacji.

Wsparcie obejmie:

1. innowacyjność firm:

- profesjonalizacja IOB i zaawansowane usługi dla firm, w tym niezbędne inwestycje (w szczególności w obszarach inteligentnych specjalizacji),
- wdrażanie wyników prac badawczo-rozwojowych,
- odtwarzanie gospodarczego dziedzictwa regionu,

2. konkurencyjność firm:

- inwestycje rozwojowe w przedsiębiorstwach,
- inkubowanie przedsiębiorstw oraz dalsza akceleracja i rozwój po okresie inkubacji,
- wsparcie firm w początkowej fazie rozwoju,
- pakietowanie produktów i usług,

3. internacjonalizację i ekspansję:

- umiędzynarodowienie przedsiębiorstw,
- promocja gospodarcza, (w tym tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i pozyskiwaniu inwestycji zewnętrznych),
- infrastruktura biznesowa na potrzeby MŚP.

Ze względu na konflikt zbrojny na Ukrainie znacząco wzrosło ryzyko inwestycyjne na terenie przy granicy z Rosją. Ta wyjątkowa okoliczność w połączeniu z tradycyjnie wysoką kumulacją negatywnych czynników społeczno-gospodarczych, potwierdzoną wskaźnikiem dochodów podatkowych niższym od uśrednionej wartości dla województwa (wskaźnik Gg), niższym od średniej dla województwa poziomem przedsiębiorczości, ujemnym saldem migracji oraz ponadprzeciętnym poziomem bezrobocia, wymaga zbudowania szczególnie silnych instrumentów zachęty o charakterze dotacyjnym na terenie przygranicznych powiatów województwa. Bez wsparcia bezzwrotnego obszarom nadgranicznym grozi pogłębienie negatywnych zjawisk społeczno-ekonomicznych, co uniemożliwi prowadzenie skutecznej polityki rozwojowej na całym terenie województwa.

Główne grupy docelowe:

- przedsiębiorcy z sektora MŚP,

- właściciele firm o średniej kapitalizacji,
- pracownicy jednostek samorządu terytorialnego,
- pracownicy instytucji otoczenia biznesu
- środowisko organizacji pozarządowych,
- inwestorzy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

W związku z wynikami badań obrazującymi ograniczenia aktywności kobiet w obszarze przedsiębiorczości, planuje się zastosowanie kryteriów premiujących dla projektów ukierunkowanych na wsparcie przedsiębiorczości kobiet, podnoszenie aktywności ekonomicznej kobiet, jako odpowiedzi na wyzwania rynkowe. W związku z widocznymi w Polsce ograniczeniami dla wchodzących na rynek młodych przedsiębiorców, w szczególności innowacyjnych firm, zapewnione będzie wsparcie dla nowo powstałych przedsiębiorstw, w tym: platformy startowe, usługi inkubacyjne, usługi dotyczące prowadzenia działalności na wczesnym etapie rozwoju.

Komponent szkoleniowy w projektach inwestycyjnych pozwoli na podnoszenie wiedzy przedsiębiorców i ich pracowników min. w zakresie wykorzystania nowych technologii, co wpłynie na szersze włączenie zawodowe różnych grup. Inwestycje w infrastrukturę uwzględniać będą wymogi uniwersalnego projektowania i mechanizmu racjonalnych usprawnień. Premiowane będą projekty, w wyniku których powstaną usługi lub produkty przyczyniające się do zwiększenia równości, włączenia społecznego, niedyskryminacji.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarze Strategicznej Interwencji Miejski Obszar Funkcjonalny Ełku

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w *Programie Południowy Bałtyk*, który wspierać będzie działania ukierunkowane na internacjonalizację w oparciu o innowacje i wielopoziomą współpracę partnerów np. w ramach modeli poczwórnej helisy, powiązanych z inteligentnymi specjalizacjami i kluczowymi obszarami mocnych stron w regionach. Przykładowe działania obejmują m.in.

- promowanie i wspieranie współpracy transgranicznej między MŚP w kluczowych obszarach niebieskiej i zielonej gospodarki,
- rozwój i promowanie na rynkach międzynarodowych wspólnych produktów/ rozwiązań/ usług
- inicjowanie i rozwój sieci sektorowych i międzysektorowych (klastrów) oraz ich ekspansja,
- wspieranie wspólnych projektów badawczych między MŚP, uniwersytetami (lub innymi instytucjami badawczo-rozwojowymi), podmiotami publicznymi i organizacjami wsparcia biznesu,
- działania (np. targi, wystawy, kampanie marketingowe i wspólne kampanie brandingowe itp.) promujące produkty i usługi z Obszaru Południowego Bałtyku na rynkach międzynarodowych.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Projekty charakteryzujące się niskim ryzykiem, wysokim zwrotem z inwestycji bądź oszczędnością kosztów, podobnie jak zabezpieczenie płynności firm w okresie zwiększonej niepewności rynkowej, wspierane będą instrumentami finansowymi. Znajdą one również zastosowanie m.in. przy dofinansowaniu przygotowania infrastruktury biznesowej na potrzeby MŚP. Stosowanie instrumentów finansowych łączonych z dotacjami w ramach jednej operacji zakłada się przy wsparciu firm w początkowej fazie rozwoju oraz inwestycjach rozwojowych firm w obszarach strategicznych dla regionu, w tym m.in.: IS, przyczyniających się do ochrony środowiska czy realizowanych na terenach problemowych. Dotacje przeznaczone zostaną na projekty w obszarze umiędzynarodowienia przedsiębiorstw, partnerskie oraz odtwarzanie dziedzictwa gospodarczego ze względu na brak potencjału do generowania zwrotu czy oszczędności. Dodatkowo dotacje będą przeznaczone na projekty wsparcia rozwoju i konkurencyjności MŚP, realizowane w 5 powiatach leżących wzdłuż 208-kilometrowej granicy z Rosją.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	9	295
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	szt.	9	63
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	szt.	0	139
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 04	Przedsiębiorstwa otrzymujące wsparcie niefinansowe	szt.	0	93
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 05	Nowe przedsiębiorstwa objęte wsparciem	szt.	0	18

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	Euro	0	2021	8 240 370	IZ FEWiM	-
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 03	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe	szt.	0	2021	53	IZ FEWiM	-
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 18	Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) korzystające z usług inkubatora przedsiębiorczości po jego utworzeniu	szt./rok	0	2021	37	IZ FEWiM	-
1	CP1 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC/rok	0	2021	126	IZ FEWiM	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	020	16 085 856
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	021	16 927 455
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	024	4 927 250
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	025	3 000 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	027	35 572 750

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	01	55 013 311
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	03	11 825 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	05	9 675 000

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	26	61 510 269
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	27	389 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	28	14 614 042

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	09	76 513 311

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iii)	03	76 513 311

2.1.4. Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (CS1.iv)

Powiązane rodzaje działań:

Zmiany zachodzące w otoczeniu społeczno-gospodarczym mogą przynieść pozytywne efekty wyłącznie, jeśli towarzyszyć im będą umiejętności i kompetencje pozwalające na ich wykorzystanie. Wyzwania przyszłości wynikające z rewolucji informatycznej, rozwijanej idei gospodarki 4.0 czy przenikania innowacyjności w każdym wymiarze życia wymagają od polityki regionu systemowego podejścia do kształtowania kompetencji, szczególnie w kontekście szybkiego reagowania na zmiany i kształtowanie postaw otwartości i akceptacji nowych sytuacji. Interwencja zostanie więc skierowana na rozwijanie kompetencji niezbędnych do rozwoju inteligentnych specjalizacji regionu (w tym tzw. obszarów horyzontalnych dla firm w ramach inteligentnych specjalizacji (IS), zidentyfikowanych w procesie przedsiębiorczego odkrywania (PPO), umiejętności cyfrowych oraz zielonej gospodarki. Stworzenie warunków dla podniesienia kompetencji przedsiębiorców i pracowników w obliczu powyższych wyzwań pomoże zwiększyć przewagę konkurencyjną regionu opartą o inteligentne specjalizacje, przyspieszyć jego transformację przemysłową i zwiększyć poziom przedsiębiorczości. Projekty w tym zakresie realizowane będą w obszarach regionalnych IS.

Wsparcie obejmie:

1. podnoszenie wiedzy i umiejętności w zakresie zmian przemysłowych i innowacji, w tym:
  - a. upowszechnianie wiedzy i umiejętności w zakresie Gospodarki 4.0, zielonej gospodarki,
  - b. upowszechnienie wiedzy nt. innowacyjności, inteligentnych specjalizacji, przedsiębiorczości, transferu wiedzy i technologii
2. projekty współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej służące rozwojowi umiejętności pracowników i kadry zarządzającej instytucji działających na rzecz rozwoju inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego.

Główne grupy docelowe:

- przedsiębiorcy,
- pracownicy przedsiębiorstw,
- kadra zarządzająca i pracownicy instytucji otoczenia biznesu

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Możliwe będą działania związane z podnoszeniem wiedzy i świadomości dot. kompetencji zarządzania różnorodnością, kompetencji managerskich kobiet, unikania stereotypów itp.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarze Strategicznej Interwencji Miejski Obszar Funkcjonalny Ełku.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie Interreg Region Morza Bałtyckiego, wspierającym zwiększanie odporności gospodarek na zewnętrzne zakłócenia takie, jak poważne recesje i kryzysy finansowe, pogorszenie koniunktury w poszczególnych branżach lub kryzysy natury zdrowotnej m.in.
  - przeprojektowanie podejść do inteligentnej specjalizacji i ponowne zdefiniowanie powiązań z globalnymi łańcuchami wartości w celu wzmocnienia odporności Morza Bałtyckiego, jako makroregionu,
  - badanie potencjału zrównoważonych wzorców konsumpcji opartych na lokalnych usługach i towarach oraz wzmocnienie wspólnej tożsamości RMB, jako źródła tych towarów i usług,
  - działania pilotażowe rozwiązujące określone wyzwania w budowaniu odporności, dzięki lepszym powiązaniom między badaniami a regionalnymi systemami innowacji.
- Programie Interreg *Europa Środkowa*, który wspierać będzie opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań w zakresie: umiejętności dla sektorów istotnych z punktu widzenia inteligentnej specjalizacji, budowanie zdolności i uczenia się w warunkach instytucjonalnych na rzecz inteligentnej specjalizacji, dostosowania umiejętności do potrzeb rynku pracy w regionach przechodzących transformację przemysłową i cyfrową, kompetencji w zakresie zarządzania innowacjami w MŚP i przedsiębiorczości.

W procesie wyboru projektów premiovane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie w ramach celu szczegółowego będzie udzielane w formie dotacji, gdyż głównym celem interwencji jest rozwój kompetencji, upowszechnianie wiedzy, podnoszenie świadomości, a nie generowanie zysków lub odpowiednich oszczędności. Uzasadnieniem dla zastosowania dotacyjnej formy wsparcia dla rozwoju zasobów IOB (podniesienia potencjału i kompetencji IOB) jest ich tzw. miękki, misyjny charakter oraz brak ukierunkowania na efekty w postaci przychodów i zysków. Znaczna część IOB to jednostki, dla których organem założycielskim lub nadzorującym jest sektor publiczny lub jednostki organizacyjne ośrodków naukowych. Udzielone wsparcie w obszarze usług o charakterze proinnowacyjnym i doradztwa prorozwojowego jest wysoce pożądane. Nie wpływa jednak na wynik finansowy podmiotów je realizujących.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
1	CP1(iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	9	74
1	CP1(iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 02	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w postaci dotacji	szt.	9	74
1	CP1(iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 101	MŚP inwestujące w umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości	szt.	9	74

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
1	CP1(iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	Euro	0	2021	1 264 180	IZ FEWiM	-
1	CP1(iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 98	Pracownicy MŚP kończący szkolenia w zakresie rodzaju umiejętności, w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości (wg. rodzaju umiejętności: techniczne, zarządzanie, przedsiębiorczość, ekologiczne, inne)	osoby	0	2021	1 589	IZ FEWiM	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	018	8 580 000

1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	023	3 213 970
---	------	--------------------	----------	-----	-----------

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	01	11 793 970

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	26	9 364 322
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	27	177 000
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	28	2 252 648

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	09	11 793 970

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
1	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 1(iv)	03	11 793 970

2.2. ŚRODOWISKO

☐	Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐	Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐	Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia sprawie EFS+
☐	Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐	Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐	Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.2.1. Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (CS2.i)

Powiązane rodzaje działań:

Transformacja energetyczna województwa wymaga działań w różnych obszarach. W ramach tego celu szczegółowego planuje się:

1. Kompleksowe przedsięwzięcia polegające na głębokiej modernizacji energetycznej budynków, obejmującej całą gamę prowadzących do zmniejszenia energochłonności działań typu wymiana ich wyposażenia na energooszczędne, instalację dedykowanych potrzebom energetycznym budynku urządzeń OZE, wymianę /modernizację nieefektywnych systemów grzewczych na zero lub

niskoemisyjne albo podłączenie do sieci ciepłowniczej/chłodniczej, przebudowę systemów wentylacji i klimatyzacji, instalację systemów chłodzących itp..

W sferze poprawy efektywności energetycznej budynków wsparcie skoncentruje się na:

- budynkach publicznych, których właścicielem jest samorząd terytorialny oraz podległe mu organy i jednostki organizacyjne;
  - innych budynkach użyteczności publicznej, z wyłączeniem budynków należących do administracji rządowej i podległych jej organów i jednostek organizacyjnych;
  - wielorodzinnych budynkach mieszkalnych (np. budynki komunalne, wspólnoty mieszkaniowe, TBS) z wyłączeniem budynków spółdzielni mieszkaniowych, budynków mieszkalnych stanowiących własność Skarbu Państwa/spółek z udziałem SP
2. Poprawę efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach w różnych aspektach (np. zastosowanie energooszczędnych technologii, projekty dotyczące odzyskiwania energii cieplnej z procesów przemysłowych, instalacja urządzeń OZE itp.)
  3. Rozwój systemów ciepłowniczych obejmujący inwestycje w systemy ciepłownicze i chłodnicze (sieci) wraz z magazynami ciepła do 5 MW mocy zamówionej, podłączenie do sieci ciepłowniczej lub gazowej obiektów, w których likwidowane są źródła na paliwa stałe, wymiana nieefektywnych źródeł ciepła opartych o paliwa stałe na źródła niskoemisyjne.
  4. Przebudowę, wymianę oświetlenia zewnętrznego, przede wszystkim ulicznego na energooszczędne (wraz z systemami zarządzania oświetleniem), poprawiającą efektywność energetyczną tych systemów oraz integrację instalacji OZE, energooszczędnego oświetlenia LED wraz z systemem zarządzania, z możliwością zastosowania magazynów energii.
  5. Działania edukacyjne i szkoleniowe dla mieszkańców, przedsiębiorców oraz władz wspierające m.in. realizację programów ochrony powietrza i uchwał antysmogowych.

Rozwój inteligentnych systemów zarządzania energią może być wspierany wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.

We wszystkich projektach, w których będzie to adekwatne, mogą zostać zastosowane rozwiązania sprzyjające adaptacji do zmian klimatu np. systemy zarządzania wodą w budynkach, zielone ściany i dachy.

W ramach celu szczegółowego, uzupełniająco do interwencji na poziomie krajowym podejmowane będą również działania o zasięgu całego województwa warmińsko-mazurskiego na rzecz poprawy świadomości mieszkańców, samorządów, przedsiębiorców odnośnie korzyści płynących z działań na rzecz niskoemisyjnej gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym efektywności energetycznej i wykorzystania OZE oraz doradztwo w tym zakresie.

Przedsięwzięcia podejmowane w ramach niniejszego celu szczegółowego w części poprawy efektywności energetycznej budynków muszą zostać poprzedzone analizą możliwych rozwiązań w ramach audytu energetycznego, z którego powinien wynikać zakres rzeczowy projektu.

Proponowane działania będą prowadzić do zmniejszenia zużycia energii w sektorze mieszkaniowym, instytucjach publicznych i przedsiębiorstwach, zwiększenia udziału niskoemisyjnej i bardziej ekologicznej energii oraz jednocześnie znacząco wpłyną na redukcję kosztów bieżącego utrzymania. Ponadto w regionie nastąpi poprawa efektywności energetycznej oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Inwestycje w wymianę instalacji zasilanych węglem kamiennym, torfem, węglem brunatnym, łupkami bitumicznymi, na kotły zasilane gazem ziemnym w mieszkalnictwie, budynkach publicznych,

w przedsiębiorstwach, powinny być stosowane w przypadku braku możliwości technicznej lub opłacalności ekonomicznej przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub braku możliwości instalacji zasilanej z odnawialnych źródeł energii oraz powinny być powiązane z równoczesną termomodernizacją budynku, w którym wymieniane jest źródło ciepła.

W przypadku źródeł ciepła systemowego wymiana źródła opartego na węglu na gazowe będzie możliwe tylko w przypadku, gdy zastosowanie OZE nie będzie technicznie lub ekonomicznie wykonalne.

Preferowane będą przedsięwzięcia o najwyższej efektywności kosztowej w stosunku do nakładów środków unijnych. Ponadto kryteria wyboru projektów będą uwzględniały premiowanie jak najgłębszej modernizacji energetycznej (minimalny próg oszczędności energii pierwotnej 30% na poziomie projektu), redukcji gazów cieplarnianych, OZE w modernizacji budynków, jakość wykonania (np. audyt ex-post), podnoszenie świadomości oszczędności energii użytkowników budynku, walkę z ubóstwem energetycznym w mieszkalnictwie.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- przedsiębiorcy (przede wszystkim mikro i małe);
- właściciele budynków.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Działanie uwzględni wsparcie osób dotkniętych lub narażonych na zjawisko ubóstwa energetycznego, do których mogą należeć: osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodzice samotnie wychowując dzieci (w większości kobiety), osoby z niepełnosprawnościami czy rodziny wielodzietne).

Przewiduje się także wsparcie na promocję, doradztwo i podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców, przedsiębiorców i władz lokalnych w zakresie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE. Wspieranie inwestycji w zakresie efektywności energetycznej wpłynie pozytywnie na zdrowie i długość życia mieszkańców, a tym samym będzie pośrednio ograniczać zjawisko wykluczenia społecznego i związanego z nim ubóstwa.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarach Strategicznej Interwencji: Miasta CITTASLOW, Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie. W ramach celu szczegółowego planowane jest zastosowanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF Elbląga oraz MOF Ełku.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie Interreg *Region Morza Bałtyckiego* wspierającym:
  - wzmocnienie integracji różnych systemów energetycznych i wzajemnych połączeń odbiorców energii z różnych sektorów,

- usuwanie barier administracyjnych, prawnych i finansowych w celu przyspieszenia fali remontów budynków publicznych i prywatnych, w tym, projektowanie innowacyjnych schematów finansowania lub łączenie środków w zakresie efektywności energetycznej z zastosowaniem energii odnawialnej;
- działania pilotażowe wzmacniające zaangażowanie obywateli i przemysłu w dekarbonizację systemów energetycznych,
- Programie Interreg *Litwa-Polska 2021-2027*, który wesprze m.in.: wymianę doświadczeń w zakresie polityk z dziedziny gospodarki o obiegu zamkniętym i efektywności energetycznej.
- Programie Interreg *Europa Środkowa* wspierającym opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań w zakresie: inteligentnej integracji rozwiązań neutralnych pod względem emisji dwutlenku węgla w różnych sektorach, OZE, efektywność energetyczną budynków i infrastruktury publicznej, zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych w przemyśle i innych sektorach, planowanie energetyczne na szczeblu lokalnym i regionalnym, zarządzanie popytem na energię i zmiana zachowań, systemy finansowania inwestycji w zakresie efektywności energetycznej i energii odnawialnej; ubóstwo energetyczne.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Instrumenty finansowe zastosowane będą w przypadku wszystkich inwestycji, z uwzględnieniem modernizacji oświetlenia ulicznego, poza budynkami komunalnymi i historycznymi oraz budynkami użyteczności publicznej spełniającymi kryteria warunkujące wsparcie dotacyjne. W zakresie modernizacji energetycznej obiektów użyteczności publicznej zastosowane zostanie wsparcie w formie dotacji warunkowej, zgodnie z art. 57 CPR, szczegółowe warunki zostaną określone przez Komitet Monitorujący Program w kryteriach wyboru projektów. Kryterium warunkującym dotacyjne wsparcie dla inwestycji w efektywność energetyczną budynków publicznych jest przyjęcie przez region POP zgodnego z art. 23 dyrektywy 2008/50/WE oraz egzekwowanie zapisów uchwał antysmogowych na obszarach, w których one obowiązują bez wprowadzania zmian łagodzących ograniczenia i zakazy dot. eksploatacji instalacji lub odroczenia terminów ich wejścia w życie.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 01	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	szt.	0	54
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 03	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	szt.	0	54

2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 18	Lokale mieszkalne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	szt.	0	3 295
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 19	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	m ²	0	317 073
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	2
2	CP2 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	18 912

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 02	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	Euro	0	2020	2 659 340	IZ FEWiM	-
2	CP2 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 26	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	143 964	2021	51 589	IZ FEWiM	-
2	CP2 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona równoważnik a CO ₂ / rok	35 506	2021	12 766	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	038	18 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	041	6 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	042	14 422 639
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	044	20 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	045	73 577 361
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	046	1 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	056	3 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	01	118 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	03	9 900 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	05	8 100 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	03	32 845 828
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	18	35 113 768
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	26	34 293 163
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	28	33 747 241

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	09	136 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(i)	03	136 000 000

2.2.2. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju (CS2.ii)

Powiązane rodzaje działań:

Wytwarzanie energii ze źródeł odnawialnych jest istotnym elementem obniżenia emisyjności gospodarki oraz dywersyfikacji źródeł wytwarzania w krajowym miksie energetycznym. Z uwagi na pozytywny wpływ na środowisko stanowi odpowiedź na wyzwanie transformacji energetycznej w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, zgodną z polityką zrównoważonego rozwoju.

Interwencja ukierunkowana będzie na inwestycje w wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła z odnawialnych źródeł w tym energetyki rozproszonej (prosumenckiej) i obejmie:

1. inwestycje w odnawialne źródła energii w zakresie wytwarzania energii elektrycznej i/lub ciepła w tym z magazynami energii działającymi na potrzeby danego źródła OZE wraz z przyłączeniem źródeł OZE do sieci energetycznych lub ciepłowniczych;
2. rozwój inteligentnych systemów zarządzania energią wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć.

Produkcja będzie oparta o jednostki wykorzystujące energię pochodzącą ze słońca (przede wszystkim systemy fotowoltaiczne), biomasy, biogazu, biometanu, wiatru, wody i innych (np. energia geotermalna, pompy ciepła), przy czym w przypadku wytwarzania energii elektrycznej dofinansowanie co do zasady mogą uzyskać źródła OZE o mocy:

- dla wiatru nie więcej niż 5 MWe;
- dla biomasy nie więcej niż 5 MWe;
- dla biogazu nie więcej niż 0,5 MWe;
- dla wody nie więcej niż 5 MWe;
- dla promieniowania słonecznego nie więcej niż 0,5 MWe.

Projekty dotyczące wytwarzania energii z OZE oceniane będą głównie przez pryzmat efektywności kosztowej oraz osiągniętych efektów wpisujących się w cele Priorytetu, w tym redukcji emisji CO₂. Jednym z czynników branych pod uwagę przy wyborze takich inwestycji do wsparcia, będzie koncepcja opłacalności, czyli najlepszego stosunku wielkości środków unijnych przeznaczonych na uzyskanie 1 MWh energii lub 1 MW mocy zainstalowanej wynikających z budowy danej instalacji. Poza tym o wsparciu takich projektów decydować będzie kryterium efektywności kosztowej w powiązaniu z osiąganymi efektami ekologicznymi w stosunku do planowanych nakładów finansowych.

Projekty związane z energetyką wodną nie mogą powodować nieosiągnięcia dobrego stanu lub potencjału jednolitych części wód, nie mogą też pogarszać stanu lub potencjału jednolitych części wód oraz nie mogą mieć znaczącego wpływu na cele ochrony obszarów objętych siecią Natura 2000.

W przypadku wytwarzania energii cieplnej dofinansowanie co do zasady mogą uzyskać źródła OZE o mocy:

- dla biomasy nie więcej niż 5 MWth;
- dla promieniowania słonecznego nie więcej niż 0,5 MWth;
- dla geotermii nie więcej niż 2 MWth;
- dla biogazu nie więcej niż 0,5 MWth.

Demarkacja dotyczy sumarycznej mocy wszystkich jednostek wytwórczych danego rodzaju OZE wchodzących w skład projektu. Wyjątek od powyższych ograniczeń możliwy jedynie w sytuacji wynegocjowania przez województwo w uzasadnionych przypadkach odstępstwa od linii demarkacyjnej pomiędzy interwencją krajową i regionalną.

Rozwój OZE w warmińsko-mazurskim następował będzie przy jednoczesnym zachowaniu walorów krajobrazowych województwa. Wprowadzanie do przestrzeni nowych elementów w zakresie OZE zmienia fizjonomię krajobrazu ale nie może generować konfliktów przyrodniczo-krajobrazowych.

W odniesieniu obszaru wsparcia wytwarzania energii cieplnej dopuszcza się dofinansowanie magazynów energii dla OZE lub klastrów i spółdzielni energetycznych jako samodzielnych projektów. Dofinansowanie będą mogły otrzymać projekty obejmujące budowę opartych na zasilanych przez co najmniej dwa różne źródła energii odnawialnej układów hybrydowych, w tym mikrokogeneracja z wykorzystaniem OZE.

Biomasa i biogaz wykorzystywane do produkcji energii muszą spełniać zasady zrównoważonego rozwoju zgodne z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2018/2001.

Pilotażowo wspierane będą projekty polegające na organizowaniu i budowie wysp energetycznych²²

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- przedsiębiorcy;
- korzystający z infrastruktury objętej interwencją.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Dofinansowanie OZE wpływać będzie na zmniejszanie zjawiska wykluczenia społecznego, gdyż dotyczyć będzie zmniejszania zjawiska ubóstwa energetycznego poprzez dofinansowanie inwestycji, którymi będą objęte osoby dotknięte lub narażone na ubóstwo energetyczne, do których mogą należeć osoby mniej zamożne, w tym starsze, rodzice samotnie wychowujący dzieci (w większości kobiety), osoby z niepełnosprawnościami czy rodziny wielodzietne. Poprawa jakości powietrza będzie też miała wpływ na ograniczenie wykluczenia społecznego z powodów zdrowotnych, gdyż zmniejszy skalę problemów zdrowotnych mieszkańców.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarach Strategicznej Interwencji: Miasta CITTASLOW, Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie).

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* w zakresie:
  - współpracy dotyczącej polityki energetycznej, wspólne opracowanie strategii, wspólne badania transgraniczne, plany działania i wspólny rozwój narzędzi harmonizacji, planów rozwoju przestrzennego itp.;
  - rozwiązań odnośnie zielonej energii w produkcji, dystrybucji i magazynowaniu energii ze źródeł odnawialnych;
  - opracowywania i testowania innowacyjnych rozwiązań transgranicznych w celu poprawę i dostosowanie sieci energetycznych do specyfiki energii odnawialnej;
  - opracowywania i testowania wspólnych standardów transgranicznych w dziedzinie energii odnawialnej przez podmioty publiczne we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańców,

---

²² Niezależny energetycznie system grupujący producentów, konsumentów oraz prosumentów, charakteryzujący się możliwością regulacji energii produkowanej i zużywanej w ramach systemu, w czasie rzeczywistym, jak również charakteryzujący się możliwością współpracy z innymi, niezależnymi systemami i lokalnym dystrybutorem energii, np. operatorem systemu dystrybucyjnego.

- budowania potencjału, transfer wiedzy i wymiany najlepszych praktyk w zakresie zielonej energii, rozwiązania w zakresie zielonych technologii (w tym sposoby dystrybucji i magazynowania zielonej energii);
- opracowania strategii i wzorców zielonej polityki, w zakresie energii odnawialnej, w tym modeli współpracy z przedsiębiorstwami świadczącymi usługi energetyczne.
- Programie Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* w zakresie wymiany doświadczeń co do polityk z dziedziny gospodarki o obiegu zamkniętym i efektywności energetycznej.

W procesie wyboru projektów premiuwane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Planowane jest wykorzystanie instrumentów finansowych oraz instrumentów finansowych łączonych z dotacjami w ramach jednej operacji w projektach OZE charakteryzujących się zwrotem z inwestycji, generujących oszczędności oraz/lub w przypadku przedsięwzięć o większej skali (np. farmy fotowoltaiczne), w których pojawia się element dochodowy. Dotacje przewiduje się na wsparcie magazynów energii oraz w przypadku niektórych rodzajów OZE, w których brakuje systemów wsparcia operacyjnego lub gdy technologia OZE jest niewystarczająco dojrzała lub charakteryzuje się wyższym ryzykiem albo niższą rentownością.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 22	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	MW	0,47	42,10
2	CP2 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 033	Liczba jednostek wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej z OZE	szt.	6	332
2	CP (ii)	EFRR	Słabiej rozwinięty	RCO 97	Liczba wspartych społeczności energetycznych działających w zakresie energii odnawialnej	szt. (społeczności energetyczne działające w zakresie energii odnawialnej)	0	1

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (ii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona równoważnik a CO2/rok	166 312	2021	78 529	IZ FEWiM	-
2	CP2 (ii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 31	Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia ciepła)	MWh/rok	0	2021	101 551	IZ FEWiM	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	047	3 800 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	048	20 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	049	9 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	050	4 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	052	13 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	01	15 300 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	03	18 975 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	05	15 525 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	18	8 207 639
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	26	25 311 163
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	28	16 281 198

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	09	49 800 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(ii)	03	49 800 000

2.2.3. Wsparcie przystosowania się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego (CS2.iv)

Powiązane rodzaje działań:

Planowana interwencja będzie stanowić element procesu zmierzającego do skutecznej i sprawiedliwej transformacji województwa w kierunku neutralności klimatycznej oraz przyszłości opartej na zasadach zrównoważonego rozwoju, w duchu *Europejskiego Zielonego Ładu*. Stąd w ramach celu szczegółowego przewiduje się działania polegające na adaptacji do zmian klimatu oraz usprawnieniu systemów ostrzegawczych i ratowniczych. Region musi zabezpieczyć się przed nadzwyczajnymi stanami pogodowymi, które powodują znaczące szkody w środowisku typu zniszczenia drzewostanu, degradacja brzegów jezior, rzecznych i morskich, obniżanie zwierciadła wód podziemnych zasilających jeziora i rzeki czy zalewanie obszarów, lokalne podtopienia. Negatywne efekty zjawisk, takich jak susza, są potęgowane zbyt szybkim odpływem wód opadowych. To jednocześnie wpływa na pogłębianie problemu, jakim są ograniczone zasoby wody słodkiej w Polsce. Coraz częstsze i pogłębiające się susze prowadzą do obniżania poziomu wód. W ostatnich latach częstość występowania ekstremalnych zjawisk meteorologicznych i hydrologicznych uległa wyraźnemu nasileniu. Region, w którym blisko 6% powierzchni zajmują wody, stanowiące znaczący w skali Polski zasób, musi zadbać o ich dobrostan, zabezpieczyć przed ryzykiem spadku ich poziomu, by zachować ekosystemy zagrożone suszami. Celowi temu może służyć retencjonowanie, zapobieganie eutrofizacji jezior, umożliwienie swobodnego przepływu i mieszania się wód, ochrona nabrzeży przed nadmierną erozją wodną wywołaną gwałtownymi zjawiskami pogodowymi. Zwiększa się ryzyko pożarów lasów, zniszczenia infrastruktury. Interwencja skoncentruje się przede wszystkim na następujących obszarach:

1. Poprawie środowiska miejskiego poprzez zwiększenie skali zielonej i błękitnej infrastruktury (np. zbiorniki infiltracyjno-retencyjne, parki miejskie, ogrody deszczowe, powierzchnie przepuszczalne, rekultywacja cieków wodnych, powierzchniowe i podziemne zbiorniki szczelne, zielone dachy i ściany, ogrody wertykalne, parki linearne, kieszonkowe, zielone torowiska, zielone przystanki komunikacji miejskiej), w tym z wykorzystaniem inteligentnych systemów zarządzania wodami opadowymi i likwidacją miejskich wysp ciepła. Projekty dotyczące gospodarowania wodami opadowymi muszą spełniać łącznie następujące warunki:
  - są uwzględnione w planach adaptacji do zmian klimatu (w przypadku Beneficjentów, dla których tego typu dokument jest obligatoryjny) lub są realizowane na terenach gdzie istnieje zagrożenie powodziowe;
  - wykorzystują zieloną i niebieską infrastrukturę do zatrzymywania wody w miejscu upadku na terenach miejskich (nie na odpływie wody) oraz rozwiązania oparte na naturalnej mikro retencji;
  - nie są związane z gospodarką ściekami komunalnymi.

Właściwemu planowaniu i realizowaniu działań mających na celu dostosowanie miast do zmian klimatu służyć będzie dofinansowanie opracowania i wdrażania planów adaptacji.

2. Przedsięwzięciach w obszarze małej retencji mających na celu ochronę i utrzymanie zasobów wody oraz wsparcie na rzecz bezpieczeństwa powodziowego i przeciwdziałania skutkom suszy poprzez rozwijanie naturalnej retencji (przywracanie bądź utrzymanie naturalnych ekosystemów), zabiegi agrotechniczne, fitomelioracyjne oraz zalesienia dla zwiększenia retencji gruntowej. Dopuszcza się także rozwój infrastruktury, w tym budowę lub modernizację urządzeń służących retencjonowaniu wód (jazów, zastawek, zbiorników i stopni wodnych itp.) przy zachowaniu drożności budowli dla przemieszczania się fauny wodnej. Dofinansowane będą tylko projekty podmiotów innych niż podlegających/nadzorowanych przez administrację centralną.

Główny nacisk zostanie położony na wspieranie małej retencji w ekosystemach oraz zlewniach elementarnych, w tym naturalnych ekosystemach na obszarach cennych przyrodniczo oraz przekształconych ekosystemach wykorzystywanych na potrzeby produkcji rolnej.

3. Kompleksowych projektach mających na celu poprawę bezpieczeństwa użytkowników, utrzymania dobrego stanu wody oraz zabezpieczenie brzegów systemu wodnego kanału Elbląskiego i Wielkich Jezior Mazurskich przed degradacją związaną z nadzwyczajnymi stanami pogodowymi, takimi jak ulewne deszcze, huragany i trąby powietrzne, przeciwdziałanie suszy i obniżaniu zwierciadła wód podziemnych zasilających jeziora i rzeki oraz zalewaniu obszarów zurbanizowanych i infrastruktury. Działania muszą odpowiadać na konkretne zidentyfikowane ryzyka związane ze zmianą klimatu, zwiększać odporność ekosystemów na ich negatywne skutki oraz chronić osoby narażone na niebezpieczeństwo w wyniku oddziaływania zmian klimatycznych. Wspierane działania będą wykorzystywać rozwiązania oparte na przyrodzie (nature-based solutions) i służące odnowie ekosystemów wodnych i od wód zależnych oraz dążyć do zachowania istniejących ekosystemów w strefach przybrzeżnych. W ramach projektów nie będą wspierane prace utrzymaniowe i regulacyjne na rzekach. Projekty będą zawierać elementy związane z edukacją na temat zmian klimatu oraz ograniczania presji antropogenicznej na przyrodę, w tym w szczególności na ekosystemy wodne.

4. Rozwijaniu systemów zintegrowanego monitorowania, prognozowania zagrożeń i ostrzegania środowiskowego. Towarzyszyć temu będzie rozwijanie systemów ratownictwa i wzmacnianie potencjału służb ratowniczych do prowadzenia akcji ratowniczych, usuwania skutków zjawisk o charakterze katastrofalnym lub awarii chemiczno-ekologicznych. Finansowane będą OSP włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i OSP, które będą wypełniać kryteria włączenia do KSRG dzięki realizacji projektu oraz będą dążyć do włączenia do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego oraz WOPR.

5. Edukacji w zakresie kwestii klimatycznych oraz ochrony zasobów wodnych jako elemencie uzupełniającym powyższe przedsięwzięcia.

Nie będą wspierane prace utrzymaniowe na rzekach ani regulacje rzek.

Wsparcie budowli przeciwpowodziowych tylko w ramach projektów o lokalnej skali oddziaływania na obszarach wyznaczonych na mapach zagrożenia powodziowego i mapach ryzyka powodziowego (MRP).

Nie będą wspierane projekty, które powodują zastosowanie art. 4 ust. 7 Ramowej Dyrektywy Wodnej. Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- turyści.
- pracownicy służb ratowniczych

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Prowadzenie działań adaptacyjnych do zmian klimatu ma na celu poprawę warunków i jakości życia mieszkańców miast. Działania wpłyną pozytywnie na ich zdrowie i długość życia, a więc ograniczą zjawisko wykluczenia społecznego i ubóstwa. Dbłość o środowisko naturalne i lepsze gospodarowanie zasobami przyrodniczymi na terenach zurbanizowanych będzie zapobiegać wykluczeniu i marginalizacji tych obszarów.

Poprzez zastosowanie standardu dostępności infrastruktura będzie dostępna dla ogółu społeczeństwa, w tym będzie odpowiadała także na potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: w tym osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarach Strategicznej Interwencji Niebieski Zachód i Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w Programie Interreg *Europa Środkowa*, który wspierać będzie projekty obejmujące opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań w zakresie: odporności na zmiany klimatu i działania adaptacyjne; krajobrazy odporne na zmiany klimatu, planowanie urbanistyczne, odporność na ekstremalne zjawiska pogodowe i związane z nimi zagrożenia (opady deszczu, powodzie, osunięcia ziemi, upały, susze, niedobory wody, pożary itp.), świadomość ryzyka, zapobieganie i zarządzanie ryzykiem, społeczno-gospodarcze i zdrowotne skutki zmian klimatu.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na nadrzędny cel interwencji – jej planowany efekt środowiskowy dla regionu, wpływ projektów na bezpieczeństwo publiczne, brak możliwości generowania przychodu oraz ograniczone możliwości do zaciągania zobowiązań przez potencjalnych beneficjentów, planowane jest wsparcie wyłącznie w formie dotacji.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 25	Nowo wybudowane lub wzmocnione środki ochrony	km	0	113

					przeciwpowodziowej wybrzeża morskiego oraz brzegów rzek i jezior			
2	CP2 (iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 26	Zielona infrastruktura wybudowana lub zmodernizowana w celu przystosowania się do zmian klimatu	ha	0	21 267
2	CP2 (iv)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 044	Pojemność obiektów małej retencji	tys. m ³	0	16 088,8

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (iv)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 35	Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej	osoby	0	2021	140 000	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	058	5 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	059	3 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	060	80 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	062	14 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	01	102 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	26	41 904 998
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	28	60 095 002

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	09	102 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(iv)	03	102 000 000

2.2.4. Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej (CS2.v)

Powiązane rodzaje działań:

Pomimo znacznych nakładów przeznaczanych na gospodarkę ściekową w Polsce, w dalszym ciągu identyfikowane są liczne potrzeby w tym zakresie, w szczególności w aglomeracjach o 2-15 tys. RLM. Dzięki wsparciu ze środków unijnych doszło do rozwoju infrastruktury komunalnej, zapewniającej dostawę wody oraz odprowadzenie i oczyszczanie ścieków, jednak w dalszym ciągu część aglomeracji nie spełnia wymogów wynikających z Dyrektywy 91/271/EWG, tzw. „dyrektywy ściekowej”. Ścieki nie są zatem odprowadzane i oczyszczane w odpowiednim stopniu. Wsparcie w tym celu szczegółowym objmie działania z zakresu zrównoważonej gospodarki wodnej, przyczyniające się do wypełnienia zobowiązań wynikających z prawa unijnego (w pierwszej kolejności skierowane do aglomeracji z przedziału 10-15 tys. RLM, dla których zostanie zabezpieczona niezbędna kwota w budżecie Programu, a w dalszej kolejności 2-10 tys. RLM, przy czym priorytetowo będą traktowane aglomeracje ujęte w MASTERPLANIE dla Wielkich Jezior Mazurskich). Wsparcie będzie skierowane tylko do aglomeracji ujętych w KPOŚK i nie wypełniających jeszcze wymogów dyrektywy 91/271/EWG. Istotną kwestię dla warmińsko-mazurskiego stanowi również sanitacja jezior. Powyższe ma na celu zwiększenie udziału ścieków poddanych właściwemu oczyszczeniu i dostosowanie gospodarki ściekowej do ww. Dyrektywy, zapewnienie dostępu do dobrej jakości wody pitnej oraz oszczędnego jej gospodarowania, m.in. poprzez ograniczenie strat wody do spożycia na sieciach wodociągowych.

Wsparcie będzie ukierunkowane na:

1. inwestycje w zbiorcze systemy odprowadzania (sieci kanalizacyjne), oczyszczania ścieków oraz zagospodarowania osadów ściekowych z oczyszczalni ścieków komunalnych;
2. inwestycje w systemy ujmowania, uzdatniania, zaopatrzenia, dostawy i magazynowania wody;
3. wspieranie inteligentnych systemów zarządzania sieciami wodno-kanalizacyjnymi;
4. zapewnienie nowoczesnych systemów odbioru nieczystości płynnych i stałych z jednostek pływających w przystaniach, portach żeglarskich, stanicach wodnych i innych miejscach cumowania oraz w kamperowiskach, ponadto sezonowych pakietów sanitarnych w obozowiskach. Jako element projektu dopuszcza się dofinansowanie infrastruktury wodnej (np. pomost), o ile jest ona niezbędna do osiągnięcia celu projektu.

Wsparcie rozbudowy systemów wodociągowych może być realizowane w ograniczonym zakresie: jako element projektów dotyczących gospodarki ściekowej a jako samodzielne projekty gdy na danym obszarze gospodarka ściekowa jest już zorganizowana. Preferowane będzie stosowanie technologii wodooszczędnych oraz ograniczanie strat wody na przesyłe.

Dokumentem stanowiącym ramy do wyboru projektów z zakresu gospodarki ściekowej będzie Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK) dla wdrażania dyrektywy 91/271/EWG, zawierający listę potrzeb inwestycyjnych w poszczególnych aglomeracjach.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach, związanych z potwierdzoną koniecznością redukcji bezpośredniego, znaczącego, negatywnego wpływu ścieków bytowych na jakość wód w jeziorach oraz w stosunku do jezior stanowiących JCWP, zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych ze względu na zanieczyszczenia komunalne, dopuszcza się budowę lub rozbudowę lokalnych i indywidualnych systemów oczyszczania ścieków bytowych poza obszarami aglomeracji wyznaczonymi w KPOŚK w ramach projektów parasolowych, koordynowanych przez gminy. Możliwa będzie także rekultywacja jezior. W zakresie zaopatrzenia w wodę priorytetem będzie ograniczanie strat wody oraz efektywne wykorzystanie istniejących zasobów wody pitnej. Tego typu projekty będą mogły być wspierane zarówno kompleksowo z gospodarką ściekową jak i niezależnie od projektów ściekowych. Realizacja projektów związanych ze wsparciem systemów zaopatrzenia w wodę polegających na ich budowie będzie dopuszczalna w ograniczonym zakresie jako uzupełniający element projektów dotyczących gospodarki ściekowej (limit na poziomie projektu: 25% kosztów projektu) lub jako samodzielne projekty, gdy na danym terenie zapewniony jest sposób zagospodarowania ścieków zgodny z Dyrektywą Rady z dnia 21 maja 1991 r. dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych (bądź taka zgodność zostanie uzyskana w wyniku zakończenia realizowanych już projektów).

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy;
- przedsiębiorcy;
- właściciele i inni użytkownicy jednostek pływających;
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Działanie będzie miało wpływ na poprawę jakości życia i zdrowia mieszkańców, a tym samym pośrednio ograniczy zjawisko wykluczenia społecznego i ubóstwa, na które w szczególności narażone są osoby starsze, z niepełnosprawnościami, rodzice prowadzący samodzielnie gospodarstwa domowe (w większości kobiety samodzielnie wychowujące dzieci). Nastąpi to poprzez: poprawę warunków dla zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych (dostęp do wysokiej jakości wody), zwiększenie odsetka ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków oraz zmniejszenia ubóstwa dzięki wsparciu inwestycji, których celem jest ograniczenie strat wody oraz awaryjności systemów oraz kampaniom podnoszących świadomość mieszkańców/institucji/przedsiębiorstw w zakresie oszczędzania wody.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego ale Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarze Strategicznej Interwencji Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie. W ramach celu szczegółowego planowane jest zastosowanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF Olsztyna.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne

do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk*, który wspierać będzie:
  - współpracę w zakresie polityki zarządzania zasobami wodnymi;
  - rozwiązania odnośnie zielonych technologii w gospodarce wodnej oraz w gospodarce wodami powodziowymi;
  - rozwiązania transgraniczne zmniejszające wpływ substancji odżywczych z małych i rozproszonych źródeł w obszarach zlewków;
  - transgraniczne rozwiązania na rzecz zrównoważonej gospodarki wodnej mające na celu zwiększenie ochrony przyrody i bioróżnorodności;
  - rozwiązania zabezpieczające kolidujące ze sobą sposoby korzystania z wody np. rekreacja i ochrona zasobów /dostawy i jakość wody pitnej i przemysłowej;
  - opracowanie standardów transgranicznych w dziedzinie gospodarki odpadami i gospodarki wodnej przygotowane wspólnie przez podmioty publiczne we współpracy z uniwersytetami, ośrodkami badawczymi, przedsiębiorstwami i spółdzielniami rolników i mieszkańców;
  - współpracę w zakresie wzmocnienia akwakultury;
  - budowanie potencjału, transfer wiedzy i wymiana najlepszych praktyk w dziedzinie gospodarki wodnej oraz zbiórki i oczyszczania ścieków.
- Programie Interreg *Region Morza Bałtyckiego*, wspierającym działania poprawiające stan wód w regionie i czyniące gospodarkę bardziej zrównoważoną. Wody te obejmują Morze Bałtyckie, wody przybrzeżne i śródlądowe takie, jak rzeki, jeziora oraz wody gruntowe.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na zakładany, niekomercyjny charakter przedsięwzięć, brak możliwości generowania przychodów, ograniczone możliwości do zaciągania zobowiązań przez potencjalnych beneficjentów, wsparcie planowane jest wyłącznie w formie dotacji.

Proponowane działania służą przede wszystkim realizacji celów publicznych, tj. poprawie jakości życia mieszkańców poprzez zaspokojenie podstawowych potrzeb (dostęp do czystych zasobów wodnych, odbioru nieczystości) oraz poprawie/ochronie środowiska przyrodniczego.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 30	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci wodociągowych w ramach zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	km	0	104,40

2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 31	Długość nowych lub zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych w ramach zbiorowych systemów odprowadzania ścieków	km	0	59,99
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 32	Wydajność nowo wybudowanych lub zmodernizowanych oczyszczalni ścieków	RLM	0	6 463
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 050	Liczba wspartych oczyszczalni ścieków komunalnych	szt.	0	7
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	1
2	CP2 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	15 319

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (v)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 41	Ludność przyłączona do ulepszonych zbiorowych systemów zaopatrzenia w wodę	osoby	0	2021	29 634	IZ FEWiM	-
2	CP2 (v)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 42	Ludność przyłączona do zbiorowych systemów oczyszczania ścieków co najmniej II stopnia	osoby	0	2021	15 213	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	063	2 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	064	10 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	065	14 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	066	14 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	01	40 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	03	10 026 272
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	26	15 242 469
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	28	14 731 259

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	09	40 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(v)	03	40 000 000

2.2.5. Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej (CS2.vi)

Powiązane rodzaje działań:

W ramach celu szczegółowego przewiduje się działania polegające na wsparciu przechodzenia na gospodarkę o obiegu zamkniętym. Planowana interwencja w regionie dotyczy jej dwóch aspektów, tj. efektywnego, racjonalnego gospodarowania zasobami oraz gospodarki odpadami. Stanowi odpowiedź na konieczność dalszej minimalizacji masy wytwarzanych i składowanych odpadów i zwiększania skali ich wtórnego wykorzystania. Wymaga to wdrażania m.in. technologii odzysku, w tym recyklingu odpadów. Cyrkulacyjne gospodarowanie zasobami dotyczy również wykorzystywanego terenu. Sposób prowadzenia działalności gospodarczej powinien ograniczać degradację i zanieczyszczenie powierzchni ziemi, a po jej zakończeniu pozwalać na dalsze użytkowanie terenu.

Celem planowanej interwencji jest zmniejszenie i optymalizacja zużycia zasobów, przedłużanie czasu życia obecnych na rynku produktów, a także poprawa efektywności gospodarowania odpadami komunalnymi.

Wsparcie obejmie:

1. inwestycje w kierunku zapobiegania powstawaniu odpadów i ograniczania ich ilości;
2. rozwój systemów selektywnego zbierania i odbioru odpadów oraz wsparcie ich recyklingu;
3. kompleksowe projekty z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, z wyłączeniem wsparcia dla inwestycji wymienionych w Art. 7 pkt f) i g) Rozporządzenia ws. EFRR 2021/1058 dotyczących składowania lub zwiększenia przepustowości instalacji przetwarzania odpadów resztkowych;
4. projekty dotyczące naprawy i ponownego użytkowania przedmiotów;
5. projekty w zakresie zmiany procesów produkcyjnych w celu przejścia z modelu liniowego na cyrkularny;
6. edukację ekologiczną, w tym zwiększenie świadomości konsumentów, podmiotów publicznych i przedsiębiorstw na temat GOZ wyłącznie jako element uzupełniający powyższych przedsięwzięć. Dofinansowanie będą także mogły uzyskać prace nad dokumentami planistycznymi związanymi z wdrażaniem idei gospodarki o obiegu zamkniętym oraz opracowaniem strategii „zero waste” na poziomie regionalnym/ lokalnym.

Możliwa będzie realizacja pilotażowych przedsięwzięć z zakresu wysokosprawnej instalacji hydrolizy termicznej i dezintegracji osadów ściekowych, umożliwiającej bezpieczne (np. rolnicze) wykorzystanie osadów ściekowych. Dzięki opracowaniu i rozpropagowaniu instrumentów sprzyjających rozwiązaniu narastającego problemu zagospodarowania osadów ściekowych w zgodzie z ideą gospodarki o obiegu zamkniętym pilotaż będzie stanowił inspirację do wdrażania podobnych rozwiązań w regionie.

Dokumentem stanowiącym ramę do wyboru projektów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi będzie plan gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego (WPGO).

Wszystkie ww. typy projektów zostały ocenione pod kątem zgodności z zasadą DNSH jako niemające znaczącego negatywnego wpływu na środowisko.

Główne grupy docelowe:

- konsumenci,
- mieszkańcy,
- przedsiębiorcy,
- turyści.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Działanie przyczyni się do poprawy sytuacji osób wykluczonych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, które są najbardziej narażone na zjawisko ubóstwa. Zapobieganie powstawania odpadów, w tym zwłaszcza marnotrawienia produktów będzie możliwe poprzez kierowanie ich do punktów selektywnej zbiórki.

Działania informacyjno–edukacyjne dotyczące sposobów zapobiegania powstawaniu odpadów, a także zasad ich segregacji i działania informacyjno –promocyjne dot. gospodarki o obiegu zamkniętym zwiększą świadomość w zakresie zrównoważonej konsumpcji i przyczynią się do zmniejszenia ubóstwa.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym:
  - współpracę w zakresie zarządzania odpadami, np. opracowywanie strategii, badania transgraniczne, plany działania itp.
  - nowe modele biznesowe, opracowywanie produktu
  - sieci współpracy mające na celu ponowne wykorzystanie odpadów jako zasobu,
  - optymalizację łańcuchów wartości materiałów pochodzących z recyklingu, bioproduktów leśnych i rolnych
  - budowanie świadomości na temat gospodarki odpadami w gospodarstwach domowych, w tym kampanie promocyjne i zwiększające świadomość, skierowane do lokalnych przedsiębiorstw publicznych oraz MŚP
  - budowanie wspólnych standardów transgranicznych w dziedzinie gospodarki odpadami
  - rozwiązania/inwestycje, które minimalizują wykorzystanie nowych surowców
  - budowanie potencjału, transfer wiedzy i wymianę praktyk dotyczących rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami
- Programie *Regionu Morza Bałtyckiego* wspierającym:
  - testowanie rozwiązań tworzących synergii między biogospodarką, a obiegiem zamkniętym,
  - zastosowanie technologii cyfrowych do przekształcania modeli biznesowych z liniowych na obieg zamknięty,
  - inicjatywy firm i społeczeństwa w promowaniu GOZ oraz wspieranie zmiany postaw,
- Programie Interreg *Europa Środkowa* wspierającym opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań w zakresie szeroko pojętej GOZ.

W procesie wyboru projektów premiovane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na inwestycje o dużym znaczeniu środowiskowym (ograniczenie zanieczyszczeń) a z drugiej strony wysoki poziom ryzyka, brak gwarancji osiągnięcia zysku jak także konieczność inicjowania procesów w nowych obszarach poprzez stosowanie zachęt np. w zakresie GOZ, ograniczoną możliwość zaciągania zobowiązań finansowych wsparcie planowane jest wyłącznie w formie dotacji. Niemniej inwestycje przedsiębiorstw w GOZ, które charakteryzują się dużym potencjałem rynkowym, wysoką efektywnością kosztową i stosunkowo szybkim okresem zwrotu nie zostaną objęte wsparciem dotacyjnym.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (vi)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 34	Dodatkowe zdolności w zakresie recyklingu odpadów	tony/rok	0	23 604
2	CP2 (vi)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 107	Inwestycje w obiekty do selektywnego zbierania odpadów	Euro	0	6 785 148

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (vi)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 47	Odpady poddane recyklingowi	tony/rok	0	2021	14 162	IZ FEWiM	-
2	CP2 (vi)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 103	Odpady zbierane selektywnie	tony/rok	0	2021	3 537	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	067	4 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	069	14 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	075	2 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	076	2 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	01	22 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	26	17 798 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	28	4 202 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	09	22 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vi)	03	22 000 000

2.2.6. Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia (CS2.vii)

Powiązane rodzaje działań:

W ramach tego celu szczegółowego planuje się działania służące ochronie wysokich walorów środowiska przyrodniczego województwa warmińsko-mazurskiego, ochronie zasobów jego dziedzictwa przyrodniczego. Realizowane przedsięwzięcia będą przyczyniać się do ochrony różnorodności biologicznej regionu na różnych poziomach: gatunkowym, ekosystemowym, krajobrazowym i ograniczaniu zanieczyszczeń. Ochrona różnorodności biologicznej będzie ściśle powiązana z jej zrównoważonym użytkowaniem. Oznacza to konieczność godzenia gospodarki z ochroną różnorodności biologicznej. W ramach niniejszego celu szczegółowego wspierane więc będą działania wynikające z dokumentów o charakterze strategicznym, w szczególności z Priorytetowych Ram Działań dla sieci Natura 2000.

Wsparcie ukierunkowane będzie na:

1. przedsięwzięcia służące zachowaniu lub przywracaniu stanu populacji zagrożonych gatunków zwierząt, roślin, grzybów i właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych, zwalczaniu gatunków inwazyjnych oraz ochronie ekosystemów, w tym w szczególności na obszarach Natura 2000;
2. opracowanie (w tym aktualizacja) i wdrażanie dokumentów planistycznych parków krajobrazowych (w tym planów ochrony parków krajobrazowych, priorytetem będzie wsparcie opracowania i poprawy planów działań ochronnych tych parków, których teren obejmuje również obszar Natura 2000);
3. ochronę wód i ekosystemów od wód zależnych, przede wszystkim jezior. Interwencja skoncentruje się na urządzaniu i zagospodarowaniu terenów bezpośrednio wokół jezior, i łączących je kanałów, rzek, Zalewu Wiślanego (w ich strefie przybrzeżnej) w imię dbałości o jakość wody, ograniczenia zanieczyszczeń i antropopresji;
4. ograniczaniu antropopresji poprzez projekty zabezpieczające obszary chronione i cenne przyrodniczo przed nadmierną i niekontrolowaną presją turystów, dotyczące, właściwego dla celów ochrony przyrody danego terenu, ukierunkowania ruchu turystycznego minimalizującego jego

negatywny wpływ na stan różnorodności biologicznej wraz z elementami edukacyjno-informacyjnymi na temat ochrony przyrody i ograniczania antropopresji na środowisko przyrodnicze, oraz z wyłączeniem budowy marin i przystani jachtowych;

5. ochronę i przywracanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych w szczególności na obszarach zurbanizowanych, tworzenie miejsc ochrony różnorodności biologicznej na obszarach miejskich oraz pozamiejskich w oparciu o gatunki rodzime, zazielenianiu przestrzeni miejskiej oraz inwentaryzacji zieleni w miastach jako element takiego projektu;
6. prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony przyrody (w szczególności skierowanych do dzieci i młodzieży) jako element uzupełniający powyższe przedsięwzięcia;
7. rekultywację i remediację obszarów zdegradowanych działalnością gospodarczą (na terenach nie należących do Skarbu Państwa);
8. usuwanie odpadów azbestowych i wyrobów zawierających azbest ze środowiska. Koszty transportu i składowania odpadów azbestowych na składowiskach nie będą kwalifikowane.

Szczególną rolę odgrywać będą tu działania w parkach krajobrazowych ale także wokół jezior i rzek w celu ich ochrony przed negatywnym wpływem turystyki na środowisko.

Rekultywacja będzie prowadzić w pierwszej kolejności do przeznaczenia terenu na cele przyrodnicze lub społeczne oraz rozwój zieleni miejskiej. Wsparcie będzie udzielone w przypadkach, gdy podmiot odpowiedzialny za degradację terenu czy też nielegalne składowanie odpadów nie może być zidentyfikowany lub nie może zostać obciążony odpowiedzialnością za sfinansowanie remediacji lub rekultywacji zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” oraz Dyrektywą 2004/35.

Dopuszcza się w uzasadnionych przypadkach realizację projektów w zakresie tworzenia i rozwoju ośrodków pomocy i rehabilitacji dzikich zwierząt.

Preferowane będą projekty realizowane na terenie obszarów NATURA 2000, parków krajobrazowych i obszarach krajobrazów priorytetowych, wyznaczonych w audycie krajobrazowym województwa warmińsko-mazurskiego. Na wsparcie projektów infrastrukturalnych niezwiązanych bezpośrednio z ochroną siedlisk i gatunków chronionych, takich jak ośrodki, centra ochrony bioróżnorodności czy banki genowe zostanie przekazane maksymalnie 10% alokacji przeznaczonej na ten cel. Na wsparcie projektów związanych z aktywną ochroną i odtwarzaniem siedlisk oraz restytucją gatunków chronionych zostanie przeznaczony przynajmniej 15 mln euro.

Wsparcie infrastruktury turystycznej na obszarach chronionych będzie ograniczone do inwestycji, które będą służyły wyłącznie ochronie środowiska naturalnego, poprzez skanalizowanie ruchu turystycznego oraz zapewnią ograniczenie degradacji środowiska przyrodniczego w miejscach przemieszczania się i wypoczynku osób zwiedzających.

Koszty parkingów (w tym grybo- i ryboparkingów) oraz dróg dojazdowych nie będą kwalifikowane, chyba że potrzeba ich budowy wynika z zapisów planu ochrony dla danego obszaru lub konieczności ograniczenia presji ze strony ruchu turystycznego na ten obszar i uzyskano potwierdzenie organu sprawującego nadzór nad obszarem. Ww. wydatki będą stanowiły wyłącznie element projektu i będą ograniczone do 20%.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy,
- turyści,
- inni korzystający z zasobów środowiska,
- dzieci i młodzież.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Przy projektowaniu działań z zakresu edukacji ekologicznej uwzględnione zostaną potrzeby odbiorców, w tym dzieci, osób starszych i z niepełnosprawnościami. Kampanie zwiększające świadomość ekologiczną będą realizowane z zachowaniem standardów dostępności, z wykorzystaniem różnorodnych form i kanałów komunikacji, w celu dotarcia do możliwie największej liczby mieszkańców. Poprzez zastosowanie standardu dostępności usługi oraz produkty projektów np. strony internetowe i dokumentacja, będą dostępne dla szerokiego grona odbiorców, w tym w szczególności dla osób z niepełnosprawnościami. Wsparta w tym celu infrastruktura będzie podlegała zasadom uniwersalnego projektowania.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarach Strategicznej Interwencji: Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie i Niebieski Zachód.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym m.in.:
  - wymianę doświadczeń w zakresie polityk ochrony przyrody, zachowania bioróżnorodności, redukcji zanieczyszczeń, rozwoju zielonej infrastruktury;
  - edukację ekologiczną i podnoszenie świadomości
  - adaptację obszarów chronionych na potrzeby zrównoważonej turystyki i edukacji;
  - utrzymanie oraz poprawę stanu zielonych przestrzeni publicznych na obszarach miejskich;
  - zmniejszenie zanieczyszczenia wody;
  - działania identyfikujące oraz wzmacniające powiązania funkcjonalne i/lub obszary w zakresie ochrony środowiska i ochrony przyrody.
- Programie Interreg *Europa Środkowa* wspierającym opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań w zakresie: ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na inwestycje o dużym znaczeniu społeczno-środowiskowym, wymagające dużych nakładów finansowych, niegenerujące zysku, wyzwania rozwojowe czy ograniczoną zdolność do zaciągania zobowiązań dłużnych przez beneficjentów nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
2	CP2 (vii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 36	Zielona infrastruktura objęta wsparciem do celów innych niż przystosowanie się do zmian klimatu	ha	0	810,3
2	CP2 (vii)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 071	Liczba wspartych form ochrony przyrody	szt.	0	393

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
2	CP2 (vii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 95	Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury	osoby	0	2021	84 991	IZ FEWiM	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	077	3 000 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	078	21 339 000
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	079	16 661 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	01	41 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	26	33 169 000

2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	28	7 831 000
---	------	--------------------	-----------	----	-----------

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	09	41 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
2	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(vii)	03	41 000 000

2.3. MOBILNOŚĆ MIEJSKA

☐	Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐	Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐	Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐	Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☒	Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐	Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.3.1. Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej (CS2.viii)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja obejmie systemy publicznego transportu zbiorowego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych, w tym inwestycje w infrastrukturę, tabor dla połączeń w obszarach funkcjonalnych miast, rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego, a także integrację transportu zbiorowego i wdrażania nowych zrównoważonych sposobów przemieszczania się. Nie będą wspierane inwestycje w infrastrukturę drogową dla ruchu pojazdów samochodowych nie wykorzystywanych w transporcie publicznym, z wyłączeniem obiektów P+R („parkuj i jedź”) zlokalizowanych poza centrami miast (w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym) oraz środków ukierunkowanych na poprawę bezpieczeństwa niechronionych użytkowników dróg (w tym pieszych i rowerzystów).

Realizacja działań wpłynie pozytywnie na zmniejszenie wpływu transportu na środowisko i klimat, pozwoli ograniczyć poziom hałasu w miastach oraz zmniejszyć emisję szkodliwych związków do atmosfery. Ponadto rezultatem interwencji w ramach celu szczegółowego będzie poprawa dostępności transportowej realizowanej komunikacją miejską, a także wzrost przewozów komunikacją zbiorową, przy jednoczesnym polepszeniu jakości powietrza.

Wsparcie²³ obejmie:

1. inwestycje w infrastrukturę oraz nisko i zeroemisyjny tabor kołowy (spełniający wymogi „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu Dyrektywy 2009/33/WE, z preferencją dla pojazdów bezemisyjnych) i szynowy na potrzeby transportu zbiorowego;
2. inwestycje w infrastrukturę do ładowania i tankowania: zeroemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej (nowo zakupionych i już użytkowanych) oraz zeroemisyjnych pojazdów dla użytkowników indywidualnych, zapewniającą niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników;
3. działania poprawiające przepływ i bezpieczeństwo pasażerów transportu publicznego (np. miejskie i podmiejskie węzły przesiadkowe, systemy ITS);
4. działania na rzecz integracji transportu zbiorowego (wsparcie dla obiektów P+R („parkuj i jedź”) będzie możliwe pod warunkiem zlokalizowania ich poza centrami miast, w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym) i wdrażania nowych zrównoważonych sposobów przemieszczania się (np. systemy biletowe, systemy współdzielenia środków transportu);
5. rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego (np. strefy wolne od ruchu samochodowego, strefowe uspokojenie ruchu, drogi, pasy i ścieżki rowerowe, likwidacja utrudnień w ruchu pieszym, tworzenie ciągłych i bezpośrednich tras pieszych);
6. działania związane z przygotowaniem planów zrównoważonej mobilności miejskiej przez podmioty zaangażowane w zarządzanie miejską polityką transportową;
7. podnoszenie świadomości mieszkańców, pracodawców i władz samorządowych w zakresie propagowania korzystania z niskoemisyjnego transportu zbiorowego i ruchu niezmotoryzowanego wyłącznie jako element powyższych przedsięwzięć.

W celu zachowania zintegrowanego podejścia do działań związanych z kształtowaniem systemu transportowego realizowane przedsięwzięcia miasta wojewódzkiego oraz gmin położonych w jego miejskim obszarze funkcjonalnym muszą wynikać z przyjętego planu zrównoważonej mobilności miejskiej (SUMP). W przypadku Elbląga oraz gmin położonych w jego miejskim obszarze funkcjonalnym inwestycje muszą wynikać z SUMP lub innego dokumentu z zakresu planowania transportu miejskiego (przy jednoczesnym zobowiązaniu jst z tego obszaru, że SUMP zostanie przyjęty nie później niż do 31 grudnia 2025 r.). W przypadku wymogu przyjęcia SUMP, będzie on uznany za spełniony jeżeli plan ten: będzie obejmował właściwy funkcjonalny obszar miejski, będzie zgodny z wymogami SUMP określonymi we właściwym komunikacie KE dotyczącym SUMP oraz rozporządzeniu UE w sprawie sieci TEN-T oraz będzie przyjęty przez organ właściwy terytorialnie oraz rzeczowo. Przyznanie dofinansowania projektom pozostałych miast będzie uzależnione od wynikania z odpowiedniego dokumentu z zakresu planowania transportu miejskiego, przy czym preferowany będzie SUMP. Preferencje otrzymają działania powiązane z integracją taryfową i cyfrową.

Wszystkie działania podejmowane w obszarze transportu miejskiego, zarówno w zakresie infrastruktury jak i taboru, powinny uwzględniać dostępność dla osób o ograniczonej mobilności oraz z niepełnosprawnościami.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy miast i terenów podmiejskich;
- inni korzystający podróży

---

²³ Przy zachowaniu demarkacji z programem Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej

- pracodawcy i władze samorządowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Działania wpłyną na wyrównywanie szans oraz przeciwdziałanie dyskryminacji w dostępie do transportu miejskiego, zgodnie ze standardem: transportowym, architektonicznym oraz cyfrowym (odnośnie do sprzętu informatycznego szczególnego przeznaczenia, np. biletomatów). Wobec czego wspierana infrastruktura, tabor miejski oraz oferta przewozowa będą odpowiadały także na specyficzne potrzeby wszystkich potencjalnych użytkowników, w szczególności uwzględniały potrzeby osób w niekorzystnej sytuacji: OzN, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi. Projekty będą uwzględniać kwestie bezpieczeństwa, w szczególności na rzecz niezmotoryzowanych uczestników ruchu.

W celu uniknięcia nierównego dostępu do informacji, której mogą doświadczać osoby państw trzecich wspierane będzie zapewnienie aktualnych i dostępnych informacji w językach obcych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarach Strategicznej Interwencji Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie oraz Miasta CITTASLOW. W ramach celu szczegółowego planowane jest zastosowanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF Olsztyna oraz MOF Elbląga.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* finansującym m.in. opracowanie nowych e-usług sprzyjających włączeniu społecznemu w transporcie (e-bilet), transgraniczne rozwiązania w zakresie cyfryzacji w sektorze logistycznym.
- Programie Interreg *Region Morza Bałtyckiego* wspierającym działania zapewniające płynny przepływ osób i towarów na obszarach miejskich i wiejskich oraz między nimi, przy jednoczesnym oszczędzaniu zasobów poprzez zwiększanie wydajności, integrację różnych rodzajów transportu i przyspieszenie cyfryzacji rozwiązań harmonizujących transgranicznie systemy mobilności umożliwiając spójne wykorzystanie rozwiązań w zakresie zielonej mobilności. Wspierane będą działania zwiększające zdolność władz publicznych w planowaniu regionalnym i miejskim do wprowadzania zielonych i inteligentnych rozwiązań transportowych w celu zmniejszenia zanieczyszczenia, a także wspierające firmy transportowe i obywateli do aktywnego korzystania z ekologicznych i inteligentnych rozwiązań w zakresie mobilności.
- Programie Interreg *Europa Środkowa* wspierającym opracowanie i wdrożenie zintegrowanych strategii, testowanie i wdrażanie nowych ekologicznych podejść i technologii w zakresie: planowania zrównoważonej mobilności miejskiej, jakości i wydajności usług ekologicznego, miejskiego transportu publicznego, inteligentnego zarządzania ruchem i mobilnością, zrównoważonych połączeń multimodalnych pomiędzy obszarami miejskimi i podmiejskimi; miejskich rozwiązań transportowych i logistycznych, zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń powietrza pochodzących z transportu miejskiego; dostępności miejskiego transportu publicznego dla wszystkich - zwłaszcza dla osób starszych i niepełnosprawnych.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Planowane działania należy rozpatrywać przede wszystkim przez pryzmat znaczących korzyści środowiskowych (poprawa jakości powietrza poprzez zwiększenie wykorzystania transportu publicznego i tym samym ograniczenie transportu osobowego), a nie rentowności. Inwestycje mają umożliwić - głównie podmiotom publicznym, realizację usług o charakterze użyteczności publicznej, które co do zasady nie są dochodowe i nie wpływają na redukcje kosztów. Wsparcie dotacyjne na takie przedsięwzięcia pozwoli poprawić ofertę, atrakcyjność i bezpieczeństwo transportu publicznego. Zastosowanie instrumentów finansowych mogłoby skutkować wzrostem kosztów funkcjonowania transportu publicznego i w konsekwencji podniesieniem cen świadczonych usług, co byłoby sprzeczne z koncepcją promowania transportu publicznego jako alternatywy dla transportu indywidualnego. Ponadto ze względu na duże znaczenie społeczno-gospodarcze projektów z tego zakresu oraz bardzo ograniczone możliwości budżetowe potencjalnych beneficjentów do zaciągania zobowiązań dłużnych nie przewiduje się wykorzystania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 57	Pojemność ekologicznego taboru do zbiorowego transportu publicznego	osoby	234	1 743
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 58	Wspierana infrastruktura rowerowa	km	0	27,32
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 082	Długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii autobusowych	km	0	91
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	2
3	CP2 (viii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	25 630

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
3	CP2 (viii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 62	Roczna liczba użytkowników nowego lub zmodernizowanego transportu publicznego	Użytkownicy/rok	643 957	2021	768 169	IZ FEWiM	-
3	CP2 (viii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 64	Roczna liczba użytkowników infrastruktury rowerowej	Użytkownicy/rok	7 827	2021	55 938	IZ FEWiM	-
3	CP2 (viii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 29	Szacowana emisja gazów cieplarnianych	tona równoważnik a CO2/ rok	34 600	2021	34 189	IZ FEWiM	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	077	12 000 000
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	081	64 000 000
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	082	12 000 000
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	083	14 000 000
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	085	3 000 000
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	086	3 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	01	108 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	03	53 853 341
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	18	12 333 848
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	26	18 949 367
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	28	22 863 444

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	09	108 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
3	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 2(viii)	03	108 000 000

2.4. MOBILNOŚĆ REGIONALNA

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.4.1. Rozwój i udoskonalanie zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawę dostępu do TEN-T oraz mobilności transgranicznej (CS3.ii)

Powiązane rodzaje działań:

Dotychczas prowadzona polityka transportowa województwa w wyraźny sposób wpływa na wzrost poziomu dostępności regionu. Dla osiągnięcia zwartych terytorialnie efektów ważne będzie dalsze eliminowanie barier, które ograniczają rozwój. Dla zapewnienia komplementarnego planowania rozwoju transportu, wszystkie inwestycje infrastrukturalne przewidywane do realizacji w ramach celu polityki 3 *Lepiej połączona Europa* mają być objęte odpowiednim transportowym dokumentem planistycznym na właściwym dla niego poziomie. Kierunki rozwoju transportu na szczeblu regionalnym wskazuje Plan Transportowy Województwa Warmińsko-Mazurskiego (będący rezultatem przeprowadzonej w regionie multimodalnej oceny istniejącej i planowanej infrastruktury transportowej do 2030 r.). Plan ten jest kompatybilny z głównym dokumentem planistycznym regionu pt. „*Warmińsko-Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*”. Program wspierał będzie tylko przedsięwzięcia pozostające w zgodzie z obydwoma dokumentami. Inwestycje powinny odpowiadać na zdiagnozowane problemy tj. m.in. ograniczać wykluczenie terytorialne, poprawiać spójność komunikacyjną wewnątrz regionu, wypełniać luki w sieci połączeń regionu, wpływać na poprawę dostępności miast (przede wszystkim na obszarach o słabym dostępie do usług publicznych), oddziaływać na zwiększenie dostępności transportu publicznego czy też na poprawę bezpieczeństwa w transporcie.

Interwencja obejmie inwestycje o charakterze tzw. dostępowym, tj. ciągi dróg wojewódzkich, wybrane odcinki powiatowych i gminnych, zapewniające niezbędne połączenie (tj. obecnie nieistniejące lub niewystarczające) z siecią TEN-T, z węzłami transportowymi, z przejściami granicznymi (w tym lotniczym przejściem granicznym w Szymanach oraz morskim przejściem granicznym w Elblągu), ze strefą przedsiębiorczości Integrator Mazurski, centrami logistycznymi lub terminalami intermodalnymi, jak również inwestycje w drogi wojewódzkie wpływające na rozwój publicznego transportu zbiorowego.

W miastach wsparcie zostanie ograniczone do: obwodnic, przebudowy dróg w celu zmniejszenia lub uspokojenia ruchu, wyprowadzenia ruchu z centrów miast, poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i systemów cyfrowych. W przypadku inwestycji realizowanych na obszarach miejskich, inwestycje te będą musiały być spójne z właściwymi Planami Zrównoważonej Mobilności Miejskiej SUMP, a jeśli przyjęcie tych planów nie jest wymagane – z innymi właściwymi dokumentami planowania mobilności miejskiej.

Wszystkie inwestycje drogowe będą wspierać jedynie budowę nowych, rozbudowę lub przebudowę istniejących dróg. Podstawowe prace remontowe (tj. konserwacja) nie będą finansowane. Jednym z kryteriów technicznych, które będzie mieć zastosowanie do wszystkich inwestycji drogowych wspieranych w Programie będzie dostosowanie dróg do nacisków 11,5 t/oś. W szczególności, tam gdzie jest to technicznie możliwe, realizowane projekty w zakresie infrastruktury drogowej będą obejmowały zapewnienie retencji i podczyszczania wód opadowych poprzez wykorzystanie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz rozwiązań opartych na przyrodzie.

Wspierane w cs (ii) inwestycje będą uwzględniały potrzeby dotyczące dostosowania do zmian klimatu, zgodnie z postanowieniami *Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030*.

W zakresie celu szczegółowego interwencja FEWiM będzie komplementarna do inwestycji o znaczeniu ponadregionalnym, finansowanych z programu krajowego dla Polski Wschodniej.

Wsparcie otrzymają:

1. inwestycje infrastrukturalne o charakterze tzw. dostępowym w połączenia drogowe wraz z infrastrukturą towarzyszącą (drogi wojewódzkie, powiatowe i gminne);
2. inwestycje w drogi w miastach wraz z infrastrukturą towarzyszącą w celu wyprowadzenia ruchu z centrów miast;
3. inwestycje infrastrukturalne w celu świadczenia usług transportu publicznego/zbiorowego, w tym bezpieczny transport niezmotoryzowany o charakterze komunikacyjnym, tabor autobusowy wykorzystywany w publicznym transporcie zbiorowym o charakterze użyteczności publicznej (spełniający wymogi dla „ekologicznie czystych pojazdów” w rozumieniu dyrektywy 2009/33/WE), w szczególności na rzecz pobudzania procesów rozwojowych na obszarach zmarginalizowanych i wzmocnienia roli miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze jako ośrodków aktywności społecznej i gospodarczej;
4. infrastruktura do ładowania i tankowania: zeroemisyjnych pojazdów komunikacji publicznej (nowo zakupionych i już użytkowanych) oraz zeroemisyjnych pojazdów dla użytkowników indywidualnych, zapewniającej niedyskryminacyjny dostęp dla wszystkich użytkowników;
5. przedsięwzięcia służące integracji różnych form transportu (w tym, węzły przesiadkowe, systemy bike-sharing, ciągów pieszo-rowerowych, uzupełnienie luk w infrastrukturze dla niezmotoryzowanych, obiekty P+R. W przypadku obiektów P+R wsparcie możliwe pod warunkiem zlokalizowania ich poza centrami miast, w miejscach zapewniających odpowiednią integrację z publicznym transportem zbiorowym;

6. dedykowane przedsięwzięcia zwiększające bezpieczeństwo ruchu drogowego/transportu, w tym poprawiające bezpieczeństwo niechronionych użytkowników ruchu (ewentualnie wraz z działaniami edukacyjnymi i promocyjnymi);
7. zakup bezemisyjnego taboru kolejowego do przewozów o charakterze użyteczności publicznej wykonywanych przez operatorów wyłonionych zgodnie z prawem UE (w tym tzw. czwartym pakietem kolejowym²⁴). W przypadku umów zawartych po grudniu 2020 roku dofinansowanie będzie dotyczyć operatorów wybranych w konkurencyjnej procedurze przetargowej w rozumieniu Rozporządzenia 1370/2007, z zastrzeżeniem wyjątków wskazanych w tym rozporządzeniu. Realizowane będą te projekty, w których nastąpi pełne rozliczenie korzyści wynikającej z dofinansowania inwestycji taborowej. Między innymi możliwe będzie przejęcie taboru przez organizatora po cenie rynkowej pomniejszonej o otrzymane przez operatora wsparcie (pomoc publiczną) bądź udostępnienie taboru innym uczestnikom rynku na niedyskryminujących warunkach. Zakupiony tabor będzie wyposażony w system ERTMS;
8. systemy zarządzania ruchem lotniczym (ATM) wynikające z SESAR²⁵;
9. cyfryzacja sektora transportu (m.in. aplikacje mobilne dla użytkowników dróg, systemy informacji drogowej, w tym projekt własny samorządu województwa pn. *Dynamiczny System Informacji Drogowej*).

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy regionu,
- turyści korzystający z infrastruktury,
- przedsiębiorcy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wspierana infrastruktura będzie odpowiadała na potrzeby wszystkich potencjalnych użytkowników, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, osób o ograniczonych możliwościach poruszania się, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi.

Celem podejmowanych działań będzie eliminacja barier i zwiększenie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami zgodnie z architektonicznym standardem dostępności. Inwestycje będą również uwzględniać kwestie bezpieczeństwa, w szczególności na rzecz niezmotoryzowanych uczestników ruchu.

W celu uniknięcia nierównego dostępu do informacji, której mogą doświadczać osoby państw trzecich wspierane będzie zapewnienie aktualnych i dostępnych informacji w językach obcych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarach Strategicznej Interwencji: Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna, Miejski Obszar Funkcjonalny Elbląga, Niebieski Zachód i EGO.

---

²⁴ Zgodnie ze zobowiązaniem władz polskich, związanych z publicznym wsparciem na restrukturyzację Przewozów Regionalnych/POLREGIO, po grudniu 2020 r. w regionalnych przewozach kolejowych stosowanie innego trybu powierzenia przewozów niż konkurencyjny będzie możliwe w szczególnie wyjątkowych przypadkach. Np. gdy operator jest (zgodnie z prawem UE) zintegrowany z zarządcą infrastruktury (brak obowiązku *unbundlingu* – rozdzielania działalności polegającej na wykonywaniu przewozów i zarządzaniu infrastrukturą) – są to wyjątkowe sytuacje i w Polsce należą do rzadkości, przykładem takiej sytuacji może być Warszawska Kolej Dojazdowa”

²⁵ Single European Sky ATM Research

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym m.in. opracowanie nowych e-usług sprzyjających włączeniu społecznemu: w transporcie (e-bilet), transgraniczne rozwiązania w zakresie cyfryzacji w sektorze logistycznym, wspólne standardy bezpieczeństwa dla małych portów.
- Programie Interreg *Europa Środkowa* wspierającym opracowanie i wdrożenie strategii, planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych rozwiązań w zakresie: elastycznego regionalnego transportu pasażerskiego odpowiadającego na zapotrzebowanie; poprawy dostępności obszarów wiejskich i odległych oraz ich połączenia z głównymi korytarzami transportowymi UE; usuwania barier i wąskich gardeł w transporcie transgranicznym; strategicznego transportu regionalnego i planowania przestrzennego; multimodalnego transportu towarowego i łańcuchów logistycznych na obszarach wiejskich i peryferyjnych oraz połączenia z węzłami transportowymi.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie wyłącznie w formie dotacji. Charakter przedsięwzięć obejmuje zadania z zakresu usług publicznych realizowane w ogólnym interesie publicznym, nie generujące dochodu/zysku. Beneficjentami wsparcia są jednostki sektora finansów publicznych (głównie jednostki samorządu terytorialnego m.in. dotknięte skutkami COVID-19, które nie pozostały bez wpływu na spadek dochodów, wzrost wydatków na przeciwdziałanie pandemii. Uwzględniając kapitałochłonność projektów transportowych, brak dostępu do finansowania bezzwrotnego może znacząco ograniczyć, a nawet wykluczyć inwestycje w tym obszarze (i tym samym pogłębiać peryferyjność transportową województwa), mające szczególne znaczenie dla zaspokajania potrzeb mieszkańców, przedsiębiorców i gości regionu.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
4	CP3 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 44	Długość nowych lub rozbudowanych dróg – poza TEN-T	km	0	10
4	CP3 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 46	Długość dróg przebudowanych lub zmodernizowanych – poza TEN-T	km	0	105,5
4	CP3 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 189	Liczba wspartych portów lotniczych	szt.	0	1

					TEN-T oraz poza TEN-T			
--	--	--	--	--	-----------------------	--	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
4	CP3 (ii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 55	Roczna liczba użytkowników nowo wybudowanych, przebudowanych, rozbudowanych lub zmodernizowanych dróg	Pasażer okilome tr/ rok	83 263 720	2020	106 910 028	IZ FEWiM / badanie	-
4	CP3 (ii)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCR 56	Oszczędność czasu dzięki udoskonalonej infrastrukturze drogowej	osobod ni/rok	0	2020	14 849	IZ FEWiM / badanie	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	077	69 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	081	14 200 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	082	3 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	083	19 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	089	52 700 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	090	6 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	093	97 300 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	094	2 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	095	1 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	107	7 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	109	5 000 000
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	118	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	01	277 200 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	26	130 187 383
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	27	73 133 333
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	28	73 879 284

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	09	277 200 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
4	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 3(ii)	03	277 200 000

2.5. EDUKACJA I KOMPETENCJE EFRR

☒ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☒ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.5.1. Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na odległość oraz online (CS4.ii)

Powiązane rodzaje działań:

Wsparcie z EFRR w obszarze edukacji koncentrować się będzie na rozwoju infrastruktury, w szczególności w zakresie dostosowania placówek edukacyjnych do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi pod kątem umożliwienia im nauki w placówkach ogólnodostępnych obejmujące wychowanie przedszkolne, kształcenie ogólne, zawodowe, wyższe oraz ustawiczne. W szkołach istnieją nadal podstawowe bariery architektoniczne, które ograniczają do nich dostęp. Nawet jeżeli zmiany są widoczne na zewnątrz budynków (podjazdy), to wewnątrz wciąż znajdują się schody, brakuje wind, toalet dla osób z niepełnosprawnością, dostosowanych sal dydaktycznych itp. Interwencja programu powinna zatem skupiać się na zapewnieniu odpowiedniej infrastruktury szkolnej zmierzającej do wykorzystania potencjału rozwojowego dziecka o szczególnych potrzebach w

zakresie poruszania się, jak również szczególnych potrzebach edukacyjnych. Jako element projektu możliwe jest uzupełnienie przyszkolnej infrastruktury sportowej, w tym przystosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami o ile wynika to z analizy potrzeb, jest powiązane z celami EFS+ i wspiera rozwój działań integracyjnych, włączających, w ramach walki z wykluczeniem społecznym (z zastrzeżeniem, że należy zapewnić pełną dostępność do wspartej infrastruktury.)

Interwencja przewiduje również inwestycje oraz wyposażanie w sprzęt szkół branżowych oraz nowoczesnych centrów kształcenia zawodowego i ustawicznego pod kątem inteligentnych specjalizacji regionu i/lub w kluczowych dla rozwoju regionalnej gospodarki kierunkach. Ww. działania będą miały charakter uzupełniający w stosunku do interwencji prowadzonej w Celu 4 (f) współfinansowanych ze środków EFS+. Planowane inwestycje są komplementarne z działaniami współfinansowanymi z EFS+ np. w zakresie wsparcia nauczycieli w zakresie podnoszenia jakości edukacji włączającej, w tym stosowania projektowania uniwersalnego i racjonalnych usprawnień w edukacji.

Interwencja skierowana zostanie również na rozwój szkolnictwa wyższego (jedynie na kierunkach praktycznych) oraz wyższego zawodowego pod kątem dostosowania kształcenia praktycznego/zawodowego do zapotrzebowania regionalnego rynku pracy. Wspierane będą przede wszystkim kierunki wskazane jako grupy zawodów trwale deficytowych w województwie warmińsko-mazurskim w tym m.in. z branży medycznej: pielęgniarstwo, położnictwo, kierunki lekarskie oraz lekarsko-dentystyczne.

Dofinansowanie będą mogły uzyskać:

1. inwestycje w infrastrukturę i wyposażenie placówek oświatowych (edukacja przedszkolna, podstawowa, ponadpodstawowa, wyższa) w celu zwiększenia jej dostępności dla osób ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
2. inwestycje w infrastrukturę szkół i placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego;
3. inwestycje w infrastrukturę szkół wyższych (na kierunkach praktycznych) i wyższych zawodowych na potrzeby kierunków wskazanych jako kluczowe z punktu widzenia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego w zakresie specjalistycznego wyposażenia pracowni do nauki zawodu.

W ramach realizowanych typów projektów nie jest możliwe wsparcie w zakresie podstawowej bazy dydaktycznej, niezwiązanej z nauczaniem praktycznym lub zawodowym.

Szkoły specjalne i inne placówki prowadzące do segregacji lub utrzymania segregacji jakiegokolwiek grupy defaworyzowanej i/lub zagrożonej wykluczeniem społecznym nie będą wspierane w zakresie infrastruktury i wyposażenia.

Główne grupy docelowe:

- dzieci biorące udział w edukacji przedszkolnej, w szczególności z obszarów wiejskich
- uczniowie szkół/ placówek systemu oświaty podstawowych i ponadpodstawowych, studenci, w szczególności osoby ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi
- nauczyciele i kadra zarządzająca, wspierająca i organizująca proces nauczania ośrodków wychowania przedszkolnego oraz szkół/ placówek systemu oświaty na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym kadra naukowa i dydaktyczna szkół wyższych,
- rodzice, opiekunowie prawni,
- inni użytkownicy infrastruktury.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do edukacji poprzez m.in. przystosowanie obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Edukacja włączająca umożliwi uczestnictwo w życiu szkoły każdego ucznia, bez względu na ograniczenia wynikające z niepełnosprawności czy specjalnych potrzeb. Realizowane projekty w szkolnictwie zawodowym umożliwią osobom narażonym na dyskryminację ze względu na niepełnosprawność czy wiek nabycie umiejętności i kompetencji zawodowych. Zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej wyrówna szanse w dostępie do zatrudnienia opiekunów dzieci, w szczególności kobiet z obszarów wiejskich, sprzyjając ich aktywizacji zawodowej.

Inwestycje w infrastrukturę będą zgodne z zasadami uniwersalnego projektowania, a tam, gdzie nie będzie możliwe ich pełne zastosowanie, zostaną wprowadzone usprawnienia eliminujące bariery funkcjonalne.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach celu szczegółowego planowane jest zastosowanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF Elbląga oraz MOF Ełku.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk*, który w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą a) Zwiększanie zdolności instytucjonalnej organów instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium i zainteresowanych stron* wspierać będzie wymianę doświadczeń w dziedzinie innowacyjnej przedsiębiorczości między uniwersytetami, uczniami szkół średnich i zawodowych oraz absolwentami;
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym w ramach celu specyficznego Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą m.in.:*
  - wymianę najlepszych praktyk w zakresie integracji społecznej i pracy z grupami będącymi w niekorzystnej sytuacji;
  - rozwój lub modernizacja usług społecznych, w tym poprzez działania pilotażowe i innowacje społeczne;
  - opracowywanie i wdrażanie programów szkoleniowych, szkoleń i studiów online; współpraca i wspólne działania w dziedzinie kształcenia zawodowego;
  - współpracę z pracodawcami i organizowanie praktycznej nauki zawodu w prywatnych firmach znajdujących się na Obszarze Programu;

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na ważny społecznie obszar wsparcia, w tym osób ze szczególnymi potrzebami, niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez

projekty, ograniczone zdolności potencjalnych wnioskodawców do zaciągania zobowiązań finansowych nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
5	CP4 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 66	Pojemność grup w nowych lub zmodernizowanych placówkach opieki nad dziećmi	Osoby	0	200
5	CP4 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 67	Pojemność klas w nowych lub zmodernizowanych placówkach oświatowych	Osoby	0	19 971
5	CP4 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	Szt.	0	55
5	CP4 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	2
5	CP4 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	7 864

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
5	CP4 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 70	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki nad dziećmi	Użytkownicy/rok	31	2021	196	IZ FEWiM	-

5	CP4 (ii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 71	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek oświatowych	Użytkownicy/rok	9 260	2021	19 151	IZ FEWiM	-
---	----------	------	--------------------	--------	---	-----------------	-------	------	--------	----------	---

Indykacyjny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	121	1 000 000
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	122	8 565 060
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	123	6 000 000
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	124	2 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	01	17 565 060

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	03	7 044 826
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	26	7 165 308
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	28	3 354 926

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	09	17 565 060

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
5	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(ii)	03	17 565 060

2.6. EDUKACJA I KOMPETENCJE EFS+

☒ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☒ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+

Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.6.1. Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym poprzez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania kompetencji kluczowych, w tym umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych oraz przez wspieranie wprowadzenia dualnych systemów szkolenia i przygotowania zawodowego (CS4.e)

Celem interwencji będzie kompleksowe wsparcie zmian systemowych w rozwijaniu kompetencji kluczowych istotnych z punktu widzenia rozwoju regionu. Stworzony zostanie model doradztwa edukacyjno-zawodowego uwzględniającego talenty, zainteresowania oraz mocne strony dzieci i uczniów od poziomu edukacji przedszkolnej, przez szkoły podstawowe po ponadpodstawowe (w tym zachęcanie do nauk medycznych, m.in. w formie zajęć dodatkowych w celu przygotowania kadr dla inteligentnej specjalizacji – ZDROWE ŻYCIE, np. zajęcia z robotyki z elementami symulacji medycznej). Zaplanowane działania przyczynią się do poprawy jakości i skuteczności kształcenia poprzez wsparcie młodych mieszkańców regionu w znalezieniu własnej ścieżki dalszej edukacji i aspiracji zawodowych.

Wsparcie zmian systemowych nastąpi dzięki kompleksowym programom rozwojowym wdrażającym innowacje pedagogiczne. Kadra pedagogiczna i nauczyciele zostaną wyposażeni w skuteczne, nowoczesne metody pracy z uczniem oraz przygotowani do kształcenia zorientowanego na ucznia i opartego na efektach uczenia się.

Rozwój powszechnego doradztwa edukacyjno-zawodowego w regionie to kontynuacja działań rozpoczętych w poprzednich perspektywach finansowych poprzez włączenie do nich kolejnych szczebli edukacji powszechnej i wspomoczenie upowszechnienie idei uczenia się przez całe życie. W zaplanowanych działaniach uwzględniona zostanie perspektywa płci przy wyborze zawodu, przeciwdziałanie stereotypom związanym z płcią i promowanie nauk ścisłych STEM.

Zakres wsparcia:

1. Przygotowanie i realizacja kompleksowych programów rozwojowych,
2. Wdrożenie nowoczesnego modelu doradztwa edukacyjno-zawodowego,
3. Wsparcie nauczycieli oraz kadry wspierającej i organizującej proces nauczania dające możliwość nabywania oraz doskonalenia umiejętności, kompetencji i kwalifikacji oraz rozwoju osobistego, m.in.: poprzez studia podyplomowe jak też inne formy doskonalenia zawodowego,
4. Wsparcia szkoleniowego i doradczego dla osób realizujących zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego

Główne grupy docelowe:

- dzieci w ośrodkach wychowania przedszkolnego oraz uczniowie szkół/ placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne i zawodowe
- dzieci migrantów i uchodźców

- nauczyciele, kadra zarządzająca, wspierająca i organizująca proces nauczania ośrodków wychowania przedszkolnego oraz szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenia ogólne i zawodowe
- osoby realizujące zadania z zakresu doradztwa edukacyjno-zawodowego
- rodzice/opiekunowie prawni dzieci i uczniów
- ośrodki wychowania przedszkolnego, szkoły/placówki systemu oświaty prowadzące kształcenie ogólne i zawodowe, poradnie psychologiczno-pedagogiczne
- otoczenie, w tym m.in. społeczno-gospodarcze oraz społeczno-kulturowe.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Na etapie wdrażania sformułowane zostaną kryteria wyboru uniemożliwiające otrzymanie dofinansowania projektom, które zawierać będą działania dyskryminujące ze względu na cechy prawnie chronione wskazane w art. 9 Rozporządzenia ogólnego. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum. Ponadto, realizacja projektów będzie musiała się odbywać zgodnie ze Standardami dostępności i uwzględniać specjalne potrzeby przyszłych uczestników projektów oraz użytkowników produktów, towarów i usług, które mogą powstać podczas realizacji. Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i o prawach dziecka.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk*, w którym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą a) Zwiększanie zdolności instytucjonalnej organów instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron* wspierane będą m.in. działania transgraniczne wspierające wzmacnianie pozycji młodzieży, angażowanie młodzieży w społeczeństwo obywatelskie oraz w lokalne i regionalne procesy decyzyjne; wymiana doświadczeń w dziedzinie innowacyjnej przedsiębiorczości między uniwersytetami, uczniami szkół średnich i zawodowych oraz absolwentami
- Programie Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym w ramach celu specyficznego Interreg (f) *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* m.in.:
  - wymianę najlepszych praktyk w zakresie integracji społecznej i pracy z grupami będącymi w niekorzystnej sytuacji,

- rozwój lub modernizację usług społecznych, w tym poprzez działania pilotażowe i innowacje społeczne,
- opracowywanie i wdrażanie programów szkoleniowych, szkoleń i studiów online; współpraca i wspólne działania w dziedzinie kształcenia zawodowego
- współpracę z pracodawcami i organizowanie praktycznej nauki zawodu w prywatnych firmach znajdujących się na Obszarze Programu (Cel specyficzny Interreg (f) – Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą).

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez projekty a także społeczny charakter interwencji i jej nadrzędny cel, ograniczone zdolności potencjalnych wnioskodawców do zaciągania zobowiązań finansowych nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	CP4 (e)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLECO01	Liczba podmiotów objętych wsparciem w celu zwiększenia jakości i efektywności systemu kształcenia i szkolenia	Szt.	50	250

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
6	CP4 (e)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLECR01	Liczba podmiotów, które podniosły jakość i efektywność oferowanych usług edukacyjnych	Szt.	38	2021	200	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(e)	149	13 400 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(e)	01	13 400 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(e)	26	10 840 600
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(e)	28	2 559 400

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(e)	10	13 400 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(e)	02	13 400 000

2.6.2. Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami (CS4.f)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja będzie koncentrować się na zapewnianiu równego dostępu do dobrej jakości kształcenia i szkolenia, w tym w szczególności edukacji włączającej. Obejmie edukację przedszkolną, szkoły podstawowe oraz ponadpodstawowe (ogólne, prowadzące kształcenie zawodowe). Zaplanowane działania będą musiały wynikać z diagnozy potrzeb placówki oświatowej oraz uwzględniać aspekt edukacji włączającej, w tym również osoby znajdujące się w trudnej sytuacji.

Niezależnie od etapu edukacyjnego, szkoły wymagają wsparcia w rozwoju kompetencji kluczowych, w szczególności mających wpływ na wyniki egzaminów zewnętrznych oraz umiejętności podstawowych, przekrojowych, zawodowych jak również uwzględniać aspekt edukacji finansowej oraz budowanie postaw proekologicznych, niezbędnej każdemu człowiekowi by sprawnie

funkcjonować i rozumieć zasady panujące w społeczeństwie. Możliwa będzie również realizacja zajęć poza edukacją formalną, mających na celu stworzenie społeczności dzieci i młodzieży, która wspiera ich w rozwoju pasji i zainteresowań, odpowiada na potrzeby niezwiązane bezpośrednio z procesem edukacyjnym oraz stwarza przestrzeń przyjazną, pełną tolerancji i zrozumienia dla sytuacji i problemów młodych ludzi. Ponadto interwencja w ramach programów rozwojowych koncentrować powinna się również na doskonaleniu zawodowym nauczycieli i kadry wspierającej i organizującej proces nauczania.

Premiowane będą projekty kierowane i uwzględniające specjalne potrzeby dzieci migrantów i uchodźców.

Zakres wsparcia w obszarze edukacji przedszkolnej:

1. Tworzenie nowych miejsc edukacji przedszkolnej na obszarach deficytowych,
2. Zwiększenie dostępności edukacji przedszkolnej, z uwzględnieniem potrzeb dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi i/lub niepełnosprawnościami,
3. Zwiększanie atrakcyjności edukacji przedszkolnej poprzez realizację zajęć wspomagających rozwój dzieci oraz wspierających kompetencje kluczowe, umiejętności podstawowe i przekrojowe, oraz uzupełniająco:
4. Preorientacja zawodowa,
5. Wsparcie rodziców/opiekunów prawnych w procesie wychowawczym,
6. Wsparcie kadry ośrodków wychowania przedszkolnego wynikające z indywidualnych potrzeb placówki.

Zakres wsparcia w obszarze szkół podstawowych i ponadpodstawowych ogólnokształcących - kompleksowe programy rozwojowe szkół/ placówek oświatowych uwzględniające:

1. Wsparcie uczniów, w tym m.in. kształtowanie kompetencji kluczowych, umiejętności podstawowych i przekrojowych wynikających z ich indywidualnych potrzeb,
2. Tworzenie warunków dla realizacji edukacji włączającej, w tym uwzględniającej potrzeby wynikające z niepełnosprawności lub innej niekorzystnej sytuacji,
3. Wsparcie PPP jako element współpracy ze szkołami w ramach programów rozwojowych (komplementarnie do działań realizowanych na poziomie krajowym), oraz uzupełniająco:
4. Realizację atrakcyjnych zajęć dla uczniów poza edukacją formalną, służących rozwojowi ich uzdolnień, pasji i zainteresowań, m.in. współpraca z bibliotekami oraz instytucjami kultury
5. Wsparcie nauczycieli oraz kadry wspierającej i organizującej proces nauczania dające możliwość nabywania oraz doskonalenia umiejętności, kompetencji i kwalifikacji oraz rozwoju osobistego, m. in.: poprzez studia podyplomowe jak też inne formy doskonalenia zawodowego a także w zakresie pracy z dziećmi migrantów i uchodźców (m.in. praca z dziećmi z traumą, w obcym języku) oraz uczniem/słuchaczem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi a także promowanie pozytywnego wizerunku nauczyciela,
6. Aktywne wsparcie rodzin uczniów, w tym rozwijanie współpracy na linii nauczyciele-rodzice/opiekunowie prawni, pomoc stypendialna (dla uczniów z grup defaworyzowanych) i psychologiczna,
7. Działania mające na celu przejście od modelu obejmującego szkoły specjalne do modelu obejmującego szkoły integracyjne.

Zakres wsparcia w obszarze kształcenia zawodowego - kompleksowe programy współpracy szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym uwzględniające:

1. Wsparcie uczniów/ słuchaczy prowadzące do zdobycia umiejętności, kompetencji i/lub kwalifikacji zawodowych zgodnych z aktualnym i prognozowanym zapotrzebowaniem na regionalnym rynku pracy i/lub regionalnymi inteligentnymi specjalizacjami,
2. Wsparcie uczniów/ słuchaczy prowadzące do kształtowania kompetencji kluczowych,
3. Współpracę z pracodawcami w celu włączenia ich w proces kształcenia zawodowego, w tym organizację praktycznego kształcenia zawodowego w rzeczywistych warunkach pracy z uwzględnieniem najnowszych trendów technologicznych,

oraz uzupełniająco:

4. Realizację zajęć dla uczniów/ słuchaczy przygotowujących m.in. do egzaminów zawodowych, potwierdzających kwalifikacje zawodowe,
5. Realizację atrakcyjnych zajęć dla uczniów/ słuchaczy ułatwiających wejście na rynek pracy i/lub kontynuację nauki w tym m.in. udział w zajęciach prowadzonych w szkole wyższej, zajęciach laboratoryjnych, kołach lub obozach naukowych,
6. Wsparcie nauczycieli oraz kadry wspierającej i organizującej proces nauczania dające możliwość nabywania oraz doskonalenia umiejętności, kompetencji i kwalifikacji oraz rozwoju osobistego, m. in.: poprzez studia podyplomowe, staże w przedsiębiorstwach, jak też inne formy doskonalenia zawodowego a także w zakresie pracy z dziećmi migrantów i uchodźców (m.in. praca z dziećmi z traumą, w obcym języku) oraz uczniem/słuchaczem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
7. Doradztwo edukacyjno-zawodowe oraz pomoc psychologiczno-pedagogiczną służącą motywowaniu uczniów do rozwoju zawodowego a także w razie potrzeby tworzenie warunków dla realizacji edukacji włączającej, w tym potrzeb wynikających z niepełnosprawności lub innej niekorzystnej sytuacji.

Wspierane będą również działania na rzecz tworzenia warunków do aktywnego, twórczego i partnerskiego udziału młodzieży w życiu lokalnym, umacniającego ich więzi z miejscem zamieszkania.

W ramach niniejszego celu szczegółowego możliwe będą również działania uświadamiające skierowane do dzieci, uczniów, nauczycieli oraz kadr systemu edukacji związane z przeciwdziałaniem dyskryminacji (w tym ze względu na orientację seksualną).

Główne grupy docelowe:

- dzieci z ośrodków wychowania przedszkolnego oraz uczniowie szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe, nauczyciele ośrodków wychowania przedszkolnego oraz szkół/placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne, zawodowe i specjalne, kadra poradni psychologiczno-pedagogicznych. Rodzice i opiekunowie dzieci i uczniów,
- dzieci migrantów i uchodźców,
- przedszkola, szkoły/ placówki systemu oświaty w tym prowadzące kształcenie ogólne, zawodowe i specjalne, poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
- otoczenie, w tym m.in. społeczno-gospodarcze oraz społeczno-kulturowe

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,

- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należytym poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach celu szczegółowego planowane jest zastosowanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF Olsztyna oraz MOF Ełku.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk*, w którym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą* a) *Zwiększanie zdolności instytucjonalnej organów instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron* wspierane będą m.in. działania transgraniczne wspierające wzmocnienie pozycji młodzieży, angażowanie młodzieży w społeczeństwo obywatelskie oraz w lokalne i regionalne procesy decyzyjne; wymiana doświadczeń w dziedzinie innowacyjnej przedsiębiorczości między uniwersytetami, uczniami szkół średnich i zawodowych oraz absolwentami
- Programie Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym w ramach celu specyficznego Interreg (f) *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* m.in.:
  - wymianę najlepszych praktyk w zakresie integracji społecznej i pracy z grupami będącymi w niekorzystnej sytuacji,
  - rozwój lub modernizację usług społecznych, w tym poprzez działania pilotażowe i innowacje społeczne,
  - opracowywanie i wdrażanie programów szkoleniowych, szkoleń i studiów online; współpraca i wspólne działania w dziedzinie kształcenia zawodowego

- współpracę z pracodawcami i organizowanie praktycznej nauki zawodu w prywatnych firmach znajdujących się na Obszarze Programu (Cel specyficzny Interreg (f) – Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą).

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez projekty a także społeczny charakter interwencji i jej nadrzędny cel, ograniczone zdolności potencjalnych wnioskodawców do zaciągania zobowiązań finansowych nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO01	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	Osoby	950	6 770
6	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO03	Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	Osoby	5 950	33 330
6	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO04	Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	Osoby	240	5 640
6	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLEFCO05	Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach uczniowskich	Osoby	160	3 780
6	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO07	Liczba szkół i placówek systemu oświaty objętych wsparciem	Podmioty	70	470
6	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCO02	Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	Szt.	70	510

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
6	CP4 (f)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLFCR01	Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby	68 693	2021	36 150	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	148	11 646 243
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	149	73 704 620
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	152	1 171 111

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	01	86 521 974

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	03	16 095 530
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	26	53 900 747
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	28	16 525 697

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	01	5 000 000
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	10	81 521 974

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(f)	02	86 521 974

2.6.3. Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej (CS4.g)

Powiązane rodzaje działań:

Kultura uczenia się przez całe życie i zwiększanie umiejętności przekrojowych świadczy o nowoczesnym społeczeństwie i jest warunkiem rozwoju konkurencyjnej gospodarki. Wsparcia wymagają w szczególności osoby o niskich umiejętnościach podstawowych z grup defaworyzowanych oraz grup wykluczonych cyfrowo.

Pomagać należy także lokalnym ośrodkom edukacyjnym, które prowadzą edukację pozaformalną, uczenie międzypokoleniowe, międzykulturowe i w społeczności lokalnej.

W województwie warmińsko-mazurskim występują poważne braki w sferze kompetencji kadr systemu ochrony zdrowia oraz opiekunów nieformalnych w zakresie opieki długoterminowej. Pandemia COVID-19, czy stres wywołany wojną w Ukrainie a także kryzysem gospodarczym pokazują, że społeczeństwo ma coraz większe problemy ze zdrowiem nie tylko w aspekcie fizycznym ale również psychicznym. Już teraz niezbędne jest więc zadbanie o kompetencje osób, które pomogą mieszkańcom Warmii i Mazur radzić sobie z nimi.

Warunkiem dobrego planowania rozwoju umiejętności jest rzetelna diagnoza. Dlatego wymaga ona upowszechnienia istniejących oraz opracowania i wdrożenia nowych rozwiązań w zakresie diagnozowania kompetencji i predyspozycji osób w każdym wieku. Działania w ramach CS 4.g pomogą dostosowywać kwalifikacje osób dorosłych do potrzeb gospodarki regionu, poprawią ich sytuację na rynku pracy oraz umożliwią dalszą samorealizację i rozwój osobisty a także będą sprzyjać budowaniu postaw proekologicznych oraz zdobywaniu umiejętności kluczowych dla zielonej gospodarki.

Zakres wsparcia obejmie:

1. kompleksowe wsparcie w zakresie podnoszenia kompetencji i kwalifikacji osób dorosłych poprzez realizację doradztwa kariery, dofinansowanie kursów/szkożeń oraz potwierdzanie umiejętności zdobytych poza edukacją formalną realizowanych poprzez Bazę Usług Rozwojowych (BUR);
2. szkolenia/ kursy z zakresu rozwijania umiejętności/ kompetencji podstawowych, zwłaszcza umiejętności cyfrowych dla osób o niskich umiejętnościach i kompetencjach w tym cyfrowych (szkolenia poza BUR, umożliwiające wdrażanie *Upskilling pathways*);
3. lokalne inicjatywy edukacyjne w zakresie podnoszenia kompetencji osób dorosłych, w tym np. LOWE, czy działania wspierające animowanie lokalnych partnerstw;
4. wsparcie kadr systemu ochrony zdrowia w zakresie kształcenia podyplomowego i doskonalenia zawodowego w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia oraz opiekunów nieformalnych w zakresie szkoleń i walidacji umiejętności i kompetencji dotyczących opieki długoterminowej.

W ramach niniejszego celu szczegółowego wspierane będzie również budowanie zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, w tym w formie szkoleń, działania służące tworzeniu sieci kontaktów i wzmacnianiu dialogu społecznego i obywatelskiego, a także działania podejmowane wspólnie w tym obszarze przez partnerów społecznych lub podmioty społeczeństwa obywatelskiego. Projekty w tym zakresie realizowane będą przez samorząd województwa jako działania systemowe.

Pomimo zaplanowania działań na rzecz budowy zdolności partnerów społeczeństwa obywatelskiego w celu 4(g), mogą oni być odbiorcami wsparcia również w innych celach szczegółowych EFS+ realizujących polityki na rzecz zatrudnienia, edukacji i włączenia społecznego objętych Programem.

Główne grupy docelowe:

- Osoby dorosłe, które z własnej inicjatywy chcą podnosić lub zmieniać swoje kompetencje i kwalifikacje,
- kadry systemu ochrony zdrowia, które chcą podnosić posiadane i pozyskiwać nowe kompetencje i kwalifikacje w obszarach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania systemu ochrony zdrowia,
- partnerzy społeczni i środowisko organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należytym poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie Interreg *Południowy Bałtyk* wspierającym wymianę doświadczeń i transgraniczną współpracę instytucji w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą*.
- Programie Interreg Litwa-Polska wspierającym w ramach Celu specyficznego Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* m.in.:

- opracowywanie i wdrażanie programów szkoleniowych, szkoleń i studiów online, współpracy i wspólnych działań w dziedzinie kształcenia zawodowego;
- współpracę z pracodawcami i organizowanie praktycznej nauki zawodu w prywatnych firmach znajdujących się na Obszarze Programu.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi m.in. na niskie wskaźniki uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu ustawicznym, poziom wykształcenia i zamożności mieszkańców województwa, wyzwania społeczno – ekonomiczne regionu, niekomercyjny charakter działań z zakresu edukacji, brak aspektu dochodowego czy generowania oszczędności przez projekty a także społeczny charakter interwencji i jej nadrzędny cel, nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
6	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLGCO01	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi	Osoby	1 180	13 190
6	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLGCO03	Liczba osób dorosłych objętych wsparciem w zakresie umiejętności lub kompetencji podstawowych, realizowanym poza Bazą Usług Rozwojowych	Osoby	1 010	11 250
6	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLGCO02	Liczba podmiotów przygotowanych do pełnienia funkcji lokalnego ośrodka kształcenia osób dorosłych	Podmioty	2	25

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]

6	CP4 (g)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby	27 901	2021	20 780	IZ FEWiM	-
---	---------	------	--------------------	--------	--	-------	--------	------	--------	----------	---

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	151	51 418 268

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	01	51 418 268

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	26	41 597 379
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	28	9 820 889

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	01	5 000 000
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	10	41 567 960
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	07	500 000
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	08	4 350 308

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
6	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(g)	02	51 418 268

2.7. RYNEK PRACY

☒ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.7.1. Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, a także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej (CS4.a)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na podejmowanie kompleksowych działań z zakresu aktywizacji zawodowej zmierzających do podniesienia poziomu zatrudnienia i samozatrudnienia realizowanych głównie przez powiatowe urzędy pracy, z wykorzystaniem usług rynku pracy i aktywnych instrumentów przewidzianych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Podejmowane działania zakładają przywracanie i ułatwianie uczestnictwa w rynku pracy osób bezrobotnych i poszukujących pracy, zwłaszcza wśród osób młodych (w tym z kategorii NEET) oraz osób z grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. Aktywizacja zawodowa osób młodych jest szczególnie istotna, m.in. biorąc pod uwagę postępującą migrację osób z tej grupy wiekowej i znaczny jej udział w strukturze regionalnego bezrobocia. Program będzie uwzględniał założenia Gwarancji dla młodzieży. Dostrzeżone zostaną również problemy osób długotrwale bezrobotnych, kobiet, osób w wieku 55+ oraz niepełnosprawnych, a wsparcie dostosowane do ich indywidualnej sytuacji.

Dane potwierdzają, iż najbardziej skuteczną formą aktywizacji jest dofinansowanie samozatrudnienia podejmowanego przez osoby bezrobotne, stąd ważne jest dalsze promowanie postaw przedsiębiorczych, szczególnie wśród osób młodych. Jednym z narzędzi aktywizacji zawodowej będzie pomoc dla osób zainteresowanych założeniem działalności gospodarczej (dotacje na samozatrudnienie) realizowana wyłącznie w projektach urzędów pracy.

Interwencja obejmować będzie również wsparcie aktywizacyjne mające na celu polepszenie sytuacji zawodowej, w szczególności osób zatrudnionych w ramach umów krótkoterminowych czy umów cywilno-prawnych, osób o niskim wynagrodzeniu. Możliwe będą także działania ułatwiające reemigrantom podejmowanie aktywności zawodowej.

Kluczowe jest aby wszystkie działania odpowiadały zidentyfikowanym potrzebom uczestników projektów, były dopasowane do ich indywidualnych predyspozycji (z uwzględnieniem ich dotychczasowych doświadczeń, kwalifikacji, umiejętności itp.) oraz bazowały na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje i/lub kompetencje na regionalnym i lokalnym rynku pracy. Zakres wsparcia:

1. kompleksowa aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy celem zwiększenia ich szans na zatrudnienie,
2. wsparcie dostępu do zatrudnienia kobiet (w szczególności wchodzących bądź powracających na rynek pracy po urlopach macierzyńskich, rodzicielskich oraz wychowawczych),
3. kompleksowa aktywizacja zawodowa osób zatrudnionych celem poprawy ich sytuacji zawodowej na rynku pracy, m.in. poprzez wsparcie doradcze, szkoleniowe, stażowe, pośrednictwo pracy.

Główne grupy docelowe:

- osoby bezrobotne i poszukujące pracy, zwłaszcza te znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, m.in. osoby młode, osoby starsze, osoby o niskich kwalifikacjach, osoby długotrwale bezrobotne, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety,
- osoby zatrudnione na umowach krótkoterminowych, umowach cywilno-prawnych,
- osoby o niskim wynagrodzeniu,

- osoby z niepełnosprawnościami lub o ograniczonej mobilności,
- reemigranci.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci,
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027*, wspierającym w ramach Celu specyficznego Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą*:

- opracowywanie i wdrażanie programów szkoleniowych, szkoleń i studiów online, współpraca i wspólne działania w dziedzinie kształcenia zawodowego (Cel specyficzny Interreg (f) – Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą);
- współpraca z pracodawcami i organizowanie praktycznej nauki zawodu w prywatnych firmach znajdujących się na Obszarze Programu (Cel specyficzny Interreg (f) – Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą).

W procesie wyboru projektów premiovane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS, co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby bezrobotne i poszukujące pracy) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	Osoby	6 230	16 100
7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO07	Liczba osób w wieku 18-29 lat objętych wsparciem w programie	Osoby	2 300	5 960
7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie	Osoby	490	1 640
7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO02 + EECO05	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, oraz osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie	Osoby	6 720	17 740

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby	6 156	2021	3 280	IZ FEWiM	-

7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	Osoby	23 149	2021	13 040	IZ FEWiM	-
7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby	2 939	2018	9 820	Badanie ewaluacyjne	-
7	CP4 (a)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR06	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby	117	2018	90	Badanie ewaluacyjne	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	134	72 170 717
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	136	37 570 103
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	142	1 800 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	01	111 540 820

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	26	90 236 523
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	28	21 304 297

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	10	111 540 820

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(a)	02	111 540 820

2.7.2. Modernizacja instytucji i służb rynków pracy celem oceny i przewidywania zapotrzebowania na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy (CS4.b)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja skierowana zostanie na doskonalenie potencjału i profesjonalizację kadr regionalnych instytucji rynku pracy. Pojawiające się wyzwania społeczno-demograficzne czy zmiany gospodarcze (postęp technologii i automatyzacji) powodują, że instytucje rynku pracy wymagają ciągłej modernizacji i dostosowania do aktualnych uwarunkowań. Kluczowy w tym aspekcie będzie rozwój kompetencji i kwalifikacji pracowników instytucji rynku pracy wynikających z regionalnych/ lokalnych potrzeb. Działania obejmować będą m.in. wysokiej jakości szkolenia dla pracowników instytucji rynku pracy w zakresie narzędzi aktywizacji osób o specjalnych potrzebach w zatrudnialności (tj. osób długotrwale bezrobotnych, osób z niepełnosprawnościami, cudzoziemców, osób pracujących na podstawie niestandardowych form zatrudnienia, osób starszych, osób młodych nieaktywnych zawodowo). Z uwagi na priorytet, jakim jest aktywizacja niewykorzystanych zasobów pracy (w tym osób długotrwale bezrobotnych, osób starszych), kwestia dotarcia i zachęcenia do aktywności tych grup docelowych, często mieszkańców wsi i małych miast, wymaga właściwych kompetencji i umiejętności pracowników bezpośrednio zajmujących się obsługą klientów instytucji rynku pracy.

Działania instytucji rynku pracy powinny być dostosowywane do warunków lokalnych, w tym także odporne na szybkie reagowanie w sytuacjach kryzysowych na rynku pracy. Dlatego, istotne jest budowanie gotowości służb zatrudnienia na obecne i przyszłe wyzwania, związane z dynamicznymi zmianami sytuacji społeczno-gospodarczej.

Zakres wsparcia obejmie programy nabywania/podnoszenia kwalifikacji i kompetencji pracowników instytucji rynku pracy, wynikających z potrzeb regionalnego/lokalnego rynku pracy.

Główne grupy docelowe:

–pracownicy instytucji rynku pracy.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci,
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą* m.in. transgraniczną współpracę i sieciowanie instytucji rynku pracy, rozwój zdolności współpracy dzięki promowaniu modeli, sieci skupiających różne podmioty, zwłaszcza małe instytucje oraz podmioty z obszarów wiejskich i peryferyjnych (np. instytucje badawcze, MŚP, organizacje rozwoju biznesu, uniwersytety, podmioty publiczne), w celu udoskonalenia transferu i absorpcji wiedzy i innowacji.
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021* wspierającym w ramach Celu specyficznego Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* m.in. wspólne programy szkoleniowe, szkoleń i studiów online; współpracę i wspólne działania w dziedzinie kształcenia zawodowego, współpracę z pracodawcami i organizowanie praktycznej nauki zawodu w prywatnych firmach znajdujących się na Obszarze Programu.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS, ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności. Wsparcie w formie bezzwrotnej zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (b)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLBCO01	Liczba pracowników instytucji rynku pracy objętych wsparciem w programie	Osoby	160	400
7	CP4 (b)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO18	Liczba objętych wsparciem podmiotów administracji	Podmioty	8	22

					publicznej lub służb publicznych na szczeblu krajowym, regionalnym lub lokalnym			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (b)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby	583	2021	380	IZ FEWIM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(b)	139	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(b)	01	1 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(b)	26	809 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(b)	28	191 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(b)	10	1 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(b)	02	1 000 000

2.7.3. Wspieranie dostosowania pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian, wspieranie aktywnego i zdrowego starzenia się oraz zdrowego i dobrze dostosowanego środowiska pracy, które uwzględnia zagrożenia dla zdrowia (CS4.d)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na dostosowanie do zmian pracodawców, przedsiębiorców oraz ich pracowników. Ma to szczególne znaczenie dla zwiększenia zarówno aktywności zawodowej ludności, jak i zdolności gospodarki do innowacji (szczególnie w kontekście dostosowania do zmian zachodzących w procesie przemian demograficznych, technologicznych wynikających z transformacji zielonej, przemysłowej i cyfrowej Europy, a także wdrażania celów realizujących Europejski Zielony Ład).

W obszarze adaptacyjności kluczową formą wsparcia będą wysokiej jakości usługi rozwojowe przyczyniające się do zwiększenia kompetencji pracowników oraz wzmocnienia potencjału pracodawców. Mając na względzie, że jedną z istotniejszych form rozwoju kompetencji jest rozwój kompetencji zawodowych i uczenie się w miejscu pracy, usługi rozwojowe realizowane będą w ramach popytowego systemu finansowania z wykorzystaniem Bazy Usług Rozwojowych. Istotne jest także wzmocnienie systemu wsparcia regionalnych MŚP oraz budowanie ich potencjału rozwojowego, co możliwe będzie poprzez kształcenie odpowiednich kompetencji zarządczych oraz kompetencji pracowniczych w firmach, pozwalających na nabycie odporności na kryzysy gospodarcze i społeczne. Realizowane będą także działania obejmujące adaptację środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, w tym związane z procesem starzenia się społeczeństwa.

Kolejnym komponentem planowanej interwencji uwzględniającym przemiany zachodzące na rynku pracy lub sytuacje kryzysowe jest outplacement, czyli wsparcie skierowane do osób zwolnionych lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy.

Interwencja skierowana zostanie ponadto na zapewnienie bezpiecznego i zdrowego miejsca pracy, w tym eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, zapobieganie chorobom zawodowym oraz ułatwienie powrotu na rynek pracy osobom chorym.

Zakres wsparcia obejmie:

1. usługi rozwojowe świadczone w oparciu o podejście popytowe, zgodne ze zdiagnozowanymi potrzebami oraz rozwijanie mechanizmów popytowych dostarczania usług rozwojowych,
2. dostosowanie środowiska pracy do potrzeb różnych grup pracowników, eliminowanie zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, w tym tworzenie dobrych warunków pracy, szkoleń pracowników w zakresie wypalenia zawodowego oraz chorób związanych z pracą,
3. wsparcie pracodawców we wprowadzaniu elastycznych form zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem pracy zdalnej,
4. wsparcie outplacementowe,
5. programy profilaktyczne chorób związanych z miejscem pracy,
6. rehabilitacja medyczna ułatwiająca powroty do pracy,
7. wsparcie pracowników opieki długoterminowej w celu dostosowania do przyszłych potrzeb i usług.

Główne grupy docelowe:

- pracodawcy, przedsiębiorcy oraz ich pracownicy,
- osoby zwolnione/ zagrożone zwolnieniem z przyczyn dotyczących zakładu pracy,
- osoby aktywne zawodowo

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewnią będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym w ramach Celu specyficznego Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* m.in. opracowywanie i wdrażanie wspólnych programów szkoleniowych, szkoleń i studiów online; współpracę i wspólne działania w dziedzinie kształcenia zawodowego oraz współpracy z pracodawcami i organizowanie praktycznej nauki zawodu w prywatnych firmach znajdujących się na Obszarze Programu.

W procesie wyboru projektów premowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wyłączną formą finansowania będą dotacje. Wsparcie w ramach CS, co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności. Wsparcie w formie bezzwrotnej zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCO01	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym spółdzielni i przedsiębiorstw społecznych) objętych usługami rozwojowymi	Przedsiębiorstwa	340	4 990
7	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie	Osoby	960	13 310
7	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCO06	Liczba osób objętych wsparciem z zakresu outplacementu	Osoby	400	1 070

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR03	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu	Osoby	15 845	2021	13 180	IZ FEWiM	-
7	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLDCR02	Liczba osób, które w wyniku realizacji wsparcia z zakresu outplacementu/poprawy środowiska pracy podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	Osoby	865	2021	880	IZ FEWiM	-
7	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR06	Liczba osób znajdujących się w lepszej sytuacji na rynku pracy 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby	137	2018	900	Badanie ewaluacyjne	-

7	CP4 (d)	EFS+	słabiej rozwinięty	Wskaźnik specyficzny	Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	Przedsiębiorstwa	3 178	2021	2 150	IZ FEWiM	-
---	---------	------	--------------------	----------------------	--	------------------	-------	------	-------	----------	---

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(d)	144	2 500 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(d)	146	54 500 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(d)	01	57 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(d)	26	46 113 000
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(d)	28	10 887 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(d)	10	57 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(d)	02	57 000 000

2.7.4. Wspieranie integracji społeczno-ekonomicznej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (CS4.i)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na aktywizację zawodową obywateli państw trzecich, w tym migrantów, (przebywających w regionie m.in. w celach zarobkowych). Procesy demograficzne zmierzające do starzenia się społeczeństwa stanowią istotny problem społeczny i powodują uszczuplanie dostępnych zasobów pracy. Jednym z narzędzi, które mogą złagodzić negatywne konsekwencje tego zjawiska jest ułatwianie tym osobom, zwłaszcza w wieku produkcyjnym, wejścia lub pozostania na regionalnym rynku pracy. Jednym z głównych czynników zachęcających do zatrudnienia cudzoziemców są niedobory kadrowe wśród pracowników. Pomimo, iż zapotrzebowanie na pracę cudzoziemców osiąga największą skalę na obszarach metropolitalnych, proces ten widoczny jest również w województwie warmińsko-mazurskim. Sytuację dodatkowo zmienił napływ uchodźców

z Ukrainy w wyniku agresji Rosji na ich kraj, co powoduje zwiększenie liczby osób zainteresowanych podjęciem zatrudnienia w regionie. Zakres wsparcia będzie obejmował zastosowanie instrumentów aktywizacji zawodowej, np. doradztwo, kursy zawodowe i szkolenia, w tym dotyczące przedsiębiorczości i rozwijania ścieżek kariery, mające na celu poprawę dostępu grup docelowych do rynku pracy. Istotne jest, aby podejmowane działania aktywizacyjne odpowiadały zidentyfikowanym potrzebom uczestników projektów, były dopasowane do ich indywidualnych predyspozycji (z uwzględnieniem ich dotychczasowych doświadczeń, kwalifikacji, umiejętności itp.) oraz bazowały na rzeczywistym zapotrzebowaniu na określone kwalifikacje i/lub kompetencje na regionalnym i lokalnym rynku pracy.

Konieczne jest przy tym stałe monitorowanie zapotrzebowania, wśród pracodawców na lokalnym rynku pracy, na zatrudnienie pracowników z państw trzecich o poszukiwanych kwalifikacjach. Pozwoli to na lepsze wykorzystanie potencjału i kompetencji imigrantów oraz ukierunkowanie regionalnej gospodarki, której potencjał zaczyna być ograniczony przez brak osób do pracy.

Zakres wsparcia dotyczy aktywizacji zawodowej obywateli państw trzecich, w tym migrantów. W celu dopełnienia oferty możliwe będą również działania skierowane do przyjmującego społeczeństwa (w miejscu pracy).

Główne grupy docelowe:

- obywatele państw trzecich, w tym migranci. Osoby obejmowane wsparciem muszą spełniać definicję obywatela państw trzecich (osoby spoza państw członkowskich UE)
- społeczeństwo przyjmujące, w tym pracodawcy

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci,
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą* np. podnoszenie zdolności do współpracy, sieciowanie instytucji wspierających obywateli państw trzecich w tym migrantów.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na charakter przedsięwzięć, zakładane cele interwencji formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS, co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności. Wsparcie w formie bezzwrotnej zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
7	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie	osoby	180	600

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
7	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	105	2021	170	IZ FEWiM	-
7	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR05	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	osoby	24	2021	130	Badanie ewaluacyjne	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	156	8 409 756

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	01	8 409 756

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	26	6 803 493
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	28	1 606 263

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	10	8 409 756

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
7	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	02	8 409 756

2.8. WŁĄCZENIE I INTEGRACJA EFRR

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.8.1. Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne (CS4.iii)

Powiązane rodzaje działań:

Wsparcie obejmie poprawę dostępności oraz jakości świadczonych usług społecznych poprzez inwestycje w infrastrukturę niezbędną do ich realizacji. Zachodzące procesy demograficzne, jak starzenie się społeczeństwa i pogłębiająca depopulacja, powodują, że zaczyna występować w regionie ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług.

Inwestycje w infrastrukturę społeczną są kluczowe dla stworzenia możliwości świadczenia usług społecznych w środowisku lokalnym. Konieczne są dalsze inwestycje w zdeinstytucjonalizowane formy opieki. Taka organizacja opieki, oparta na formach zdeinstytucjonalizowanych w miejsce opieki instytucjonalnej, oznacza większą efektywność, gdyż pozwala obniżyć związane z nią koszty, które wiązałyby się z umieszczaniem osób w placówkach całodobowych (typu DPS), jak także umożliwia zaspokojenie potrzeb rosnącej systematycznie liczby beneficjentów pomocy społecznej. Zasadnicze znaczenie będzie mieć więc wsparcie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych i rozwój środowiskowych form pomocy w obszarach, w których diagnozuje się najbardziej znaczące niedobory w zakresie infrastruktury społecznej w regionie. Oznacza to, że interwencja skierowana będzie głównie do osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (w tym osób starszych i osób z niepełnosprawnościami) oraz w obszarze opieki nad dziećmi, gdzie w miejsce placówek opiekuńczo-wychowawczych upowszechniana jest rodzinna piecza zastępcza. Powstała w jej wyniku infrastruktura służąca integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej będzie umożliwiać osobom korzystającym z pomocy w szczególności wejście na rynek pracy i/lub zmianę zachowań społecznych i/lub wzrost samodzielności do funkcjonowania w społeczeństwie. Ważnym aspektem, w dobie niekorzystnych zmian demograficznych, jest także wsparcie placówek reintegracyjnych, realizujących usługi integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Interwencja zostanie skierowana w szczególności na inwestycje w infrastrukturę miejsc świadczenia usług opiekuńczych i bytowych, w formach dziennych (np. środowiskowe domy samopomocy, dzienne domy pomocy, gospodarstwa opiekuńcze, kluby seniora, kluby samopomocy, centra aktywności lokalnej). Możliwe będą także działania na rzecz wsparcia rodzin w kryzysie celem wzmocnienia pełnienia przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz na rzecz wsparcia dziennego dzieci i młodzieży. Ponadto, dofinansowanie uzyskają inwestycje w infrastrukturę na potrzeby różnych form mieszkaniowych, w tym m.in. mieszkań chronionych i wspomaganych (treningowych i wspieranych) oraz w zakresie opieki wytchnieniowej. Rozwój form mieszkalnictwa na rzecz włączenia społecznego, adresowanego do różnych grup osób, jest istotny z punktu widzenia wyzwań demograficznych i deinstytucjonalizacji usług (w tym na rzecz osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą oraz inne instytucje opieki całodobowej).

Wszystkie inwestycje w infrastrukturę społeczną muszą być dopasowane do zdiagnozowanych potrzeb (w tym przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, tj. wolne od barier architektonicznych), z uwagi na konieczność zoptymalizowania udzielanego wsparcia, co zapewni zindywidualizowane podejście do odbiorców tych usług. Podejmowane działania powinny także uwzględniać zróżnicowanie terytorialne województwa warmińsko-mazurskiego w szczególności w zakresie koncentracji problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz stanu zasobów

infrastrukturalnych i potrzeb społecznych w tym obszarze (zwłaszcza na obszarach niezapewniających dostępu lub utrudnionego dostępu do usług społecznych).

Zakres wsparcia obejmie m.in.:

1. rozwój integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej (np. CIS, KIS, ZAZ, WTZ) poprzez wsparcie tworzenia nowych podmiotów lub inwestycje w istniejących podmiotach reintegracyjnych (wsparcie ZAZ i WTZ w należycie uzasadnionych przypadkach i pod warunkiem powiązania z procesem deinstytucjonalizacji).
2. rozwój usług społecznych poprzez inwestycje, w tym miejsca świadczenia usług opiekuńczych i bytowych oraz w infrastrukturę służącą pieczy zastępczej, zgodnie z zasadami deinstytucjonalizacji,
3. rozwój różnych form mieszkalnictwa na rzecz włączenia społecznego²⁶ powiązane z procesem integracji społecznej i aktywizacji społeczno-zawodowej (m.in. mieszkania o charakterze wspomagającym i chronionym, mieszkania wychnieniowe).

Ramy strategiczne planowanych przedsięwzięć w obszarze wsparcia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych określa na poziomie rządowym *Strategia rozwoju usług społecznych – polityka publiczna na lata 2021–2030 (z perspektywą 2035 r.)*, natomiast podejmowane w regionie działania opierać się będą na priorytetowych kierunkach w zakresie świadczenia usług społecznych zawartych w dokumentach strategicznych regionu.

Planowane inwestycje są komplementarne z działaniami współfinansowanymi z EFS+ w Celu 4 m.in. obejmującymi specjalistyczne usługi diagnostyczno-terapeutyczne, wsparcie dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej, szkolenia/doradztwo dla kandydatów/ opiekunów zastępczych/ kadr jednostek pomocowych, etc. Komplementarność działań infrastrukturalnych i „miękkich” zostanie zapewniona również na poziomie warunków/kryteriów wyboru projektów. Ze względu na horyzontalną zasadę deinstytucjonalizacji, środki europejskie mogą być przeznaczane wyłącznie na infrastrukturę placówek świadczących usługi w społeczności lokalnej, a więc z poszanowaniem zasad indywidualizacji wsparcia, zapewnienia osobom kontroli nad swoim życiem i decyzjami, które ich dotyczą, pierwszeństwa indywidualnych potrzeb mieszkańców przed wymaganiami organizacyjnymi. Decyzje o udzieleniu wsparcia powinny być poprzedzone analizą dostępnych form świadczenia usług (tj. instytucjonalne, środowiskowe i w rodzinie) oraz uwzględniać indywidualne potrzeby jednostek, które będą odbiorcami usług (w tym preferowane przez nich opcje opieki, z uwzględnieniem opcji zgodnych z Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych). Jeśli opcje preferowane przez odbiorców usług nie są dostępne, priorytetem powinno być ich zapewnienie.

Wsparcie dla ZAZ oraz WTZ ze środków EFRR będzie mieć charakter warunkowy tj. będzie możliwe tylko o ile placówka otrzyma wsparcie z EFS+ zgodnie z warunkami wskazanymi w Programie w ramach CS 4h) oraz gdy będzie wynikało z regionalnej strategii deinstytucjonalizacji.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego uprawnieni do korzystania z infrastruktury społecznej, w szczególności grupy w niekorzystnej sytuacji, osoby i rodziny zagrożone ubóstwem

---

²⁶ Inwestycje w zakresie mieszkalnictwa społecznego nie mogą wykazywać znamion segregacji (nie mogą być tworzone np. na obszarach wykluczonych komunikacyjnie czy obszarach, na których występuje kumulacja problemów społecznych) a potencjalni użytkownicy muszą mieć równy dostęp do zasobów infrastrukturalnych pomocy społecznej.

lub wykluczeniem społecznym, osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, dzieci i młodzież przebywające w pieczy zastępczej lub ją opuszczające.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

W wyniku projektów, poprzez m.in. przystosowanie obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, nastąpi poprawa dostępu do infrastruktury społecznej powiązanej z procesami integracji i aktywizacji społeczno-zawodowej z poszanowaniem zasady deinstytucjonalizacji. Likwidacja barier dostępności umożliwi osobom narażonym na dyskryminację ze względu na niepełnosprawność oraz wiek korzystanie z oferowanych usług oraz dostęp do mieszkania chronionego i wspomaganego. Działania będą nakierowane na poprawę dostępu do zapewnienia potrzeb bytowych osób z niepełnosprawnościami, rodzin wielodzietnych, osób bezrobotnych, dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej, osób starszych, osób opuszczających zakłady karne, osób opuszczających placówki pieczy zastępczej, czy osób w kryzysie bezdomności ze względu m.in. na niepełnosprawność, zaburzenia psychiczne, uzależnienia (lub inne przyczyny, do których należeć może m.in. orientacja seksualna/tożsamość płciowa), celem umożliwienia wejścia/powrotu do samodzielnego życia. Ponadto nastąpi pośrednio wsparcie osób, które sprawują opiekę nad osobami zależnymi,. W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do usług społecznych w wymiarze terytorialnym, głównie na obszarach wiejskich.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą*, podnoszenie zdolności do współpracy i sieciowania instytucji świadczących usługi społeczne.
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym w ramach Celu specyficznego Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* projekty w zakresie wymiany najlepszych praktyk w zakresie integracji społecznej i pracy z grupami będącymi w niekorzystnej sytuacji oraz rozwój lub modernizację usług społecznych.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia nie mające charakteru komercyjnego, nie generujące przychodów lub bezpośrednich oszczędności. Ze względu na ważny społecznie obszar, grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wszystkie projekty realizowane w ramach tego celu finansowane będą w formie bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
8	CP4 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 65	Pojemność nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	osoby	0	245
8	CP4 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	Wskaźnik specyficzny	Liczba przebudowanych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	Szt.	0	30
8	CP4 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 113	Ludność objęta projektami w ramach zintegrowanych działań na rzecz włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji	osoby	0	8 433

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
8	CP4 (iii)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 67	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych lokali socjalnych	Użytkownicy/rok	0	2021	245	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(iii)	126	9 000 000
8	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(iii)	127	9 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(iii)	01	18 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(iii)	26	14 562 000
8	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(iii)	28	3 438 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(iii)	09	18 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
8	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(iii)	03	18 000 000

2.9. WŁĄCZENIE I INTEGRACJA EFS+

☐	Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐	Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐	Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☒	Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐	Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐	Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.9.1. Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji (CS4.h)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na działania aktywizacyjne umożliwiające zwiększenie szans w znalezieniu zatrudnienia określonym grupom społecznym, co umożliwi równoprawny z większością społeczeństwa udział w życiu społecznym i zawodowym. Działania te są szczególnie istotne ze względu na niekorzystną sytuację demograficzną w regionie, tj. starzenie się społeczeństwa i kurczące się aktywne zawodowo zasoby regionalnego rynku pracy. Brak zatrudnienia nie pozwala zaspokoić potrzeb niezbędnych do samodzielnej egzystencji. Jest również przyczyną występowania dysfunkcji w rodzinach, degradacji społecznej środowisk rodzinnych oraz w skrajnych przypadkach patologii. W miarę przedłużania się okresu pozostawania bez pracy, problemy te nasilają się i rodzą kolejne. Niektóre przyczyny otrzymywania pomocy zaczynają dominować nad innymi (niepełnosprawność, długotrwała i ciężka choroba). Nastąpiły także zmiany struktury rodzin i gospodarstw domowych otrzymujących pomoc.

W obszarze aktywizacji społeczno-zawodowej wsparcie skierowane będzie zasadniczo do osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w kierunku ich powrotu na rynek pracy z możliwością objęcia wsparciem całej rodziny dla zwiększenia skuteczności interwencji oraz do osób biernych zawodowo. Kluczowe jest, aby wszystkie podejmowane działania odpowiadały na zdiagnozowane specyficzne potrzeby grup docelowych, co zapewni zindywidualizowane podejście do odbiorców tych usług. Zakłada się realizację działań wykorzystujących instrumenty aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym wraz z innymi działaniami towarzyszącymi, niezbędnymi w procesie aktywizacji społecznej (tzw. profilaktyka wykluczenia społecznego). Zastosowane instrumenty przygotowują uczestników do zatrudnienia, umożliwią podjęcie pracy lub pozwolą na jej utrzymanie. Wspierana będzie również możliwość aktywizacji w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej, tj. w ramach działalności CIS, KIS, WTZ i ZAZ. Preferowana dla efektywności i trwałości udzielanego wsparcia będzie współpraca różnych podmiotów/beneficjentów realizujących wsparcie w ramach aktywnej integracji, np. jednostek organizacyjnych samorządów, partnerstw samorządowo-społecznych. Wsparcie w ramach WTZ i ZAZ może być zapewnione przez ograniczony czas dla konkretnego uczestnika (1-2 lata). Warunkiem wsparcia w ramach WTZ jest zaoferowanie uczestnikom realnej ścieżki dojścia do ZAZ (lub innej formy zatrudnienia). Wsparcie w ramach ZAZ jest możliwe pod warunkiem, że 5-10% uczestników ZAZ wejdzie na otwarty rynek pracy/zarejestruje się w Urzędzie Pracy

Ważnym elementem jest także sektor ekonomii społecznej. W obszarze tym działania skoncentrowane będą na bezpośrednim wsparciu podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności przedsiębiorstw społecznych, prowadzącym do tworzenia i początkowego utrzymania nowych miejsc pracy (12 miesięcy). Powstaną miejsca pracy dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy w nowych i istniejących przedsiębiorstwach społecznych. Finansowanie utrzymania miejsca pracy ma na celu wsparcie nowoutworzonych miejsc - zapewnienie ich stabilności w pierwszych 12 miesiącach funkcjonowania miejsca pracy. Poza wsparciem dotacyjnym realizowane będą także inne usługi na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie, jak np. działania animacyjne, inkubacyjne i biznesowe. Wszystkie działania wspierające tę sferę realizowane będą w oparciu o aktualną wersję

Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz Wojewódzkiego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, wyznaczających priorytetowe kierunki dla rozwoju regionu w tym obszarze.

Zakres wsparcia obejmie:

1. aktywizację społeczną i zawodową, w szczególności:

- kompleksowe wsparcie aktywizacyjne osób, rodzin i społeczności zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz osób biernych zawodowo, z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji o charakterze społecznym, zawodowym, edukacyjnym i zdrowotnym, oraz inne działania towarzyszące jak np. poprawa warunków mieszkaniowych oraz poprawa kompetencji w zakresie spędzania czasu wolnego i udziału w kulturze,
- aktywizacja w podmiotach reintegracji społecznej i zawodowej (CIS, KIS, ZAZ, WTZ), poprzez tworzenie nowych podmiotów oraz tworzenie nowych miejsc reintegracji społecznej i zawodowej w istniejących podmiotach reintegracyjnych (wsparcie ZAZ i WTZ w należycie uzasadnionych przypadkach i pod warunkiem powiązania z procesem deinstytucjonalizacji).

2. ekonomię społeczną, w szczególności:

- kompleksowe wsparcie rozwoju sektora ekonomii społecznej realizowane przez akredytowane regionalne OWES, w zakresie:
  - tworzenia i początkowego utrzymania nowych miejsc pracy w nowych i istniejących przedsiębiorstwach społecznych poprzez bezzwrotne wsparcie finansowe,
  - usług na rzecz rozwoju ekonomii społecznej w regionie (działania animacyjne, inkubacyjne i biznesowe) oraz innych usług wpływających na rozwój ekonomii społecznej przewidzianych w aktualnej wersji KPRES, WPRES oraz standardach OWES,
  - usług wsparcia istniejących przedsiębiorstw społecznych służące ich profesjonalizacji (np. za pośrednictwem Bazy Usług Rozwojowych) oraz popularyzacji rozwiązań wspierających lokalnie rozwój ekonomii społecznej, w tym jako realizatora usług społecznych, szczególnie istotnych z punktu widzenia potrzeb mieszkańców regionu,
  - wsparcia realizacji indywidualnego procesu reintegracji w przedsiębiorstwach społecznych oraz wsparcia finansowego na działania reintegracyjne w przedsiębiorstwach społecznych.

Możliwe będzie uzupełnienie wsparcia na rzecz grup docelowych o usługi społeczne, niezbędne dla indywidualizacji, kompleksowości i skuteczności pomocy tym osobom.

Planowane jest wykorzystanie stawki jednostkowej dotyczącej utworzenia i utrzymania miejsca pracy przez 12 miesięcy w przedsiębiorstwie społecznym opracowanej przez IK EFS.

Priorytetowo traktowane będą projekty powiązane z działaniami rewitalizacyjnymi realizowanymi w ramach CP5.

Główne grupy docelowe:

- osoby zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym (w tym wykluczeniem komunikacyjnym)
- osoby bierne zawodowo,
- rodziny i społeczności lokalne zagrożone ubóstwem lub wykluczeniem społecznym,
- otoczenie ww. grup docelowych,
- w zakresie tworzenia miejsc pracy - osoby zagrożone wykluczeniem społecznym w rozumieniu ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej
- podmioty ekonomii społecznej i ich pracownicy, w szczególności przedsiębiorstwa społeczne i organizacje pozarządowe.

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci,
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą*, podnoszenie zdolności do współpracy i sieciowania instytucji realizujących wsparcie w ramach aktywnej integracji, np. jednostek organizacyjnych samorządów, partnerstw samorządowo-społecznych. Program przewiduje w tym celu także wsparcie działań zwiększających zaangażowanie podmiotów lokalnych (np. organizacje pozarządowe, instytucje kultury, organizacje nieformalne, organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnościami i osoby z grup narażonych) w rozwój projektów i dialog międzykulturowy.
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027*, który w Celu specyficznym Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* oferuje wsparcie wymiany praktyk w dziedzinie integracji społecznej i pracy z grupami będącymi

w niekorzystnej sytuacji, rozwój lub modernizację usług społecznych, w tym poprzez działania pilotażowe i innowacje społeczne.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO02 + EECO04	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, oraz osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	490	3 910
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO02	Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie	osoby	420	2 840
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO04	Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	osoby	70	1 070
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO03	Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	osoby	160	1 160
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO12	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie	osoby	130	890
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLHCO01	Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	podmioty	170	570

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECR04	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu	osoby	4 884	2021	1 150	IZ FEWiM	-
9	CP4 (h)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLHCR01	Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	sztuki	735	2021	850	IZ FEWiM	-

Indykatory podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(h)	138	24 128 650
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(h)	153	20 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(h)	01	44 128 650

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(h)	26	35 700 078
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(h)	28	8 428 572

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(h)	10	44 128 650

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(h)	02	44 128 650

2.9.2. Wspieranie integracji społeczno-gospodarczej obywateli państw trzecich, w tym migrantów (CS4.i)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na integrację społeczną obywateli państw trzecich, w tym migrantów, przebywających w regionie m.in. w celach zarobkowych oraz ich rodzin i otoczenia. Potrzeba podjęcia działań w tym kierunku wzrosła wraz z napływem uchodźców z Ukrainy w związku z agresją Rosji na ich kraj. W pierwszej kolejności wykorzystywane będą pakiety instrumentów włączenia i aktywizacji społecznej, edukacyjnej, kulturalnej i zdrowotnej oraz inne usługi towarzyszące. Istotne są w tym przypadku działania przyspieszające integrację cudzoziemców z lokalną społecznością i sprzyjające kształtowaniu klimatu do osiedlania się lub podjęcia zatrudnienia w regionie. Jedną z największych przeszkód w przyjeździe i podjęciu pracy za granicą stanowi bariera językowa, szczególnie w początkowej fazie obecności imigranta w Polsce. Konieczne jest np. zapewnienie kursów języka polskiego dla dorosłych oraz dzieci i młodzieży przed rozpoczęciem nauki w szkole, aby nie czuły się wyalienowane, co wpłynie na wzrost kompetencji imigrantów oraz przyspieszy proces adaptacyjny ze środowiskiem lokalnym.

Wszystkie działania muszą być prowadzone w oparciu o kompleksową diagnozę potrzeb imigrantów (dzieci i niepracujący członkowie rodzin), co zapewni zindywidualizowane podejście do odbiorców tych usług. Działania mogą obejmować również inne formy wsparcia (np. pomoc psychologiczną, prawną i tłumaczeniową dla cudzoziemców doświadczających wykluczenia, rozwój kompetencji socjokulturowych i realioznawczych).

Preferowane będą projekty realizowane w partnerstwie, np. JST z organizacjami pozarządowymi, w tym wykorzystujące animację środowiskową i wolontariat.

Zakres wsparcia obejmie aktywizację i integrację społeczną obywateli państw trzecich, w tym migrantów.

Główne grupy docelowe:

– obywatele państw trzecich, w tym migranci oraz ich rodziny i otoczenie.

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Osoby obejmowane wsparciem muszą spełniać definicję obywatela państw trzecich (osoby spoza państw członkowskich UE).

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewnią będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci,
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należytym poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą

Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą* np. podnoszenie zdolności do współpracy, sieciowanie instytucji wspierających obywateli państw trzecich w tym migrantów.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na ważny społecznie obszar zakładaną formą finansowania będą dotacje. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO13	Liczba osób z krajów trzecich objętych wsparciem w programie (osoby)	osoby	50	1000

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
9	CP4 (i)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	40	2021	440	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	157	8 605 882

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	01	8 605 882

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	26	6 962 159
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	28	1 643 723

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	10	8 605 882

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(i)	02	8 605 882

2.9.3. Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług; w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej (CS4.k)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na integrację i zwiększenie dostępności oraz jakości usług społecznych kierowanych do osób wykluczonych z dostępu do usług, w szczególności na rzecz osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. z powodu wieku, niepełnosprawności czy długotrwałej choroby) oraz ich opiekunów.

Kluczowe jest podejmowanie działań w zakresie wsparcia procesu deinstytucjonalizacji, w tym na rzecz rozwoju inicjatyw zwiększających dostępność do opieki środowiskowej w miejscu zamieszkania. Zakłada się możliwość m.in. organizacji nowych i rozwijanie już istniejących form wsparcia dziennego (typu domy pobytu, kluby seniora, rodzinne i lokalne domy pobytu/pomocy, centra usług społecznych, mieszkania chronione i wspomagane), realizacji usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, usług asystenckich, usług sąsiedzkich, usług wsparcia dla opiekunów (w tym doradztwo, wsparcie wytchnieniowe) oraz innych form środowiskowej pomocy i samopomocy. Elementem projektów może być również upowszechnianie systemów teleopieki.

Z uwagi na starzenie się społeczeństwa i związane z tym potrzeby w zakresie opieki długoterminowej planowana jest również interwencja w tym zakresie, mająca na celu poprawę jej dostępności w formach zdeinstytucjonalizowanych, świadczonych w społeczności lokalnej/miejscu zamieszkania jak i podniesienie potencjału personelu.

W rezultacie interwencji nastąpi przedłużenie okresu samodzielnego funkcjonowania w środowisku lokalnym, opóźniającego skierowanie do form opieki instytucjonalnej (typu DPS), gdyż usługi będą świadczone w środowisku lokalnym, czy nawet w miejscu zamieszkania. Taka organizacja form opieki odciąży opiekunów/rodziny, którzy pełnią funkcje opiekuńcze wobec osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, oraz poprawi ich szanse na rynku pracy (np. poprzez doradztwo, wsparcie wytchnieniowe, pomoc dla opiekunów faktycznych). W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych możliwe będzie szkolenie kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej.

Istotnym elementem w zakresie koordynacji usług na poziomie lokalnym będzie tworzenie centrów usług społecznych oraz wsparcie już istniejących, odpowiadających na zdiagnozowane lokalne potrzeby mieszkańców regionu, jak również rozwój dostarczanych przez nie usług.

Podejmowane działania powinny także uwzględniać zróżnicowanie terytorialne województwa warmińsko-mazurskiego, w szczególności w zakresie koncentracji problemu ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz stanu usług i potrzeb społecznych w tym obszarze.

Ramy strategiczne planowanych przedsięwzięć w obszarze wsparcia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych określać będzie na poziomie rządowym *Strategia rozwoju usług społecznych. Polityka publiczna na lata 2021-2035*, natomiast podejmowane w regionie działania opierać się będą na priorytetowych kierunkach rozwoju określonych w dokumentach strategicznych regionu. Szczegóły interwencji będą określone w regionalnym planie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji.

Interwencja obejmie także poszerzanie dostępu do wysokiej jakości usług opieki zdrowotnej w części profilaktyki zdrowotnej ukierunkowanej na choroby stanowiące istotny problem w regionie na

podstawie map potrzeb zdrowotnych (w zgodzie z Regionalnym Planem Transformacji oraz regionalnym planem rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji).

Zakres wsparcia obejmie m.in.:

1. rozwój usług świadczonych w społeczności lokalnej w oparciu o zdeinstytucjonalizowane formy opieki, jak np. usługi asystenckie, opiekuńcze, specjalistyczne i inne usługi opiekuńcze, oraz innych form wsparcia środowiskowego w miejscu zamieszkania,
2. rozwój zdeinstytucjonalizowanych form opieki długoterminowej, w tym również kadry/osób świadczących takie usługi,
3. szkolenia oraz podnoszenie kwalifikacji i kompetencji kadr na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej oraz zapewnienie dostępu do superwizji,
4. wsparcie opiekunów faktycznych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
5. wsparcie tworzenia i/lub funkcjonowania usług społecznych w społeczności lokalnej w formule deinstytucjonalizacji, w tym centrów usług społecznych,
6. poprawa dostępności usług i rozwój oferty wsparcia dziennego skierowanych do seniorów,
7. rozwój usług teleopieki (jako elementu wsparcia i pod warunkiem zagwarantowania kompleksowości usługi opiekuńczej),
8. wspieranie działań w zakresie wzmacniania więzi i integracji międzypokoleniowej, w tym promujących ideę wolontariatu,
9. upowszechnianie transportu indywidualnego typu door-to-door dla osób z potrzebą wsparcia w zakresie mobilności (jako część projektów wspierających),
10. wsparcie tworzenia i/lub funkcjonowania mieszkalnictwa o charakterze wspomaganym i chronionym oraz innych rozwiązań łączących wsparcie społeczne i mieszkaniowe, dostosowanego do potrzeb osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (m.in. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami),
11. inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług, m.in. wsparcie procesu usamodzielniania osób przebywających w placówkach całodobowych oraz wsparcie działań, które zapobiegają będą umieszczaniu osób wymagających wsparcia w placówkach całodobowych długoterminowych.
12. Programy profilaktyczne chorób stanowiących poważny problem w regionie na podstawie danych z map potrzeb zdrowotnych.

Priorytetowo traktowane będą projekty powiązane z działaniami rewitalizacyjnymi realizowanymi w ramach CP5.

Główne grupy docelowe:

- osoby wykluczone z dostępu do usług, w szczególności osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu (tj. osoby starsze, osoby z problemami zdrowia psychicznego, osoby z niepełnosprawnościami, osoby przewlekle i ciężko chore) oraz opiekunowie/rodziny sprawujące opiekę nad osobami wymagającymi wsparcia,
- otoczenie ww. grup docelowych,
- kadry jednostek pomocowych,
- w odniesieniu do programów profilaktycznych – osoby narażone na choroby stanowiące istotny problem w regionie na podstawie map potrzeb zdrowotnych, w szczególności osoby mające problem z dostępem do usług profilaktycznych

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci,
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną,
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należyтым poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach celu szczegółowego planowane jest zastosowanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF Olsztyna oraz MOF Elbląga.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w ramach celu *Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych* m.in. wspólne działania mające na celu wzmocnienie społecznych aspektów cyfryzacji (tj. włączenia cyfrowego), w tym rozwój e-usług dla osób starszych i/lub osób z niepełnosprawnościami,
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym w celu specyficznym *Interreg (f) – Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* rozwój lub modernizację usług społecznych, w tym poprzez działania pilotażowe i innowacje społeczne;

W procesie wyboru projektów premowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	CP4 (k)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKLC002	Liczba osób objętych usługami świadczonymi w społeczności lokalnej w programie	osoby	530	10 770

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
9	CP4 (k)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKLCR02	Liczba utworzonych miejsc świadczenia usług w społeczności lokalnej	sztuki	1 460	2021	1 410	IZ FEWiM	-

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	158	38 591 020
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	161	15 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	01	53 591 020

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	03	16 618 863
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	26	26 736 272
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	28	10 235 885

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	10	53 591 020

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(k)	02	53 591 020

2.9.4. Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci (CS4.I)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja ukierunkowana będzie na integrację i zwiększenie dostępności oraz jakości usług społecznych kierowanych do osób lub rodzin najbardziej potrzebujących pomocy, będących w szczególnie trudnej sytuacji życiowej oraz z największymi deficytami w zakresie kompetencji społecznych, w tym do dzieci i młodzieży. Kluczowym jest zapewnienie w regionie kompleksowej pomocy dla grup docelowych objętych wsparciem wynikającym m.in. z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Dlatego w szczególności wsparciem objęty zostanie proces deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej, tak by zapewnić dzieciom i młodym ludziom optymalne warunki rozwoju. Niezbędnym elementem tego procesu będzie również realizacja działań świadomościowych promujących rodzicielstwo zastępcze.

W obszarze pracy z rodziną interwencja obejmować będzie m.in. realizację usług w środowisku lokalnym dla rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, usługi dla dzieci i młodzieży, przebywających w rodzinach, jak również w różnego rodzaju instytucjach całodobowych, kompleksowe wsparcie osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą i inne instytucje całodobowe, tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej i wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych dla usamodzielnianej młodzieży. Podstawowym narzędziem działania systemu wspierania rodziny jest praca z rodziną. Główne przyczyny umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w regionie to uzależnienia rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, pólsieroctwo oraz przemoc w rodzinie. Wsparcie udzielone w środowisku rodzinnym osobom mierzącym się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi jest kluczowe dla zapobiegania odbierania dzieci rodzinom naturalnym, a w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej dla przewyciężenia przez rodzinę kryzysu i powrotu małoletnich do domu rodzinnego. Ważnym elementem jest także praca asystentów rodziny, którzy udzielają pomocy rodzinom borykającym się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.

Rezultatem interwencji będzie stworzenie takich mechanizmów wsparcia rodziny, które przyczynią się do zmniejszenia liczby dzieci kierowanych do pieczy zastępczej (praca z rodziną naturalną), a –

w sytuacji umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej - do zapewnienia jak najbardziej profesjonalnego wsparcia dziecka, rodziców zastępczych oraz rodziny biologicznej w celu szybkiego powrotu dziecka do rodziny naturalnej. Ponadto, udzielając wsparcia rodzinom dysfunkcyjnym szczególna uwaga skierowana zostanie również na działania wspierające rozwój usług w obszarze przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie oraz w zakresie kompleksowej pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem i interwencji kryzysowej.

W celu dopełnienia oferty w zakresie usług społecznych możliwe będą szkolenia kadry na potrzeby świadczenia usług w społeczności lokalnej.

Ramy strategiczne planowanych przedsięwzięć w obszarze wsparcia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych określać będzie na poziomie rządowym *Strategia rozwoju usług społecznych. Polityka publiczna na lata 2021-2035*, natomiast podejmowane w regionie działania opierać się będą na priorytetowych kierunkach rozwoju określonych w dokumentach strategicznych regionu. Szczegóły interwencji będą określone w regionalnym planie rozwoju usług społecznych i deinstytucjonalizacji.

Wsparcie obejmie m.in.:

1. usługi dla rodzin, dzieci i młodzieży, w tym:

- wsparcie rodzin w niwelowaniu ich deficytów, w tym w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych oraz wzmacnianie środowiskowych form wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- wsparcie dla osób usamodzielnianych i opuszczających pieczę zastępczą i inne instytucje całodobowe, z uwzględnieniem sytuacji problemowej, w tym wsparcie tworzenia i funkcjonowania mieszkań chronionych i wspomaganych dla osób usamodzielnianych,
- tworzenie rodzinnych form opieki zastępczej i usługi wsparcia dla rodzin zastępczych (oraz kandydatów), w tym szkolenia kadr oraz upowszechnianie idei rodzicielstwa zastępczego,
- usługi dla dzieci i młodzieży wymagającej wsparcia, przebywających w rodzinach, jak także w różnego rodzaju instytucjach całodobowych (np. w ośrodkach wychowawczych),
- wspieranie działań w zakresie wzmacniania więzi i integracji rodzin, w tym promujących ideę wolontariatu,

2. usługi interwencji kryzysowej,

3. usługi w zakresie przeciwdziałania przemocy, w tym przemocy w rodzinie oraz w zakresie kompleksowej pomocy dzieciom pokrzywdzonym przestępstwem (i ich rodzinom),

4. usługi dla osób w kryzysie bezdomności, z uwzględnieniem lokalnej specyfiki zjawiska,

5. inne działania wspierające proces deinstytucjonalizacji usług.

Główne grupy docelowe:

- osoby lub rodziny najbardziej potrzebujące pomocy, w szczególności dzieci i młodzież wymagające wsparcia, rodziny z dziećmi, w tym doświadczające trudności opiekuńczo-wychowawczych, rodziny zastępcze i kandydaci na rodziny zastępcze, osoby usamodzielniane i opuszczające pieczę zastępczą, osoby potrzebujące interwencji kryzysowej, osoby doświadczające przemocą lub pokrzywdzone przestępstwem, osoby zagrożone uzależnieniami, osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem mieszkaniowym,
- otoczenie ww. grup docelowych,
- kadry jednostek pomocowych.

Otoczenie otrzyma wsparcie w projekcie o ile jego udział będzie niezbędny dla skutecznego wsparcia podstawowych grup docelowych.

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Wdrażanie Programu, w tym procedury i kryteria wyboru projektów, odpowiednio do art. 9 rozporządzenia ogólnego zapewniać będą:

- przestrzeganie Karty praw podstawowych Unii Europejskiej,
- równość mężczyzn i kobiet oraz uwzględnianie aspektu i perspektywy płci
- zapobieganie wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną
- zapewnienie dostępności dla osób z niepełnosprawnościami.

Wszystkie inwestycje będą zgodne z wymogami Konwencji ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych, w tym Komentarzami Ogólnymi 4 i 5 oraz uwagami końcowymi dla Polski Komitetu ONZ ds. Praw Osób Niepełnosprawnych, z należytym poszanowaniem zasad równości, wolności wyboru, prawa do niezależnego życia, dostępności i zakazu wszelkich form segregacji. Inwestycje będą musiały wykazać zgodność z ramami prawnymi odnośnie przestrzegania zobowiązań w zakresie praw człowieka, tj. Kartą Praw Podstawowych, Europejskim Filarem Praw Społecznych, Strategią na rzecz praw osób niepełnosprawnych 2021-2030, Konwencją ONZ o Prawach Dziecka. Zostanie to odpowiednio odzwierciedlone w kryteriach wyboru projektów. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn będzie dodatkowo weryfikowana na podstawie standardu minimum.

Rezultaty projektów będą dostępne dla społeczeństwa bez dyskryminacji ze względu na przywołane powyżej cechy, a sama treść projektów nie będzie dyskryminacyjna. Przejawem realizacji zasad będzie m.in. stosowanie kryteriów premiujących za zaplanowanie działań wyrównujących szanse grup zagrożonych dyskryminacją. Umowy o dofinansowanie będą miały klauzulę zakazującą wszelkiej dyskryminacji w korzystaniu z projektów przez użytkowników końcowych.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach celu szczegółowego planowane jest zastosowanie instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla MOF Olsztyna oraz MOF Ełku.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w ramach Celu szczegółowego Interreg *Lepsze zarządzanie współpracą*, działania zwiększające zaangażowanie podmiotów lokalnych (np. organizacje pozarządowe, instytucje kultury, organizacje nieformalne, organizacje wspierające osoby z niepełnosprawnościami i osoby z grup narażonych) w rozwój projektów i dialog międzykulturowy.
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym w ramach Celu specyficznego Interreg (f) – *Inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* wspierać wymianę praktyk w zakresie integracji społecznej i pracy z grupami będącymi w niekorzystnej sytuacji oraz rozwój lub modernizacja usług społecznych, w tym poprzez działania pilotażowe i innowacje społeczne.

W procesie wyboru projektów premiiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Formą finansowania będzie dotacja. Wsparcie w ramach CS co do zasady ukierunkowane jest na przedsięwzięcia, które nie generują przychodów lub bezpośrednich oszczędności i ze względu na grupę docelową (osoby zagrożone i dotknięte ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz ich rodziny) wymaga formy bezzwrotnej, co zapewni właściwy efekt zachęty w przypadku przedsięwzięć, których realizacja nie jest możliwa z rynkowego punktu widzenia.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
9	CP4 (I)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKLC001	Liczba osób objętych usługami w zakresie wspierania rodziny i pieczy zastępczej	osoby	120	2 500
9	CP4 (I)	EFS+	słabiej rozwinięty	EECO16	Liczba osób w kryzysie bezdomności lub dotkniętych wykluczeniem z dostępu do mieszkań, objętych wsparciem w programie	osoby	10	220

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
9	CP4 (I)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKLCR01	Liczba dzieci i młodzieży, które opuściły opiekę instytucjonalną dzięki wsparciu w programie	osoby	463	2021	300	IZ FEWiM	-
9	CP4 (I)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLKLCR02	Liczba utworzonych w programie miejsc świadczenia usług wspierania rodziny i pieczy zastępczej istniejących po zakończeniu projektu	sztuki	277	2021	810	IZ FEWiM	-
9	CP4 (I)	EFS+	słabiej rozwinięty	PLHILCR01	Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie po opuszczeniu programu	osoby	20	2021	50	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(I)	163	33 333 334

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(I)	01	33 333 334

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(I)	03	6 386 119
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(I)	26	20 580 548
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(I)	28	6 366 667

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(I)	10	33 333 334

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
9	EFS+	Słabiej rozwinięty	CP 4(I)	02	33 333 334

2.10. ZDROWIE

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.10.1. Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym podstawowej opieki zdrowotnej oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (CS4.v)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja w zakresie ochrony zdrowia będzie zgodna z polityką publiczną określoną w dokumencie *Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne dla rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021-2027 z perspektywą do 2030 r.* wraz z załącznikami dotyczącymi deinstytucjonalizacji opieki zdrowotnej nad osobami starszymi oraz opieki zdrowotnej nad osobami z zaburzeniami psychicznymi a także z mapami potrzeb zdrowotnych, Wojewódzkim Planem Transformacji dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2022-2026 zatwierdzonym przez Ministra do spraw zdrowia, planem działań w sektorze zdrowia dla województwa warmińsko-mazurskiego, zatwierdzonym przez Komitet Sterujący a także standardami dostępności²⁷. W KPO w obszarze zdrowia wdrażane będą reformy przede wszystkim w zakresie leczenia szpitalnego. EFS+ oraz EFRR będą uzupełniać i wzmacniać te reformy poprzez inwestycje w POZ i AOS. Projekty finansowane w ramach programu regionalnego ze środków EFRR lub EFS+ nie mogą powielać zakresu, na który dany podmiot otrzymał wsparcie w ramach KPO.

Celem wsparcia będzie kontynuacja działań na rzecz rozwoju nowoczesnej i dostępnej opieki zdrowotnej w województwie warmińsko-mazurskim. Podejmowane będą wyłącznie inwestycje zweryfikowane zidentyfikowanymi deficytami i potrzebami uwzględniającymi zmiany w strukturze demograficznej społeczeństwa, sytuację epidemiologiczną oraz faktycznym zapotrzebowaniem i dostępnością infrastruktury ochrony zdrowia na danym obszarze.

Interwencja będzie ukierunkowana na:

1. wzmocnienie roli podstawowej opieki zdrowotnej w dostarczaniu dostępnych i dobrej jakości usług zdrowotnych (inwestycje w infrastrukturę, w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej); Wsparcie obejmie wdrożenie standardu dostępności POZ dla osób ze szczególnymi potrzebami w obszarze architektonicznym, cyfrowym, komunikacyjnym i organizacyjnym. Wsparcie to możliwe będzie także w powiązaniu z działaniami z EFS+ CS(k), oraz w ramach cross-financingu).
2. wzmocnienie roli AOS w celu odwracania piramidy świadczeń poprzez inwestycje w infrastrukturę, w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej);
3. wsparcie w zakresie diagnostyki nakierowane na rozwój opieki jednego dnia oraz wzmocnienie ambulatoryjnej opieki specjalistycznej poprzez inwestycje w nowoczesną infrastrukturę i sprzęt szpitali
4. deinstytucjonalizacja świadczenia usług zdrowotnych i opieki długoterminowej, w tym środowiskowych form opieki, w szczególności osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, w celu poprawy ich dostępności i jakości poprzez inwestycje w infrastrukturę (w tym zakup sprzętu i aparatury medycznej)

Ponadto, w typie 4. uzupełniająco do CS 4.k planuje się wsparcie inwestycji o charakterze łączącym/koordynującym opiekę zdrowotną, społeczną i długoterminową z uwzględnieniem deinstytucjonalizacji.

Przewiduje się również możliwość realizacji następujących przedsięwzięć – jako element ww. projektów infrastrukturalnych:

---

²⁷ Standardy dostępności wypracowane w ramach PO WER (dla POZ i szpitali) oraz standard dostępności, który ma zostać wypracowany w ramach KPO EFS+ (dla AOS) powinny być wdrażane w podmiotach leczniczych również z poziomu regionalnego (przy zachowaniu zasady, że dany podmiot leczniczy może skorzystać ze wsparcia tylko jednokrotnie z poziomu krajowego albo regionalnego).

- rozwój obszaru e-zdrowia (w tym telemedycyny i teleopieki);
- dostosowanie podmiotów świadczących usługi zdrowotne i opieki długoterminowej do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami w celu poprawy ich dostępności i jakości, tj., wdrażanie standardów dostępności.

Cele EFRR oraz EFS+ w Programie są tożsame, stąd uzupełniająco do inwestycji w ramach EFRR w FEWiM zaplanowano wsparcie w ramach celów szczegółowych współfinansowanych z EFS+, w tym m.in. wsparcie kadr systemu ochrony zdrowia w zakresie kształcenia podyplomowego i doskonalenia zawodowego, opieki długoterminowej, środowiskowych form opieki zdrowotnej a także poprawę dostępu do opieki długoterminowej.

Ponadto, istnieje możliwość realizacji strategicznego z punktu widzenia regionu przedsięwzięcia dotyczącego dobrostanu psychicznego dzieci i młodzieży. Dla zapewnienia spójności z krajowymi ramami strategicznymi reformy psychiatrii projekty infrastrukturalne w zakresie reformy zdrowia psychicznego będą realizowane po uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia. Inwestycje będą skupione przede wszystkim na pierwszym i drugim poziomie referencyjnym i nie będą prowadziły do zwiększenia ogólnej liczby łóżek szpitalnych w systemie ochrony zdrowia, w tym w dziedzinie psychiatrii. W obszarze psychiatrii dziecięcej będą przestrzegane rekomendacje zawarte w Planie Transformacji Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Trzeci poziom referencyjny może być wspierany jedynie w ramach kompleksowych projektów Centrów Zdrowia Psychicznego obejmujących inwestycje we wszystkie poziomy referencyjne.

Budowa będzie możliwa jedynie w uzasadnionych sytuacjach, tj. na obszarach o najniższym dostępie do usług medycznych i opieki długoterminowej, tzw. „białe plamy”.

Zachowana zostanie komplementarność z Krajowym Planem Odbudowy.

Preferencyjnie będą traktowane projekty obejmujące działania w następujących obszarach:

- choroby układu krążenia
- onkologia
- choroby układu oddechowego
- choroby układu trawiennego
- psychiatria, w tym psychiatria dzieci i młodzieży
- opieka nad matką i dzieckiem
- geriatra
- opieka paliatywna i hospicyjna
- opieka rehabilitacyjna, w tym dla dzieci

Warunkiem wsparcia jest posiadanie umowy na świadczenie usług opieki zdrowotnej finansowanych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń zdrowotnych.

Główne grupy docelowe:

- mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego, w tym w szczególności z obszarów o niezadowalającej dostępności do specjalistycznych usług zdrowotnych
- pacjenci,
- osoby wymagające opieki,

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

W wyniku realizowanych projektów nastąpi poprawa dostępu do usług zdrowotnych, szczególnie dla osób narażonych na dyskryminację ze względu na miejsce zamieszkania (z obszarów z niskim dostępem do usług zdrowotnych, w szczególności wiejskich i słabiej rozwiniętych gospodarczo) wiek i poziom sprawności (eliminacja barier fizycznych i dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych i

OzN), rodzaju schorzenia (w tym w szczególności dzieci z zaburzeniami psychicznymi) lub z innych przyczyn, do których należeć może m.in. orientacja seksualna/ tożsamość płciowa).

Wspierane będą inwestycje związane z cyfryzacją opieki zdrowotnej, w tym z wdrożeniem rozwiązań teleinformatycznych, co poprawi dostępność tych usług, zwłaszcza dla grup defaworyzowanych w tym obszarze. Dotyczy to przede wszystkim niepełnosprawności i miejsca zamieszkania.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze całego województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* oferującym wsparcie w zakresie:

- działań na rzecz wspólnego rozwoju lub modernizacji usług opieki zdrowotnej, usług opieki długoterminowej, infolinii pomocowych, usług on-line związanych ze zdrowiem, usług ratownictwa medycznego, wspólne szkolenia dla personelu medycznego, pomocniczego i wolontariuszy;
- wspólnych działań oraz współpracy sprzyjającej aktywnemu i zdrowemu starzeniu się;
- rozwoju mobilnych usług opieki zdrowotnej;
- wspólnych działań oraz współpracy w dziedzinie zdrowia psychicznego.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Z uwagi na zakładaną realizację świadczenia usług o charakterze publicznym, niekomercyjny charakter działalności (w każdym przypadku warunkiem wsparcia jest posiadanie umowy na świadczenie usług opieki zdrowotnej finansowanych w ramach publicznego systemu ubezpieczeń zdrowotnych), kryzysy i zagrożenia zdrowotne, ograniczone możliwości do zaciągania zobowiązań finansowych potencjalnych wnioskodawców– nie przewiduje się stosowania instrumentów finansowych.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
10	CP4 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 69	Pojemność nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	Osoby / rok	0	66 356
10	CP4 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRO 133	Liczba wspartych podmiotów wykonujących działalność leczniczą	Szt.	0	32

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
10	CP4 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 73	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej	użytkownicy / rok	8 997	2020	51 661	IZ FEWiM	-
10	CP4 (v)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCR 72	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych elektronicznych usług opieki zdrowotnej	użytkownicy / rok	0	2020	1 599	IZ FEWiM	

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	128	32 000 000
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	129	2 000 000
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	131	1 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	01	35 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	26	28 315 000
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	28	6 685 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	09	35 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
10	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(v)	03	35 000 000

2.11. TURYSTYKA I KULTURA

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.11.1. Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, włączeniu społecznym i innowacjach społecznych (CS4.vi)

Powiązane rodzaje działań:

Interwencja w tym celu szczegółowym posłuży podniesieniu jakości i różnorodności oferty turystycznej i kulturalnej regionu. Dzięki temu zwiększy się jej udział w rozwoju gospodarczym województwa. Rozszerzenie wachlarza usług podmiotów publicznych w sektorach kultury i turystyki zwiększy ilość i jakość miejsc pracy oraz podniesie odporność tych sektorów na kryzysy. Jednocześnie poprzez zapewnienie jak najszerzej dostępności dziedzictwa kulturowego (w tym cyfrowej i architektonicznej) oraz tworzenie infrastruktury umożliwiającej angażowanie coraz szerszego grona odbiorców w działania poznawcze (m.in. turystyka kulturowa) i kreatywne (infrastruktura instytucji kultury), zwiększy się rola sektora kultury w sferze włączenia społecznego.

Inwestycje w obszarze turystyki wykorzystywać będą naturalne walory regionu minimalizując oddziaływanie na środowisko przyrodnicze dzięki m.in. zastosowaniu ekologicznych rozwiązań oraz kierunkowaniu ruchu turystycznego. Ponadto rozwój oferty turystycznej będzie oparty o inwestycje w rozbudowane produkty sieciowe wysokiej jakości umożliwiające podniesienie konkurencyjności regionu na arenie krajowej i międzynarodowej, a także wydłużenie sezonu turystycznego.

W zakresie kultury inwestycje skierowane będą na unowocześnienie i dywersyfikację oferty ale także utworzenie szlaków kulturowych w regionie np. Kopernikowskiego czy Kanału Elbląskiego. Ważnym aspektem będzie zastosowanie nowoczesnych technologii cyfrowych zarówno w badaniach, konserwacji, jak i prezentacji oraz promocji dziedzictwa kulturowego. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów kulturowych regionu oraz inwestycje w obiekty zabytkowe będą prowadziły do rozbudowy oferty turystycznej. Zasadne będzie uwzględnienie w projektach zaleceń wynikających z „Europejskich zasad jakości dla finansowanych przez UE interwencji o potencjalnym wpływie na dziedzictwo kulturowe” (ICOMOS, Listopad 2020). Projekty będą poprzedzone analizą popytu, w celu ograniczenia ryzyka nieefektywności inwestycji.

Interwencja zostanie ukierunkowana na:

1. przeciwdziałanie procesowi degradacji obiektów dziedzictwa kulturowego (m.in.: digitalizacja, działania ratunkowe, udostępnianie), adaptację obiektów zabytkowych na cele turystyczne i edukacyjne.

2. rozwój nowoczesnej publicznej infrastruktury prowadzenia działalności kulturalnej ważnej dla edukacji i aktywności kulturalnej np. mediateki,
3. ochrona i udostępnianie zabytków ruchomych oraz muzealiów i zbiorów audiowizualnych (w tym filmowych) także poprzez proces digitalizacji (jako element projektu inwestycyjnego w obiekcie o charakterze muzealnym),
4. inwestycje w infrastrukturę służącą zachowaniu i popularyzacji dziedzictwa (w tym: gwara, tańce ludowe, tradycje, wierzenia, zawody tradycyjne),
5. działania polegające na tworzeniu innowacyjnej oferty turystycznej lub kulturalnej wynikające ze współpracy szkół, instytucji z sektora kultury oraz sektora kreatywnego z organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego, instytucjami publicznymi,
6. rozwój infrastruktury regionalnych szlaków turystyki aktywnej (np. rowerowej, kajakowej, żeglarskiej),
7. tworzenie i rozwój turystycznych szlaków tematycznych w oparciu o dziedzictwo regionu,
8. wsparcie publicznie dostępnej infrastruktury turystycznej (m.in.: Camper Parki, miejsca postoju rowerzystów, miejsca cumowania, kąpieliska, punkty informacji turystycznej). Dofinansowanie będą mogły także uzyskać projekty uniezależniające ofertę kulturalną regionu od warunków pogodowych,
9. ułatwienie dostępu do zabytków, instytucji kultury oraz infrastruktury turystycznej, w tym dostosowanie ww. obiektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Renowacja, konserwacja, rewaloryzacja i restauracja obiektów zabytkowych (w tym pomników) nie może być pojedynczą interwencją, tylko musi stanowić część większego przedsięwzięcia, który wiąże rozwój kultury z rozwojem gospodarczym, włączeniem społecznym i innowacjami społecznymi w skali kraju, regionu lub lokalnej.

W całym CS inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym w parkingi) nie będą wspierane, chyba że stanowią nieodłączny element większego projektu, nie są one dominującym elementem tego projektu a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych. W miastach projekty te nie mogą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów oraz w odniesieniu do istniejących - zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani nie mogą w inny sposób przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.

Przy realizacji przedsięwzięć w zakresie kultury i turystyki musi zostać zapewniona trwałość finansowa, trwałość środowiskowa, odporność na przyszłe kryzysy oraz pozytywny wpływ na mniejszości (jeśli dotyczy) i lokalne społeczności oraz konieczność mocniejszego uwzględnienia aspektów społecznych. Realizowane projekty powinny przyczyniać się do dywersyfikacji źródeł dochodów własnych i poprawy samowystarczalności finansowej wspieranych obiektów (w adekwatnych przypadkach).

Wsparcie będzie skierowane do projektów turystycznych, które są: poparte odpowiednią analizą popytu i oceną potrzeb, aby ograniczyć ryzyko nieskuteczności; skoordynowane z projektami w sąsiednich obszarach, aby uniknąć powielania i konkurencji; oddziałują w sposób, który wpływa na stymulowanie działalności turystycznej w regionie; są trwałe i będą utrzymywane po ich zakończeniu.

Preferowane będzie wsparcie istniejącej infrastruktury, natomiast nowe inwestycje będą dopuszczalne tylko w wyjątkowych, uzasadnionych okolicznościach.

Podmioty sektora turystyki i kultury będą mogły uzyskać wsparcie również w innych priorytetach, zgodnie z ich kierunkami interwencji:

- Inwestycje w turystyczną i kulturalną infrastrukturę o charakterze komercyjnym (realizowane przez przedsiębiorstwa turystyczne i kreatywne) będą wspierane w priorytecie 1. Gospodarka,
- Projekty ukierunkowane na przekwalifikowanie i podnoszenie kwalifikacji w sektorze kulturalnym i turystycznym, będą realizowane w priorytetach: 6 Edukacja i Kompetencje EFS+, 7 Rynek Pracy,
- Projekty nieinfrastrukturalne z zakresu włączenia społecznego poprzez udział w kulturze i turystyce będą mogły otrzymać wsparcie w priorytecie 9 Włączenie i Integracja EFS+ (CS4.h)

Premiowane będą:

- działania podejmowane w wyniku współpracy w ramach tzw. poczwórnej helisy – zaangażowanie w przedsięwzięcia partnerów: jednostki samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, jednostek naukowych i sektora przedsiębiorstw;
- działania wynikające ze strategii ponadlokalnych,
- działania włączające nowoczesne technologie w ofertę regionu,

Główne grupy docelowe:

- turyści, w tym osoby z niepełnosprawnościami
- mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego, w tym osoby zagrożone wykluczeniem społecznym

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Interwencja przyczyni się do zmniejszenia i eliminacji barier utrudniających dostęp do dóbr kultury a podejmowane działania przyczynią się do zwiększenia udziału osób z grup defaworyzowanych w kulturze, w szczególności mieszkańców małych miast i obszarów wiejskich a także osób z niepełnosprawnościami: ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną; osób starszych, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi. Umożliwią włączenie społeczne grup, które dotychczas były wykluczone z korzystania z oferty kulturalnej spowodowanej głównie sytuacją finansową, brakiem chęci partycypacji w wydarzeniach kulturalnych, brakami w infrastrukturze oraz ograniczonym dostępem do informacji o wydarzeniach kulturalnych. Poprzez zastosowanie standardu dostępności architektonicznego, cyfrowego oraz informacyjno-promocyjnego, produkty będą dostępne dla ogółu społeczeństwa.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych

Interwencja na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego. Preferencje dla projektów strategicznych realizowanych na Obszarach Strategicznej Interwencji: Miejski Obszar Funkcjonalny Olsztyna, Obszar Funkcjonalny Wielkie Jeziora Mazurskie, Niebieski Zachód oraz EGO.

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym m.in:
  - nowe narzędzia wspierające produkty i usługi sieci turystycznych, w tym ICT, marketing i promowanie dóbr kulturowych i przyrodniczych,
  - ochronę bioróżnorodności i dziedzictwa przyrodniczego oraz kulturowego regionu
  - transgraniczne dostosowanie oferty turystycznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami,

- opracowywanie i testowanie narzędzi, wspólnych rozwiązań i szkoleń dla sektora turystyki i kultury w celu zaspokojenia np. zapotrzebowania na przyszłe umiejętności
- włączenie obiektów dziedzictwa kulturowego i obszarów chronionych do sieci i łańcuchów ekoturystyki,
- rozwiązania transgraniczne na małą skalę, wzmacniające zrównoważoną turystykę
- wymianę wiedzy i praktyk w dziedzinie utrzymania i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego/przyrodniczego,
- ustanowienie wspólnych sieci w dziedzinie turystyki i kultury,
- tworzenie/zarządzanie/promowanie szlaków dziedzictwa kulturowego,
- promocję sektora kreatywnego związanego z dziedzictwem regionalnym (np. rękodzieło, projektowanie),
  - wspólne działania kulturalne we współpracy z sektorem kreatywnym
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* wspierającym rozwój wspólnych szlaków turystycznych i przyrodniczych oraz utrzymanie i rewitalizację dziedzictwa kulturowego, organizację wspólnych wydarzeń kulturalnych, w tym poszukiwania partnerów do współpracy nad podobnymi inicjatywami;

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Inwestycje o charakterze niekomercyjnym, nienastawionym na osiągnięcie zysku, promujące zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego oraz poprawiające dostęp do usług społecznych w obszarze kultury, będą wspierane przy pomocy dotacji. Wsparciem dotacyjnym zostaną objęte działania wspierające turystykę nie generujące zysku.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
11	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCO 77	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	szt.	0	37
11	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO 135	Długość wspartych szlaków turystycznych	km	0	385,4
11	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	PLRO 132	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	szt.	0	13

Tabela 3: Wskaźniki rezultatu

Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok odniesienia	Cel końcowy (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
11	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 77	Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem	Osoby odwiedzające / rok	52 976	2020	840 000	IZ FEWiM	-
11	CP4 (vi)	EFRR	Słabiej rozwinięte	RCR 01	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC/rok	0	2020	21	IZ FEWiM	

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	165	60 000 000
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	166	42 000 000
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	167	2 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	01	104 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	26	43 994 828
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	27	3 505 000
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	28	56 500 172

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	09	104 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
11	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 4(vi)	03	104 000 000

2.12. ROZWÓJ OBSZARÓW MIEJSKICH

☐ Ten priorytet dotyczy zatrudnienia ludzi młodych
☐ Ten priorytet dotyczy innowacyjnych działań społecznych
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. m) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy wsparcia dla osób najbardziej potrzebujących w ramach celu szczegółowego określonego w art. 4 ust. 1 lit. l) rozporządzenia w sprawie EFS+
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie mobilności miejskiej określonego w art. 3 ust. 1 lit. b) ppkt (viii) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności
☐ Ten priorytet dotyczy celu szczegółowego w zakresie łączności cyfrowej określonej w art. 3 ust. 1 lit. a) ppkt (v) rozporządzenia w sprawie EFRR i Funduszu Spójności

2.12.1. Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich (CS5.i)

Powiązane rodzaje działań:

Jednym z ważniejszych wyzwań dla województwa warmińsko-mazurskiego w najbliższych latach jest inteligentna kontynuacja rewitalizacji obszarów zdegradowanych, w szczególności w małych i średnich miastach, prowadzonej w sposób kompleksowy poprzez zintegrowane działania w celu przeciwdziałania degradacji obszarów miejskich z zaangażowaniem lokalnych społeczności.

Aktywność gmin w prowadzeniu procesu rewitalizacji w ostatnim czasie silnie wzrosła. Dużym wyzwaniem jest utrzymanie tej dynamiki, aby jak najszybciej ograniczać skalę obszarów zdegradowanych. Dlatego interwencja funduszy skupi się na kontynuacji rewitalizacji rozumianej jako wsparcie wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów rewitalizacji (wskazanych w Gminnych Programach Rewitalizacji), prowadzonej w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania w celu przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym, gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym oraz technicznym.

Działania rewitalizacyjne będą uwzględniać zidentyfikowane potrzeby i potencjały, w szczególności cele włączenia społecznego, przeciwdziałania ubóstwu energetycznemu, w tym zapewnienie standardów efektywności energetycznej budynków. Jednocześnie powinny być prowadzone w poszanowaniu dla historycznych układów architektonicznych i z zachowaniem klimatu właściwego z punktu widzenia dziedzictwa regionu.

Kompleksowe działania rewitalizacyjne będą wynikać z gminnych programów rewitalizacji (GPR), które (po spełnieniu wszystkich warunków wynikających z art. 29 rozporządzenia ogólnego) umożliwią realizację zadań integrujących różne kategorie projektów – zarówno infrastrukturalnych, jak i społecznych. Dążenie do „uspołecznienia” projektów infrastrukturalnych wynika z potrzeby zapobiegania sytuacjom, gdy projekty nie przyczyniają się w wystarczającym stopniu do przewyższania problemów społecznych, których koncentracja stanowi pierwszoplanową przesłankę podczas wyznaczania obszarów zdegradowanych. Stąd też wdrażane będą projekty z zakresu fizycznej rewitalizacji, uzupełnione innymi adekwatnymi działaniami – w szczególności o charakterze społecznym, finansowanymi z różnych źródeł, w tym ze środków FEWiM w ramach CP4 m.in. poprzez cel szczegółowy (h) *Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans,*

niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji, a także cel szczegółowy (k) Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej (...), których zakres tematyczny będzie stanowił kontynuację najczęściej wykorzystywanych w regionie metod wsparcia procesu rewitalizacji w ramach projektów społecznych w perspektywie UE 2014-2020. Analiza²⁸ wykazała, że największe potrzeby infrastrukturalne w zakresie rewitalizacji (poza CP5) występują w ramach CP2, cel szczegółowy (i) dedykowanemu wspieraniu efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych (przede wszystkim w zakresie zwiększenia efektywności energetycznej budynków mieszkalnych). Dlatego też interwencja w ramach niniejszego celu szczegółowego ukierunkowana będzie na rozwiązywanie problemów wyłącznie na zdegradowanych obszarach miejskich poprzez infrastrukturalne projekty będące bazą wyjściową dla szerszego wachlarza działań prowadzonych w ramach gminnych programów rewitalizacji (GPR), inicjując tym samym proces realizacji zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych, współfinansowanych z budżetów różnych celów szczegółowych CP1-CP4, uzupełniając tym samym interwencję wspierającą potencjały endogeniczne i niwelującą lokalne problemy rozwojowe.

Wsparcie obejmuje:

1. inwestycje w istniejące budynki dla celów społecznych, kulturalnych, gospodarczych, edukacyjnych lub usługowo-mieszkaniowych, mieszkaniowych wraz z niezbędnym wyposażeniem;
2. w uzasadnionych wypadkach także rekonstrukcje budynków, przyczyniające się do odtwarzania oryginalnych i charakterystycznych układów przestrzennych na danym terenie, służące odtwarzaniu historycznej zabudowy;
3. zagospodarowanie i rozwój przestrzeni publicznych, by dobrze spełniały funkcje społeczne (w tym istniejących terenów zielonych oraz podwórek stanowiących własność/współwłasność beneficjentów wsparcia) wraz z małą architekturą.

Przedsięwzięcia możliwe do realizacji wyłącznie jako niedominujący element ww. projektów:

- inwestycje dotyczące systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego (np. monitoring miejski, oświetlenie uliczne);
- inwestycje w podstawową infrastrukturę, rowerową i pieszą na obszarze objętym projektem.

Obligatoryjnym warunkiem realizacji projektów jest dostosowanie budynków i/lub przestrzeni do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (architektoniczne standardy dostępności – projektowanie uniwersalne²⁹).

Podczas rewitalizacji szczególnej dbałości wymaga zachowanie i rozwój zielonej infrastruktury, zwłaszcza ochrona drzew, w całym cyklu projektowym, w tym poprzez stosowanie standardów ochrony zieleni. Mając na uwadze potrzebę adaptacji obszarów miejskich do zmiany klimatu, należy zabiegać o zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych i unikanie tworzenia powierzchni uszczelnionych. Ponadto, premiovane będą projekty stosujące rozwiązania energooszczędne.

Premiowane będą również projekty angażujące lokalną społeczność, uwzględniające regionalną tożsamość danego obszaru (tj. jego historię, tradycję).

---

²⁸ Badanie zapotrzebowania gmin województwa warmińsko-mazurskiego na realizację projektów rewitalizacyjnych. Raport końcowy, EU-CONSULT Sp. z o.o., 2021

²⁹ Program Dostępność Plus

Gminne programy rewitalizacji (pełniące funkcję strategii IIT) będą opiniowane przez IZ w zakresie zgodności z wymogami określonymi w ustawie o rewitalizacji. Po uzyskaniu pozytywnej opinii GPR zostanie wpisany do wykazu pozytywnie zweryfikowanych programów rewitalizacji, prowadzonego przez IZ. W ramach Priorytetu 12 FEWiM wspierane będą tylko projekty rewitalizacyjne, wynikające z GPR znajdujących się w powyższym wykazie. Udział organów miejskich w wyborze projektów nastąpi na etapie konstruowania obowiązkowej listy planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w myśl art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rewitalizacji,

Ponadto, w ramach niniejszego celu szczegółowego wspierane będzie również:

- zagospodarowanie terenów inwestycyjnych przez jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

jako uzupełnienie interwencji zaplanowanej w ramach Priorytetu 1 (2.1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne) w celu podniesienia innowacyjności oraz konkurencyjności gospodarki Warmii i Mazur poprzez przygotowanie właściwej przestrzeni dla rozwoju konkurencyjnych firm,

- rozwój obszarów o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych o właściwościach uzdrowiskowych decydujących o ich wysokiej atrakcyjności turystycznej.

Działania te powinny wynikać ze strategii terytorialnych, o których mowa w art. 29 rozporządzenia ogólnego. Interwencja będzie zatem zgodna z przekrojowym celem polityki 5, pozwalającym uwzględniać interwencję zaplanowaną w pozostałych CP, stanowiąc podstawę do realizacji zadań w sposób zintegrowany i kompleksowy, wykorzystując potencjały danych terytoriów.

W ramach Celu szczegółowego 5.1 nie będą wspierane inwestycje w elementy infrastruktury drogowej (w tym parkingi), chyba że stanowią one nieodłączny element większego projektu, nie są one dominującym elementem tego projektu, a ich koszt nie przekracza 15% kosztów kwalifikowalnych operacji. Projekty te nie będą obejmować budowy nowych dróg lub parkingów oraz – w odniesieniu do istniejących – zwiększenia ich pojemności lub przepustowości, ani nie będą w żaden inny sposób przyczyniać się do zwiększenia natężenia ruchu samochodowego.

Główne grupy docelowe:

- interesariusze rewitalizacji³⁰ z województwa warmińsko-mazurskiego, w szczególności mieszkańcy zdegradowanych obszarów miejskich
- przedsiębiorcy
- usługobiorcy oraz mieszkańcy miejscowości o statusie uzdrowiska lub obszaru ochrony uzdrowiskowej

Działania na rzecz zapewnienia równości, włączenia społecznego i niedyskryminacji:

Interwencja przyczyni się do zmniejszenia i eliminacji barier utrudniających dostęp do dóbr kultury a podejmowane działania przyczynią się do zwiększenia udziału osób z grup defaworyzowanych w kulturze, w szczególności mieszkańców małych miast i obszarów wiejskich a także osób z niepełnosprawnościami: ruchową, wzrokową, słuchową, intelektualną; osób starszych, opiekunów z dziećmi czy osobami zależnymi. Umożliwią włączenie społeczne grup, które dotychczas były wykluczone z korzystania z oferty kulturalnej spowodowanej głównie sytuacją finansową, brakiem chęci partycypacji w wydarzeniach kulturalnych, brakami w infrastrukturze oraz ograniczonym dostępem do informacji o wydarzeniach kulturalnych. Poprzez zastosowanie standardu dostępności

---

³⁰ W myśl art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji

architektonicznego, cyfrowego oraz informacyjno-promocyjnego, produkty będą dostępne dla ogółu społeczeństwa.

Wskazanie konkretnych terytoriów objętych wsparciem, z uwzględnieniem planowanego wykorzystania narzędzi terytorialnych:

Podstawą do realizacji przedsięwzięć będą strategie IIT. Preferowane będą Obszary Strategicznej Interwencji:

- Miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze
- Obszary marginalizacji
- Miasta CITTASLOW
- MOF Ełku

Działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe:

Mając na uwadze, że województwo warmińsko-mazurskie objęte jest programami współpracy terytorialnej Interreg, działania międzyregionalne, transgraniczne i transnarodowe komplementarne do podejmowanych w ramach FEWiM w obszarze niniejszego celu szczegółowego realizowane będą w:

- Programie *Południowy Bałtyk* wspierającym w CS(a) *zwiększanie zdolności instytucjonalnych instytucji publicznych, w szczególności tych, którym powierzono zarządzanie konkretnym terytorium, i zainteresowanych stron* rozwijanie powiązań między obywatelami i instytucjami na transgranicznym szczeblu społeczeństwa obywatelskiego oraz zaangażowanie w kształtowanie polityki, rozwój projektów i dialog międzykulturowy oraz zwiększanie zaufania, promowania kultury współpracy i wspólnej tożsamości;
- Programie Współpracy Transgranicznej Interreg *Litwa-Polska 2021-2027* oferującego wsparcie:
  - w CS(c) *Budowanie wzajemnego zaufania, w szczególności poprzez wspieranie działań ułatwiających kontakty międzyludzkie* zaangażowania obywateli, partycypację polityczną, wzmacnianie organizacji społeczności lokalnych, potencjału obywateli i ich zaangażowania oraz promocji sportu i zdrowego stylu życia;
  - w CS(f) *inne działania wspierające lepsze zarządzanie współpracą* wymiany najlepszych praktyk w integracji społecznej i pracy z grupami w niekorzystnej sytuacji oraz współpracę między władzami lokalnymi, regionalnymi i krajowymi, a także dostawcami usług publicznych;
- Programie Interreg *Europa Środkowa*, który w CS(f), wspierać będzie doskonalenie zarządzania, w szczególności w obliczu wyzwań dot. cyfryzacji, zmian demograficznych, klimatu, turystyki, kultury. Działania wzmocnią władze w opracowywaniu zintegrowanych strategii rozwoju terytorialnego;
- Programie Interreg *EUROPA 2021-2027*, gdzie w CS(a) wspierane będą projekty odnoszące się do wszystkich celów polityki UE usprawniające wdrażanie polityk rozwoju regionalnego, w tym celu „*Inwestycje na rzecz wzrostu i zatrudnienia*”, poprzez wymianę doświadczeń, innowacyjnych podejść i rozwijanie zdolności podmiotów polityki regionalnej na całym obszarze objętym programem.

W procesie wyboru projektów premiowane będą przedsięwzięcia komplementarne, lub wykorzystujące efekty projektów realizowanych w ramach programów Interreg.

Planowane wykorzystanie instrumentów finansowych:

Wsparcie udzielane będzie wyłącznie w formie dotacji. Projekty rewitalizacyjne służą wyprowadzaniu ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, modernizacji lub adaptacji obiektów zabytkowych i obiektów użyteczności publicznej. Wymogi obligatoryjne w zakresie realizacji komplementarnych komponentów społecznych powodują, że projekty rewitalizacyjne są przedsięwzięciami deficytowymi.

Wobec tego nie są w stanie generować dodatnich przepływów finansowych pozwalających na spłatę zobowiązań. Dotacje wykorzystane zostaną również w obszarze zagospodarowania terenów inwestycyjnych, realizowanych przez JST. Planowane projekty w tym zakresie nie będą przedsięwzięciami komercyjnymi, a mają przyczynić się do rozwoju obszarów miejskich w najłabszym ekonomicznie podregionie Łódzkim województwa. Wsparcie dotacyjne jest niezbędne w celu stworzenia szczególnie silnej zachęty dla biznesu celem lokowania inwestycji w tym subregionie, bez czego poprawa konkurencyjności i odwrócenie negatywnej tendencji emigracji młodych ludzi nie będą możliwe.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu								
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
12	CP5 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCO 74	Ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego	osoby	0	63 652
12	CP5 (i)	EFRR	Region słabiej rozwinięty	RCO 75	Wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego	szt.	0	12
12	CP5 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	RCO 114	Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	m ²	0	197 171

Tabela 3: Wskaźniki rezultatów											
Priorytet	Cel szczegółowy	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Wartość bazowa lub wartość odniesienia	Rok referencyjny	Cel (2029)	Źródło danych [200]	Uwagi [200]
12	CP5 (i)	EFRR	słabiej rozwinięty	PLRR 048	Liczba ludności zamieszkującej obszar rewitalizacji	osoby	0	2021	33 457	IZ FEWiM	-

Indykatywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	168	30 000 000
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	020	5 000 000
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	165	15 000 000

Tabela 5: Wymiar 2 – forma finansowania					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	01	50 000 000

Tabela 6: Wymiar 3 – terytorialny mechanizm realizacji i ukierunkowanie terytorialne					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	18	45 000 000
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	19	5 000 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	09	50 000 000

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST					
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Cel szczegółowy	Kod	Kwota (w EUR)
12	EFRR	Słabiej rozwinięty	CP 5(i)	03	50 000 000

2.13. POMOC TECHNICZNA EFRR

2.13.1. Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań:

Pomoc Techniczna (PT) będzie służyć wsparciu realizacji FEWiM. Obejmie utrzymanie sprawnego systemu zarządzania, w tym pomoże zapewnić potencjał administracyjny systemu instytucjonalnego niezbędny do realizacji celów Programu. Procesy te wymagają wysoko wykwalifikowanych i doświadczonych pracowników, których stanowiska pracy należy wyposażyć, zapewnić warunki lokalowe oraz stworzyć program dokształcania i doskonalenia zawodowego dopasowany do potrzeb Instytucji. W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników, będzie stosowany motywacyjny system wynagradzania i premiowania, stymulatory finansowe i pozafinansowe, powiązane z wynikami pracy. Będą wdrażane nowoczesne metody ZZL³¹.

Pandemia COVID-19 zwróciła uwagę na potrzebę wykorzystania nowoczesnych technologii i takich form pracy, które uczynią system wdrażania Programu odpornym na sytuacje kryzysowe. Środki PT

³¹ ZZL – Zarządzanie Zasobami Ludzkimi.

wzmocnią zastosowanie przejrzystych procesów i procedur na każdym etapie wdrażania Programu. Wsparcie uzyskają beneficjenci (także potencjalni) w aplikowaniu o dofinansowanie i realizacji projektów. Będą finansowane działania informacyjne i promocyjne FEWiM, koncentrujące się na dostarczaniu kompleksowych i odpowiadających na potrzeby informacji, np. możliwości i zasady aplikowania o środki. Działania informacyjno-promocyjne pozwolą także zwiększyć świadomość mieszkańców o roli i znaczeniu Polityki Spójności oraz rozpoznawalności FE w regionie. Będzie kontynuowana współpraca z punktem Europe Direct w Olsztynie.

PT zapewni również ciągłość programowania rozwoju regionalnego z udziałem FE poprzez przygotowanie niezbędnych analiz, badań, ekspertyz oraz dokumentów programowych na perspektywę po 2027 r. Jest to proces złożony i długotrwały oraz wymagający zabezpieczenia wsparcia finansowego na jego przeprowadzenie. Zakłada się również finansowanie zamykania poprzednich perspektyw finansowych UE. W ramach PT możliwe będzie także wsparcie PPO³² w zgodzie z koncepcją inteligentnych specjalizacji, zakładającą ciągłe poszukiwanie obszarów przewag konkurencyjnych, eksperymentowanie i sieciowanie różnych uczestników ekosystemu innowacji w regionie czy budowanie kultury innowacyjności przy zaangażowaniu interesariuszy z całego regionu. Interwencja PT będzie ukierunkowana, m.in. na:

1. Wsparcie systemu zarządzania FEWiM i wzmocnienie potencjału administracyjnego:

- zapewnienie zasobów ludzkich do m.in. przygotowania, wdrażania, monitorowania i kontroli Programu, tj. utrzymanie/rekrutacja wykwalifikowanego personelu i kadry kierowniczej, wymiana doświadczeń;
- podnoszenie kwalifikacji i umiejętności pracowników (realizacja FEWiM, zamykanie poprzednich perspektyw i przygotowania programu po 2027 r.), m.in. zmniejszanie obciążeń administracyjnych, stosowanie zielonych i społecznych zamówień, ochrony bioróżnorodności, zasady horyzontalne;
- zapewnienie sprawnej organizacji, administracji i zaplecza lokalowo-technicznego niezbędnego do wdrażania Programu, w tym systemów i infrastruktury IT;
- wsparcie Rzecznika FE.

2. Wsparcie przejrzystych procesów i procedur we wdrażaniu Programu, m.in.:

- zapewnienie spójnego systemu realizacji FEWiM, m.in. koordynacja, zarządzanie finansowe, nabory i wybór projektów, kontrola, monitorowanie, rozpatrywanie skarg i odwołań oraz zamykania poprzednich perspektyw³³;
- zapobieganie, wykrywanie, korygowanie i raportowanie w obszarze nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz korupcji. IZ będzie posiadać i stosować skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniające stwierdzone ryzyka, jak przewidziano w art. 74 ust. 1 lit. c) i lit. d) rozporządzenia 2021/1060. Będą stosowane mechanizmy służące zwiększeniu przejrzystości, zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocenie ryzyka i działania edukacyjne. IZ zapewni działania zapobiegawcze:
  - o zgłaszanie i aktualizowanie nieprawidłowości w systemie IMS; wzmocnienie procedur kontroli w celu unikania konfliktu interesów, np. zwiększenie przejrzystości łańcucha podwykonawców, uwzględniając weryfikację struktury właścicielskiej beneficjentów, wykonawców oraz ekspertów oceniających i nadzorujących projekty,

³² PPO-Proces Przedsiębiorczego Odkrywania.

³³ W tym, odzyskiwanie od beneficjentów kwot wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, z naruszeniem procedur lub pobranych nienależnie oraz wydatków wynikających z zastosowania procedur odwoławczych, w tym kosztów sądowych

- utworzenie systemu rejestracji i kontroli przy wyborze projektów dla zachowania ścieżki audytu,
  - istnienie mechanizmu oznaczania i wykluczania z dofinansowania osób/podmiotów stanowiących zagrożenie dla interesów UE,
  - uwzględnianie nowych ryzyk, np. związanych ze zmianą zasad wydatkowania funduszy UE,
  - wykorzystanie dostępnych narzędzi eksploracji danych, np. Arachne lub podobnego oraz narzędzi służących wykrywaniu podejrzeń nadużyć finansowych, plagiatu,
  - promowanie paktów na rzecz uczciwości,³⁴
- stosowanie przejrzystych i konkurencyjnych procesów Zamówień Publicznych (ZP) z systemami kontroli wewnętrznej, w tym strategiczne wykorzystanie ZP do wspierania celów polityki spójności³⁵. Przy wyborze wykonawcy usług szkoleniowych będą stosowane kryteria wiedzy i doświadczenia w przedmiocie szkolenia.
  - przygotowania dokumentów strategicznych i programowych (w tym dla ZIT);
  - finansowanie ewaluacji i badań, pomocy eksperckiej i prawnej, doradztwa;
  - przygotowanie następnego perspektywy finansowej UE.

3. Wzmocnienie kompetencji beneficjentów, w tym potencjalnych i partnerów oraz wsparcie wymiaru terytorialnego, m. in:

- rozwój kompetencji i wzmocnienie zdolności administracyjnych do aplikowania o dofinansowanie, prowadzenia i rozliczania projektów, dostosowania projektów do EZŁ³⁶ i DNSH³⁷. Działania będą uwzględniały potrzeby i wyzwania w wymiarze terytorialnym;
- wsparcie eksperckie i doradztwo w przygotowaniu i zarządzaniu projektami strategicznymi planowanymi do dofinansowania z FE tzw. project pipeline;
- wsparcie inkubowania, przygotowania i realizacji innowacyjnych projektów w ramach CP1;
- obsługa prac komitetów, grup roboczych i doradczych sieci oraz spotkań.

4. Zapewnienie spójnej i skutecznej informacji i promocji FE:

- realizacja strategii komunikacji;
- prowadzenie portalu internetowego o Programie i wdrażanych projektach;
- działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne.

5. Wsparcie PPO

- wzmocnienie zdolności interesariuszy w efektywnym zarządzaniu i wykorzystaniu FE w CP1
- rozwój współpracy między przedsiębiorcami a IOB³⁸, sektorem nauki i instytucjami B+R³⁹;
- budowanie zdolności interesariuszy na rzecz rozwoju inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian;
- monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentów, identyfikacja nowych przewag konkurencyjnych dla wsparcia procesu zarządzania RIS⁴⁰.

³⁴ Pakt uczciwości służy przeciwdziałaniu nadużyciom w zamówieniach publicznych. Podmiot publiczny i oferenci umawiają się, że będą postępować w sposób przejrzysty i odpowiedzialny. Zgadzają się na monitorowanie całego procesu zamówienia przez społecznego obserwatora. Jeżeli objęcie danego projektu paktem uczciwości jest zasadne, to jego wdrażanie IZ będzie konsultować z KM.

³⁵ Kryteria związane z jakością i kosztami cyklu życia produktu i usług, kryteria ekologiczne i społeczne, a także innowacyjne (w stopniu wynikającym z PZP)

³⁶ EZŁ – Europejski Zielony Ład.

³⁷ DNSH – nie czyni poważnych szkód.

³⁸ IOB – Instytucje Otoczenia Biznesu.

³⁹ B+R – badania i rozwój.

⁴⁰ RIS – Regionalne Inteligentne Specjalizacje.

Środki na wsparcie PPO zostały zaplanowane w PT w obszarze 182 „Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów”. Alokacja ta jest indykatywna. W przypadku, gdy zaplanowane środki z PT okażą się niewystarczające, IZ będzie mogła podjąć decyzję o wykorzystaniu przepisów w art. 37 rozporządzenia ogólnego (finansowanie niepowiązane z kosztami pomocy technicznej) lub art. 3.4(a)(b) rozporządzenia 2021/1058.

6. Zapewnienie skutecznej realizacji zasad horyzontalnych, m.in. :

- wsparcie kadry IZ, IP i członków KM⁴¹ we wdrażaniu zasad horyzontalnych;
- podnoszenie wiedzy beneficjentów o wdrażaniu zasad horyzontalnych, w tym kompetencji kadry instytucji w obszarze edukacji, zdrowia i pomocy społecznej dot. przeciwdziałania dyskryminacji;
- wsparcie eksperckie do wypracowania narzędzi i mechanizmów skutecznego wdrażania horyzontalnych zasad równego traktowania, niedyskryminacji i poszanowania KPP⁴²;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat wartości UE, równości i niedyskryminacji poprzez prowadzenie kampanii społecznych służących zwalczaniu szkodliwych stereotypów dot. grup zagrożonych dyskryminacją.

Na etapie wdrażania FEWiM sformułowane zostaną kryteria wyboru uniemożliwiający otrzymanie dofinansowania projektom, które zawierać będą działania dyskryminujące ze względu na cechy prawnie chronione wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego. Realizacja projektów będzie odbywać się zgodnie ze standardami dostępności i uwzględniać specjalne potrzeby przyszłych uczestników projektów i użytkowników produktów, towarów i usług, które mogą powstać podczas realizacji. Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i o prawach dziecka.

Działania komunikacyjne będą prowadzone zgodnie z zasadą dostępności, równości szans i niedyskryminacji, postępującej cyfryzacji i zielonego ładu w sposób zapewniający odpowiednie do odbiorców narzędzia. Podstawowym trybem informowania przez IZ/IP będzie wersja cyfrowa materiałów. Gadzety nie są narzędziem promocji Funduszy Europejskich

Działania z PT będą komplementarne z tymi realizowanymi w PTFE⁴³ i zgodne z jednolitym systemem informowania o FE.

Główne grupy docelowe:

1. pracownicy instytucji uczestniczących w systemie realizacji FEWiM i wykonujących działania niezbędne do skutecznego wdrażania FE i ich wykorzystania, m. in. w zakresie przygotowania, administrowania, zarządzania, koordynacji, monitorowania, ewaluacji, widoczności i komunikacji oraz kontroli i audytu. W szczególności Instytucji Zarządzającej i Instytucji Pośredniczących;
2. beneficjenci i potencjalni beneficjenci FEWiM;
3. partnerzy przygotowujący strategie terytorialne realizowane jako ZIT, także pozostali partnerzy wymienieni w art.8.1;
4. mieszkańcy województwa.

---

⁴¹ KM – Komitet monitorujący.

⁴² KPP – Karta Praw Podstawowych.

⁴³ PTFE - Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu

Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
13	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	Sztuka	0	466
13	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	Osoba	0	3099
13	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	Sztuka	0	9
13	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	Osoba	0	3000
13	EFRR	Słabiej rozwinięty	PLRO 158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	Sztuka	0	3

Indykacyjny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
13	EFRR	słabiej rozwinięte	179	2 100 000
13	EFRR	słabiej rozwinięte	180	46 455 419
13	EFRR	słabiej rozwinięte	181	1 200 000
13	EFRR	słabiej rozwinięte	182	2 000 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
13	EFRR	słabiej rozwinięte	10	51 755 419

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST

Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
13	EFRR	słabiej rozwinięte	02	51 755 419

2.14. POMOC TECHNICZNA EFS+

2.14.1. Priorytet dotyczący pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 4 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów

Powiązane rodzaje działań:

Pomoc Techniczna (PT) będzie służyć wsparciu realizacji FEWiM. Obejmuje utrzymanie sprawnego systemu zarządzania, w tym pomoże zapewnić potencjał administracyjny systemu instytucjonalnego niezbędny do realizacji celów Programu. Procesy te wymagają wysoko wykwalifikowanych i doświadczonych pracowników, których stanowiska pracy należy wyposażyć, zapewnić warunki lokalowe oraz stworzyć program kształcenia i doskonalenia zawodowego dopasowany do potrzeb Instytucji. W celu ograniczenia rotacji wyspecjalizowanych pracowników, będzie stosowany

motywacyjny system wynagradzania i premiowania, stymulatory finansowe i pozafinansowe, powiązane z wynikami pracy. Będą wdrażane nowoczesne metody ZZL⁴⁴.

Pandemia COVID-19 zwróciła uwagę na potrzebę wykorzystania nowoczesnych technologii i takich form pracy, które uczynią system wdrażania Programu odpornym na sytuacje kryzysowe. Środki PT wzmocnią zastosowanie przejrzystych procesów i procedur na każdym etapie wdrażania Programu. Wsparcie uzyskają beneficjenci (także potencjalni) w aplikowaniu o dofinansowanie i realizacji projektów. Będą finansowane działania informacyjne i promocyjne FEWiM, koncentrujące się na dostarczaniu kompleksowych i odpowiadających na potrzeby informacji, np. możliwości i zasady aplikowania o środki. Działania informacyjno-promocyjne pozwolą także zwiększyć świadomość mieszkańców o roli i znaczeniu Polityki Spójności oraz rozpoznawalności FE w regionie. Będzie kontynuowana współpraca z punktem Europe Direct w Olsztynie.

PT zapewni również ciągłość programowania rozwoju regionalnego z udziałem FE poprzez przygotowanie niezbędnych analiz, badań, ekspertyz oraz dokumentów programowych na perspektywę po 2027 r. Jest to proces złożony i długotrwały oraz wymagający zabezpieczenia wsparcia finansowego na jego przeprowadzenie. Zakłada się również finansowanie zamykania poprzednich perspektyw finansowych UE. W ramach PT możliwe będzie także wsparcie PPO⁴⁵ w zgodzie z koncepcją inteligentnych specjalizacji, zakładającą ciągłe poszukiwanie obszarów przewag konkurencyjnych, eksperymentowanie i sieciowanie różnych uczestników ekosystemu innowacji w regionie czy budowanie kultury innowacyjności przy zaangażowaniu interesariuszy z całego regionu.

Interwencja PT będzie ukierunkowana, m.in. na:

1. Wsparcie systemu zarządzania FEWiM i wzmocnienie potencjału administracyjnego:

- zapewnienie zasobów ludzkich do m.in. przygotowania, wdrażania, monitorowania i kontroli Programu, tj. utrzymanie/rekrutacja wykwalifikowanego personelu i kadry kierowniczej, wymiana doświadczeń;
- podnoszenie kwalifikacji i umiejętności pracowników (realizacja FEWiM, zamykanie poprzednich perspektyw i przygotowania programu po 2027 r.), m.in. zmniejszanie obciążeń administracyjnych, stosowanie zielonych i społecznych zamówień, ochrony bioróżnorodności, zasady horyzentalne;
- zapewnienie sprawnej organizacji, administracji i zaplecza lokalowo-technicznego niezbędnego do wdrażania Programu, w tym systemów i infrastruktury IT;
- wsparcie Rzecznika FE.

2. Wsparcie przejrzystych procesów i procedur we wdrażaniu Programu, m.in.:

- zapewnienie spójnego systemu realizacji FEWiM, m.in. koordynacja, zarządzanie finansowe, nabory i wybór projektów, kontrola, monitorowanie, rozpatrywanie skarg i odwołań oraz zamykania poprzednich perspektyw⁴⁶;
- zapobieganie, wykrywanie, korygowanie i raportowanie w obszarze nieprawidłowości i nadużyć finansowych oraz korupcji. IZ będzie posiadać i stosować skuteczne i proporcjonalne środki i procedury zwalczania nadużyć finansowych, uwzględniające stwierdzone ryzyka, jak przewidziano w art. 74 ust. 1 lit. c) i lit. d) rozporządzenia 2021/1060. Będą stosowane mechanizmy

---

⁴⁴ ZZL – Zarządzanie Zasobami Ludzkimi.

⁴⁵ PPO-Proces Przedsiębiorczego Odkrywania.

⁴⁶ W tym, odzyskiwanie od beneficjentów kwot wykorzystanych niezgodnie z przeznaczeniem, z naruszeniem procedur lub pobranych nienależnie oraz wydatków wynikających z zastosowania procedur odwoławczych, w tym kosztów sądowych

służące zwiększeniu przejrzystości, zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego, organizacji typu watch-dog, ocenie ryzyka i działania edukacyjne. IZ zapewni działania zapobiegawcze:

- zgłaszanie i aktualizowanie nieprawidłowości w systemie IMS; wzmocnienie procedur kontroli w celu unikania konfliktu interesów, np. zwiększenie przejrzystości łańcucha podwykonawców, uwzględniając weryfikację struktury właścicielskiej beneficjentów, wykonawców oraz ekspertów oceniających i nadzorujących projekty,
  - utworzenie systemu rejestracji i kontroli przy wyborze projektów dla zachowania ścieżki audytu,
  - istnienie mechanizmu oznaczania i wykluczania z dofinansowania osób/podmiotów stanowiących zagrożenie dla interesów UE,
  - uwzględnianie nowych ryzyk, np. związanych ze zmianą zasad wydatkowania funduszy UE,
  - wykorzystanie dostępnych narzędzi eksploracji danych, np. Arachne lub podobnego oraz narzędzi służących wykrywaniu podejrzeń nadużyć finansowych, plagiatu,
  - promowanie paktów na rzecz uczciwości;⁴⁷
- stosowanie przejrzystych i konkurencyjnych procesów Zamówień Publicznych (ZP) z systemami kontroli wewnętrznej, w tym strategiczne wykorzystanie ZP do wspierania celów polityki spójności⁴⁸. Przy wyborze wykonawcy usług szkoleniowych będą stosowane kryteria wiedzy i doświadczenia w przedmiocie szkolenia.
  - przygotowania dokumentów strategicznych i programowych (w tym dla ZIT);
  - finansowanie ewaluacji i badań, pomocy eksperckiej i prawnej, doradztwa;
  - przygotowanie następnej perspektywy finansowej UE.

3. Wzmocnienie kompetencji beneficjentów, w tym potencjalnych i partnerów oraz wsparcie wymiaru terytorialnego, m. in:

- rozwój kompetencji i wzmocnienie zdolności administracyjnych do aplikowania o dofinansowanie, prowadzenia i rozliczania projektów, dostosowania projektów do EZŁ⁴⁹ i DNSH⁵⁰. Działania będą uwzględniały potrzeby i wyzwania w wymiarze terytorialnym;
- wsparcie eksperckie i doradztwo w przygotowaniu i zarządzaniu projektami strategicznymi planowanymi do dofinansowania z FE tzw. project pipeline;
- wsparcie inkubowania, przygotowania i realizacji innowacyjnych projektów w ramach CP1;
- obsługa prac komitetów, grup roboczych i doradczych sieci oraz spotkań.

4. Zapewnienie spójnej i skutecznej informacji i promocji FE:

- realizacja strategii komunikacji;
- prowadzenie portalu internetowego o Programie i wdrażanych projektach;
- działania informacyjne, edukacyjne i promocyjne.

5. Wsparcie PPO

- wzmocnienie zdolności interesariuszy w efektywnym zarządzaniu i wykorzystaniu FE w CP1

---

⁴⁷ Pakt uczciwości służy przeciwdziałaniu nadużyciom w zamówieniach publicznych. Podmiot publiczny i oferenci umawiają się, że będą postępować w sposób przejrzysty i odpowiedzialny. Zgadzą się na monitorowanie całego procesu zamówienia przez społeczne obserwatora. Jeżeli objęcie danego projektu paktem uczciwości jest zasadne, to jego wdrażanie IZ będzie konsultować z KM.

⁴⁸ Kryteria związane z jakością i kosztami cyklu życia produktu i usług, kryteria ekologiczne i społeczne, a także innowacyjne (w stopniu wynikającym z PZP)

⁴⁹ EZŁ – Europejski Zielony Ład.

⁵⁰ DNSH – nie czyni poważnych szkód.

- rozwój współpracy między przedsiębiorcami a IOB⁵¹, sektorem nauki i instytucjami B+R⁵²;
- budowanie zdolności interesariuszy na rzecz rozwoju inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej, przedsiębiorczości i zdolności przedsiębiorstw dostosowania się do zmian;
- monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentów, identyfikacja nowych przewag konkurencyjnych dla wsparcia procesu zarządzania RIS⁵³.

Środki na wsparcie PPO zostały zaplanowane w PT w obszarze 182 „Wzmocnienie potencjału organów państwa członkowskiego, beneficjentów i odpowiednich partnerów”. Alokacja ta jest indykatywna. W przypadku, gdy zaplanowane środki z PT okażą się niewystarczające, IZ będzie mogła podjąć decyzję o wykorzystaniu przepisów w art. 37 rozporządzenia ogólnego (finansowanie niepowiązane z kosztami pomocy technicznej) lub art. 3.4(a)(b) rozporządzenia 2021/1058.

6. Zapewnienie skutecznej realizacji zasad horyzontalnych, m.in. :

- wsparcie kadry IZ, IP i członków KM⁵⁴ we wdrażaniu zasad horyzontalnych;
- podnoszenie wiedzy beneficjentów o wdrażaniu zasad horyzontalnych, w tym kompetencji kadry instytucji w obszarze edukacji, zdrowia i pomocy społecznej dot. przeciwdziałania dyskryminacji;
- wsparcie eksperckie do wypracowania narzędzi i mechanizmów skutecznego wdrażania horyzontalnych zasad równego traktowania, niedyskryminacji i poszanowania KPP⁵⁵;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa na temat wartości UE, równości i niedyskryminacji poprzez prowadzenie kampanii społecznych służących zwalczaniu szkodliwych stereotypów dot. grup zagrożonych dyskryminacją.

Na etapie wdrażania FEWiM sformułowane zostaną kryteria wyboru uniemożliwiające otrzymanie dofinansowania projektom, które zawierać będą działania dyskryminujące ze względu na cechy prawnie chronione wskazane w art. 9 rozporządzenia ogólnego. Realizacja projektów będzie odbywać się zgodnie ze standardami dostępności i uwzględniać specjalne potrzeby przyszłych uczestników projektów i użytkowników produktów, towarów i usług, które mogą powstać podczas realizacji. Wsparcie będzie udzielane z poszanowaniem odpowiednich postanowień Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych i o prawach dziecka.

Działania komunikacyjne będą prowadzone zgodnie z zasadą dostępności, równości szans i niedyskryminacji, postępującej cyfryzacji i zielonego ładu w sposób zapewniający odpowiednie do odbiorców narzędzia. Podstawowym trybem informowania przez IZ/IP będzie wersja cyfrowa materiałów. Gadżety nie są narzędziem promocji Funduszy Europejskich.

Działania z PT będą komplementarne z tymi realizowanymi w PTFE⁵⁶ i zgodne z jednolitym systemem informowania o FE.

Główne grupy docelowe:

1. pracownicy instytucji uczestniczących w systemie realizacji FEWiM i wykonujących działania niezbędne do skutecznego wdrażania FE i ich wykorzystania, m. in. w zakresie przygotowania, administrowania, zarządzania, koordynacji, monitorowania, ewaluacji, widoczności i komunikacji oraz kontroli i audytu. W szczególności Instytucji Zarządzającej i Instytucji Pośredniczących;
2. beneficjenci i potencjalni beneficjenci FEWiM;

⁵¹ IOB – Instytucje Otoczenia Biznesu.

⁵² B+R – badania i rozwój.

⁵³ RIS – Regionalne Inteligentne Specjalizacje.

⁵⁴ KM – Komitet monitorujący.

⁵⁵ KPP – Karta Praw Podstawowych.

⁵⁶ PTFE - Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich.

3. partnerzy przygotowujący strategie terytorialne realizowane jako ZIT, także pozostali partnerzy wymienieni w art.8.1;
4. mieszkańcy województwa.

Wskaźniki

Tabela 2: Wskaźniki produktu							
Priorytet	Fundusz	Kategoria regionu	Nr identyfikacyjny [5]	Wskaźnik [255]	Jednostka miary	Cel pośredni (2024)	Cel końcowy (2029)
14	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO 149	Średnioroczna liczba etatów finansowanych z pomocy technicznej	Sztuka	466	466
14	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO 150	Liczba uczestników form szkoleniowych dla instytucji	Osoba	424	1170
14	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO 151	Liczba przeprowadzonych ewaluacji	Sztuka	1	3
14	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO 155	Liczba uczestników form szkoleniowych dla beneficjentów	Osoba	1000	2000
14	EFS+	Słabiej rozwinięty	PLRO 158	Liczba działań informacyjno-promocyjnych o szerokim zasięgu	Sztuka	1	2

Indykatorywny podział zaprogramowanych zasobów (UE) według rodzaju interwencji

Tabela 4: Wymiar 1 – zakres interwencji				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
14	EFS+	słabiej rozwinięte	179	900 000
14	EFS+	słabiej rozwinięte	180	18 106 681
14	EFS+	słabiej rozwinięte	181	300 000
14	EFS+	słabiej rozwinięte	182	500 000

Tabela 7: Wymiar 6 – uzupełniające obszary tematyczne EFS+				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
14	EFS+	Słabiej rozwinięte	09	19 806 681

Tabela 8: Wymiar 7 – wymiar „Równouprawnienie płci” w ramach EFS+, EFRR, Funduszu Spójności i FST				
Nr priorytetu	Fundusz	Kategoria regionu	Kod	Kwota (w EUR)
14	EFS+	Słabiej rozwinięte	02	19 806 681

3. Plan finansowy

3.1. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Tabela 10. Środki finansowe w podziale na poszczególne lata

Fundusz	Kategoria regionu	2021	2022	2023	2024	2025	2026		2027		Ogółem
							Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	Środki finansowe bez kwoty elastyczności	Kwota elastyczności	
EFRR	słabiej rozwinięte	0	206 984 362	214 768 282	223 985 899	233 578 524	101 836 147	101 836 147	107 069 471	107 069 471	1 297 128 303
EFS+	słabiej rozwinięte	0	77 989 273	80 922 287	84 393 433	88 009 416	38 372 087	38 372 087	40 348 901	40 348 901	488 756 385
Ogółem	słabiej rozwinięte	0	284 973 635	295 690 569	308 379 332	321 587 940	140 208 234	140 208 234	147 418 372	147 418 372	1 785 884 688

3.2. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Tabela 11. Łączne środki finansowe w podziale na poszczególne fundusze oraz współfinansowanie krajowe

Numer celu polityki lub pomocy technicznej (PT)	Priorytet	Podstawa obliczenia wsparcia unijnego (łącznie koszty kwalifikowalne lub wkład publiczny)	Fundusz	Kategoria regionu	Wkład Unii	Podział wkładu Unii		Wkład krajowy	Indykatorywny podział wkładu krajowego		Ogółem	Stopa dofinansowania
						Wkład Unii pomniejszony o kwotę elastyczności	Kwota elastyczności		publiczny	prywatny		
						(a) = (g)+(h)	(g)		(h)	(b)=(c)+(d)		
CP 1	Priorytet 1	288 009 205	EFRR	słabiej rozwinięte	244 807 824	205 380 937	39 426 887	43 201 381	14 652 404	28 548 977	288 009 205	85%
CP 2	Priorytet 2	459 764 706	EFRR	Słabiej rozwinięte	390 800 000	327 860 725	62 939 275	68 964 706	60 758 823	8 205 883	459 764 706	85%
CP 2	Priorytet 3	127 058 824	EFRR	słabiej rozwinięte	108 000 000	90 606 341	17 393 659	19 058 824	19 058 824	0	127 058 824	85%
CP 3	Priorytet 4	326 117 648	EFRR	słabiej rozwinięte	277 200 000	232 556 276	44 643 724	48 917 648	48 917 648	0	326 117 648	85%
CP 4	Priorytet 5	20 664 777	EFRR	słabiej rozwinięte	17 565 060	14 736 165	2 828 895	3 099 717	3 099 717	0	20 664 777	85%
CP 4	Priorytet 6	178 047 344	EFS+	słabiej rozwinięte	151 340 242	126 964 799	24 375 443	26 707 102	26 707 102	0	178 047 344	85%
CP 4	Priorytet 7	209 353 619	EFS+	słabiej rozwinięte	177 950 576	149 289 170	28 661 406	31 403 043	31 403 043	0	209 353 619	85%
CP 4	Priorytet 8	21 176 471	EFRR	słabiej rozwinięte	18 000 000	15 101 057	2 898 943	3 176 471	3 176 471	0	21 176 471	85%
CP 4	Priorytet 9	164 304 572	EFS+	słabiej rozwinięte	139 658 886	117 164 887	22 493 999	24 645 686	24 645 686	0	164 304 572	85%
CP 4	Priorytet 10	41 176 471	EFRR	słabiej rozwinięte	35 000 000	29 363 167	5 636 833	6 176 471	6 176 471	0	41 176 471	85%

CP 4	Priorytet 11	122 352 942	EFRR	słabiej rozwinięte	104 000 000	87 250 551	16 749 449	18 352 942	18 352 942	0	122 352 942	85%
CP 5	Priorytet 12	58 823 530	EFRR	słabiej rozwinięte	50 000 000	41 947 381	8 052 619	8 823 530	8 823 530	0	58 823 530	85%
Pomoc techniczna	Priorytet 13	60 888 729	EFRR	słabiej rozwinięte	51 755 419	43 420 085	8 335 334	9 133 310	9 133 310	0	60 888 729	85%
Pomoc techniczna	Priorytet 14	23 301 978	EFS+	słabiej rozwinięte	19 806 681	16 616 541	3 190 140	3 495 297	3 495 297	0	23 301 978	85%
EFRR ogółem				słabiej rozwinięte	1 297 128 303	1 088 222 685	208 905 618	228 905 000	192 150 140	36 754 860	1 526 033 303	85%
EFS+				słabiej rozwinięte	488 756 385	410 035 397	78 720 988	86 251 128	86 251 128	0	575 007 513	85%
Suma całkowita				słabiej rozwinięte	1 785 884 688	1 498 258 082	287 626 606	315 156 128	278 401 268	36 754 860	2 101 040 816	85%

4. WARUNKI PODSTAWOWE

Tabela 12. Warunki podstawowe

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
Skuteczne mechanizmy monitorowania rynku zamówień publicznych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	TAK	Kryterium 1	TAK	Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20190002019/U/D20192019Lj.pdf	Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z Platformy e-Zamówienia, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP.
				Kryterium 2	TAK	Link do rocznych sprawozdań z funkcjonowania systemu zamówień publicznych: https://www.uzp.gov.pl/baza-wiedzy/analizy-systemowe/sprawozdania-o-funkcjonowaniu-systemu-zamowien-publicznych	UZP posiada dostęp do wszystkich danych wymaganych w ramach warunkowości podstawowej (dane pochodzą z bazy TED prowadzonej przez KE ze sprawozdań rocznych przedkładanych Prezesowi UZP przez zamawiających oraz bazy BZP
				Kryterium 3	TAK		Zgodnie z obowiązkami wynikającymi z dyrektyw, UZP przygotowuje co 3 lata sprawozdania z monitorowania systemu zamówień publicznych oparte o dane otrzymywane od zamawiających w rocznych sprawozdaniach o udzielonych zamówieniach publicznych, dane pochodzące z TED oraz informacje o wynikach kontroli prowadzonych przez Prezesa UZP
				Kryterium 4	TAK		UZP publikuje na swojej stronie roczne raporty z funkcjonowania systemu zamówień publicznych oraz okresowe Biuletyny Informacyjne.
				Kryterium 5	TAK		W przypadku powstania w toku kontroli prowadzonej przez UZP podejrzenia, że w postępowaniu mogło dojść do zмовы przetargowej UZP przekazuje stosowną informację w tym zakresie do UOKiK. Pomiędzy UZP i UOKiK zostało także podpisane porozumienie zakładające współpracę obydwu instytucji, wymianę informacji i doświadczeń. Niezależnie od powyższego instytucje oraz podmioty

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							zamawiające mogą bezpośrednio zwrócić się do UOKiK w przypadku podejrzenia zмовы przetargowej.
Narzędzia i zdolności umożliwiające skuteczne stosowanie zasad pomocy państwa	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	TAK	Kryterium 1	TAK	Link do ustawy : http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20041231291/U/D20041291Lj.pdf	Zgodnie z art. 31b pkt 2) ustawy z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. z 2021 r., poz. 743 ze zm.) Prezes UOKiK ma obowiązek ogłaszania w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie www informacji o decyzjach KE dotyczących zwrotu pomocy publicznej. Jednocześnie, podmioty udzielające pomocy są zobligowane do zbadania warunków dopuszczalności pomocy publicznej. Zgodnie z art. 37 ust. 5 ustawy, podmioty udzielające pomocy mają obowiązek uzyskać od przedsiębiorców ubiegających się o pomoc publiczną informacje umożliwiające stwierdzenie, czy dany przedsiębiorca znajduje się w trudnej sytuacji na dzień udzielenia pomocy. Co do zasady dotyczy też sprawozdań finansowych za okres 3 ostatnich lat obrotowych, sporządzonych zgodnie z przepisami o rachunkowości, na podstawie których weryfikowana jest poprawność przedstawianych danych. W przypadku podmiotów objętych postępowaniem upadłościowym wszelkie zdarzenia w tych postępowaniach są obwieszczone, a dodatkowo przedsiębiorca obowiązany jest posługiwać się nazwą firmy wraz z oznaczeniem „w restrukturyzacji” lub „w upadłości”.
				Kryterium 2	TAK		Funkcję krajowego organu ds. pomocy państwa, odpowiedzialnego za skuteczne wdrażanie i stosowanie unijnych przepisów pomocy publicznej, pełni Prezes UOKiK, a w zakresie pomocy publicznej w sektorze rolnym i rybołówstwa - Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Prezes UOKiK opiniuje wytyczne dotyczące pomocy publicznej, projekty programów pomocowych i pomocy indywidualnej, w tym finansowane ze środków strukturalnych, notyfikuje je KE, reprezentuje rząd polski w postępowaniu przed Komisją oraz monitoruje udzielaną pomoc publiczną. Ustawa reguluje obowiązki w zakresie monitorowania pomocy udzielanej przedsiębiorcom, tj. gromadzenia, przetwarzania oraz przekazywana informacji w tym zakresie. UOKiK zapewnia pełną informację na stronie urzędu i zależnie od potrzeb prowadzi dla instytucji wdrażających programy warsztaty dotyczące stosowania pomocy publicznej. W ramach współpracy z UOKiK 2 grupy robocze ds. pomocy publicznej udzielanej w ramach funduszy strukturalnych

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							polityki spójności (dla krajowych i regionalnych programów), koordynowane przez MFiPR, opracowują horyzontalne interpretacje dotyczące udzielania pomocy publicznej.
Skuteczne stosowanie i wdrażanie Karty praw podstawowych	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	NIE	Kryterium 1	NIE		Jednolita procedura dotyczy weryfikacji zgodności z KPP zarówno na etapie złożenia wniosku o dofinansowanie jak i trakcie realizacji projektów. Podejrzenia o niezgodności projektów i/lub działań Beneficjenta lub IP/IW/IZ z KPP zgłaszane są odpowiednio do IP/IW/IZ/Rzecznika Funduszy UE (w przypadku programów finansowanych z EFMRA, FAM, IZGW i FBW istnieje właściwy odpowiednik). Właściwa instytucja dokonuje analizy, podejmuje czynności weryfikujące stan faktyczny i rozstrzyga o zasadności zgłoszenia. W przypadku potwierdzenia naruszenia artykułów KPP, w zależności od charakteru sprawy, właściwa instytucja przekazuje zgłoszenie naruszenia do odpowiednich służb, tj. RPO, PIP, Rzecznika Praw Pacjenta lub/i właściwych organów ścigania. IZ programu odpowiedzialna jest również za prowadzenie polityki informacyjnej w ww. obszarze. Zdaniem strony polskiej warunek jest spełniony zgodnie ze stanowiskiem z 7 lipca 2022 r., jednakże wobec braku reakcji KE na to stanowisko - status warunku został oznaczony jako niespełniony.
				Kryterium 2	NIE		Procedura uwzględnia obowiązek IZ Programu w zakresie przygotowania rocznej zbiorczej informacji o wszystkich zgłoszeniach dotyczących niezgodności projektów z KPP oraz skarg, w celu rozpatrzenia przez KM Programu. KM podejmuje decyzję o podjęciu właściwych działań zaradczych w odniesieniu do zgłoszonych przypadków. Zdaniem strony polskiej warunek jest spełniony zgodnie ze stanowiskiem z 7 lipca 2022 r., jednakże wobec braku reakcji KE na to stanowisko - status warunku został oznaczony jako niespełniony.
Wdrażanie i stosowanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych zgodnie	EFRR EFS+	Warunek mający zastosowanie do wszystkich celów szczegółowych	TAK	Kryterium 1	TAK	Link do dokumentu: https://dziennikustaw.gov.pl/MP/rok/2021/pozycja/218	Ramy polityki krajowej dla zapewnienia wdrażania realizacji KPNON stanowi Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 przyjęta przez Radę Ministrów 16 lutego 2021 r., która określa cele i działania do osiągnięcia w oznaczonym czasie ze wskaźnikami i odpowiedzialnymi podmiotami, a także mechanizmy monitoringu realizacji celów i działań oraz gromadzenia danych w tym zakresie.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
z decyzją Rady 2010/48/WE ⁵⁷						https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf	Ponadto, w zakresie realizacji procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, m.in. dla osób z niepełnosprawnościami (OzN) odpowiednim dokumentem strategicznym jest również Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) przyjęta przez Radę Ministrów 7.06.2022 r (SRUS). Przyjęcie i wdrożenie SRUS umożliwia zatem realizację celów w obszarze deinstytucjonalizacji wskazanych w Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030 oraz zapewni monitoring realizacji wskaźników dotyczących tego obszaru dla OzN.
				Kryterium 2	TAK		Kryterium zostanie spełnione poprzez zobowiązanie IZ do realizacji następujących działań: (1) wskazania konkretnych artykułów KPON związanych z zakresem wsparcia planowanym do realizacji w ramach programu, (2) zapewnienia zgodności z KPON wszelkich procesów i procedur realizowanych na każdym etapie wdrażania programu, tj. programowania, wyboru i realizacji projektów, a także kontroli projektów, monitorowania i ewaluacji, co znajdzie odzwierciedlenie m.in. w treści procedur/wytycznych/regulaminów określających sposób realizacji poszczególnych procesów związanych z wdrażaniem programu, (3) oceny projektów pod kątem kryterium dotyczącego zgodności z KPON, (4) zapewnienia stosowania standardów dostępności poprzez Wytyczne określające standardy zapewniania dostępności w inwestycjach finansowanych w ramach polityki spójności, (5) realizacji działań informacyjnych/świadomościowych związanych z przestrzeganiem KPON,

⁵⁷ Decyzja Rady 2010/48/WE z dnia 26 listopada 2009 r. w sprawie zawarcia przez Wspólnotę Europejską Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach osób niepełnosprawnych (Dz.U. L z 23.1.2010, s. 35).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							(6) wprowadzenia do systemu realizacji programu procedury zgłaszania podejrzeń i skarg dotyczących niezgodności interwencji/działań z KPON.
				Kryterium 3	TAK		<p>Kryterium zostanie spełnione poprzez wprowadzenie obowiązkowego rocznego raportowania Komitetowi Monitorującemu o zgłoszonych przypadkach niezgodności interwencji/działań z KPON oraz skargach na nieprzestrzeganie KPON.</p> <p>KM będzie informowany o charakterze i liczbie skarg i przypadków niezgodności interwencji realizowanej w ramach programu z zapisami KPON oraz o tym, jakie czynności w związku z ich wystąpieniem podjęły właściwe instytucje. W przypadku naruszeń systemowych lub powtarzających się, po przedstawieniu sprawozdania przez IZ, KM będzie mógł powziąć szereg działań, aby przeciwdziałać ich występowaniu w przyszłości.</p> <p>Zakres prerogatyw KM w tym względzie zostanie określony w regulaminie KM, w oparciu o minimalne uprawnienia określone dla KM wszystkich programów, w tym: (1) możliwość powołania grupy roboczej do rozpatrzenia danego zagadnienia/zidentyfikowanego problemu, (2) przeprowadzenie dalszych analiz w celu opracowania szczegółowych zaleceń/rekomendacji dotyczących najbardziej powtarzalnych naruszeń, czy też (3) intensyfikacji prowadzonych działań świadomościowych i informacyjnych.</p>
1.1. Dobre zarządzanie krajową lub regionalną strategią inteligentnej specjalizacji	EFRR	Rozwijanie i wzmocnienie zdolności badawczych i innowacyjnych oraz wykorzystywani	TAK	Kryterium 1	TAK	Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego: https://strategia2030.warmia.mazury.pl/wp-	W procesie aktualizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego <i>Warmińsko Mazurskie 2030</i> ⁵⁸ , będącej efektem współpracy przedstawicieli różnych środowisk, opracowano diagnozę strategiczną województwa uwzględniającą m.in. potencjał innowacyjny, przedsiębiorczość, cyfryzację regionu. Kluczowe wnioski wraz z analizą SWOT oraz wyzwaniem przed jakimi stoi region zawarto w dokumencie. Wśród słabych stron wymienia się m.in. niską konkurencyjność

⁵⁸ zw. dalej „Strategią”

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		e zaawansowanych technologii Rozwijanie umiejętności w zakresie inteligentnej specjalizacji, transformacji przemysłowej i przedsiębiorczości				<p>content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf</p> <p>Ewaluacja on-going Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025: www.ewaluacja.gov.pl/media/68096/ewaluacja_strat_warmia_z.pdf</p> <p>Raporty z monitorowania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego: https://warmia.mazury.pl/rozwoj-regionu/strategia-regionu/raporty</p> <p>Monitoring regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego: https://biznes.warmia.mazury.pl/kategoria/raporty-i-dokumenty/monitoring-inteligentnych-specjalizacji-wojewodztwa-warmińsko-mazurskiego/</p> <p>Strategia Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w</p>	<p>gospodarczą, innowacyjność, deficyty współpracy oraz kadrowe. Na tej podstawie przyjęto działania, które mają przyczynić się do rozwoju IS poprzez m.in. wzrost przedsiębiorczości, innowacyjności, cyfryzacji, aktywności zawodowej w regionie. Kładą one szczególny nacisk na konieczność stałego zaangażowania i współpracę różnych środowisk interesariuszy.</p> <p>Każda aktualizacja Strategii poprzedzona jest badaniami, w tym ewaluacją dotychczas prowadzonej polityki rozwoju, co też zostało wykonane.</p> <p>Ponadto realizowane są cykliczne badania.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2025 roku: https://wupolsztyn.praca.gov.pl/rynek-pracy/strategie-i-dokumenty-programowe/strategie-ryнку-pracy/strategia-zatrudnienia</p> <p>Regionalny Plan Działań na Rzecz Zatrudnienia: https://wupolsztyn.praca.gov.pl/rynek-pracy/strategie-i-dokumenty-programowe/strategie-ryнку-pracy/regionalny-plan-dzialan</p> <p>Ocena wpływu RPO WiM 2014-2020 na konkurencyjność i innowacyjność przedsiębiorstw z województwa warmińsko-mazurskiego: www.ewaluacja.gov.pl/media/103097/RK_Ocena_wplywu_WiM_na_przedsiębiorstwa.pdf</p>	
				Kryterium 2	TAK	<p>Regulamin organizacyjny Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego https://bip.warmia.mazury.pl/kategoria/12/regulamin-organizacyjny.html</p>	<p>Samorząd Województwa prowadzi politykę rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego, w tym w zakresie przedsiębiorczości oraz innowacyjności. Departament Polityki Regionalnej Urzędu Marszałkowskiego koordynuje proces formułowania Strategii obejmującej również politykę opartą na IS regionu. W proces jej realizacji zaangażowane są inne departamenty Urzędu oraz podmioty zewnętrzne. Proces wdrażania IS województwa tj. zarządzanie, monitoring, ewaluację i aktualizację koordynuje Biuro Przedsiębiorczości Departamentu Polityki Regionalnej. Istotną rolę w</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>Monitoring regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego:</p> <p>https://biznes.warmia.mazury.pl/kategoria/raporty-i-dokumenty/monitoring-inteligentnych-specjalizacji-wojewodztwa-warmińsko-mazurskiego/</p> <p>Zasady identyfikacji inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego :</p> <p>https://biznes.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2021/01/ZASADY_IDENTYFIKACJI_IS_W-M_-1.pdf</p>	<p>procesie rozwoju polityki innowacyjności pełnią również ciała doradcze Zarządu Województwa. Należy do nich m.in. Regionalny Komitet Sterujący ds. Regionalnej Strategii Innowacyjności zrzeszający podmioty ze środowiska nauki, edukacji, biznesu, administracji i otoczenia biznesowego oraz Warmińsko-Mazurskie Forum Terytorialne reprezentowane przez przedstawicieli różnych środowisk (w tym nauki, biznesu, edukacji, kultury, instytucji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu). Komitet aktywnie uczestniczy w procesie wyboru i wdrażania IS.</p>
				Kryterium 3	TAK	<p>Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego</p> <p>https://strategia2030.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf</p> <p>Raporty okresowe z monitorowania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego:</p> <p>https://warmia.mazury.pl/rozw</p>	<p>System monitorowania Strategii został opisany w Rozdziale 10 Strategii rozwoju. Za koordynację procesu odpowiada Departament Polityki Regionalnej Urzędu. Uczestnikami systemu monitoringu są najważniejsze instytucje, partnerstwa oraz interesariusze, którzy aktywnie biorą udział w całym procesie. Oprócz ogólnego Raportu z monitorowania Strategii rozwoju przygotowywany jest szczegółowy nt. IS. Monitoring IS obejmuje trzy poziomy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I: monitorowanie wzrostu konkurencyjności Warmii i Mazur osiągniętej poprzez rozwój IS • II: monitorowanie rozwoju IS Warmii i Mazur • III: monitorowanie oddziaływania wsparcia udzielanego IS <p>Raporty z monitorowania IS są omawiane z interesariuszami, publikowane i rozpowszechniane w cyklu rocznym. Dotychczas sporządzonych zostało 5 opracowań. Prowadzony jest także kwartalny</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>oj-regionu/strategia-regionu/raporty</p> <p>„Monitoring inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego (metodyka):</p> <p>https://biznes.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2022/03/monitoring-IS_WiM.pdf</p> <p>Raporty z monitoringu regionalnych inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego:</p> <p>https://biznes.warmia.mazury.pl/kategoria/raporty-i-dokumenty/monitoring-inteligentnych-specjalizacji-województwa-warmińsko-mazurskiego/</p> <p>Regionalny barometr koniunktury gospodarczej:</p> <p>https://biznes.warmia.mazury.pl/kategoria/raporty-i-dokumenty/regionalny-barometr-koniunktury-gospodarczej/</p>	<p>monitoring aktywności podmiotów z obszarów IS. Pozyskiwane dane uzupełniane są również wynikami badań ewaluacyjnych w obszarze gospodarki i innowacyjności. Powyższy proces będzie kontynuowany w kolejnych latach.</p> <p>Ewaluacja zostanie przeprowadzona co najmniej raz w procesie zarządzania IS , a także ex-post.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 4	TAK	<p>Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego https://strategia2030.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf</p> <p>Zasady identyfikacji inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego: https://biznes.warmia.mazury.pl/aktualnosci/region-wybiera-kolejne-inteligentne-specjalizacje/</p> <p>Platforma Przedsiębiorczości Warmii i Mazur (https://biznes.warmia.mazury.pl/)</p>	<p>Proces formułowania IS został zapoczątkowany w 2010 r. IS określone zostały po raz pierwszy w 2013 r. w strategii województwa. W zaktualizowanej w 2020 r. Strategii w następstwie konsultacji społecznych oraz dyskusji z przedstawicielami sektora gospodarczego i naukowego, potwierdzono słuszność dokonanego wyboru IS, określone zostały założenia przedsiębiorczego odkrywania. Ponadto Zarząd Województwa przyjął „Zasady identyfikacji inteligentnych specjalizacji województwa warmińsko-mazurskiego”. Proces identyfikacji kolejnych IS oparty jest na podejściu oddolnym, w którym inicjatywa pozostaje po stronie interesariuszy (stąd w sierpniu 2022 r. wyłoniona została czwarta IS pn. „Zdrowe Życie”). W sierpniu 2022 r. wyłoniono Operatora dla każdej z trzech IS. Ich rolą będzie wsparcie procesu przedsiębiorczego odkrywania poprzez poszukiwanie „nowych przewag” i stymulowanie rozwoju IS wśród ich interesariuszy.</p> <p>Platforma Przedsiębiorczości Warmii i Mazur prezentuje w jednym miejscu najważniejszych informacji w obszarze przedsiębiorczości, w celu wsparcia współpracy między interesariuszami ekosystemu gospodarczego.</p>
				Kryterium 5	TAK	<p>Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego - przyjęta 18 lutego 2020 uchwałą Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego: https://strategia2030.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf</p>	<p>Niezbędne działania na rzecz poprawy regionalnego systemu badań i innowacji określa strategia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w ramach celu strategicznego: Inteligentna produktywność. Jego operacjonalizacja znajdzie się w programie regionalnym na lata 2021-2027 Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur jako jeden z kierunków interwencji w ramach Celu Polityki 1. W regionie prowadzone są liczne inicjatywy i działania mające na celu stymulowanie współpracy i działalności w obszarze badań i innowacji, w tym m.in. w ramach :</p> <ul style="list-style-type: none"> • RPO WiM 2014-2020 • Europejskiej Sieci Współpracy Regionów w Zakresie Badań i Innowacji (ERRIN)

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 https://rpo.warmia.mazury.pl/plik/send/?id=15845&v=1</p> <p>Projekt programu regionalnego na lata 2021-2027 Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur https://strategia.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2021/10/FEW-IM-2021-2027-projekt-do-konsultacji.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> inicjatyw podejmowanych przez 3 parki technologiczne: Olsztyński Park Naukowo-Technologiczny, Park Naukowo-Technologiczny w Ełku oraz Elbląski Park Technologiczny oraz <i>Centrum Innowacji i Transferu Technologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego</i> w Olsztynie, Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności Polskiej Akademii Nauk inicjatywy Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów (COIE) w strukturach Urzędu uruchomionego serwisu internetowego o tematyce gospodarczej pn. Platforma Przedsiębiorczości Warmii i Mazur
				Kryterium 6	TAK	<p>Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego https://strategia2030.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf</p> <p>Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020 https://strategia2030.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf</p>	<p>Silny nacisk na kwestie transformacji przemysłowej położony został w Strategii – w szczególności w zakresie Przemysłu 4.0, cyfryzacji oraz gospodarki o obiegu zamkniętym. Wsparcie transformacji regionu w kierunku cyfryzacji, Przemysłu 4.0 oraz GOZ:</p> <ul style="list-style-type: none"> ukierunkowanie dofinansowania RPO WiM 2014-2020 m.in. na: TIK, efektywność energetyczną przedsiębiorstw, rozwój kompetencji cyfrowych i przyszłych kadr dla nowoczesnej gospodarki rozwój sieci szerokopasmowej przewodzenie na bieżąco konsultacji z przedstawicielami branży cyfrowej z regionu w celu stymulowania współpracy Udział regionalnych parków N-T w projekcie „Pomorski Hub Innowacji Cyfrowych” w ramach Programu Cyfrowa Europa na lata 2021-2027 Ukierunkowane działania Programu Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur 2021-2027

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf Plan Cyfrowy 2025 dla Warmii i Mazur	<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie regionu w prace sieci Dyrektorów Regionów Morza Bałtyckiego (łańcuchy wartości w obszarze biogospodarki obiegu zamkniętego) • włączenie województwa we współpracę w ramach m.in. Programu Interreg Europe w formie Peer review, której tematem była ocena możliwości wdrożenia gospodarki o obiegu zamkniętym w regionie
				Kryterium 7	TAK	Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego: https://strategia2030.warmia.mazury.pl/wp-content/uploads/2020/05/Strategia-W-M-2030.pdf Priorytety współpracy zagranicznej województwa warmińsko-mazurskiego https://bip.warmia.mazury.pl/attachment/akty/23251/340f05aad2f975e7261c8f37f8ebe0b03e5d1bc9.html	Działania dot. współpracy międzynarodowej w obszarze IS m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • inicjatywy Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów wspierające współpracę międzynarodową przedsiębiorców IS, w tym m.in. realizacja projektów „Promocja gospodarcza Warmii i Mazur” - edycja 2017+ oraz 2020+ • realizacja badania „Międzynarodowe łańcuchy wartości: badanie podmiotów z województwa warmińsko-mazurskiego” (współpraca z Jaspers) • współpraca w ramach Europejskiej Sieci Współpracy Regionów w Zakresie Badań i Innowacji (ERRIN) • współpraca z Platformą S3 m.in. w związku z projektem „Lagging Regions - Wsparcie RIS3 w słabiej rozwiniętych regionach”; • współpraca z IQ-NET • udział w projekcie PARP pn. Gov_LAB - opracowanie narzędzia wsparcia MŚP w międzynarodowych łańcuchach wartości • organizacja spotkań z przedsiębiorcami zagranicznymi w celu promowania potencjału regionu w IS • działalność Biura Regionalnego w Brukseli w tym w ramach „Domu Polski Wschodniej” • kooperacja bałtycka (ERB, SUERMB, BLP S3. Sieci Dyrektorów IS RMB) • udział w projektach stymulujących współpracę zagraniczną - Program Interreg Europe 2021-2027 (InnovaSPA 4 Health, Save Rural Retail (SARURE))
2.1.Ramy strategiczne polityki na rzecz wsparcia	EFRR, FS	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji	TAK	Kryterium 1	TAK	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/attachment/64841ec3-1e9c-49d9-85f7-2a58bead36b2 .	Długoterminowa strategia renowacji budynków wyznacza cele pośrednie na lata 2030, 2040 i 2050, które zostały określone w scenariuszu rekomendowanym renowacji budynków, a także przedstawia analizę różnych wariantów realizacji renowacji: 1.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
renowacji budynków pod kątem efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i niemieszkalnych		gazów cieplarnianych					scenariusz szybkiej i głębokiej termomodernizacji, 2. scenariusz termomodernizacji etapowej, 3. scenariusz rekomendowany (rozdział 9). Ponadto, zawiera szczegółowe zestawienie krajowych polityk oraz narzędzi finansowych wspierających renowację budynków, do których przedstawiono wykaz środków budżetowych (rozdział 5). Dodatkowo DSRB zawiera orientacyjną skalę wsparcia renowacji budynków (rozdział 9), oraz wskazuje mechanizmy ułatwiające inwestorem podejmowanie i przeprowadzanie renowacji budynków (rozdział 8). DSRB zawiera wytyczne w zakresie dalszych działań dotyczących wsparcia renowacji budynków w Polsce. DSRB poza wypełnieniem wymogów wynikających z warunku 2.1, spełnia również wymagania nałożone art. 2a dyrektywy 2010/31/UE.
				Kryterium 2	TAK	https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	Kryterium dotyczące działań na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii należy uznać za spełnione w oparciu o przekazany do Komisji Europejskiej w dniu 30 grudnia 2019 r. <i>Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030</i> . Ponadto, w dniu 16 czerwca 2021 r., za pośrednictwem Stałego Przedstawiciela RP przy UE, przekazano do Dyrekcji Generalnej ds. Energii (DG ENER) Komisji Europejskiej dokument pn. <i>Informacja w sprawie metod i środków stosowanych w Polsce służących wdrożeniu art. 7, 7a i 7b dyrektywy 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej</i> - zawierający opis szczegółowej metody funkcjonowania systemów zobowiązujących do efektywności energetycznej oraz alternatywnych środków z dziedziny polityki, o których mowa w art. 7a oraz 7b ww. dyrektywy. W wymienionych dokumentach zawarto informacje na temat działań podjętych i planowanych na rzecz poprawy efektywności energetycznej w celu osiągnięcia wymaganych oszczędności energii, w tym m.in. łącznej kwoty wymaganych oszczędności w zakresie końcowego wykorzystania energii w terminie do 31 grudnia 2030 r.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.2. Zarządzenie w sektorze energii	EFRR, FS	Wspieranie efektywności energetycznej i redukcji emisji gazów cieplarnianych. Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 ⁵⁹ , w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju	TAK	Kryterium 1	TAK	Link do dokumentu: https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/krajowy-plan-na-rzecz-energii-i-klimatu-na-lata-2021-2030-przekazany-do-ke	<p>KPEiK zawiera działania na rzecz realizacji 5 wymiarów unii energetycznej: Bezpieczeństwa energetycznego, Wewnętrznego rynku energii, Efektywności energetycznej, Obniżenia emisyjności, Badań naukowych, innowacji i konkurencyjności.</p> <p>KPEiK wyznacza cele klimatyczno-energetyczne na 2030 r. :</p> <ul style="list-style-type: none"> • 7% redukcji emisji gazów cieplarnianych w sektorach nieobjętych systemem ETS w porównaniu do 2005 r., • 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto (cel 23% możliwy do osiągnięcia dzięki dodatkowym środkom unijnych, w tym na sprawiedliwą transformację), uwzględniając: 14% udziału OZE w transporcie i roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1 pkt. proc. średniorocznie. • wzrost efektywności energetycznej o 23% w porównaniu z prognozami PRIMES2007, • redukcję do 56-60% udziału węgla w produkcji energii elektrycznej <p>Krajowe założenia i cele polskiej polityki energetyczno-klimatycznej szczegółowo opisane zostały w rozdziale drugim dokumentu, natomiast rozdział trzeci wskazuje polityki i środki mające służyć ich realizacji. Analizę skutków planowanych polityk i środków przedstawiono w Załączniku nr 2 do KPEiK.</p>
				Kryterium 2	TAK		
2.3. Skuteczne wspieranie wykorzystania energii odnawialnej w poszczególnych sektorach i w całej Unii	EFRR, FS	Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001, w	TAK	Kryterium 1	TAK	<p>Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (dalej: „ustawa OZE”):</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150000478/U/D20150478Lj.pdf</p> <p>Ustawa z dnia 17 grudnia 2020 r. o promowaniu wytwarzania</p>	<p>Instrumenty służące osiągnięciu celu OZE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Głównym mechanizmem jest aukcyjny system wsparcia. W ramach aukcji OZE zakontraktowano w l. 2016-2018 - ok. 2000 MW, w 2019 r. – ok. 3000 MW, w 2020 - ok. 2500 MW oraz ok. 2500 MW w 2021 r. Nowelizacja ustawy OZE przedłuży okres udzielania pomocy publicznej w systemie aukcyjnym oraz systemach FIT/FIP. • Systemy cen i premii gwarantowanych FIT/FIP dedykowanych małym wytwórcom OZE w technologii biogazowej, biomasowej oraz hydroenergetycznej.

⁵⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju				<p>energii elektrycznej w morskich farmach wiatrowych (Dz. U. 2021 poz. 234):</p> <p>https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000234/U/D20210234Lj.pdf</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prosumencki system opustów oparty o rozliczenia energii z mikroinstalacji w ramach net-meteringu. • Program "Mój Prąd" do 2020 roku zapewnił wsparcie dla 1200 MW. W lipcu 2021 r. rozpoczął się nabór do jego 3. edycji. Kolejna, poszerzona o nowe elementy, tj. punkty ładowania samochodów elektrycznych czy magazyny energii jest w trakcie przygotowania. • Programy "Energia Plus" dla przedsiębiorców i „Agroenergia” dedykowany rolnikom. • Morskie farmy wiatrowe umożliwią skokowy przyrost mocy zainstalowanej OZE. Rozwój tej technologii będzie stanowić centralny element do osiągnięcia celów energetyczno-klimatycznych.
				Kryterium 2	TAK	<p>Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii oraz warunków przyłączenia instalacji do sieci (Dz. U. 2017 poz. 1084),</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170001084/O/D20171084.pdf</p>	<p>Promowaniu rozwoju OZE w zakresie produkcji ciepła i chłodu służą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozporządzenie Ministra Energii z dnia 18 maja 2017 r. w sprawie szczegółowego zakresu obowiązku i warunków technicznych zakupu ciepła z odnawialnych źródeł energii poszerzające katalog podmiotów zobowiązanych do zakupu ciepła z OZE. • Program „Czyste Powietrze umożliwiający wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwo stałe na nowoczesne źródła ciepła spełniające najwyższe normy i termomodernizację budynków- kontynuacja do 2029 r. • W celu rozwoju produkcji ciepła i chłodu z OZE powołano Zespół ds. określenia modelu funkcjonowania rynku ciepła, który opracował Strategię dla Ciepłownictwa, określającą kierunki transformacji sektora w Polsce w zakresie niskoemisyjności i będzie stanowić podstawę dla działań podejmowanych w tym obszarze w najbliższych latach. <p>Ponadto programy wsparcia inwestycyjnego w zakresie indywidualnych źródeł ciepła z OZE, takie jak program "Czyste powietrze" oraz inne programy podlegać będą stosownym zmianom i udoskonaleniom, a zależności od potrzeb otrzymają komplementarne wsparcie.</p>
2.4.Skuteczne ramy zarządzania	EFRR, FS	Wspieranie przystosowania	TAK	Kryterium 1	TAK	brak	Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny ryzyka zawiera w szczególności rozdziały opisujące:

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi i katastrofami.		się do zmian klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego					1) identyfikację ryzyka, analizę oraz szacowanie, 2) typologię zagrożeń, 3) matrycę ryzyka, 4) zagrożenia naturalne, 5) zagrożenia cywilizacyjne i powodowane intencjonalną działalnością człowieka 6) potencjalne skutki dla ludności, gospodarki, mienia infrastruktury i środowiska naturalnego;
				Kryterium 2	TAK		Streszczenie istotnych elementów krajowej oceny zdolności zarządzania ryzykiem zawiera: 1) cele strategiczne, 2) działania zmierzające do osiągnięcia celów strategicznych i redukcji ryzyka 3) część A Krajowego Planu Zarządzania Kryzysowego (KPZK): charakterystykę zagrożeń i ich ocenę ryzyka, zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: zapobieganie i przygotowanie 4) część B KPZK : zadania i obowiązki uczestników zarządzania kryzysowego dla faz: reagowanie i odbudowa 5) wdrażanie środków zapobiegania ryzyku i zapewnienia gotowości: – współpraca między siłami uczestniczącymi – zestawienie organów odpowiedzialnych na odp. poziomie administracyjnym kraju – Procedury zarządzania kryzysowego, w tym ochrony infrastruktury krytycznej, – procedury organizacji łączności, monitorowania zagrożeń, informowania, ostrzegania i alarmowania – komunikację ryzyka – organizację ratownictwa i opieki medycznej i ewakuacji z obszarów zagrożonych, – zasady oraz tryb oceniania i dokumentowania szkód – procedury uruchamiania rezerw strategicznych – priorytety ochrony i odtwarzania infrastruktury krytycznej
				Kryterium 3	TAK		

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							– finansowanie.
2.5. Aktualizowane planowanie koniecznych inwestycji w sektorze wodno-ściekowym	EFRR, FS	Wspieranie dostępu do wody oraz zrównoważonej gospodarki wodnej	TAK	Kryterium 1	TAK	https://www.gov.pl/attachmen t/a7096f8e-5961-4719-8c03-4b36cf61f56a	Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.
				Kryterium 2	TAK		Ocena obecnego stanu wdrożenia dyrektywy 91/271/EWG przedstawiona jest w AKPOŚK 2022 w rozdziale 10. Ocena inwestycji zaplanowanych w AKPOŚK 2022 w aspekcie wypełnienia warunków dyrektywy 91/271/EWG oraz w zał. 3 (kolumny 31-34).
							Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p>W AKPOŚK 2022 priorytetyzację aglomeracji niespełniających warunków dyrektywy 91/271/EWG opisano w rozdziale 6.2. (oraz w kolumnie 14 załącznika nr 3), planowane inwestycje w rozdziale 7, ocenę potrzeb finansowych na realizację inwestycji ujęto w rozdziale 11.</p>
				Kryterium 3	TAK		<p>Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p>Informacje dotyczące odnowienia istniejącej infrastruktury kanalizacyjnej ujęte są w AKPOŚK w rozdziale 7. Omówienie inwestycji zaplanowanych na lata 2021-2027 w aglomeracjach</p> <p>(oraz w kolumnie 44-45, 49-50 oraz 52 załącznika nr 3). Z planów inwestycyjnych wynika, że w ramach AKPOŚK 2022 planowane jest zmodernizowanie 3 173 km sieci kanalizacyjnej, w tym 1 036 km w aglomeracjach niespełniających warunków dyrektywy 91/271/EWG</p>
				Kryterium 4	TAK		<p>Warunek w części dotyczącej wody pitnej spełniony jest poprzez przyjęcie Programu inwestycyjnego w zakresie poprawy jakości i ograniczenia strat wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, który zawiera ocenę stanu wdrożenia dyrektywy 98/83/WE w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi wraz z wykazem inwestycji</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							<p>wymaganych do wdrożenia tej dyrektywy oraz do spełnienia wymagań wynikających z jej rewizji, dyrektywy 2020/2184 z dnia 16 grudnia 2020 r. W Programie zawarto również szacunkowe koszty wskazanych inwestycji, w tym koszty wynikające z wymogu badania większej liczby parametrów jakości wody, jak i modernizacji sieci dystrybucji wody z uwzględnieniem jej wieku i planów amortyzacji. W Programie oceniono możliwości finansowania inwestycji z zysków pochodzących z opłat od użytkowników oraz, w przypadku potrzeby ich uzupełnienia, wskazano także możliwe źródła finansowania ze środków krajowych i zagranicznych.</p> <p>W zakresie gospodarki ściekowej informacja o źródłach finansowania ujęta w rozdziale 12. (oraz w kolumnach 114-122 załącznika nr 3) przewiduje, że głównymi źródłami finansowania inwestycji ujętych w AKPOŚK 2022 będą:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. środki unijne w ramach programów polityki: <ul style="list-style-type: none"> • Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko, • Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko, • Programy Regionalne, 2. Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, 3. krajowe fundusze ekologiczne: NFOŚGW i WFOŚGW 4. środki własne gmin.
2.6. Aktualizowane planowanie w zakresie gospodarowania odpadami	EFRR, FS	Wspieranie transformacji w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym i gospodarki zasobooszczędnej	TAK	Kryterium 1	TAK	<p>Spełnienie kryterium zapewniają: KPGO 2022, nowo dodany załącznik do KPGO 2022.</p> <p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</p>	<p>KPGO 2022 z nowo dodanym w 2021 r. załącznikiem zawiera aktualną w odniesieniu do obszaru całego kraju analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi dla poszczególnych rodzajów odpadów z uwzględnieniem ilości, składu morfologicznego i źródeł ich powstawania.</p> <p>Analiza Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego (IOŚ-PIB), stanowiąca podstawę do opracowania ww. załącznika do KPGO 2022, jako elementu realizującego m.in. warunek 2.6 w części dot. określenia luki inwestycyjnej w sektorze odpadowym, zawiera analizę dotyczącą aktualnego stanu, w tym ocenę istniejącego potencjału instalacji gospodarki odpadami i PSZOK oraz prognozy zmian ilości i jakości wytwarzanych w Polsce odpadów komunalnych w perspektywie lat 2019-2035.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</p>	<p>Analizę sporządzono na podstawie danych wejściowych dla 2018 r. (najnowsze dostępne).</p> <p>Bazą do określenia zapotrzebowania inwestycyjnego była przeprowadzona analiza ilościowa i jakościowa wytwarzania odpadów komunalnych w szczególności na podstawie danych GUS, sprawozdań marszałków województw z realizacji zadań z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi i dostępnych badań składu morfologicznego.</p>
				Kryterium 2	TAK	<p>Spełnienie kryterium poprzez KPGO 2022</p> <p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</p> <p>Link do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20170000019/O/D20170019.pdf</p> <p>Link do rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów</p>	<p>KPGO zawiera ocenę istniejących systemów zbierania odpadów, w tym zakresu rzeczowego i terytorialnego selektywnego zbierania oraz środków usprawniających jej działanie, a także potrzeby nowych systemów zbiórki. W wyniku tej oceny w KPGO wskazano potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów selektywnego zbierania odpadów komunalnych na terenie całego kraju, które następnie zostały określone w rozporządzeniu ws. szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów.</p> <p>Załącznik do KPGO 2022, na podstawie przeprowadzonej analizy potrzeb w zakresie systemu selektywnego zbierania, wskazuje, że w kolejnych latach powinien nastąpić rozwój PSZOK wraz z punktami napraw i wymiany rzeczy używanych oraz określa potrzeby w tym zakresie.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210000906/O/D20210906.pdf .	
				Kryterium 3	TAK	<p>Spełnione poprzez przyjęcie nowego załącznika do KPGO 2022</p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</p>	Na rzecz realizacji kryterium została przeprowadzona Analiza IOŚ-PIB oraz opracowany i opublikowany w roku 2021 Załącznik do KPGO 2022, w których zawarto ocenę potrzeb inwestycyjnych w skali kraju w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów, infrastruktury selektywnego zbierania odpadów oraz instalacji do przetwarzania odpadów. Po przeprowadzonych analizach zidentyfikowano jako priorytetowe instalacje do recyklingu oraz działania inwestycyjne w zakresie zapobiegania powstawaniu odpadów. W załączniku przedstawiono również informacje o źródłach finansowania kosztów eksploatacji i utrzymania instalacji w kraju.
				Kryterium 4	TAK	<p>Spełnione poprzez art. 35 ust. 1 pkt 4 lit. c) ustawy o odpadach, KPGO 2022, załącznik do KPGO 2022, WPGO</p> <p>Link do Krajowego planu gospodarki odpadami 2022</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20160000784/O/M20160784.pdf</p> <p>Link do aktualizacji KPGO - Załącznik dot. luki inwestycyjnej</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000509/O/M20210509.pdf</p>	<p>Uchwalanie i obowiązywanie planów gospodarki odpadami reguluje ustawa z 14 grudnia 2012 r. o odpadach, zgodnie z którą plany gospodarki odpadami opracowuje się na poziomie krajowym i wojewódzkim. WPGO powinien być zgodny z KPGO i służyć realizacji zawartych w nim celów, które należy uznać jako uniwersalne w skali całego kraju. Wobec tego Załącznik do KPGO 2022 – ocena luki inwestycyjnej - zawiera oszacowanie potrzeb na moce przerobowe instalacji w skali kraju. Funkcjonująca i planowana infrastruktura wraz z lokalizacją i przepustowością dotyczące odpadów komunalnych określone są natomiast wprost w planach inwestycyjnych (załącznik do WPGO), w których procesie przyjmowania bierze udział minister do spraw klimatu, aby zapewnić jednolite zasady planowania w gospodarce odpadami dla całego kraju.</p> <p>W uzasadnionych przypadkach KPGO 2022 określa kryteria lokalizacji instalacji i obiektów gospodarki odpadami, tj. w zakresie: lokalizacji PSZOKów; instalacji dla odpadów medycznych i weterynaryjnych; składowania odpadów w podziemnych wyrobiskach górniczych, np. z grupy 01, 06 i 10 i innych również niebezpiecznych np. z procesów oczyszczania spalin.</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
2.7. Ramy działań priorytetowych w przypadku koniecznych środków ochrony obejmujących dofinansowanie unijne	EFRR, FS	Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia	TAK	Kryterium 1	TAK	Link do dokumentu: http://www.gdos.gov.pl/files/artykuly/5073/PAF_icon.pdf	Działania dotyczące utrzymania dotychczasowej gospodarki na terenach siedlisk gatunków przyrodniczych i poprawie ich ochrony w formie czynnej, przewidują m.in. : <ul style="list-style-type: none"> • zachowanie siedlisk przyrodniczych i populacji gatunków, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - ekstensywna gospodarka rolna, rybacka i leśna uwzględniająca ochronę siedlisk - zabezpieczenie/odtworzenie miejsc rozrodu gatunków chronionych - wykup gruntów • odtwarzanie zdegradowanych siedlisk i wzmacnianie zagrożonych gatunków: <ul style="list-style-type: none"> - powstrzymanie naturalnej sukcesji siedlisk - przywrócenie/polepszenie reżimu hydrologicznego - zwalczanie gatunków ekspansywnych/obcych - restytucja gatunków zagrożonych - udrożnienie ciągłości korytarzy ekologicznych - utrzymanie ośrodków hodowli/rehabilitacji dzikich zwierząt. • wsparcie zarządzania i nadzoru nad obszarami Natura 2000: <ul style="list-style-type: none"> - opracowanie/aktualizacja planów zadań ochronnych /planów ochrony wszystkich obszarów Natura 2000 - monitoring sieci Natura 2000 - badania i działania dot. edukacji i komunikacji dot. ochrony obszarów sieci Natura 2000 - budowa /rozwój infrastruktury turystycznej rozprawdzającej ruch turystyczny na obszarach sieci Natura 2000.
3.1..Kompleksowe planowanie transportu na odpowiednim poziomie	EFRR i FS	Rozwój odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej, bezpiecznej, zrównoważonej i intermodalnej sieci TEN-T Rozwój i udoskonalenie	NIE	Kryterium 1	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie <i>Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2050 r.)</i>
				Kryterium 2	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie <i>Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2050 r.)</i>
				Kryterium 3	NIE	NIE DOTYCZY	Spełnienie kryterium zapewnia m.in. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 r. oraz stosowne dokumenty wdrożeniowe, obejmujące swym zakresem inwestycje w korytarze sieci bazowej TEN-T

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		zrównoważonej, odpornej na zmiany klimatu, inteligentnej i intermodalnej mobilności na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, w tym poprawa dostępu do sieci TEN-T oraz mobilności transgranicznej		Kryterium 4	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie <i>Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2050 r.)</i>
				Kryterium 5	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium spełnione poprzez bieżące przekazywanie informacji do KE w oparciu o przyjęty Narodowy Plan Wdrażania ERTMS w Polsce o statusie zabudowy ERTMS na infrastrukturze kolejowej
				Kryterium 6	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie <i>Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2050 r.)</i>
				Kryterium 7	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie <i>Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2050 r.)</i>
				Kryterium 8	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie <i>Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2050 r.)</i>
				Kryterium 9	NIE	NIE DOTYCZY	Kryterium zostanie spełnione poprzez przyjęcie <i>Planu transportowego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027 (z perspektywą do 2050 r.)</i>
4.1.Ramy strategiczne polityki na rzecz aktywnych polityk rynku pracy	EFRR, EFS+	EFRR Poprawa skuteczności i poziomu włączenia społecznego rynków pracy oraz dostępu do wysokiej jakości zatrudnienia poprzez rozwój infrastruktury społecznej i wspieranie ekonomii społecznej EFS+	TAK	Kryterium 1	TAK	Spełnienie kryterium zapewnia Indywidualny Plan Działania (IPD) -art. 34a Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf	Urząd pracy ma obowiązek przygotować IPD dla każdego bezrobotnego w terminie 60 dni od dnia rejestracji w urzędzie. Urząd pracy ustalając sytuację bezrobotnego i dostosowując dla niego pomoc bierze pod uwagę wiele czynników, m.in. wykształcenie, doświadczenie zawodowe, umiejętności i uprawnienia zawodowe, dyspozycyjność, czas pozostawania bez pracy, miejsce zamieszkania, zaangażowanie w samodzielne poszukiwanie pracy i możliwości podjęcia pracy lub działalności gospodarczej. Ww. informacje pozyskiwane są podczas rejestracji bezrobotnego oraz w wywiadzie (w tym z wykorzystaniem kwestionariusza udostępnianego w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw pracy). Powiatowy urząd pracy w okresie realizacji IPD ma obowiązek kontaktować się z bezrobotnym co najmniej raz na 60 dni w celu monitorowania sytuacji i postępów w realizacji działań przewidzianych w IPD. Ww. kontakt może być realizowany przez powiatowy urząd pracy w formie spotkania, rozmowy telefonicznej lub wymiany informacji drogą elektroniczną / pocztową.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		<p>Poprawa dostępu do zatrudnienia i działań aktywizujących dla wszystkich osób poszukujących pracy, w szczególności osób młodych, zwłaszcza poprzez wdrażanie gwarancji dla młodzieży, długotrwale bezrobotnych oraz grup znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, jak również dla osób biernych zawodowo, także poprzez promowanie samozatrudnienia i ekonomii społecznej</p> <p>Modernizacja instytucji i służb rynków pracy</p>		Kryterium 2	TAK	<p>Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. e)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</p> <p>Centralna Baza Ofert Pracy</p> <p>http://oferty.praca.gov.pl/</p>	<p>Powiatowe urzędy pracy w ramach usługi pośrednictwa pracy przyjmują i realizują oferty pracy przestrzegając zasady jawności ofert pracy. Każda przyjęta i realizowana oferta pracy przez urząd pracy jest automatycznie przekazywana do internetowej bazy ofert pracy udostępnianej przez ministra właściwego do spraw pracy, której rolę pełni obecnie Centralna Baza Ofert Pracy (CBOP). CBOP to nieograniczony dostęp do aktualnej informacji o ofertach pracy w kraju i za granicą, upowszechnionych przez sieć EURES. CBOP umożliwia także prezentowanie informacji o organizowanych przez powiatowe urzędy pracy stażach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, a także organizowanych przez powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy szkoleniach, targach i giełdach pracy, praktykach studenckich organizowanych w instytucjach publicznych oraz wyszukiwanie praktyk i staży zgłaszanych przez pracodawców. CBOP jest zintegrowana z innymi systemami takimi jak Wortal PSZ (psz.praca.gov.pl), praca.gov.pl, Syriusz Std (wykorzystywanym przez powiatowe urzędy pracy), WUP Viator (wykorzystywanym przez wojewódzkie urzędy pracy). CBOP dostępna z komputera, tabletu i smartfona</p>
					Kryterium 3	TAK	<p>Spełnienie kryterium zapewnia:</p> <p>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 5, rozdział 8, art. 22),</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</p> <p>Ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		celem oceny i przewidywania zapotrzebowani a na umiejętności oraz zapewnienia terminowej i odpowiednio dopasowanej pomocy i wsparcia na rzecz dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz na rzecz przepływów i mobilności na rynku pracy				https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001240/U/D20151240Lj.pdf Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf	dotyczących aktywnych polityk rynku pracy przed ich wdrożeniem jest przedmiotem konsultacji w tej instytucji dialogu. 3. Rola Konwentu Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Pracy i Rada Forum Dyrektorów Powiatowych Urzędów Pracy
				Kryterium 4	TAK	Spełnienie kryterium zapewnia Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (rozdział 8, art.22) i Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej . http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf https://www.gov.pl/web/rodzina/efektywnosc-form-promocji-zatrudnienia https://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy/bezrobocie-rejestrowane	Minister wł. ds. pracy, z Prezesem GUS prowadzi badanie "Bezrobotni i poszukujący pracy zarejestrowani w urzędach pracy", w którym zbierane są m. in. dane nt. liczby aktywizowanych bezrobotnych w rozbiu na formy aktywizacji. Minister wł. ds. pracy co rok dokonuje analizy efektywności wybranych form aktywizacji bezrobotnych realizowanych przez PUP, finansowanych z Funduszu Pracy. Kluczowe mierniki to efektywność zatrudnieniowa i kosztowa. W POWER 2014-2020 realizowany jest projekt „Wypracowanie metodologii i wdrożenie monitorowania efektywności zatrudnieniowej podstawowych form aktywizacji zawodowe bezrobotnych w okresie dłuższym niż 12 miesięcy od zakończenia działań urzędu pracy”. Minister wł. do spraw pracy publikuje na str. internetowej co rok katalog podstawowych form aktywizacji zawodowej rozumianych jako usługi i instrumenty rynku pracy finansowane ze środków Funduszy Pracy, dla których w danym roku są określane wskaźniki, o których mowa w art. 4 ust. 11 pkt 2 lit b i c ustawy Opiniowanie planów i sprawozdań Funduszu Pracy należy do kompetencji rad rynku pracy, a monitoring i ocenę polityk rynku pracy realizuje Rada Dialogu Społecznego.

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
				Kryterium 5	TAK	<p>Spełnienie kryterium zapewnienia:</p> <p>Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Rozdział V, art. 50 ust. 1, art. 53)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20040991001/U/D20041001Lj.pdf</p> <p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. z 2011 r., poz. 920)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111550920/O/D20110920.pdf</p> <p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2009 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz. U. z 2009 r., poz. 1160)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20091421160/O/D20091160.pdf</p>	<p>Wsparcie osób młodych, w tym młodzieży NEET, w aktywizacji zawodowej odbywa się w ramach GdM. Plan realizacji GdM w Polsce, zatwierdzony 1.08.2022, osadzony jest na 4 filarach – urzędach pracy, ochotniczych hufcach pracy, projektach centralnych i programie pożyczkowym. W wyniku diagnozy sytuacji osób młodych na rynku pracy, opartej o dane z GUS i Eurostatu, wyróżniono 4 grupy priorytetowe:</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) Osoby w wieku 15–17 lat, które porzucają naukę lub zaniedbują obowiązek szkolny lub edukację; (2) Osoby w wieku 18–29 lat: <ul style="list-style-type: none"> • zarejestrowane jako bezrobotne; • młodzież NEET; • osoby bezrobotne lub poszukujące pracy, osoby kończące naukę lub absolwenci uczelni wyższych; (3) Osoby, które opuściły opiekę zastępczą; (4) Kobiety poniżej 30 roku życia wychowujące dzieci. <p>W Planie zawarto priorytety wsparcia np. wysoka jakość ofert, w tym staży, jako kluczowych form aktywizacji osób młodych i rozwoju ich umiejętności. Standardy jakości staży, obowiązujące przy wdrażaniu GdM regulowane są ustawą o promocji zatrudnienia (...) (Dz.U.2022poz.690) i rozp. MPiPS z 20.08.2009 w sprawie szczegółowych warunków odbywania stażu przez bezrobotnych (Dz.U.z2009r.poz.1160).</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						<p>Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 kwietnia 2014 r. w sprawie przygotowania zawodowego dorosłych (Dz. U. z 2014 r., poz. 497)</p> <p>http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20140000497/O/D20140497.pdf</p>	
4.3.Ramy strategiczne polityki na rzecz systemu kształcenia i szkolenia na wszystkich szczeblach	EFRR EFS+	EFRR Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości usług sprzyjających włączeniu społecznemu w zakresie kształcenia, szkoleń i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój łatwo dostępnej infrastruktury, w tym poprzez wspieranie odporności w zakresie kształcenia i szkolenia na	TAK	Kryterium 1	TAK	<p>Link do dokumentów:</p> <p>https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</p> <p>https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</p>	<p>Ramy strategiczne zostały określone w</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Strategiina rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności, 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. <p>Ponadto, corocznie ustalana jest prognoza zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy.</p>
				Kryterium 2	TAK	<p>https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</p> <p>https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</p>	<p>Ramy strategiczne zostały określone w</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		odległość oraz online EFS+: Poprawa jakości, poziomu włączenia społecznego i skuteczności systemów kształcenia i szkolenia oraz ich powiązania z rynkiem pracy – w tym przez walidację uczenia się pozaformalnego i nieformalnego, w celu wspierania nabywania umiejętności kluczowych, w tym w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, oraz przez wspieranie wprowadzania dualnych systemów szkolenia i				kacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania VI Doradztwo zawodowe, Temat działania 19: Tworzenie efektywnych mechanizmów informowania o zapotrzebowaniu na zawody, kwalifikacje i umiejętności na poziomie krajowym i regionalnym. Ponadto, funkcjonuje system monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów ELA, monitoring karier absolwentów publicznych i niepublicznych szkół ponadpodstawowych.
				Kryterium 3	TAK	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edu/kacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejetnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy strategiczne zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 1 oraz Priorytet 6, 3. ZSU 2030 (część szczegółowa) – Obszar oddziaływania I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe (...). Ponadto: a) akty prawne podkreślające równy dostęp do kształcenia (m.in.: ustawa Prawo oświatowe, ustawa o systemie oświaty, ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego, opracowywana ustawa o wsparciu dzieci, uczniów i rodzin (wpis do wykazu prac legislacyjnych Rady Ministrów nr UD319)), b) przedsięwzięcie MEiN: „Włączeni w edukację” (wdrożenie edukacji włączającej wysokiej jakości, zapewniającej wszystkim dzieciom i uczniom warunki do rozwijania indywidualnego potencjału oraz nabywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym i włączenia społecznego; obejmuje prace legislacyjne i działania wdrożeniowe w tym zakresie)
				Kryterium 4	TAK	Link do dokumentów:	Ramy strategiczne zostały określone w:

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		przygotowania zawodowego Wspieranie uczenia się przez całe życie, w szczególności elastycznych możliwości podnoszenia i zmiany kwalifikacji dla wszystkich, z uwzględnieniem umiejętności w zakresie przedsiębiorczości i kompetencji cyfrowych, lepsze przewidywanie zmian i zapotrzebowania na nowe umiejętności na podstawie potrzeb rynku pracy, ułatwianie zmian ścieżki kariery zawodowej i wspieranie mobilności zawodowej				https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	<ol style="list-style-type: none"> Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów współpracy i koordynacji międzyresortowej oraz międzysektorowej w zakresie rozwoju umiejętności, Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – wszystkie Obszary oddziaływania poprzez wskazanie podmiotów kluczowych dla realizacji Tematu działania. Dodatkowo ma zastosowanie w szczególności rozdział 3. „Zasady realizacji Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 jako polityki publicznej”, Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy (Koordynacja funkcjonowania Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji), Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: <ol style="list-style-type: none"> Radę Programową do spraw kompetencji, sektorowe rady do spraw kompetencji. <p>Ponadto: projekt MEiN: „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”.</p>
				Kryterium 5	TAK	Link do dokumentów: https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	<p>Ramy zostały określone w:</p> <ol style="list-style-type: none"> ZSU 2030 (część ogólna) – Priorytet 5. oraz rozdział 10. ZSU 2030 (część szczegółowa) – rozdział 3. Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji – rozdział 8 ustawy Ustawie o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości – art. 4c ustanawiający: <ol style="list-style-type: none"> Radę Programową do spraw kompetencji, sektorowe rady do spraw kompetencji. <p>Ponadto:</p> <ol style="list-style-type: none"> funkcjonowanie Międzyresortowego Zespołu do spraw uczenia się przez całe życie i Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, projekt MEiN „Wsparcie i rozwój mechanizmów współpracy i koordynacji na szczeblu krajowym i regionalnym w zakresie uczenia się przez całe życie”. <p>Przegląd śródkresowy i ewaluacja wdrażania ZSU 2030, w tym ewaluacja koordynacji jej wdrażania na poziomie krajowym i</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami					wojewódzkim, zostały przewidziane do realizacji przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Planowana data przeglądu śródkresowego i ewaluacji: III kw. 2024 – I kw. 2025).
			Kryterium 6	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/ https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	Ramy zostały określone w: 1. Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.), 2. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 1. Podnoszenie poziomu umiejętności kluczowych u dzieci, młodzieży i osób dorosłych; 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się nastawionej na aktywny i ciągły rozwój umiejętności; 4. Zbudowanie efektywnego systemu diagnozowania i informowania o obecnym stanie i zapotrzebowaniu na umiejętności; 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...), 3. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: I Umiejętności podstawowe, przekrojowe i zawodowe dzieci, młodzieży i dorosłych; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; V Rozwijanie umiejętności w miejscu pracy; VI Doradztwo zawodowe; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto: a) funkcjonowanie Uniwersytetów Drugiego i Trzeciego Wieku, b) przedsięwzięcie MEiN: „Lokalne Ośrodki Wiedzy i Edukacji”, c) projekt FRSE: „Szansa - nowe możliwości dla dorosłych”, d) program Senior+.	
			Kryterium 7	TAK	https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/	Ramy zostały określone w: 1. ustawie Karta Nauczyciela – Rozdział 7a: Finansowanie kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, 2. rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie dofinansowania doskonalenia zawodowego nauczycieli,	

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
						https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow	<p>szczegółowych celów szkolenia branżowego oraz trybu i warunków kierowania nauczycieli na szkolenia branżowe,</p> <p>3. ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce – Dział XII Finansowanie systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz gospodarka finansowa uczelni (m.in. „Doktorat wdrożeniowy”),</p> <p>4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2. Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5. Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...); 6. Wyrównywanie szans w dostępie do rozwoju (...),</p> <p>5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności.</p>
				Kryterium 8	TAK	<p>Link do dokumentów:</p> <p>https://efs.mein.gov.pl/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-ogolna/</p> <p>https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/zintegrowana-strategia-umiejtnosci-2030-czesc-szczegolowa--dokument-przyjety-przez-rade-ministrow</p>	<p>Ramy zostały określone w:</p> <p>1. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. postępowania w celu uznania świadectwa lub innego dokumentu (...),</p> <p>2. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych,</p> <p>3. Rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej ws. warunków, jakie musi spełnić osoba ubiegająca się o uzyskanie dyplomu zawodowego (...),</p> <p>4. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część ogólna) – Priorytety: 2 Rozwijanie i upowszechnianie kultury uczenia się (...); 5 Wypracowanie skutecznych i trwałych mechanizmów (...),</p> <p>5. Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030 (część szczegółowa) – Obszary oddziaływania: III Rozwijanie umiejętności w edukacji formalnej – kadry uczące; IV Rozwijanie umiejętności poza edukacją formalną; VII Współpraca pracodawców z edukacją</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							formalną i pozaformalną; VIII Planowanie uczenia się przez całe życie i potwierdzanie umiejętności. Ponadto funkcjonowanie: a) Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, b) Narodowego Centrum Nauki, c) Sieci Badawczej Łukasiewicz, d) Narodowego Centrum Badań i Rozwoju, e) Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji.
4.4.Krajowe ramy strategiczne polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa	EFRR EFS+	EFRR Wspieranie włączenia społeczno-gospodarczego społeczności marginalizowanych, gospodarstw domowych o niskich dochodach oraz grup w niekorzystnej sytuacji, w tym osób o szczególnych potrzebach, dzięki zintegrowanym działaniom obejmującym usługi mieszkaniowe i usługi społeczne EFS+:	NIE	Kryterium 1	NIE	Link do dokumentów: http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20210000843/O/M20210843.pdf	Diagnoza w Krajowym Programie Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu (KPPUiWS) dotyczy ubóstwa i wykluczenia społecznego,. Dokument zawiera analizę danych ogólnokrajowych oraz według makroregionów, stopnia urbanizacji, typów gospodarstw domowych. W diagnozie uwzględnione zostały takie problemy jak ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług społecznych oraz specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Diagnoza zawiera również informacje dotyczące dostępu do edukacji, w tym edukacji wczesnej i opieki. Opisany został obszar wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, wykluczenia mieszkaniowego, ubóstwa osób pracujących i osób starszych oraz przedstawiona została sytuacja cudzoziemców - tytuły pobytowe, dostęp do usług. Diagnoza obejmuje również usługi w ramach pomocy społecznej - usługi w miejscu zamieszkania a domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, mieszkania chronione. Przy opracowaniu diagnozy opierano się m.in. na danych Głównego Urzędu Statystycznego, Eurostatu oraz sprawozdaniach resortowych.
				Kryterium 2	NIE		KPPUiWS koncentruje się na : <ul style="list-style-type: none"> • przeciwdziałaniu ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, • przeciwdziałaniu bezdomności, • rozwijaniu usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, starszych i innych potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		Wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji					<ul style="list-style-type: none"> wspieraniu osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej, wspieraniu integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy. <p>We wszystkich obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej.</p>
			Kryterium 3	NIE	<p>Link do dokumentu: https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WMP20220000767/O/M20220767.pdf</p>	<p>Opracowywano Strategię rozwoju usług społecznych polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) – Strategię DI. Zawiera ona diagnozę obszarów procesu DI wraz z wnioskami, wizję, cele strategiczne oraz kierunki interwencji i zasady realizacji polityki publicznej w danym obszarze. Strategia będzie realizowana w obszarach: opieki nad dzieckiem, w tym z niepełnosprawnością, nad osobami starszymi, wsparcia osób z niepełnosprawnościami, wsparcia osób w kryzysie psychicznym i w kryzysie bezdomności.</p> <p>Strategia DI obejmować będzie np.:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. priorytetowe podejście do usług społecznych realizowanych w środowisku 2. rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, które ograniczą opiekę instytucjonalną 3. wykorzystanie potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na rzecz rozwoju nowych usług środowiskowych 4. zabezpieczenie usług stacjonarnej opieki długoterminowej, jako ostatni i najmniej pożądany element systemu 5. rozwój mieszkalnictwa treningowego i wspomaganego z koszykiem usług 6. system koordynacji i standaryzacji usług społecznych – funkcja koordynatora usług społecznych 	

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
							7. systemową usługę asystencji osobistej.
				Kryterium 4	NIE		<p>Oba dokumenty opracowano we współpracy z przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego i interesariuszy problematyki ubóstwa i wykluczenia społecznego. Uwzględniono rezultaty pracy niezależnych tematycznych grup eksperckich dla obszarów: rodzina i dziecko, os. starsze, z niepełnosprawnościami, z zaburzeniami psychicznymi, bezdomne i cudzoziemcy. Grupy eksperckie wypracowały założenia, wykorzystane do zaplanowania działań w KPPUiWS i Strategii DI.</p> <p>Monitorowanie działań odbywać się będzie w partnerstwie i z udziałem interesariuszy, w tym organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych zaangażowanych bezpośrednio w obszarach objętych dokumentami</p> <p>W resorcie właściwym ds. rodziny i zabezpieczenia społecznego powołane zostaną Zespoły z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego i podmiotów społecznych, administracji centralnej, samorządów wojewódzkich i lokalnych. Dane do monitorowania realizacji działań będą zbierane zgodnie z przyjętym harmonogramem w ramach każdego z Priorytetów (KPPiUWS) i opracowanego zestawu wskaźników rezultatu (Strategia DI).</p>
4.6. Ramy strategiczne polityki na rzecz opieki zdrowotnej i opieki długoterminowej	EFRR EFS+	EFRR: Zapewnienie równego dostępu do opieki zdrowotnej i wspieranie odporności systemów opieki zdrowotnej, w tym	NIE	Kryterium 1	NIE	http://dziennikmz.mz.gov.pl/DUM_MZ/2021/69/akt.pdf	<p>Spełnienie kryterium zapewni publikacja MPZ w zmienionej formule, obejmującej analizy oraz wyzwania systemu opieki zdrowotnej.</p> <p>Analizy przedstawione w MPZ stanowią diagnozę systemu, a dzięki prognozom i rekomendowanym kierunkom działań, przyczynią się do zapewnienia równego dostępu do opieki, wspierania odporności oraz poprawy jakości.</p> <p>MPZ zostały przygotowane w taki sposób, aby obejmowały wszystkie potrzeby w zakresie systemu opieki zdrowotnej, zidentyfikowane na podstawie gromadzonych danych, możliwych do oceny na dany moment i zgodnie z aktualnym stanem wiedzy. Obejmują one swoim zakresem cały system, czyli wszystkie poziomy opieki opisane rodzajami świadczeń</p>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		podstawowej opieki zdrowotnej, oraz wspieranie przechodzenia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej					(od POZ po opiekę paliatywną i hospicyjną), z uwzględnieniem zasobów w systemie. Dokumentami wdrożeniowymi są plany transformacji na poziomie wojewódzkim i krajowym. W proces mapowania opieki długoterminowej rozumianej szeroko wpisuje się także przygotowana przez MRiPS <i>Strategia Rozwoju Usług Społecznych</i> .
		EFS+: Zwiększanie równego i szybkiego dostępu do dobrej jakości, trwałych i przystępnych cenowo usług, w tym usług, które wspierają dostęp do mieszkań oraz opieki skoncentrowanej na osobie, w tym opieki zdrowotnej; modernizacja systemów ochrony socjalnej, w tym wspieranie dostępu do ochrony socjalnej, ze		Kryterium 2	NIE		Spełnieniem kryterium jest przyjęcie w drodze uchwały RM dokumentu <i>Zdrowa Przyszłość</i> . Jego celem jest zapewnienie obywatelom równego i adekwatnego do potrzeb zdrowotnych dostępu do wysokiej jakości świadczeń zdrowotnych przez przyjazny, nowoczesny i efektywny system ochrony zdrowia. Dokument określa ramy strategiczne działań koniecznych do podjęcia na podstawie diagnozy z MPZ. Stanowi kompleksową odpowiedź na nowe wyzwania stojące przed szeroko definiowaną polityką społeczno-gospodarczą współczesnego państwa, w tym przede wszystkim w obszarze zdrowia. Działania zaplanowane w dokumencie zostały podzielone na obszary, do których dopasowano cele. Dla realizacji celów określono kierunki interwencji oraz wskazano stosowne narzędzia. Przy projektowaniu tego dokumentu strategicznego w centrum został postawiony pacjent, a wszelkie działania są podporządkowane przede wszystkim konieczności zapewnienia równej dostępności do świadczeń zdrowotnych.
				Kryterium 3	NIE		Celem wypełnienia tego kryterium w zakresie opieki zdrowotnej przygotowano dwa dokumenty o charakterze strategicznym: a) <i>Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami z zaburzeniami psychicznymi,</i>

Warunki podstawowe	Fundusz	Cel szczegółowy	Spełnienie warunku podstawowego (tak/nie)	Kryteria	Spełnienie kryteriów (tak/nie)	Odniesienie do odpowiednich dokumentów	Uzasadnienie
		szczególnym uwzględnieniem dzieci i grup w niekorzystnej sytuacji; poprawa dostępności, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, skuteczności i odporności systemów ochrony zdrowia i usług opieki długoterminowej					<p>b) <i>Strategia Deinstytucjonalizacji: opieka zdrowotna nad osobami starszymi.</i></p> <p>Stanowią one załączniki do dokumentu <i>Zdrowa Przyszłość</i>. Dodatkowo MRiPS przygotowało podobny dokument adresujący kwestie związane z polityką społeczną.</p> <p>Realizacja założeń dokumentów przyczyni się do:</p> <ul style="list-style-type: none"> – poprawy jakości życia i zdrowia seniorów oraz ich opiekunów (rozwój zasobów kadrowych, form opieki dziennej, domowej oraz innowacyjnych form opieki, wsparcie opiekunów nieformalnych i koordynacja opieki środowiskowej), <p>wzmocnienia równego dostępu do opieki zdrowotnej oraz przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej (inwestycje w kadry i poprawa jakości kształcenia, zmiana organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych i inwestycje infrastrukturalne).</p>

5. Instytucje Programu

Tabela 1. Instytucje Programu

Instytucje Programu	Nazwa instytucji	Imię i nazwisko osoby do kontaktu	e-mail
Instytucja zarządzająca	Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego	marszalek@warmia.mazury.pl
Instytucja audytowa	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	Szef Krajowej Administracji Skarbowej	sekretariat.sekretarzastanu3@mf.gov.pl
Organ otrzymujący płatności od Komisji	Ministerstwo Finansów	Dyrektor Departamentu Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów	sekretariat.IP@mf.gov.pl
W stosownych przypadkach organ lub organy, które otrzymują płatności od Komisji w przypadku pomocy technicznej na podstawie art. 36 ust. 5	Nie dotyczy		
Zadania w zakresie rachunkowości w przypadku gdy są powierzone podmiotowi innemu niż instytucja zarządzająca	Nie dotyczy		

6. Partnerstwo

Zasada partnerstwa jest jedną z nadrzędnych zasad horyzontalnych, które określają sposób funkcjonowania oraz efektywnego wykorzystania funduszy europejskich. Partnerstwo oznacza współpracę między instytucjami publicznymi, partnerami gospodarczymi i społecznymi oraz podmiotami reprezentującymi społeczeństwo obywatelskie opartą na wielopoziomowym systemie rządzenia oraz zaangażowaniu w proces realizacji Programu. Zgodnie z zasadą partnerstwa, w rozumieniu prawa unijnego oraz krajowego, realizacja Programu *Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur* (FEWiM) na lata 2021-2027 będzie respektowana na wszystkich etapach jego przygotowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji. Udział odpowiednich partnerów w opisanym wyżej procesie jest warunkiem skutecznego i efektywnego wykorzystania środków unijnych w latach 2021-2027. Zgodnie z art. 8 rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów oraz rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 240/2014 z dnia 7 stycznia 2014 r. w sprawie europejskiego kodeksu postępowania w zakresie partnerstwa w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zapewnił szeroką partycypację społeczną Programu pozyskując opinie i rekomendacje od licznego grona zainteresowanych osób i instytucji począwszy od etapu programowania wsparcia.

Uchwałą Zarządu Województwa nr 58/794/19/VI z dnia 9 grudnia 2019 r. powołano Grupę Roboczą ds. RPO Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2021-2027 w celu omówienia założeń wsparcia w ramach poszczególnych celów polityki oraz wypracowania jednolitego stanowiska na temat priorytetowych potrzeb regionu i wskazania kluczowych przedsięwzięć w poszczególnych obszarach tematycznych. Cykl spotkań Grupy zainaugurowano w marcu 2020 r. Grupa Robocza skupia reprezentantów JST z Obszarów Strategicznej Interwencji wyznaczonych w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa „*Warmińsko-Mazurskie 2030*”, przedstawicieli samorządów, w tym komórek organizacyjnych UMWW-M, środowiska naukowego, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i administracji publicznej. Zadaniem Grupy Roboczej jest wspieranie procesu przygotowania projektu Programu w oparciu o *evidence-based policy* (politykę opartą o dowody), tj. z uwzględnieniem wyników badań, analiz i ekspertyz, w tym m.in.: wypracowanie rozwiązań w zakresie zagadnień horyzontalnych, finansowych i instytucjonalnych, definiowanie oczekiwań wobec przedsięwzięć strategicznych, analizę pojawiających się na bieżąco kwestii i problemów oraz uczestnictwo w konsultacjach społecznych projektu FEWiM w województwie (debaty, konferencje itp.). Ponadto zadaniem członków Grupy jest upowszechnianie w środowiskach, które reprezentują, wiedzy na temat procesu planowania operacyjnego w województwie na lata 2021-2027 oraz informacji dotyczących Polityki Spójności Unii Europejskiej 2020+.

Od stycznia 2020r. na stronach www.strategia.warmia.mazury.pl oraz www.rpo.warmia.mazury.pl udostępniane są do powszechnej wiadomości artykuły informujące o postępie prac na projektem Programu Regionalnego.

Podstawą programowania FEWiM jest strategia rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego. W dniu 18 lutego 2020 r. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego uchwalił dokument *Warmińsko Mazurskie 2030. Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego*, który wskazuje oraz promuje prorozwojowe formy współpracy w obszarach funkcjonalnych największych miast (strategie zintegrowanych inwestycji terytorialnych) oraz partnerstwa i sieci realizujące wspólnie określone cele (np. Stowarzyszenie Wielkie Jeziora Mazurskie 2020, sieć miast CITTASLOW, Stowarzyszenie Powiatów, Miast i Gmin EGO Kraina Bociana, obszar Krainy Kanału Elbląskiego). Podkreślić należy również inne rozwijające się inicjatywy, które są przejawem zrozumienia, iż poprzez współpracę można realizować szersze, ponadlokalne cele rozwoju (np. zawiązująca się idea sieci gmin

uzdrowiskowych, czy idea rozwoju Ostródzko-Iławskiego Obszaru Funkcjonalnego, a także idea powołania stowarzyszenia warmińsko-mazurskich gmin pogranicza).

W dniu 11 sierpnia 2021r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął „*Ramy identyfikacji i funkcjonowania projektów strategicznych w perspektywie finansowej UE 2021–2027*” określające sposób identyfikacji przedsięwzięć o znaczeniu strategicznym dla rozwoju społeczno-gospodarczego województwa oraz zaprosił partnerstwa do przedkładania projektów ponadlokalnych strategii/programów rozwoju przygotowanych dla Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych w Strategii *Warmińsko-Mazurskie 2030* wraz z propozycjami projektów strategicznych. Dzięki zastosowaniu zasady partnerstwa i współpracy możliwa będzie interwencja mająca na celu wywołanie pozytywnych zmian w obszarach o znaczeniu strategicznym dla regionu, tym samym podejmowane działania będą dostosowane do lokalnych i regionalnych potrzeb, wyzwań oraz priorytetów. Dalsza współpraca będzie realizowana z pełnym poszanowaniem kompetencji instytucjonalnych i prawnych partnerów oraz będzie miała charakter doradczy dla potrzeb realizacji Programu. Włączenie partnerów nastąpi m.in. poprzez ich udział w konferencjach, warsztatach, webinarium oraz spotkaniach konsultacyjnych, konsultacjach Programu, pracach Komitetu Monitorującego (KM) czy w akcjach informacyjno-edukacyjnych.

Konsultacje projektu programu regionalnego na lata 2021-2027 *Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur* trwały od 4 października do 8 listopada 2021 r. Na stronie www.strategia2030.warmia.mazury.pl został zamieszczony projekt programu, formularz konsultacyjny oraz harmonogram przeprowadzenia spotkań konsultacyjnych. Zaproszenie do udziału w konsultacjach ukazało się również na stronach www.rpo.warmia.mazury.pl, www.funduszeuropejskie.gov.pl, www.wrota.warmia.mazury.pl oraz lokalnych stronach jednostek samorządu terytorialnego. Ponadto w TVP3 Olsztyn, zamieszczono materiał filmowy o konsultacjach, natomiast w prasie regionalnej – Gazeta Olsztyńska, w wydaniu weekendowym 1-3 października 2021 r. ukazało się ogłoszenie o konsultacjach społecznych.

Ze względu na obostrzenia i zagrożenia wywołaną pandemią COVID-19 główną formą spotkań konsultacyjnych były spotkania on-line, niemniej jednak zorganizowano również spotkania bezpośrednio. Aby zachować formę otwartego dialogu odbyto cykl 11 spotkań konsultacyjnych. Rozpoczęła je konferencja inauguracyjna (w dn. 4 października 2021 r.) w formie stacjonarnej z transmisją na żywo oraz z możliwością zadawania pytań poprzez czat. W dalszej kolejności (w okresie od 6 do 27 października 2021 r.) przeprowadzono 10 wydarzeń dedykowanych poszczególnym Obszarom Strategicznej Interwencji (wyznaczonym w strategii rozwoju społeczno-gospodarczego „*Warmińsko-Mazurskie 2030*”). Wszystkie wydarzenia były transmitowane na żywo za pośrednictwem kanału Youtube *Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur*. Spotkania miały charakter otwarty i dostęp do nich był nieograniczony. W celu zapewnienia dostępności osobom z niepełnosprawnościami, szczególnie osobom niedosłyszącym, zapewniono tłumaczenie spotkań na żywo przez profesjonalnego tłumacza polskiego języka migowego. Dodatkowo – z inicjatywy partnerów - odbyły się spotkania z Radą Działalności Pożytku Publicznego, przedsiębiorcami oraz przedstawicielami nadleśnictw z regionu.

W konsultacjach wzięli udział ze strony Samorządu Województwa – Członkowie Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Dyrekcja i pracownicy Departamentu Polityki Regionalnej. Przedstawione zostały założenia Polityki Spójności na lata 2021-2027, uwarunkowania formalno-prawne programowania Funduszy Strukturalnych po 2020 r. oraz projekt programu regionalnego *Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur*. W konferencji inauguracyjnej udział wzięła również

przedstawicielka Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. Na wydarzenie zaproszono radnych Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne województwa warmińsko-mazurskiego, członków *Grupy roboczej ds. regionalnego programu operacyjnego województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2021-2027*, organizacje pozarządowe działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, przedstawicieli sektora nauki oraz jednostki administracji rządowej.

łącznie w spotkaniach udział wzięło 656 osób, nagrania na Youtube wyświetlono ponad 2,7 tys. razy. Na formularzach konsultacyjnych wpłynęło 440 uwag od 109 podmiotów. Odpowiedzi udzielono na 423 uwagi (17 uwag wpłynęło po terminie). Tabela ze wszystkimi uwagami z wraz z informacją o ustosunkowaniu się do nich i uzasadnieniem oraz tabela uwag zgłoszonych po terminie zostały upublicznione na stronach internetowych Urzędu. Uwagi zostały podzielone wg sposobu ich rozpatrzenia na uwzględnione, uwzględnione częściowo, nieuwzględnione. Spośród 423 rozpatrzonych uwag uwzględniono lub częściowo uwzględniono 58% co wpłynęło na podniesienie jakości i czytelności dokumentu (np. dodano wsparcie gospodarstw opiekuńczych czy mieszkań wytchnieniowych, uporządkowano grupy docelowe, uszczegółowiono część zapisów). Część uwag uznano za niezasadne, niektóre miały natomiast charakter pytań lub komentarzy. Tego typu spostrzeżenia stanowiły 10% wszystkich uwag. Część propozycji dotyczących rozszerzenia zapisów a nie wnoszących dodatkowych treści do FEWiM nie została uwzględniona ze względu na ograniczoną liczbę znaków dopuszczalnych w szablonie programu.

Realizacja zasady partnerstwa na etapie wdrażania, monitorowania i ewaluacji odbywać się będzie poprzez udział partnerów w pracach Komitetu Monitorującego, co zapewni ich partycypowanie w najważniejszych etapach realizacji Programu. Powołanie i funkcjonowanie Komitetu (w tym wybór członków spośród partnerów) odbędzie się zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dotyczącymi komitetów monitorujących na lata 2021-2027, które precyzują zaangażowanie partnerów. W ramach KM funkcjonować będą grupy robocze dedykowane konkretnym obszarom, stanowiące platformę współpracy z partnerami. Ponadto zasada partnerstwa będzie uwzględniała dostęp do ewaluacji przeprowadzonych w odniesieniu do Programu oraz informacji o działaniach naprawczych, podjętych w związku z jej wynikami. Ze środków Pomocy Technicznej finansowane będą szkolenia członków KM dostosowane do ich potrzeb.

Systemowe wsparcie budowania zdolności partnerów społecznych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego zaplanowano w ramach CS 4(g), niemniej jednak mogą oni być odbiorcami wsparcia również w innych celach szczegółowych objętych Programem.

Zgodnie z zasadą partnerstwa niezależne organy ochrony praw podstawowych i organizacje praw człowieka będą zaangażowane we wszystkie etapy programowania, wdrażania, monitorowania i ewaluacji inwestycji w infrastrukturę edukacyjną społeczną i zdrowotną, a także w projekty EFS+, aby zapewnić poszanowanie zasad niezależnego życia, niesegregacji i niedyskryminacji zgodnie z Konwencją ONZ o Prawach Osób Niepełnosprawnych i Kartą Praw Podstawowych. Nad realizacją zasady niedyskryminacji i równości szans czuwać będzie koordynator IZ ds. zasad równościowych, a w Komitecie Monitorującym zostanie zapewniony udział m.in.: przedstawicieli organizacji pozarządowych reprezentujących grupy zagrożone dyskryminacją.

7. Komunikacja i widoczność

Komunikacja nt. programu to informowanie o jego ofercie, rezultatach projektów (w tym oczekiwanych), korzyściach, jakie przynoszą dla obywateli i wpływie polityki spójności na rozwój regionu i UE. Komunikacja służy upowszechnianiu idei integracji europejskiej, poprzez łączenie efektów projektów z celami polityki spójności i wartościami, które są tożsame z celami UE. Komunikacja wynika także z potrzeby zachowania transparentności wydatków z budżetu UE.

Informowanie o Programie to element krajowego systemu komunikacji marki FE. Działania komunikacyjne prowadzi IZ we współpracy z instytucjami w systemie wdrażania, partnerami i beneficjentami. W celu uniknięcia podwójnych standardów obowiązkiem właściwej komunikacji objęte są również inne organy właściwych władz publicznych, jeżeli w ich zakresie odpowiedzialności mieści się planowanie, finansowanie, realizacja lub nadzór nad realizacją projektów otrzymujących dofinansowanie.

W komunikacji akcentowane są strategie UE, podkreślając wkład projektów w ich realizację. Wymiar unijny zapewniony jest przez m.in. zapraszanie KE na wydarzenia związane z projektami, uwzględnienie wystąpień KE w scenariuszu wydarzeń, włączenie cytatu KE do informacji prasowej itd.

Szczegóły założeń tu przedstawionych znajdują się w strategii komunikacji programu.

Cele komunikacyjne:

- aktywizacja w ubieganiu się o wsparcie z FE, wspieranie beneficjentów w realizacji projektów,
- zapewnienie powszechnej akceptacji dla działań rozwojowych, realizowanych przy pomocy Programu i FE a także znaczenia przynależności i roli regionu w kształtowaniu przyszłości UE,
- zwiększenie świadomości na temat wartości UE w tym równości, niedyskryminacji, włączenia społecznego w celu zwalczania negatywnych stereotypów dot. grup narażonych na dyskryminację.

Działania prowadzone są wyłącznie w obszarze ww. Programu w zakresie ww. celów, z wyłączeniem działań mających inny zakres np.: promowania instytucji lub osób i działań o charakterze politycznym.

Grupy docelowe

- beneficjenci,
- potencjalni beneficjenci, w tym wymagający działań dedykowanych do tzw. projektów trudnych,
- społeczeństwo regionu, w tym osoby o niskim poziomie wiedzy o FE, osoby młode, seniorzy, środowiska opiniotwórcze i potencjalni beneficjenci, którzy nie otrzymali dofinansowania,

Kanały i narzędzia komunikacji są dobierane do grupy docelowej, wynikają z analizy bieżących trendów konsumpcji mediów.

Priorytetowe kanały to m.in.:

- media o szerokim zasięgu: Internet geotargetowany na województwo, regionalna TV, radio i prasa,
- media społecznościowe: płatne kampanie na istniejącym fan page na FB i konto na YT i nowe w innych mediach społecznościowych (IZ) oraz działania na Facebooku WUP w Olsztynie (IP),
- europejskie wydarzenia info-promo.: własne konferencje (merytoryczne) i prasowe, udział w ogólnopolskich akcjach organizowanych przez ministerstwo i innych wydarzeniach związanych z FE,
- reklama zewnętrzna: kampanie OOH, ambient,
- publikacje i materiały audio-video: elektroniczne, np. tutoriale, spoty reklamowe,
- portal FE – krajowa platforma internetowa,
- serwis www FE Programu (z newsletterem) dla potencjalnych beneficjentów, beneficjentów

Programu i ogółu społeczeństwa (promocja dobrych praktyk),

- serwis internetowy IP dla potencjalnych beneficjentów, beneficjentów i potencjalnych uczestników projektów,
- sieć PIFE zapewniająca dostęp do kompleksowej informacji o FE.

Duży nacisk położony będzie na wykorzystanie potencjału komunikacyjnego beneficjentów, zaangażowanie ich w działania komunikacyjne i w rolę ambasadorów marki FE. Obowiązki informacyjno-promocyjne beneficjentów są załącznikiem do umowy.

Odpowiednia komunikacja ma zastosowanie do schematów pomocowych, wiązek projektów, a operacje strategiczne podlegają specjalnym działaniom promocyjnym.

Zgodnie z UP komunikacja obejmie również kwestie ekologicznych i społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych.

Budżet

Szacunkowy budżet na działania komunikacyjne IZ i IP to 3 529 411,76 EUR w tym 3 000 000 EUR z EU (0,17% alokacji programu). Dotacja UE (w tys.euro): 2021-2022: 0, 2023: 430, 2024: 450, 2025-2026: po 480, 2027: 410, 2028: 400, 2029: 350.

Budżet jest wstępnie podzielony na 3 cele:

- 35 % potencjalni beneficjenci
- 15 % beneficjenci
- 50 % społeczeństwo regionu

Monitoring i ewaluacja

Komunikacja, w tym strategia komunikacji, podlega stałej ewaluacji i monitoringowi pod kątem: jakości, trafności i skuteczności. Służą temu m.in. badania ankietowe, jakościowe (FGI, IDI, analizy eksperckie), analizy użyteczności. Prowadzone są także regularne badania społeczeństwa polskiego pod kątem wiedzy, świadomości, rozpoznawalności FE i dostarczenia użytecznych rekomendacji.

Monitoringowi i ocenie podlegają wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania, w tym m.in.:

1. Odsetek respondentów dostrzegających wpływ FE na rozwój woj.(2020 - 64%, 2029- 71%),
2. Znajomość celów, obszarów lub działań, na które przeznaczane są FE w woj.(2020 - 9%, 2029 - 15%),
3. Odsetek mieszkańców woj. uważających, że osobiście korzystają z FE (2020 - 39%, 2029 - 50%),
4. Znajomość pojęcia FE w woj. (2020 - 85%, 2029 - 87%).

8. Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Tabela 1. Stosowanie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych, stawek ryczałtowych i finansowania niepowiązanego z kosztami

Zamierzone zastosowanie artykułów 94 i 95	Tak	Nie
Stosowanie zwrotu wydatków kwalifikowalnych na podstawie kosztów jednostkowych, płatności ryczałtowych i stawek ryczałtowych zgodnie z art. 94	☐	x
Wykorzystanie finansowania niepowiązanego z kosztami zgodnie z art. 95	☐	x

Załącznik 1 Wykaz planowanych operacji o znaczeniu strategicznym wraz z harmonogramem:

1. Promocja gospodarcza Warmii i Mazur (2023-2029)
2. Tysiąc sto jeden kompetencji cyfrowych (2023-2026)
3. Jeziora i rzeki – wspólne dobro (utrzymanie stanu i jakości zasobów wodnych na Warmii i Mazurach) (2023-2027)
4. MASTERPLAN dla Wielkich Jezior Mazurskich (2023-2027)
5. Ważne dla regionu połączenia drogowe (2023-2027)
6. Kierunek (na) zdrowie (2023-2025)
7. Dziedzictwo, historia, kultura Warmii i Mazur (2023-2027)
8. Społeczny wymiar Warmii i Mazur – wsparcie i opieka (2023-2027)
9. Aktywne społeczeństwo (2023-2027)
10. Szlaki rowerowe Warmii i Mazur (dla Green Velo) (2023-2026)
11. Czysta energia, czyste powietrze (2023-2028)
12. Innowacyjny Ełk (2023-2026)
13. Parki krajobrazowe Warmii i Mazur (2023-2027)